

Izhaja ob 4 zjutri.

Stane mesečno 25 Din
za inozemstvo 40 „
neobvezno

Oglasi po tar.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta 16/L
Telefon št. 7

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 4 in 54. Telef. št. 36.

Podružnici:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.Račun pri pošt. čkov.
zavodu št. 11.842.Današnja, novolna številka „Jutra“
obsega 32 strani, Pamezna številka sta-
ne 3 Din.Zložitve po starih drugo v drago.
Prihodnja številka izide v soboto zju-
traj.

Ljubljana, 31. decembra.

Bilanca leta, ki se nocoj nagiba k svojem koncu z našega nacionalnega in državnega stišča, ni baš visoko aktivna. V zunanji politiki smo morali doprinesiti težke žrtve, da osiguramo svoji domovini večjo varnost in jo zaščitimo pred opasnimi mednarodnimi intrigami. Zrtvovali smo Reko na račun bodočih iskanj in znošljivejših odnosov s našimi sosednimi državami. Pristalo se je v Opatiji na neugoden kompromis glede korektur granic, ki je zasekal globoke rane našemu slovensko-mu območju prebivalstvu, a nič ni pomagalo. Odnosaji z Bolgarijo se le polagoma opirajo v boljše smer. Rusija, napram kateri smo pokazali toliko dobre volje, nam je po svojih komesarjih odgovorila z neuvmerjenimi intrigami proti našemu državnemu in narodnemu edinstvu. A navzlic vsem težkostim kaže razvojna linija naše zunanje politike in v krepki smeri napredka. Zdrženi s svojimi zavezniki v Mali antanti smo odločilni član nove evropske velike, katere prestiž razveseljuje rasten vzvi prirčne prijateljstva, ki naj vežejo z velikim francoskim narodom brez oziroma menja-joče se režim nam dajejo garancijo, da tudi napram boru starih velikih evropskih držav ne ostanemo nikdar izolirani. Naša politika je miroljubna in Jugoslavija se uveljavlja v Evropi kot element reda in mira.

To daje naši državi sigurnost tudi na znotraj. Bilanca našega celokupnega notranjega življenja v letu 1924, sicer ni pasivna, toda njen aktivni del gre skoraj izključno na račun marijivih davčnikov. Pasivna pa je, v kolikor se gre za dela parlamenta, ki bi imel biti središče tvornega dela za izgraditve države, pa ni samo prednjačil v jalovosti, ampak celo škodoval ugledu države.

In tu začne tudi nas Slovence precejšen del privede. Dne 18. marca 1923 so se volili v Sloveniji po svoji večini odločili proti državnemu edinstvu. Nelo-uhovniki, večina kmetov, tudi velik del obrtnikov, trgovcev in ostale inteligence je glasoval zoper državno edinstvo. Že, da naj se država razkosa v več držav, ki bodo potem same reševale probleme draginje, državnih kreditov, kmetijske produkcije, mizarije javnih napovednecev in oljema pri-letkov naše obrti. Ta odločitev nas ni popolnoma rešila od avtonomij, ki je nemogoča, ampak je v efektu premaknila le odločitev reševanja vseh teh problemov za nedolžen čas. Kdor se danes priklanja, da vse to ni rešeno niti na polovico, ta naj pogleda rezultat 18. marca 1923, kakor je bil ustvarjen pod sugestijo klerikalnega mefistofelstva. Že tedaj smo rekli, da začena jalova doba za parlamentarizem in s tem za vse naše gospodarsko življenje. Kakor rečemo, tako je prišlo. Leto 1923/24. je bilo jalovo radi umetnih ovir, ki jih je nastal 18. marca v državnem mašineriju separatizem.

Slovenci precej zahtevamo od države. A kako naj nas država zadovolji, kako naj vlada izvršuje svoje dolžnosti, ako ne deluje narodno zastopstvo in ako to narodno zastopstvo celo pakira z Moskvo in raznimi drugimi sovražniki države? Kako naj se kaj doseže za Slovenijo, ako 25 od njenih 26 poslancev mlati prazno in dolgočasno slamo o reviziji ustave, o korupciji in nasilju, mesto da bi delali trezno in realno politiko za svoje kraj? Kako naj nastopi red, če velik del narodnega zastopstva razvira temelje države, preprečuje provedbo ustave, samouprav in celo pripravlja državni prevrat?

Narod se odloča od volitve do volitve. Ako se je dolžnostni 18. marca 1923, ga je od tega bila glava in za že ho. Volilna vlada brez parlamenta lahko stavlja obklatje na glavo, a poglavitve naše težnje morejo izločiti samo volitve in krogle, če prinesejo trano in delazmožna parlamentarno vešino.

V znaku nesposobnosti slovenskih klerikalnih poslancev sta bili leti 1923 in 1924. Vsak stan v Sloveniji naj pogleda svojo bilanco. Znamo se ho truditi najti le eno opravilo, ki nam v zlobo delo biše večine slovenske delegacije. Držala je vsakega, Radlič, zanemarjala delo. Slovence ni spravila v zamero na vse strani in pozivala naš ugled. Sedaj seveda govorimo in ro-bantimo, a za vse to naj se gledajo v zrcalo in videli bodo, kdo je krivec.

Leto 1925. naj prinese korekturno nesrečo od leta 1923. Osmisljati marce 1923 je bil strel v hrbet države glede

Danes se uveljavi napram radičevcem zakon o zaščiti države?

POMEMBNA SEJA MINISTRskega SVETA. — NAVODILA VELIKIM ŽUPANOM. — POTOVANJE FINANČNEGA MINISTRA V PARIZ.

Beograd, 31. decembra. p. Danes popoldne se je vršila seja ministrskega sveta. Kolikor se doznava, je dobil na tej seji finančni minister instrukcije za svojo pot v Pariz, kjer bo prisostvoval konferenci zavezniških finančnih ministrov dne 6. januarja. Minister za notranje stvari, Boža Maksimović je podrobno poročal o načinu uporabe zakona o zaščiti javne varnosti. Vlada je njegovo poročilo odobrila. Zdi se, da bo notranji minister še tekom današnjega dne poslal velikim županom podrobna naročila za uporabo zakona o zaščiti države.

Po seji so se ministri ponovno zelo rezervirano. Minister za notranje stvari Maksimović je vse novinarje povabil v svoj kabinet, da jim poda posebno izjavo o odlokih vlade. Novinarji so ga čakali celo uro, potem pa jih je obvestil šef kabineta, da jim minister ne more dati nobene izjave, ker ni prejel pričakovanih poročil iz Zagreba. Kaj je minister pričakoval iz Zagreba, tega novinarjem ni hotel povedati, kakor pa doznava Vaš dopisnik, gre za instrukcije o postopanju napram kompromitiranim radičevcem. Pričakuje se tekom jutrišnjega dne senzacionalnih dogodkov.

RADIČ NA DUNAJU?

Dunaj, 31. decembra. r. V tujaknjih krogih se govori, da je Radiču uspešno pobegniti in da je dospel zopet na Dunaj.

Akcija za novo balkansko zvezo

V PARIZU IN LONDONU HOČEJO VEDETI, DA SO POTOVANJA NINČIČA IN CANKOVA PRIPRAVA ZA USTANOVITEV BALKANSKE ZVEZE.

Beograd, 31. decembra. p. Nocojšnja „Reč“ objavlja naslednjo brzojavko iz Pariza: Po informacijah iz angleškega vira se zadnji sestanek dr. Ninčiča s Cankovom spravlja v zvezo s pogajanjimi dr. Ninčiča z Venizelosom in Politisom v Parizu, da bi se ustvarila nova balkanska zveza. Po zanesljivih informacijah, ki jih objavlja današnji „Matin“, se trdi v pariskih diplomatskih krogih, da se bo Rumunija priključila akciji Jugoslavije za ustanovitev trojeve zveze Balkanu, v katero bi stopile Jugoslavija, Grčija in Rumunija. Pričakuje se, da bosta v najbližnjem času prišla v Beograd Venizelos in Bratianu, da konfirirata s Pašićem ter da se sklene

končna pogodba. Na tem sestanku se bodo podrobno razmotrili cilji in program te zveze.

Bukarešta, 31. decembra. p. Minister za zunanje stvari je dal novinarjem naslednje obvestilo: Bolgarski ministrski predsednik Cankov je imel dolg razgovor s Bratianom in z ministrom za zunanje stvari Ducum. Tekom tega sestanka so se proučili odnosi med obema državama ter so ministri pokazali, da žele čuvati in konsolidirati zvezo dobrega sosedstva, ki že danes obstoji med Rumunijo in Bolgarijo. Tudi se uradno demantira vest raznih listov o žetivni bolgarskega carja Borisa z rumunsko princezo.

Energičen odgovor na Fan Noli jeve klevete

NOTA ZUNANJEGA MINISTRA NINČIČA VZETI NARODOV. — FAN NOLI JE JUGOSLAVIJO ŽE PONOVO NATOLCEVAL.

Beograd, 31. decembra. r. Minister zunanjih zadev dr. Ninčič je poslal tajniku Zveze narodov odgovor na znane klevete bivšega predsednika albanske vlade Ahmed beg Zoga, da so bili nemiri revolta albanskega prebivalstva proti Fan Noliju in njegovi vladi. Zadržanje naše države bo, kakor doslej tudi v bodoče nepristransko razmotrivanje razvoda te naše nove sosedne države, katere neodvisnost in samostojnost zna naša država dobro ceniti.

ZOGOVA VLADA PREVZELA POSLE.

Tirana, 31. decembra. r. Skoraj vsi ministri bivše vlade Ahmed beg Zoga so se vrnili semkaj. Drugi se kmalu vrnejo iz inozemstva. Vlada Ahmed beg Zoga je že prevzela posle.

FAN NOLI V RIMU.

Rim, 31. decembra. r. Rivski predsednik albanske vlade Fan Noli je danes dospel semkaj.

Smrtna borba fašistovske diktature

Rim, 31. decembra. v. Iz ukrepov, ki jih je danes provedla vlada, se da sklepati na resnost položaja. Vsi opozicijski listi Rima, Milano in Turina so bili danes zaplenjeni. Vsi ti listi so morali danes obdržati vso strogost novega tiskovnega odloka. V Rimu je bilo izvršenih v stanovanjih republikancev več hišnih preiskav, ki so trajale nad tri ure. Hišne preiskave so se izvršile tudi v stanovanjih fašistovskih disidentov. Enake odredbe so se odredile tudi proti onim osebam, ki so osumljene, da so v posesti protifašistovskih dokumentov. Vlada je odredila vse, da prepreči nadaljnje pada-

intereso Slovencev pa naravnost sa-momorilen poskus. Iz tega izhaja iskrena želja vseh treznih narodnih Slovencev, da bi naše ljudstvo v novem, za našo politično in gospodarsko bodočnost tako važnem letu uvidelo, da je le v državni nacionalne fronte rešitev Slovencev in le v pametnem, realnem delu jamstvo za vsa naša kulturna in gospodarska stremjenja.

nje lire. Po vestih iz province se pripravljajo tašisti na odločilni boj. Poročila socialističnega voditelja Turattija o koncentraciji fašistov v provinci se potrjujejo.

Rim, 31. decembra. v. Rešitev iz težavnega položaja pričakujejo od kralja, ki je že večkrat v odločilnem momentu vzel iniciativno v svoje roke. Vsekakor gre za usodo Italije. Premaglj ukrepi bi mogli imeti težke posledice.

Rim, 31. decembra. a. Dejstvo, da se je odločila vlada za kar najstrožje in izvajanje tiskovnega odloka, je vzbudilo ne samo v vseh opozicijskih krogih, temveč tudi pri desničarskih liberalcih, ki jim načeljuje bivši ministrski predsednik Salandra, splošno ogorčenje. Smatra se, da bo ta Mussolinijev ukrep povod za končni popolni prelom med onimi redkimi ne-fašisti, ki so doslej še ostali zvesti Mussoliniju kljub vsem dogodkom zadnjih dni. Opaža se tudi, da je vladni ukrep, ki tako zelo omejuje svobodo tiska, tudi v krogih, ki so zelo blizu Kvirinala, iz-zval občo nejevoljo.

Stresemann o odgoditvi kölnske evakuacije

IZREDNO OSTRE IZJAVE NEMŠKEGA ZUNANJEGA MINISTRA. — GROZNJA Z NARASČANJEM SOVINIZMA. — PROTEST NEMŠKE VLADE.

Berlin, 31. decembra. s. Zunanji minister dr. Stresemann je danes sprejel inozemske novinarje ter jim podal glede vprašanja izpraznitve kölnske cone v imenu državne vlade nastopno precej ostro izjavo:

„Ako bi ostala v veljavi velika krivica, da se ne izprazni kölnska cona, se bo v nemški javnosti po novem letu opazal velik preokret. Pametni politiki bodo izgubili tla izpod nog, pridobili pa bodo ekstremni elementi. Zavezniki niso imeli boljšega sredstva, da bi dosegli razorožitve, kakor da bi izpraznili kölnsko cono v pravem času. Ako gre zaveznikom za to, da dosežejo izpolnitev svojih želja, ne morejo tega doseči, na lažji način, kakor s pogajanjem z državno vlado.“

Končno je zahteval minister, da se protokol kontrolne komisije glede obiskov 1800 oseb objavi v natančnem besedilu. „Želimo znati“, je dejal minister, „kaj je pri teh obiskih prišlo na dan, ker vemo, da so difference premajhne, da bi mogle

utemeljevati londonsko politiko in da bi dale vzrok za daljšo zasedbo nemškega ozemlja.“

Berlin, 31. decembra. s. Kakor doznava „Berliner Tageblatt“ od poučene strani, bo nemška vlada vsako izigravanje v versailleski pogodbi določenih obveznosti glede izpraznitve kölnske cone smatrala kot pravno kršitev ter protestirala proti nazirani zavezništvu.

London, 31. decembra. a. Diplomatska pogajanja glede odgovora Nemčiji z ozirom na izpraznitev kölnske cone so imela pozitiven uspeh. Pogoji, da se nadaljuje zasedba, so nastopili:

Ugotovitev kršitve razorožitvenih obveznosti po Nemčiji. Nezmožnost njihove izvršitve od strani Nemčije do 10. januarja, nedostopnosti v dosedanjih izvršitvah ter za zavezniške obstoječa potreba, počakati na splošno poročilo kontrolne komisije, da se ugotovi izvršilna zmožnost Nemčije v bodočnosti.

Dr. Marx hoče sestaviti nevtrarno vlado

UPA, DA GA BODO POD VPLIVOM KOELNSKEGA KONFLIKTA PODPIRALI TUDI NACIJONALCI. — POGAJANJE S STRANKAMI NE NAMERAVA OBNOVITI.

Berlin, 31. decembra. Politični krogi pričakujejo, da bo vladna kriza po prvi seji parlamenta, ki se bo vršila dne 5. januarja naglo rešena. Državni predsednik Ebert bo vnovič poveril dosedanjemu državnemu kancelarju dr. Marxu sestavo kabineta. Dr. Marx pa se topot najbrže ne bo več pogajal s posameznimi frakcijami, ampak bo po lastnem preudarku izbral svoje ministre. Prevzel ho v novo vlado skoraj vse ministre dosedanjega kabineta, posebno zunanega ministra dr. Stresemanna in obrambnega ministra dr. Gesslerja. Portfelje, ki so bili v dosedanjem kabinetu nezasedeni, prevzamejo

uradniki, ki stoje blizu nemškimi nacionalcem. Voditelj nemške nacionalne stranke ne misli poklicati v kabinet, vendar pa se smatra za potrebno, da prevzamejo soodgovornost za zunanje politične sklepe, ki bodo posledica neizpraznitve kölnske cone.

S tem tako zvani „kabinetom osebnosti“ stopi dr. Marx pred Reichstag in se v parlamentarnih krogih zatrjuje z vso gotovostjo, da dobi zaupnico. Vest, da vstopita v kabinet dva člana nemške ljudske stranke, pl. Raumer in pl. Karldorf, se ne potrjuje.

Finančna konferenca nasledstvenih držav

Dunaj, 31. decembra. s. Kakor doznava „Achtuhrblatt“, bo reparacijska komisija koncem januarja sklicala konferenco nasledstvenih držav na Dunaj, ki se bo bavila z zadevo s starimi avstrijskimi, dosedaj ne zajamčenimi državnimi dolgi in s sedanjimi izidi žigosanja v nacionalnih državah. Predvsem pa se bodo sklenile odredbe, ki bodo pospešile postopanje za končni obračun, da se končnoveljavno ugotovi višina jamstva vsake posamezne narodnostne države za rente, ki obstojajo v starem inozemstvu.

Prelom med Anglijo in Rusijo

London, 31. decembra. v. Osebe, sovestilne mislije bo v prihodnjih dneh zavestile London ter se vrtilo v Rusijo. S tem bo tudi dejansko izvršen zopetni prelom v diplomatskih odnosih med Anglijo in sovjetsko Rusijo.

VOLILNA ZMAGA KEMAL PASE.

Pariz, 31. decembra. s. „Matin“ javlja iz Carigrada, da je stranka Mustafa Kamal pase pri zadnjih volitvah priborila popolno zmago.

ODOBRENJE VEČJIH KREDITOV ZA PROMETNA SREDSTVA V DALMACIJI.

Beograd, 31. decembra. p. V sporazumu z ministrskim svetom je prometni minister odobril pomorski upravi v Splitu kredit 9.600.000 Din za razširjenje splitskega pristanišča v zvezi z razširjenjem nove železniške postaje v Splitu. Skupno je ministarstvo zaobračaja odobrilo kredit 24 milijonov dinarjev za popravila pristanišča v Dalmaciji.

DONSKI GENERAL JANOV UMRL.

Beograd, 31. decembra. r. Včeraj je umrl v Beogradu donski general Jurij Janov, ki je bil znan književnik. Med vojno je bil kosaški poveljnik. Po umiku Vranglove armade je v naši državi izhajal ruske novine in napisal več knjig o kozakih.

KONEC ČRNOGORSKIH RAZBOJNIKOV.

Beograd, 31. decembra. p. Kakor poročajo iz Prizrena, se je v Skadru nahajalo veliko gnezdo črnogorskih razbojnikov, ki so vršili velike zločine na našem ozemlju ob času Fan Noli jeve vlade in ki so imeli v Skadru veliko zaščito. Ko so dole čete Ahmed beg Zoga v Skader, se je pri teh ljudeh našlo mnogo orožja, razbojnikl so sedaj pod strogo politično kontrolo. Trdi se, da bo novi predsednik albanske vlade vse te kačake izročil naši vladi. Na ta način bi bilo za vselej likvidirano vprašanje črnogorskih razbojnikov, njih ureko 100 po številu.

ANGLESKI KREDIT ZA NOVI SAD.

Novi Sad, 31. decembra. r. Mestna občina je sklenila dogovor z neko angleško tvrdko, ki je pripravljena, da za 200 milijonov dinarjev izvrši vodovod v mestnem okrožju.

Borza

31. decembra:

ZAGREB. V efekih je tendenca nespremenjena. — Devizno tržišče je zaključilo leto z nestanovitno tendenco kljub temu, da se je proti koncu vzelo blago s tržišča. Tedaj deviz so razen Italije dalje padli za nekoliko točk. Promet običajen. Največ se je igralo v devizah na Italijo, New-York, Trgoval, Pariz in Svico.

Iz Curiha je javljen tečaj 7.90. Na zagrebški borzi so notirale devize: Dunaj 0.0902 do 0.0922, Budimpešta 0.09 do 0.092, Italija izplačilo in ček 27.05 do 27.85, London izplačilo 30.65 do 30.95, New-York ček 63.95 do 64.95, Pariz 347 do 352, Praga 194.25 do 197.25, Svica 1257 do 1267; valute: dolar 62.9 do 63.9, aK 0.09 do 0.092, levi 45 do 50, francoski franki 345 do 350, Kč 194 do 197, Hiro 270 do 275; elektri; bančni: Trgo 29 do 30, Eskomptna 113 do 115, Hipo 61 do 62, Jugo 105 do 106, Ljubljanska kreditna 224 do 226, Prastrediona 890 do 900, Slavenska 75 do 85, industrijski: Eksploatacija 75 do 77.5, Isis 67 do 69, Slovenija 67 do 68, Strojne 140 do 150, Trbovlja 415 do 425, Vevče 120 do 125; državni: 7 odst. posojilo 65.5 do 66, Vojna škoda 125 do 126.

BEograd. — Tendence nestanovitna. Blaga dovolj. Promet uredniji. Notirale so devize: Amsterdam 2020 do 2030, Dunaj 0.091 do 0.0914, Berlin 15.2 do 15.4, Bruselj 320 do 325, Budimpešta 0.089 do 0.09, Bukarešta 33.25 do 33.50, Italija 27.85 do 27.4, London 30.65 do 30.65, New-York 64.7 do 64.75, Pariz 348 do 352, Praga 196 do 196.5, Svica 1260 do 1263.

CURIH: Beograd 7.90, New-York 314, London 24.30, Pariz 27.82, Milan 17.70, Praga 15.525, Budimpešta 0.090725, Bukarešta 2.65, Solija 3.75, Dunaj 0.097225.

DUNAJ: Beograd 1094 do 1098, Budimpešta 96.00 do 97.70, London 335.700 do 336.700, Milan 2989 do 3001, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 3317 do 3353, Praga 2141 do 2151, Solija 513 do 517, di-narji 1094 do 1100.

BERLIN: Beograd 6.56, Milan 17.73, Praga 12.67, Curih 80.57.

PRAGA: Beograd 52.75, Dunaj 4.6875, Rim 143.125, London 100.20, New-York 33.90.

Novosadska blagovna borza (31. decembra). Pšenica: baška, 1 vagon 430; sremska, 2 vagona 430, Turšičica: baška, 10 vagonov 190 do 195; januar 1925: april-marec, 15 vagonov 200; marec, 30 vagonov 225. Tendence nespremenjena.

Govor min. dr. P. Grisogona na veliki nedeljski skupščinski SDS v Zagrebu

Gospoda priznati moram, da mi je redkokdaj bilo tako težko govoriti kakor danes po sijajnem in dokumentiranem govoru našega voditelja Svetozarja Pribeviča. Bratja, težko in pretežno zbiram besede, ki naj jih izrečem, ker se mi zdi, da je vse že izrečeno, kar je najboljši dokaz, kakšna enotnost vlada ne samo v naši stranki, temveč v celotnem nacionalnem bloku, ki stoji na ideji popolnega in integralnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. A dopustite mi, bratje, par besed kot Hrvat, popularjam, kot Hrvat, ki je prišel do prepričanja, da je istotoliko Hrvat kakor Srbin in Slovenec.

Problem državnega življenja in interno krizo, ki pretresa našo državo, preživljajo danes tudi druge nacionalne države, ki so nastale na tleh bivše monarhije. Narodno edinstvo, ki se je rodilo v sanjah najizbranejšega dela naroda, v inteligenci, ki pa ni bilo v stvarnosti ustvarjeno in ni zajelo velikih mas, ta problem danes povzroča težave. Mi nismo v zgodovini nikoli imeli nacionalnih držav, ker je naša zgodovina bila krvava in je razdelila naš narod na male države, ki so živele vsake svoje življenje ter po vrsti propadale. Naša sreča je v tem, da smo ohranili sličen jezik, običaje in koncepcije o življenju; nezgodno je samo to, da so naše plemenske koncepcije preveč razložile in tako niso dale močne sprijateljne misli, ki bi mogla zbrati ves narod. Pa da se je katerikoli plemenska koncepcija ustvarila, bi mi nikoli ne imeli današnje države. Adaptacija poedinih plemen k veliki državni ideji je zadela na težave in na hrvaški in na srbski strani, ali rečem takoj, da so težave na srbski strani bile mnogo lažje iz enostavnega razloga, ker je n. pr. Beograd ostal prestolnica kakor prej, ker je ostala dijanstija, ker je ostala vojska ali vsaj njen kader. Pri Hrvatih je adaptacija bila težja. A tudi oni so že storili velik korak naprej, detuši današnji rezultati se niso popolnoma. Treba pa je paziti, da ne zapademo v drugo usodno zablodo. Nas Južne Slovane v obdobju, a Hrvate še posebej zbog nesrečnih razmer, v katerih smo živeli v bivši monarhiji, kjer nam je bilo zabranjeno ali vsaj onemogočeno baviti se z realnimi političnimi interesi našega naroda, je tuževska politika nazadnja eksperimentiranja s frazami. To je bila sinteza vse naše politike pod Avstrijo, mi smo bili vrlo primerni za eksperimentiranje z visokimi in puhlimi besedami. In jaz hočem tu, kar se tiče adaptacije k veličastni unitaristični ideji, opozoriti na veličastnost neke fraze med nami Hrvat. Očitajo nam, osebno nam današnjim samostojnim demokratom, da smo pri ustvarjanju države zavrgli ime Jugoslavije in pristali na ime kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker nismo hoteli staviti v problem samega ustvarjanja in obstoja države. Za izdajstvo Jugoslovenstva so nas obtožili ravno oni, ki so danes zapustili idejo Jugoslovenstva in njegov pojem, a se še vendar dičijo s parolo Jugoslovenstva v zvezi z onimi, ki jo nastoje pobijati. Vidimo danes poedine zablode unitariste, ki menijo, da služijo unitaristični Jugoslaviji, a pobijajo ono, kar mi gradimo že šest let. Taki ljudje ne vidijo, da mi s svojim delom ves ta čas ustvarjamo misli onega Sloveka, ki je imel največje ideje, ki jih je utemeljil s stvarnim delom naš tu v Zagrebu, a to je bil škup Josip Juraj Strossmayer. Oni ne vidijo, kaj mi delamo, ko ustvarjamo to idejo enotne in nedeljive Jugoslavije. Jaz pri tem ugotavljam dejstvo, da sta Peter Križanić, naš rojak v Rusiji, a istokotki tudi naš brat, narodni pesnik Andrija Knžić, zamišljala isto idejo. Gradnje velike nacionalne države je prevelika stvar, da bi trenutno razpoloženje moglo nanje vplivati. Ne ustvarjajo državne stranke, temveč dediči predhodnih pokolenj, ki bodo uživale plodove njihovega dela. Zagreb ne sme zaradi onih velikih Hrvatov, ki so delali za misel narodnega edinstva, zavoljo krivih prerokov zapustiti svoje velike misije v tej smeri. Mnogo krivice se je zgodilo Zagrebu, toda nihče mu ni storil tako velikih, kakor oni del zagrebaškega meščanstva, ki je zapustil veliko idejo narodnega edinstva, ki nikjer ni bila tako doma kakor v Zagrebu. In tu podčrtavam svoje prepričanje, da bo 8. februarja Zagreb postal močno manifestacija Jugoslovenstva in dokazov, da je še vedno isti Zagreb, kakršen je bil v časih Josipa Juraja Strossmayerja.

V izvrševanju tako velike stavbe, kakor je naša država, mora biti sleherni del naroda svest svojega donosa in z njim vred tudi važnosti donosa, da po njej zavzame pozicijo, ki mu gre. Doprinos Hrvatstva za delo narodnega osvobodjenja in ujedinjenja ni bil tako pasiven, kakor se to mnogokrat skuša poudarjati ravno s separatistične strani. Hrvati so dali lepo številno dobrovoljcev, ki je v primeri z žrtvami za osvobodjenje drugih narodov, življenj pod avstro-madžarsko knuto, relativno vrlo veliko in neprecenljivega pomena. A tudi borbe onih nezavednih množic ob Soči, ki so branile v stvari avstrijskega cesarja bile na strani naših sovražnikov, ne smejo ostati brez pravične ocene in zasenjene z žigom greje. Kajti ako danes, ko so ti dogodki dobili že dovolj distance, in osebno jutri, ko bodo že v zgodovini, moramo priznati, da je za nas bila sreča, da je oni narod na Soči in na fronti pomenil ohranitev naše nacionalne meje, zato mi danes moremo biti hvalni za naš borem, kajti ako bi bili to tisti, ki so zapustili, ne vem ali bi mi danes zborovali v Zagrebu, vem pa, da v Splitu

ni mogli govoriti. V ostalem se rezerviram in nočem podrobneje razvijati tega problema, priporočam pa vam, da o tem razmišljate sami in uvideli boste, da je naš vojak na Soči — «junak brez očila», kakor smo ga imenovali tedaj — da je ta bil naša meja nezavedno in da se je tužil on junaško žrtvoval za enotno Jugoslavijo ter podal svojo žrtev za ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev, za njihovo posest. Prepričan sem, bratje, da bo vsi ti, ki so bili na Soči, ki se danes še ustvarjajo, da Srbi ne bi bili Hrvati in Hrvati ne bi bili Srbi, bo novo ščvačenje. Prišel bo tisti čas, ko bomo s posebnim ljubeznivo očeli vsakega in vsakega odsekanja. Soče in se mu zabavljali, da je, če bi nezavedno, dovolj svoj kamendek v vsaki državi zgradbo Jugoslovenstva. Gospoda, vedite, da mora poudarjati zavest pravega narodnega ponosa in nismo se ne sme odrekati delež na zgradbi naše države. Nasprotno, ta skupni ponos ne sme iti nikoli tako daleč, da bi oporekal drugim delom naroda težke in neizmerno žrtve. Istočasno, ko nekateri poudarjajo pravice in zasluge Hrvatov, mislijo drugi, da jim bodo dvignili ponos na krivem mestu, ako prepričujejo, da niti Sloveni niti Srbi niso storili nič, temveč samo Hrvati. Misli se, da se bo hrvatskemu narodu dvignil njegov specifični hrvatski ponos in da se mu bo vzbudila narodna zavest, ako se mu dokaže, da Srbi niso storili ničesar — oni Srbi, ki so pol milijona svojih najboljših junakov položili v temelj naše državne zgradbe.

Gospoda, jaz se dobro spominjam, kako je tam ob obrežjih naših najoddaljenejših otokov naplavljalo morje počinna mrtva in od rib razjedena teleca srbskih junakov. Le deloma so se še na njih pozvale cunjice vojnškega plašča. In ko sem nekdo gledal tak grozovit prizor, tedaj sem razumel, odkod je pokonjnik, in spoznal, da je le črka, le verz iz veličastne pesmi, ki je prje srbski verz za srečo in božanstvo narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, za njihovo svobodo in ujedinjenje. Bratje, ko sem poslušal v mirmanju naših podranskih valov to veličastno epopejo, sem v svojem hrvatskem srcu zahteval stid in ogorčenje, ko sem čul, da naj bi mi Hrvati na vse to plinili kakor na srabom. Nima čula oni, ki navaja Hrvate današnjih dni, da je treba ljubiti samo sebe. Ne moreš ljubiti sebe, ako nisi zajel vse naše verz dne epopeje.

Ne maram vpadati v sferi, temveč sem to navedel samo zato, da dokazim velike doprinose vseh nas Jugoslovenov in da smo vsi skupaj pred Evropo in pred vsem svetom upravičeni dokazati pravico na življenje in na lepo bodočnost. Ako tako mislimo, ko motrimo in ocenjujemo prosto nezavedno delo za ustvaritev te države, tedaj napram nezavednemu rušenju naše države današnje ne moremo razviti istega stališča. Danes po šestih letih, kar imamo našo državo, ne moremo dovoliti, da bi n. pr. Zagreb izgubil narodno zavednost in propustil priliko, da si pridobi ugled, kakršen mu gre. Danes gospoda, ne more biti več prilike niti potrebe za nezavedno delo. Ako bi se danes tako nadaljevalo, bi se onemogočilo delo na adaptaciji poedinih delov našega naroda in kdor bi danes tako nadaljeval, bi zavedno ručil, kar je a svojo, čeludi nezavedno sotrudo gradil.

Večkrat se čujejo ugovori z drugih strani, da smo mi neliberaleci, da smo za neparlamentarno nasilje. Po dokumentiranem govoru prijatelja Pribeviča se tega vprašanja ne bom več dotikal. Podčrtati hočem le iluzornost in neupravičenost teh ugovorov, ki prihajajo z ene strani, katere vodi nevidna roka iz centra tretje internacionale, ki je pred šestimi leti s

strojnimi razglašala konstituantno in odlični nikoli ni dala ruskemu narodu prilike, da bi manifestiral svojo sovbo o tej ali oni vladi. Zaključujem s kratkim apelom: Naš narod je produkt vekov in vikihi sil. Naša nacija je formalno izgrajena. In danes je to njeno formalno edinstvo treba pretvoriti v popolno realnost in jo storiti za čvrst instrument kulture in napredka. Narod je sluteza najoprečnejših misli njegovih poedinih delov. Ako znanjka sport kateregakoli njih, kateregakoli njihove sile, se samo škoduje sebi in celoti na polji k boljši bodočnosti. Jaz sem prepričan, da bodo Hrvati in Hrvatstvo še o pravem času našli ono vidno mesto, ki jim gre, kakor je dejal Svetozar Pribevič: i po njihovih sposobnostih in po kulturnih silah i po tradiciji. O tem nikakor na dvomim in nazdravljam jugoslovenskemu Zagrebu!

Politične beležke

— G. Pucelj priznava. Pred kratkim smo ugotovili, da je ljubljansko vodstvo Puceljeve stranke bilo tisto, ki ni hotelo ničesar slišati o nacionalnem bloku. Opozarjali smo še posebej na izjavo voditelja ljubljanske SKS, ki je že vnaprej odklonil vsako sodelovanje v narodnem bloku. Zadnja številka Puceljevega tednika priložuje sedaj kot odgovor na naše ugotovitve razna izmotavanja. G. Pucelj, ki le potrjuje, kar smo pisali mi. Gospod Pucelj piše, da je odgovoril velikemu županu Balčiču na vprašanje o bodoših volitvah med drugim tudi tole: «Nato sem mu odgovoril, da sem misljenja, da mora stranka (SKS) odvrči vsako oportunistično ciancino ter iti v borbo saina s čistim programom in z načelom brez kompromisov». Gospod Pucelj priznava torej, da je on kot čef stranke že vnaprej odklonil vsako možnost za skupen nastop vseh naprednjakov v Sloveniji. K temu je treba še dodati, da so se zadnje tedne Puceljevi zaupniki udeleževali v tiskani ljubljanskega škofa s klerikalci sei za osnovanje skupnega nastopa proti Narodnemu bloku. To dejstvo je tem bolj značilno, ker se g. Pucelj dela po delu nasprotnika klerikalcev, v Ljubljani pa se z njimi druži pod eno odelo. Vse to si je treba zapomniti, da se ne bo g. Pucelj dne 8. februarja zvečer, ko ho ostal za p'otom, izgovarjal, da so drugi krivi njegove poklonitve. Danes se dela g. Pucelj še s'ino nudatega ter piše v «Kmet. listu» o «ostankih JDS» in o vsegaomogućnosti njegovega pokreta. Pa g. Pucelj dobro ve, da je ravno nasprotno res in da se ostanki zbira le pod njegovim zastavo — k gotovi propasti.

— Najbolj goreča želja klerikalcev. — Škofov tednik dopoveduje svojim političnim analibetom kako škoda in sramota bi bila, če bi bil razen klerikalnih poslanecv izvoljen še kak drug slovenski poslanec. Omenjeni list se zhuji boji doktorja Zorjave in pravi, da naj se potem, ko bo izvoljen dr. Zorjav, nikdo ne pritožuje, če ga «žulijo davki». Čudno! Pol-druzo leto so imeli klerikalci v skupščini skoraj vse slovenske poslance, vso moč in oblast so imeli v rokah Dr. Zorjav ni bil poslanec. Za to, da so žulili v tem času slovenska ljudstva davki, nisojio tigr, in sicer sama tigrj papolno odgovornost. Oni so jih zakrivilli s svojo brezglavostjo in brezsrčnostjo. Vsekako je gotovo dejstvo, da se Slovenem bujke ne more gošiti, kakor se je leta 1923 in leta 1924, ko je vladala v Sloveniji 21 tigrj. Sedaj nimajo kolovodje SLS, druge želje kot da bi v bodoče bili v skupščini sami not enim klubom, da bi nihče ne videl njihovega prevarniškega in protiljudskega početja. Zato se boje dr. Zorjave in drugih poslancev Narodnega bloka. Največje nesrečo je bila za Slovence, da so pri zadnjih volitvah izvolili 21 tigrj, ker so radi njih strašao

Otvoritev! Slavnemu občinstvu vjudno naznanjam, da sem se prvega dne Novem letu v Narodnem domu v Kranju na novo otvorenem kavarnu in restavracijo. Se priporočam zlasti vsem tujcem in potnikom v obličen obisk.

ADOLF MENCIN
kavarnar in restavrant v Narodnem domu v Kranju.

gor plačali. To se ne sme nikdar več zgoditi, če noče Slovenija čisto propasti. Zato pa je treba, da gre od vasi do vasi, od hiše do hiše glas: Cim več mandatorj bo v Sloveniji dobil Narodni blok, tem večja sreča bo to za Slovence!

— Kdo je najhujši sovražnik SLS? — Škofov tednik priložuje za Novo leto obupen uvodnik, v katerem ničesar drugega ne piše, kakor o tem, da je najhujši sovražnik SLS abstinenca volilcev. Iz članka odveva velikanska bojazen, da bo do pristajki klerikalne stranke ostali pri bodočih volitvah doma, ker so do grla siti tigrovskih farbarij. Razumemo, da je za generala, ki jo je tako zavezil in polomil, kakor g. Korosec, silno težko, še enkrat zbrati voljake, da jih požene v strelake jarko. Se mogočim avstrijskim in nemškim generalom to ni bilo več mogoče, ko so voljaki, ki so jih gnali v klavnice, prišli z puškami fronto in odgovorili na ukaz «Vorwärts!» z neposlušnostjo. Razumljivo je, da se laski volilci SLS puntajo in da nočejo več za tigre v žerjavko po Kostanj. Škofovi listi bi radi zakrili, da so lani Slovenci zato izvolili 21 tigrj, ker jim je SLS obetala zlato gradovo ter dejala, da gre 18. marca za odo ilno bitko. Češaj ali pa o k'oljo je bila parola klerikalcev, ki so trdili, da bo 18. marca zmaga SLS, poplula in končevaljavna. SLS je res zmazala, a v volodrum letu se je izkazalo, da so bili njeni volilci — tepenli tigrj so pozabili na vse obljube in skrbeli le za svoja korita. Sedaj prodira spoznanje, s njim pa tudi odpor proti kandidaturam SLS. Zato take so'ze v škofovih listih, ki mislijo, da se jim bo z golufijo zopet posrečilo preseljeni slovenske volilce. To pol je on SLS z man. Mjden glas gre po deželi: Dosedanji poslancev ne maramo več! SLS, to pol ne hema volilci tigrj so se sami razkrinkali. sami postavili na sprangers in prav je, da jih bo 8. febr. za brezvestno in cigansko politiko doletela zaslužena kazen. Najhujši sovražnik SLS ni abstinenca volilcev, temveč nesposobnost njenih tigrj in golufivo t'ajne politike.

— Še ena škrlinca za skupščinske volitve. Kakor se nam poroča iz Celja in Maribora, se le Meznarič in Podmeniku iz Ljubljane hane posrečilo p'ategniti nekaj invalidov v Celju in v Mariboru na svojo stran. Ta peščica ljudi je sklenila, nastopiti pri skupščinskih volitvah z lastno kandidatsko listo. Na prvi pogled je jasno, da tu ne gre za dobrobit in za interese invalidov, temveč zgolj za osebnosti in samoljublje nekaj maškotentov, ki v invalidski organizaciji s svojim razdiračim delom niso uspeli. V nedeljo se je po došlih informacijah vrtil sestanek teh političnih desperadov v Mariboru, kjer so proglasili za nosilca liste v ljubljanski občini Meznariča, v mariborski pa Podmeniku. Tudi so si razdeležili še posamezne sreče. Težje bo z volilci, ki prav dobro vedo, kaj pomenijo take kandidature posameznih invalidov, ki bodo pa žal oficijelni organizaciji invalidov, ki svede s temi kandidaturami nima prav nobenega opravka. Škodovala ne le v Sloveniji, ampak v celi državi na ugledu. Po naših mestih uživajo danes revne vojne žrtve med prebivalstvom izredne simpatije, ki bodo gotovo zrahliane, ako pride do ločenega nastopa pri volitvah. Prav po nepotrebnem bo nastal tudi razkol in sovrašтво v invalidski organizaciji sami, ki je bila sedaj prav kreпка in je imela radi svoje solidarnosti tudi vp'iv na merodajnih mestih.

— Prva určena kandidatska lista. Okrožno sodišče v Tuzli je prvo razveljavilo kandidatsko listo «Srbske stranke» z nosilcem Aleko Staničevićem, vlozene dne 14. decembra, radi netočnih navedb poedinih volilč, ki niso v skladu z razporedilo Državnega odhoda. Kakor čujemo, gre za enak slučaj tudi pri kandidatski listi SLS za mariborsko oblast.

Narodni blok

— Narodni blok v Ljubljani. Novo izvoljeni Mestni odbor NRS je delegiral g. prof. Presla in inž. Saplo, ki sta se včeraj sestala z delegatima JDS dr. Pucom in dr. Kramerjem ter nadaljevala razgovore za postavitve enotne liste Narodnega bloka v Ljubljani. Razgovori bodo, kakor vse kaže, v najkrajšem času uspešno zaključeni.

— Ravniharjevec in klerikalci. Kakršnih sredstev se je posluževala Ravniharjeva osebna klika v radikalni stranki dokazuje dovolj jasno tudi dejstvo, da je na seji Mestnega odbora dne 28. decembra predlagal dr. Atman, naj bi odbor pooblastil Ravniharja, da se sme v jugoslovenski tiskarni pozajati a klerikalci in drugimi opozicijskimi strankami. Predlog je stavil tako zavito, da niso mogli spoznati njegove fatalne daleko-sežnosti odhormiki, ki so vzile temu, da so Ravniharjevi pristaji, vendarle še napredojaki. Tako se je n. pr. izrazil dr. Starč, da ne bi mogel s'osovati za pozajanja a klerikalci. Službino prisotna Ravniharjeva večina pa je dr. Atmanov predlog sprejela, dasi ravno so pravi radikalci odprlekli razkrinkah dr. Ravniharja, ki je hotel s pomočjo radikalom

radikalne stranke. To dejstvo je skušal dr. Ravnihar na upnem sestanku 30. decembra prikriti, ker se je bal ogorčenja zaupnikov. Kajno pa je sam priznal, da so mu da njegovi ljudje pravico za pozajanje z lemi opozicijskimi strankami, torej tu in predsesem a klerikalci. To je povedal javno pred vsami zaupniki, ki so bili silno ogorčeni. Napram onim, ki stavajo torzadevna vprašanja, seji sploh a Smilumljivo šanja, odgovarja dr. Ravnihar, da se v odboru seji sploh a govorilo o tem ter se sklenilo na zapisnik, ki pa e po izjavi odhormikov falsificiran. In to si upa tudi dr. Ravnihar p'ateti, ko je javno priznal, da ima pravice pogajati se s klerikalci.

— Iz Narodne radikalne stranke v Ljubljani nam poročajo, i an strankini listi zelo ogorčeni v'ed Ravniharjevega paktiranja s klerikalci in drugimi strankami, ki so nasprotni v'edovdanske državnne politike, katere nastopa sedaj Narodni blok. Tudi oni listi, ki se niso udeležili sestanka zaupnikov ostro obsojejo Ravniharjevo osebno politiko. Mnogo dosedanjih ravniharcevcv je v'edaj zglašilo pri odvstvu stranke in se izjavilo proti političnim spekulacijam dr. Ravniharja, ki je hotel s pomočjo radikalom sovražnih strank voditi za nos. Glavni odbor in g. Pašića, katrpa se mu sveda ni posrečilo. Predsedstvo radikalne stranke opozarja tem potomese radikale, da dr. Ravnihar nima pravice zastopati radikalno stranko na nobenem sestanku, kajti dr. Ravnihar je h še v'edovni poglavar vseh 20 pristajev in nih več.

— Glasilo Narodne radikalne stranke v Sloveniji je prišlo izhiti kot tednik pod naslovom «Samostojnost». Izdajatelj in listnik je predsednik občastnega odbora NRS za ljubljansko-oblastni minister n. r. dr. Niko Zuparič.

— Novi Mestni odbor IRS je v'edaj prevzel pisanje ljubljanske organizacije radikalne stranke.

IZ OKROŽNEGA TAJNIŠTVA JDS ZA NOTRANJSKO

ZKD priredi v nedeljo 4. januarja predavanje o španski inkviziciji v Sierem trezu in v Cerkljah. Predaja g. Zuparič. Ker je predavanje zanimivo, vabimo da se ga udeleže vsi.

Novoletni pozdravi naših vojakov

Srečno in veselo novo leto žele svojim staršem, sorodnikom in znancem, vsem slovenskim dekletom ter šteteljem in štetelnicam «Jutra»:

Beograd: podpredsednik finančne kontrole: Franjo Lampe iz Priporja, Pavel Derinik iz Grebinja na Korškem, Josip Skrbine iz Kamnika, Josip Hija iz Juršine, cer pri Ptuj, Franjo Blaž iz Mozirja in Ciri Beltram iz Vrtoha.

Punta d'Ostria: podčastnik I. polka trdnjavske artilerie: Narehik Albin Bahnik iz Ljubljane, podmaršnik: Franjo Belec iz Ptuja, Martin Kus in Fran Menceli iz Iga, Ivan Lovrenčič iz Poljana, Oswald Tovornik iz Maribora, Ivan Pihler iz Konice, Ivan Višnar in Franjo Arlič iz Celja, Steško Novak iz Klata, Karlo Saie iz Novega mesta in Alojz Pajzman iz St. Ilja.

Šibenik: podnadrednik administrativno grane: Ivo Sarkotič, Franc Kovač, Jandro Segota in Janko Obernel in mornar II. klase Edvard Verdonik; podoficirji vojne mornarice: narednika Drago Mencinger in Ivica Katalin ter podnadrednik Mirko Zahavnik. Slovenski mornarji radiostanice: Stanko Vadinjal iz Viča, Rudolf Tišler iz Sp. Siske, Josip Haž, Franc Mohar, Maks Fakin, Josip Blaton in Miha Kraškovič iz Ljubljane, Ivo Sitar iz Medvoda, Ivan Pirnat iz Depule pri Trzinu, Franc Kemperle iz Česnice pri Zvezelnikih, Dominik Mikelič iz Sodražice in Ivan Sirc iz Kranja.

Stepovjavec: s'ovenski fantje orožniki: Anton Pele iz St. Jurja ob Ščavnici, Anton Gerdina iz Preserja, Tomaž Perkovič iz Sv. Florijana.

Škofje: inženjerji podoficirji: Alojz Vodopivec iz Rajhenburga, Anton Petek iz Ptuja, Ivan Jordep iz Maribora, Josip Puc iz Limbuša pri Mariboru, Jaroslav Tokan iz Ljubljane, Joco Kralj iz Ptuja, Jože Sejkovec z St. Antona v Slovenskih goricah in Rudolf Blitram iz Ljubljane.

Freyning Mostje Francija: Fran Poznik, N. in Miti Merin, Jakob Bregar, Albert Zuzold, Franc in Režika Zamljca, Pepe Papež in Jukič Azman.

Turin v Italiji: Josip Košuta.

Po svetu

— Sticanje nemškega parlamenta. Novo izvoljeni nemški državni zbor se sklican za 8. januarja k prvi seji.

— Uvedba češke policije v nemških mestih na Češkoslovaškem. Češka vlada je nadomestila v vseh večjih nemških mestih na Češkem mestno policijo z državno. To dni je bila razpuščena mestna policija tudi v drugem največjem nemškem mestu na Češkem. Ust. u. kjer je prevzel policijske posle oddelke državne policije iz Praze.

Novoletni pilpogačarski skok

Trinaajsti — zatorej nesrečni in tokrat neprosjovoljni polet gospoda dr. Ravniharja.

Naši kraji in ljudje

Novoletno „Jurto“

Nekaj zanimivih statističnih podatkov.

Današnja, novoletna številka „Jurta“ je izšla na 32 straneh in se tiskala v 22 tisoč izvodih. Take številke in v taki nakladi doslej še ni izdal noben slovenski dnevnik. Porabili smo samo za to številko okrog pol vagona papirja. Ako bi vso današnjo naklado razložili in položili polo poleg pola, bi dobili preprogo, dolgo nad 130 km, torej razdaljo od Ljubljane do Maribora.

Ako bi za današnjo številko vseh 20 strani čuva — 12 strani je inšeratov — stavil na stroj en sam stavec, bi rabil za to približno 150 delovnih ur ali 18 delovnih dni po 8 ur dnevno. Ročni stavec bi rabil za to delo 450 ur ali 55 delovnih dni.

Vsebinska tekstovna dela današnje številke, brez inšeratov je sestavljena iz približno 500.000 črk.

Skupni stroški za današnjo številko znašajo okrog 60.000 Din. Samo papir znaša eno stane več, kakor dobimo za številko. Kar pa odpade od mesečne naročnine na eno številko, zadostuje komaj za papir normalne vsakodnevne številke.

Edinole moderni tehniki ter veliki nakladi, a tudi veljemu številu inšeratov, ki razumejo vrednost moderne reklame, se ima javnost zahvaliti, da more dobiti „Jurto“ v roke po tako nizki ceni.

Za 25 Din, kar stane naročnina „Jurta“ za en mesec, se danes ne dobi sploh nobene stvari, ki bi bila toliko vredna. Za 25 Din dobite n. pr. en liter dobrega vina, 8 črnih kav, 25 vržink, 50 cigaret (Vardar). Za 25 Din se peljete po železnici v III. razredu okoli 50 km daleč n. pr. iz Ljubljane na Ruško, ali iz Ljubljane v Lesce, iz Ljubljane v Zagorje, iz Ljubljane v Trebnje, ali pa iz Maribora v Grobelno. Več kot 25 Din stane v Ljubljani enkratna vožnja z izvoščkom iz mesta na kolodvor.

„Jurto“ dobi za 25 Din vsako in vsak dan na dom dostavljeno. Če nese postrežek pismo samo enkrat v hišo, stane to gotovo vsaj 10 Din. Pri vseh gori omenjenih velikih izdatkih za papir, tisk, uredništvo in upravo — pri „Jurto“ je zaposlenih okoli 100 delovnih ljudi — pa še nismo upoštevali velikega truda in ljubezni, ki ga naše celokupno osebje posveča listu.

Neoziraje se na vse to smo le stremeli po stalnem napredku lista. Želeli smo si zadovoljiti svoje naročnike in bralce, a hoteli smo tudi ustvariti s kar na popolnejšem dnevnikom slovenstvu in jugoslovenstvu trdno in zanesljivo oporo nacionalne in državne misli ter splošnega napredka na vseh poljih. Prepričani smo, da nam ostanejo v novem letu zvesti vsi dosedanjši naši prijatelji, od katerih pa pričakujemo, da nam pridobe v krogu svojih prijateljev in znancev še novih naročnikov.

Javna dela v Ljubljani

Pred nekaj dnevi smo na kratko opisali nekatera javna dela, ki jih izvršuje mestna občina Ljubljanska. Omenili smo regulacijo Streliške ulice, uravnavo raznih cest na Mirju ter razširitev Ceste v Rožno dolino.

Razven naštetih del se je v zadnjih dneh pričelo s prepotrebno poglobitvijo kanala, ki odvaja vodo raz velikega dela Trnovega; poglobljati se je namreč pričel odtok iz Kerna, ki je dosedaj povzročal radi previsokega dna večino velike nepravilne vsemu jugozapadnemu delu Trnovega in Pasjevega broda. Polaga se betonski kanal, katerega dno bo ob Kernu približno poldrugi meter nižje od dosedanjega dna, tako, da bo možno vse jarke, ki tečejo proti Kernu, prav bistveno poglobiti ter tako znižati tudi talno vodo, ki dela posebno ob stalnem ali večjem deževju velike nepravilne ondolne posestnikom, bodisi na vrtovih, njiyah ali poslopih. Tako prihaja do izvršitve sklep občinskega sveta iz leta 1914., katerega uresničenje je bilo zbog izbruh svetovne vojne treba čakati do danes. Potreba izvršitve tega projekta je po prevratu postala še večja, ker se je na Pasjem brodu dvignila pred par leti iz tal nova kolonija eno- in večdružinskih hišic in vil.

V svrhu oleditve mesta se dela v okolici onare. One prazne, s peskom posute ploskve med asfaltnimi dohodni potjo na pomlad vse prijazneje lice, ker se zasejejo s travo. V sredino prednjih ploskev na prihodnja doprsna kipa Borštnika in Verovška, ki stojita selaj v vestibulu opernega gledališča in sicer na postavitve, ki jih je projektiral prof. Plečnik in ki se izvršijo iz lepega domačega kamna.

Uradniški kongres v Ljubljani

V smislu sklepa IV. redne letne skupščine državnih uradnikov in uslužbencev kraljevine Srbije in Hrvatov in Slovencev v Novem Sadu bi se morala vršiti naslednja redna skupščina „Glavnega Saveza državnih činovnikov i službenika“ šele meseca marca leta 1925. Kljub temu je upravni odbor Glavnega Saveza na svoji seji dne 11. decembra 1924 soglasno sklenil, da se skupščina že 11. januarja 1925 v Ljubljani.

Uprava Glavnega Saveza je proučila sedanje prilike, v katerih žive državni namočenci, in je prišla do zaključka, da ji je nemogoče odlašati skupščino še dalje, ker je neobhodno potrebno da žuje na tej skupščini mišljenje in želje predstavnikov vseh državnih namočencev, ki naj bi služilo za direktno delovanje nove Savezne uprave in da s tem na najenostavnejši način poudari enotno stremenje po neodoljivi rešitvi naših

stanovskih vprašanj. Uprava je morala tudi radi tega pospešiti poziv na skupščino, da s tem omogoči podrobno razpravo o teh vprašanjih, ki bolj živo zdaj kot kdaj prej zadevajo državne namočence in da izdejstvuje njih naj hitrejšo in pravilno rešitev.

Skupščina zboruje 11. januarja 1925 ob 10. dopoldne v Mestnem domu s sledečim dnevnim redom:

- 1.) Poročilo upravnega in nadzorstvenega odbora;
- 2.) referat o izplačilu dolžne razlike na osebnih prejemkih državnih namočencev za čas od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924;
- 3.) stanovansko vprašanje;
- 4.) izprememba uradniškega zakona in uredbe o razvrstitvi;
- 5.) določitev članarine;
- 6.) volitev upravnega in nadzorstvenega odbora in
- 7.) predlogi in vprašanja.

V ponedeljek, dne 12. januarja 1925 se vrši ob 10. dopoldne v istem lokalu skupščina pokrajinskih Saveza za Srbijo, Crno goro in Vojvodino, popoldne ob 15. uri na skupščina „Narodnog Saveza umnih radnika“ (duševnih delavcev).

Ferdinand Jožef Schmidt-Snackenerlain

Erjavce je beletristično ovekovečil moža v svoji satirčni pripovedi, ki je napisana s tako svežim, dobrohotnim humorom, da je škoda, če bi se pol-goma potopila v pozabljnost. Ne neobičajen način je naš pisatelj posvetil na ta način eno svojih del svojemu učitelju.

Da. trgovec F. J. Schmidt iz Šiške je bil učitelj našega Erjavca; ne v šoli — v prirodi, v gozdu, na brbljih, v grmovju, v jama Ljubljanske okolice.

Lajk Schmidt se je bil iz nesebičnega veselja do raziskovanja prirode povzpel do visokega ugleda tudi v strogo znanstvenih krogih. Korespondiral je z učenci po vsem svetu. On je bil središč, okoli katerega se je zbirala tedanja prirodoslovna Ljubljana. Ta krog je največ stori za prirotopisno spoznavanje naše ožje domovine. Kakor je Postojnska jama izvor znanstvenega zanimanja za jame sploh, tako so jame Ljubljanske okolice klasična pokrajina, kjer je z čelo znanstveno proučevanje živalskih prebivalcev teh jam. Zdi se, da je bil iniciativni v tem pogledu naš šišenski trgovec (!) Schmidt. Saj je leta 1847. izdal knjižico o kranjskih mehkužih s starinskim dodatkom „Der studierenden Jugend in Krain in Liebe gewidmet“.

Kesneje pa smo s svojo pasivnostjo prepuščili glavni delež pri raziskovanju naše javne in naših jam tujcem. In vendar je bila naša nacionalna dolžnost, da to njiho na polju znanosti obdelamo vsaj preležno sami. Pred vojno osnovano jamsko društvo nam je bilo morda tudi iz nacional-

nih ozirov premalo simpatično. Ali je pomankanje interesa krivo, da ne obnovi danes svojega delovanja na tem eminentno našem področju znanosti?

Ljubljanski Zvon v letu 1925

„Ljubljanski Zvon“ je dospel v svoje petinštideseto leto, v dobo, kakršne ne more beležiti za sabo noben jugoslovenski in le maloštevilni slovenski literarni listi. V tej dolgi, neprekinjeni dobi njegovega obstoja je tudi že obsežen namen in pomen lista, njegova nujnost in globoka zasidranost v osrčju vsega kulturnega Slovenstva. Samo tako je mogel postati in samo tako bo mogel ostati Zvon izmed temeljnih kamnov naše kulture! Nevezan na vse strani, ne služec nobeni literarni ali umetniški šoli, razvijajoč se in rastoč v globino in v višino, ne more biti glasilo nikogar kot posameznika, marveč je glasilo vseh: vseh tistih resnično tvornih duhov namreč, ki vzliče moljavi časa vedo, kaj in kam hočejo in ki uporno kljubujejo vsem besnim rušilnim tendencam duha zankajoče sodobnosti močje in vztrajajo grade, zidajo, ustvarjajo. Zatorej mora biti Zvon tudi v bodoče resna, svobodnomočna, izven dneva in pulnih demagoških gesel mirno snujoča revija.

Da se približa temu visokemu cilju, ima uredništvo za prihodnji letnik dovolj gradiva na razpolago.

V leposlovnem delu se nadaljuje in zaključuje Juša Kozaka roman „Šentpetar“, ki je že letos vzbudil občo pozornost čitateljev. Drugi del povesti bo to pozornost še stopnjeval. V dramatsko pisanih, koncentriranih, barvitih slikah se pne usoda treh šentpeterskih družin v svojo peripetijo in v svoj zaključek: ponosni rod Zamejčev propade, rod Hostarjev živi dalje z enim potomcem, Gođež doživi na Zamejčevem domu svojo propast. Starega Zamejca uniči njegova ljubljena hči Aza, njegova druga hči Marija pa, ki jo oče zavrže, vztrži vso čestitost rodu in ves njegov ponos ter umre končno skoro kot svetnica. V Marijo je pisatelj položil svojo duševno veličino, vso notranjo moč in svetost slovenske matere. Zupnika Rožmana — tega idealno očrnanega slovenskega duhovnika — uniči sovraštvo, za-hrbtina zloba in tercijalistvo ljudi. Istotako konča tragične smrti stari Luka; njegov sin služi za hlapca pri Mariji in doživi tam najhujše sovraštvo njenega sina. Tako se med napetimi prizori, ko umre mladi Hostar, mož Marijin, ko stari Hostar zblazni in ko črna smrt uniči življenje gostilničarki Mari, potem ko je zavrgla svojega sina, konča zgodbata treh v življenju zvezanih rodov, predvsem usoda Zamejčevega rodu, ki pride v tok življenja tako, kakor umre leta Zeba, ta njegova najstarejša predstavnica, ki ob svoji smrti sliši čudne ures. Kos življenja je ta roman, večno svežega in zanimivega, vzburkanega in vročnega, poslušnega zakonom nemirne krvi tistih, ki ga žive.

Lya de Putti

Luciano Albertini

v velikem pustolovnem filmu

Prepad smrti

Samo še dva dni

1. in 2. januarja

Kino Ljubljanski dvor

Rezervirajte vstopnice Tel. 730
Predstave ob delavnikih ob 4., 6., 8. in 9. uri. Ob praznikih ob 11., 3., 5., 6., 7. in 8. uri.

Novoletno pismo iz Zirov

Krepak napredek v vseh ozirih ima znamenoviti naša občina, ki šteje 3500 duš z 800 volilci in 32 društvi in organizacijami. Stopili smo na prag novega leta in je trela, da se ozremo malo nazaj, da bo jasnejši naš pogled naprej.

Dosti smo doživeli in storili v preteklem letu. Dobili smo med drugim demokratskega župana, pravičnega in poštenega, ki z napredno večino dobro vodi občinsko ladjo. „Jezerica“ je imela kar dva dni trajajoč občni zbor — čast pečeti, ki je vztrajala —, sokoške igre in akademijo so skrbke za duševni in telesni užitek odraslih in dece, gasilec se nas s svojimi prireditvami opozarjali na svoj vzvišen stan in deležni smo bili celo radio-koncerta. Izgurali smo zemlje lačnim Italijanom nekaj poti domače zemlje in sploh vedno skrbeli, da se nismo preveč zgubili v vsakdanjostih. In ko so zažarele lučke na božičnih drevesčih, je zasijala Zirovec velika luč — elektrika.

Da povem na kratko nekaj zgodovine o njenem postanku: Pred leti so napravili na Dobračevi malo hišico, iz katere je zasijala kmalu svetloba tudi sosedom. Ko na je nastalo zanimanje vedno večje, luči na je bilo vedno manj, se je zbralo zopet par Zirovec, ki so vzklili kakor Goethe na smrtni postelji: več luči! In pričela je dolga, trnjava pot, ki je vodila do jeza na Fužini. In prišli so možje in ženske in rekli: „V vodo mečejo denar“ in so odhali v grozo in škodljivostjo v srehi. Toda nadčloveškim naporom združenih sil je končno kljub vsem oviram uspelo dovršiti započeto delo in doseči cilj: več luči. Kdor pozna gigant-ski gospodarski boj Zirovec v zadnjih dveh letih, ta gotovo ne bo zahteval, da navedemo še imena. Elektrika svetli selaj, hvala bogu vsem, ki so dobre ali slabe volje. In smelo lahko trdimo, da svetli lepše in izdatnejše nego vse avtonomije in republike, o katerih ne vemo, kaj skrivajo v sebi. Pa saj tudi ne vemo, kaj ima v svoji potni službeni torbi eksekutor, ki prihaja radi davkov, ki jih ljudje najraje plačujejo po tretjem opominu ali pa še kasneje. Nikakor pa se ne strinjamo z nekim Zirovec, ki pravi, da bi se moralo poslati vse urade v morje, ker pobirajo od nas samo denar ali pa nam preta s kaznjico. To bi bila škoda že radi tuiskega prometa, saj imamo pri nas 13 cestlin, 2 carinika, 4 mesarje in celo 2 babice, da ne govorimo o elektriki in avtomobilni družbi. Sicer pa je pri nas tako denarja več kot dovolj. Pošna statistika namreč pravi, da je prišlo leta 1924, na manj za 80 % več denarja v občino kakor prejšnje leto. Ali ni to znamenje napredka in dela?

Tudi pri nas vemo, da bodo 8. februarja volitve! Na volilnem shodu SLŠ smo slišali sledečo pripovedbo: „Naša država je kakor krava, ki molli svoj go-

„Sen o sreči“

Razkošno elegantni roman ljubezni ruske kneginje SONJE ORLOV.

V glavnih vlogah krone filmskih lepotic: Grotica AGNES ESTERHAZY Uschi Eleot in ljubimec vseh lepotic Harry Liedtke. — V ostalih vlogah: Ferd. v. Alten, Camilla v. Hollay, Harry Hardt in Fritz Kampers.

Razkošne, elegantne in pikantne scene iz velikomestnega variteta. — Nepozabni alpski prizori. — Prekrasne športne prireditve v snegu in ledu. — Vsebinska filma je prepletena z napeto zanimivo kriminalno zadevo.

Konec filma je zmaga božanske ljubezni. Ta prekrasni film, kakršnih se le redko vidi. Vam predvaja samo posebi umereno

Elitni Kino Matica

vodeni kino v Ljubljani.

7943a

Predstave ob delavnikih: 4., 5., 7. in 9. uri zvečer. — Na praznik dne 1. januarja 1925. ob 3., 5., 7., 9., 11. in 8. uri zvečer.

Pri vseh predstavah svira neskrasani umetniški orkester.

Samo 3 dni!

Samo 3 dni!

Premijera tega filma se istočasno predvaja na Dunaju, v Budimpešti in v Gradcu, kakor to dokazujejo inozemski časopisi.

Navadna zgodba

(Silvestrski film vsem letošnjim Silvestrom v zabavo in vsem bodočim v pouk)

Odkar je naš junak, gospod Zmonček iz gostilniških pogovorov „Pri zlati raciji“ zvedel o najnovejših pridobitvah naše bele Ljubljane, o ponočnih zabavah in o pikantnih dogodkih v baru, je sklenil, da ga bo enkrat prav pošteno polomil samo zato, da si ogleda te čudovite stvari. Njegov prijatelj Polde Srebrtnik je bil o vsem tem že davno poučen in je dobro poznal vse lokale, kjer se je dalo kaj posebnega doživeti, v baru je bil pa kakor doma in je vse plesalke poznal po imenu. Zato je gospod Zmonček sklenil z njim prav posebno zavezanost in ga je vsak večer v gostilni „Pri zlati raciji“ poskušal s takimi skominami, da se mu je je še počasi sanjalo o lepih nožičah gospodične Flore. Ob takih prilikah je gospod Zmonček iz vsega srca blagoraj svojega prijatelja Polde, ki je samec.

„Kaj Polde“, si je mislil uhogi gospod Zmonček, „on je sam in gre, kakor hoče, ampak jaz... Kaiti njegova „esporazumna stranek“, se ga je tako trdno držala, da ga ni pustila nikamor razen k „Zlati raciji“, kjer ji je gostilničar garantiral zanj, in mu večkrat celo zapretila, da ga bo poslala v eksercicije k Janezu Kalanu.

Česar se je gospod Zmonček, ki je poznal zveze svoje žene, najbolj bal. Tako je bilo izključeno, da bi bil mogel pogledati vabljivo ljubljansko ponočno življenje.

Toda Bog je že od nekdaj mislil tudi na grešnike in jim v svoji dobrotljivosti dal posebne dni, ko je kazen in pokora skoraj za polovico manjša nego drugače. Tak dan je sv. Silvester, ko se srečata stari in novo leto in pravzaprav tisto, kar se v tej noči godi, ni niti letos niti lani. Zato je za letošnji Silvestrov večer napravil gospod Zmonček velikanski načrt. Prijatelj Polde mu je obljubil, da ga bo vzel s seboj in mu razkazal vse. Zmonček pa je imel že vse obširneše naklepe, posebno glede prelepih nožič gospodične Flore, o katerih je Polde že tolikokrat pripovedoval. Toda glavno vprašanje je bilo, kako bi se za ta večer odpovedala zakonska kraljica. Težave so bile skoraj nepremagljive: Toda v politiki in zakonu je treba prave taktike; zato je gospod Zmonček že na Stefanov dan začel nekako opozicijo s tem, da jo je popolnoma na svojo roko zavozil in izzval razdor v koalicijski tako, da je križ za zavzele prav resen obseg: gospod Zmonček se ni spuščal v nobena pogajanja, glede Silvestrovega večera pa je stal na stališču, da pojde samo malo k

„Zlati raciji“ in se tako rekoč kmalu vrne domov. S to taktiko se mu je posrečilo vzbuditi v drugi stranki nare, da pride ona itak za njim in potem bo pri vinu do polnočja prišlo gotovo zopet do popolnega sporazuma.

Tako je gospod Zmonček sinoči ob osmih še precej srečno prišel na ulico — sam, popolnoma sam — na cesti pa ga je že čakal prijatelj Polde in sta urno smuknila v magleno noč. Pa nista zavila k „Zlati raciji“, kjer bi ne bila do go sama, ampak sta jo mahnila čisto na drugo stran mesta, kjer je vedel Polde za novo gostilno pri „Vinskem grozdu“. Tu so stregle brhke deklice, igrala je godba in pijača je bila močna. Polde je vedel že za druge skrivnosti in jih je pripovedoval Zmončku, ki je ročno bil tega mnenja, da bo res najbolje nasprej okrepčati se pri močnem vinu potem pa če bo kazalo, oditi naprej.

Gostilna pri „Vinskem grozdu“ je bila že nabit polna in harmonika je polnila s svojimi poskočnimi akordi vso zakajeno sobo. Zmonček je bil prav zadovoljen, ko ni opazil nobenega znanega obraza. Zato pa je Polde imel mnogo znancev in brhka natakara ju je takoj vesel pozdravila.

In sta sedela in pila. V kotu je bila glasna družba, o kateri je rekel Polde,

da so literati. Gospod Zmonček se za te vrste ljudi ni nikoli posebno zanimal; tudi to mu ni bilo všeč, da so se ženske najraje smukale tam okoli. K sreči pa je neka deklica prišla tudi gospodu Zmončku takko blizu, da si ni mogel več premagati in jo je kar prijel okoli pasu.

Harmonika je igrala, literati so peli, kozarci zveneli, šum je bil tak, da je gospod Zmonček komaj samega sebe slišal in ni mogel razumeti odgovora, ki mu ga je dala gospodična na prijazno vprašanje: ali bi hotela biti njegova? Zato je prav mnogo pil. Kmalu pa je gospodična odšla in sedla k drugi mizi, kar je gospoda Zmončka tako razjezilo, da je predlagal odhod še drugam.

Polde je bilo prav. Vendar se mu je za bar zdelo še pre zgodaj, ker zdaj še ni pravega programa; tudi človek precej

zapravi, ako predolgo sedi v njem. Videl pa je Polde za kavarno z godbo in mnogolično zabavo. „Samo da véselo je“, je vzkliknil gospod Zmonček v radostnem navdušenju — svest si svoje svobode.

In sta zavila po meglenih ulicah in prišla pred kavarno, kjer se je že zunaj slišala godba in vesel šunder. Vstopila sta in naročila buteliko. Gospod Zmonček je videl, da je prav vročilo, da utegneno ga je sprečevala gozda, le majčkeno ga je gledati kakaga znanca. Zato je zavil v kot. Godci so godli na vse instrumente, gostje so trkali in pil in vse je bilo nekako sparano ali so bili pa po trije in trije in več ujih skupaj.

„Dobro se jim godi“, je vzdihoval gospod Zmonček sam pri sebi. Pa glej zlom, ka, že je bila pri njem taka lepa stvarca

bec v Slovenijo, vime pa v — Beograd! Dobro, da vemo! Temu se pravi korupcija in izjemanje. Toda, dragi moji, ali vam je znano, za kaj gre? Za vime! Da bi bilo vime v Ljubljani in Mariboru, molzi pa bi radi samo klerikalci. Njim gre namreč samo za to, da obrnejo kravo v drugo smer, da dobe v roke vime, pri tem pa nikogar ne vprašajo, čigava je krava. Tudi mi smo za to, da naj bo vime v Ljubljani, če je krava dobra molzna krava in ne zahtevamo ničesar drugega, nego samo eno bradavico, da vlečemo na njej tudi mi Zirovec, ne pa samo tisti ki to sicer bolje razumejo, čeprav nimajo nobenih predpravil. Kaj ne, gospodje od SLŠ in vaši zavezniki!

Pripominjamo še: Pri nas ni prostora ne za avtonomijo ne za republiko, ker je pomanjkanje stanovanj in potrebuje, kar nam preostaja, za delavnice in stanovanja. Tudi ni časa za defetiste, federaliste ali kako se že imenujejo vsi isti, ker imamo dovolj drugega dela in se dobro zavedamo, da brez zakonov, davkov, vojskovanja in dobrih državljanov ne more obstajati nobena država.

Da v kratkem reasumiramo svoje pismo: Živel Narodni blok, živeli vsi, ki razumejo tok časa! Slova jači, neslova tlačii! Dne 8. februarja gremo zato v strnjenih vrstah v boj za našega voljo in kandidata — dr. Zerjavo. Njegova zmaga bo namreč tudi naša in ta nam je zasigurana!

Nova žrt v naših planin

Nove sledi za Pezdžem. Trupla še niso našli.

Lesce, 31. decembra.

Finančnega tajnika pri delegaciji ministrstva financ v Ljubljani gosp. Ivana Pezdžja, ki je, kakor smo že večkrat poročali, najhujše smrtno ponesrečel v naših planinah, še vedno niso dobili. O nesreči sami smo dobili od njegovega brata, srezkavara gosp. Franca Pezdžja iz Lesca sledeče poročilo:

«Ivan Pezdž se je podal dne 26. decembra, na Stefanovo, na Begunjsko. Kljub orominom ni vzel s seboj derez. Ker se na večera ni povrnil, so takoj slutili nesrečo. Vsi so se zbirali na goro, da bi našli njegovo truplo. Na goro so se podali že naslednjega dne na goro dve rešilni ekspediciji, in sicer ena iz Begunj, druga pa obstoječa iz članov podružnice Slovenskega planinskega društva v Radovljici. Toda obe sta se vrnili brez uspeha.

V ponedeljek je našla ekspedicija, obstoječa iz 17 oseb, v «Poklu» pod solem metrov globokim prepadom njegovo nahrbtnik, čepico, čevlje in vrhuho suknjo. Čepica in nahrtnik sta bila krvava. V sredi nečine je bila zasajena gorska palica. Iz te situacije je bilo razvidno, da je Pezdž snedel na snezu in je padel čez skalo, pri čemer se je palica zapela v steno, dočim je on sam padel v prepad in se poškodoval na glavi, kar je sklenili iz krvave čepice in nahrtnika. Ker je pod njim zidal prepad, globok 50 metrov in Pezdž ni imel ne palice in ne dereza, da bi zlezl zopet na steno, je sezul čevlje, pustil na licu mesta ves balast in skušal priti v dolino. Približno 100 metrov dalje so našli odtrgan kos ženskega roba z njegovim monogramom. Na hrbi se je tamkaj zavezal rano na glavi.

Ker je v ponedeljek na Begunjski snedel in se je blizala noč, je rešila ekspedicija prekinila iskanje. V torek se je vnovič podala na mesto, kjer so našli njegove stvari in so se od tamkaj vodila nadaljna raziskovanja vendar tudi sedaj brez uspeha. Na hrbi je finančni tajnik Ivan Pezdž v temi zašel v kak nov prepad ali pa v onesposobnosti zmrznil in ga je zasul snež. Ker silno otežuje iskanje in tudi ni izkličeno, da njegovega trupla še ne bodo tako kmalu našli. Vsekakor pa se rešilna akcija nadaljuje z vso energijo.

Mariborsko sodišče po prevratu

(Ob odhodu predsednikov dv. svet. Cajnkarija in dr. Toplaka.)

Maribor, 30. decembra.

Da se je Maribor v drugi polovici preteklega stoletja v nepričakovani meri razvijal in postal končno že pred prevratom duševno središče bivše južne Stajerske, se ima zahvaliti trem okolnostim: ustanovitvi obsežnih delavnic bivše južne železnice, ki je privabila tisoče železničarjev z družinami v mesto in bližnjo okolico, zlasti St.

Tomaž Cajnkar

dence: prenosu lavantinskega škofjskega sedeža iz St. Andraža na Koroskem v Maribor po škofu A. M. Slomšku vsled česar se je centralizirala duhovniška, skoro brez izjeme slovenska duhovniška inteligenca v Mariboru, in — ustanovitve okrožnega sodišča leta 1898, ki je pritegnilo semkaj veliko število slovenske posvetne intelgence, predvsem iz uradniških krogov.

Slednje važno postojanko, to je okrožno sodišče z okrajnim sodiščem in jetnišnico, je prevzel naš narodni svet z osebnim sodelovanjem generala Maistra v četrtek 28. novembra 1918 iz rok predsednika dr. Kočevarja pl. Kon-

Dr. Jakob Toplak.

denheim in je izročil predsedniške poše takratnemu viš. sodnemu svetniku Tomažu Cajnkariju. Cajnkar je bil do prevrata neomejen stebel slovenskega uradovanja pri civilnem senatu, vtor marljivega in vestnega uradnika in nepristranskega sodnika, ki je posebno dobro obvladal postopanje po novem civilnopravnem redu. V najtežjih poprevratnih časih, ob najhujšem pomanjkanju osebja, kuriva in razsvetljave in pri do tedaj nenavadni obilici dela je začel vso voljo in poznejši predsednik in dvorni svetnik Cajnkar vztrajal na svojem mestu. Po njegovem prizadevanju

je mariborsko okrožno sodišče kljub težkim razmeram poslovalo tako dobro in objektivno, da tudi narodni in državni nasprotniki niso imeli vtemeljenih pritožb, kar so morale priznati razne antantne misije in komisije.

Ko se je začetkom leta 1922, Cajnkar umaknil v pokoj, mu je sledil kot predsednik dr. Jakob Toplak, ki je slovel že pred svojo upokojitvijo v bivši Avstriji kot izborni civilist in zaveden slovenski uradnik. Tudi dr. Toplak je čakalo še mnogo sitnega in težkega dela, katero je s svojo vztrajnostjo in vsestransko verziranostjo izvršil. Zaradi bolehnosti je v letošnji pomladi prošil za vpokojitve, katero je že objavila zadnja številka «Uradnega lista».

Prvemu in drugemu slovenskemu predsedniku mariborskega okrožnega sodišča, ki sta na svojem visokem službenem položaju mnogo pripomogla h konsolidaciji razmer v obsejnem Mariboru, želimo, da bi svoj zaslužni pokoj uživala še dolgo let.

Dvojni bestialni umor v Podsredi

Ubil očeta in sestro.

63letni posestnik v Sockem pri Podsredi, Jakob Dobravec, je napravil v oktobru 1921 s svojim 31letnim oženim sinom Leopoldom pred pričami začasno pogodbo, s katero mu prepušča svoje, kakih 15 oravov obsegajoče posestvo s 1. januarjem 1925 v popolno last. Po preteklih treh mesecih je sin ponovno povabil očeta, da napravi pogodbo pred sodiščem, da bo veljavna. Toda stari Dobravec se je temu neprestano izogibal z izgovorom, da se nič ne mudi in da je še dovolj časa. Sina je to vedno bolj razburjalo in končno so se pričeli porajati v nem strašni načrti. Hotel je najprej tožbenim potom izsiliti uveljavljenje pogodbe oziroma izročitev posestva. Tekom dolge pravde, ki še sedaj ni končana, pa je stari Dobravec izročil svoje posestvo svoji najstarejši hčerki.

To je bilo novot, da se je razvilo med očetom in sinom strašno sovraštvo. Prepričani med starimi in sinom oziroma sinu so bili na dnevnem redu. Mladi Dobravec se je ponovno tudi dejanski toli svojega očeta. Pred okrajnim sodiščem v Kozjem se je vršila razprava za razpravo: sedaj radi razžaljenosti časti, sedaj radi telesne poškodbe in tako naprej. Stari Dobravec se je sina Leopolda že tako bal, da se je zaklepal pred njim. Pravdni stroški so kmalu narasli v vrtoglavo višino. V ponedeljek, 29. decembra, je bilo končno posestvo prodano dražbenim potom. Baje je izdražal posestvo neki Hrvat za 21letno Dobravčovo hčerko Matildo.

Ljudje, ki so dobri poznavalci značaja, so si neprestano šepetali, da preprič pri Dobravcih ne bo končal dobro. In njihove zle sume in slutnje so se tudi uresničile.

V ponedeljek, dne 29. decembra popoldne, je šel stari Dobravec v hlev polagati živino krmo. Niti slutiti ni, da se bili njegovi trenutki seštet. Prišel je v sosednje Goriskove gostilne, je sin Leopold zavratno vsekaj svojega očeta z ostrino sekire s tako silo po glavi, da se je zgrudil takoj mrtev na tla. Njegova glava je bila dobesedno razkrala. Med tem je prihajala iz hiše proti hlevu hčerka Matilda. Čim jo je brat zagledal, je zbežal vnoči. Ni mu še bilo dovolj krvi. Matilda je zakričala, nato pa divje zbežala po pašniku. Toda morilec je zdiral takoj za njo in jo kmalu dohitel. Zavil je vnoči sekro in pred njim se je zgrudila nova žrtev — njegova sestra. Udaril jo je s sekiro po glavi, potem pa se zabodel z nožem v prsa, da je v nekaj trenutkih izdihnila.

Zverinski morilec svojega očeta in sestre je stopil po strašnem dejanju na hladnokrvno k mimo tekočemu potoku, opral tamkaj močno okrvavljeno morilno orodje in v svoje roke, nato pa odšel v Kozje, da ubije še svojo sestro Ano, ki se uči tamkaj šivanja. Ni pa je dobil v pest, kajti zgrabil so ga med tem že orožniki in ukinjenega odvedli v temnico.

Se kolkovni falzifikatorji

Maribor, 31. decembra.

V ponedeljek se je vršila pred mariborskih okrožnim sodiščem razven Krstičeve še ena razprava radi razpečevanja falzificiranih kolek, ki so jih fabricirali koncem leta 1923, in začetkom 1924. v graški tiskarni bivšega mariborskega tiskarja Rabitscha, ki baje takrat ni imel drugega zasluga. Iz Gradca so potem koleke na debelo vtihotapljali v Maribor in jih tu razpečavali na vse strani.

Najprej so prišli na sled zasebnemu uradniku prokuristu Safkoviču, ki je kupil falzificirane koleke od Krstičevega nastavljenca Milosavljeviča (pri poroti obsojenega na 1 in pol leta) in jih uporabljal na vlogah pri carini. Ko pa je Safkovič prišel tak kolek tudi na neko vlogo na državno kemično preiskovalnico, so ga tam takoj razkrinkali. Začela se je takoj obširna preiskava. Ob aretaciji pa je Safkovič najprej trdil da je kupil takšne ponarejene koleke v trafiki g. Goleša na Aleksandrovi cesti, kar pa ni bilo res. Radi tega je bil Safkovič poleg hudodelstva goljufije obtožen tudi hudodelstva obrekovanja trafikanta Goleša in obsojen v ponedeljek na eno leto težke ječe.

Istocasno se je zagovarjal pred tem senatom tudi zasebni uradnik Vaso Komadina, ki je na Dunaju pri trdnici Konvalin kupoval za to čedno družbo falzifikatorjev papir za izdelovanje jugoslov. kolek. Komadina je zagrabil roka pravice na prav čuden način: ima namreč zelo izrazit lep lužen tip in ga je lepa Dunajčanka, prodajalka v tisti papirni trgovini z vso gotovostjo spoznala že po fotografiji kot kupovalca dotičnega papirja. Komadina je se ve tajil, a mu ni nič pomagalo. Priznal so mu osem mesecev ječe.

Razen teh dveh je bil v ponedeljek v zvezi s tem hudodelstvom obsojen še uradnik, ki je pri policiji nalepljal na potne liste te falzificirane koleke. Zasičli so ga na ta način, da so preiskali vse koleke pri dotični policiji (ne v Mariboru) in ugotovili, da so bili falzificirani koleki le na onih potnih listih, kjer je uradnik sam oskrbel koleke, a na nobenem onih, ki so jih stranke same prinesle. Senat mu je prisodil šest mesecev ječe. Brezvestni falzifikatorji so spravili tega uboga uradnika tudi ob službo in ga vrgli z rodbino vred v bedo, zato se nam zdi kazni pri glavnih krivcih veliko premala, tembolj, ker so vsi dobro situirani in torej ni bilo treba na tak brezvesten način goljufati državo in druge za celo življenje zavajati v nesrečo.

Zlahtič-Cič in Rosenfeldov umor

Maribor, 31. decembra.

Poročali smo že, da sta Zlahtič in Čič, znana po zverinskem umoru Miklove rodline v Studenčih pri Mariboru, osumljeni tudi umora trgovca Riharda Rosenfelda v Bregu pri Ptujju v njegovem skladišču v Podvincih. Rosenfeld je bil 4. februarja 1922 v svoji trgovini napaden in oropan; dobil je šest zbrodijev z nožem v desno stran, en zbrodij v levo stran prsi, enega pa v trebuh. Prerezana so mu bila pljuča in žile in smrti nobena zdravniška pomoč ne bi mogla preprečiti. Ob enem mu je bila oropana listnica z 10.000 K gotovine in dva zlata prstana.

Ali bi mogla priti Zlahtič in Čič v posev?

Omenjenega dne predpoldne so ljudje videli pred Rosenfeldovim skladiščem postojati dva neznanca moška, ki sta poprej bila v Koroškem gostilni v Podvincih. Neki prič sta izjavili, da potujete v Maribor, ko pa je prišel Rosenfeld mimo gostilne, sta ga nagovorila, mu ponudila jalka na prodaj in šla z njim ter čakala pred trgovino, da prinese denar. Priča, ki se je tudi peljal v Maribor, teh dveh moških pozneje ni videl ne na kolodvoru v Ptujju in ne pri izstopu iz vlaka v Mariboru, videli pa so jo sosedje priti iz Rosenfeldovega skladišča.

Kino „Ideal“
od 1. do 4. januarja
monumentalni film-tragikomedija
ARZ GOGOLO
ali 780 a
Dvorni norec
Razkošen film, krasne scenerije, lepa vsebina. V glavni vlogi italijanska kina zvezda — potica Italije Almirante.

od koder sta izginila v bližnji gozd.

Po popisu so orožniki aretirali Alojza Polaka kot enega izmed storilcev, ker ni mogel dokazati svoje odsotnosti in ker je imel zelo pisano zločinsko življenje za seboj. Bil je znan kot zelo nevaren tuji lastnini in je od svojih 33 let življenja presedel 14 let v ječi, katero je zapustil komaj štirinajst dni pred umorom Rosenfelda. Ker so nekateri pričeli pri razpravi izpovedale, da so njega videli pred Rosenfeldovim skladiščem, je bil od mariborske porote obsojen na smrt, pozneje pa pomilostjen na dosmrtno ječo, da sira vno je umor najodločnejše trajl.

Ker se pričel lahko motijo, ni izključeno, da sta morilca druga dva. Sodna preiskava bo dognala, v koliko prideta Zlahtič in Čič v posev. Oba sta bila tisti-krat na prostem ter je Zlahtič poznal Rosenfelda, kot bogatega trgovca že iz svoje domače občine, kot najbližji sosed. Čič je bil v tistem času gotovo pri njem, ker po odsluženju kazni meseca oktobra 1924, ker sta se v kaznilnici kot mizarja pobleže spoznala in nihče ne bo verjel Čiču, da je po ubegu iz kaznilnice osem noči ptoval po neznanih krajih v Zagreb in od tam takoj v Italijo. Gotovo je takoj poiskal svojega dobrega znanca v ptujski okolici, ki je bil znan s sumljivimi elementi od blizu in daleč, dobil od njega civilno obleko in mu pomagal pri novih zločinih. V Ljubljano in morda tudi na Primorsko pa je pobegnil šele pozneje, ko so mu v ptujskem okraju postala tla prevroča.

Vsekakor zanimiv slučaj, za katerega pričauke javnost popolnega objasnjenja od sodne preiskave.

Dosedanja preiskava o umoru Miklove rodline v Studenčih pri Mariboru je dokazala, da je bilo pri Zlahtiču zbirališče zločincev. Zlahtič je svoje ljudi pošiljal naokrog, sam pa vedno vtaknil glavni dobitek. Tudi vilo v Bregu pri Ptujju si je zgradil takorekoč iz nič. Senzacija po Mariboru pa je vzbudila danes vest, da je sodišče Zlahtičovo ženo že izpustilo. K razjasnitvi umora je pripomoglo nemalo tudi «Jutro». Pri policiji se je zglasil namreč sedaj neki železničar, ki je navedel, da ga je prišel v kritični noči od 10. na 11. decembra okoli enih ponoči, ko je bila umorjena Miklova rodline, na koroškem kolodvoru prositi neznan možičk prenočišča, češ da je ravno prišel peš iz Fale v Maribor. Železničar je v resnici peljal neznanca domov, ki mu je ponujal na prodaj dve samoveznici in nove čevlje. Vendar se je neznanec le malo odpeljal, nato pa izginil, pustivši pri železničarju skatlo tovarne mila «Zlatorog». Kazal mu je tudi svojo knjigo, glasečo se na ime Fr. Čič. Ko je «Jutro» te dni prineslo Čičevo sliko, je imenovani železničar takoj spoznal v njej neznanca, ki je bil po umoru Miklove rodline pri njem.

Zivno bolni in otožni povrne i. redno mila „Franc-Jožefova“ grenčila dobro prebavo, cislo glavo in mirno spanje.

Lovci!
Čas za pokončevanje lisic je tu. Dospel je p. polnoma svež strihin orlat in brusina prost. 7639/a
„SANITAS“, Celje 60.

„LUKULO“-dišave v zavojčkih so najboljšie.

In je ponujala nagelike. Gospod Zmonpa so bile vzrok le prelepe nožice gospodične Floro, na katere je mislil. Tudi se je sicer še obotavljal, končno pa se le udal in sta odšla v bar.

S trepetajočim srcem je stopal gospod Zmonček po stopnicah navzdol. Vedel je, da za vse drugo bi se kdaj dobil odvezo in odpustanje — za bar nikoli. Toda kaj! Saj ni bil sam. Gneča je bila taka, da se je komaj prebil do garderobe — pri tem je skoraj zgubil Polmeta, brez katerega bi se ne bil upal naprej. Saj bi ne vedel ne kod ne kam. Končno sta se prebila do vhoda in vstopila. Polprita je na čarobna svetloba jo je objela. Pri mizah je bilo vse zasedeno — a za dva človeka je bilo še prostora.

Končno! Gospod Zmonček je naročil butiljko. Godba je bila čudno nenavadna in naenkrat so se luči spremenile — brrrrrrr — nov nastop — gospodična Flora jo plesala. Res, božanske nožice. Vrag jih vzemi. Čudno mladostna kri je zakipela Zmončku po žilah. Kakor da se je pomladil z novim letom. Brrrr — konec! Aplavz! Godba. Pari plesajo.

«Živio», vpilje gospod Zmonček in pije na svojo novo mladost. Polde zvesto pomaga. Vseokrog sam smeh, radost, ples, pijača, življenje, ljubezen... Kdo bi bil miren. Med tem je Polde našel novo

znanko. Prisleda je k mizi in sta se doček se ni hotel premagovati, kupil je nagelji, prijel belo ročico. Nalo enokni in rekel:

«He, he, kako pa kaj?»

Pa ni nič odgovorila, ampak je šla prodajati naprej in druga je prišla s tortami in tretja z zakuski. Zmonček je kupoval, dosegel pa nič. Medtem je ura že šla na polnoč; gospod Zmonček je tedaj pomislil, da se je treba pripraviti na srečni trenutek. Ko je minjalo še par minut do polnoči, se je začel ne-ir med gosti; in glej, prav takrat je prišla lepa drobna stvarca mimo Zmončka in je ponujala cigare. Gospod Zmonček je začel izbirati in je izbral tako do, da je bil ugasnila...

«Srečno in vesele novo leto!» je donele od vseh strani, vmes pa smeh, vzkliki in živketni vrisi. Gospod Zmonček pa je porabil ta tre tutek, da je objel nekaj, kar je imel pe-eg se in je bil prepričan, da je to deklav, ki prodaja cigare, zato se je dvignil in posegel v temo — a kako se je ustrasi, ko je naenkrat objel dve glavi, ki sta tiščali skupaj. Ko se je zopet posvetilo, je sedel mirno na svojem mestu — deklica s cigarami je bila na samem — ob njem pa je sedel neki študent z gospodično. Vse to je spravilo gospoda Zmončka v tako slabo

voljo, da je hote, ta-; oditi — v resnici bro razumela. Gospod Zmonček pa ni vzdržal. Odšel je, da bi še enkrat videl

gospodično Floro. In res. Tam je stala, obdana od gospodov in se vsem lepo smejala. Tudi gospod Zmonček se je pridružil. Brrrrr — nov nastop. Ples. Luči. Godba. Aplavz in zopet ples. Flora je odšla plesat z elegantnim gospodom. «Glej», si je mislil Zmonček, le če bi človek znal to moderne ples, lahko bi šel. Še preden sem jih videl, sem zahvaljal čez nje, pa so prav imenitni. Vrnil se je k mizi, tam je našel poleg Polmeta še dve dami in se je tudi on prav dobro z njima sporazumel. Samo ta Flora! Pil je in nalival vsem. Zdela se mu je, da ves bar pleše okoli njega. In žensk je bilo, da se je kar z glavo zadeval ob nje. Kako je bilo naprej — ni več mogel na-

tančno razložiti — zdela se mu je, da je razlil vino, da je moral plačati kozarce prav drago, vsled česar se je razburil, potem je zopet zagledal Floro in je šel k nji in ji pripovedoval, da mu je Polde že davno pravil o nji, da jo on takorekoč obožuje — oziroma jo je oboževal, preden jo je videl, zaradi njenih lepih nožic, ker tako imenitno pleše. In potem je plačeval račun in je zopet iskal Floro — potem se je spri z nekom — sam ni vedel s kom in zakaj — naenkrat pa ga je prišla trda roka in so šli po stopnicah ven na sveži jutranji zrak.

Tako se je končala ta Silvestrova noč za gospoda Zmončka. Kaj bo naprej, se ne ve. Morali smo hiteti, da smo poročilo prinesli že v današnji številki, da

pokažemo napredek moderne žurnalistike, ki prinaša kar najhitreje stvarna in točna poročila. Policijsko ravnanje nam javlja, da se je stvar končala brez večje nesreče, gospod Zmonček in njegove prijatelje Polde spita na policijski spajne pravičnih in se kar dobro počutita. Pravkar — ojoj — je policija obvestila Zmončkovo ženo, naj pride po moža.

Kakšen bo sedaj jubilej in srebrna poroka, kako bo prišlo do sporazuma in do nove koalicije in kakšne bodo eksercije pri Lipetu Kalanu — bomo seveda o priliki poročali.

Dekliške
plesne obleke
že izgotovljene, ima na razpolago po najugodnejših cenah

Modni atelje M. ŠARC
Ljubljana, Kongresni trg 4/L

Domače vesti

1925.

Praznike moraš slaviti, kadar jih imaš. Doslej še neurejeni dvojni koledar — razv-n muslimanskega, da ne govorimo o raznih drugih konfesijah, — je dal nekaterim priložnost, da praznujejo i pravoslavne i katoliške praznike. Mi praznujemo lepo dalje tudi še onih pet praznikov, ki jih je papež Pij. menda deset, pred par leti odpravil, kakor Svecnico, svetega Stefana, Velikonočni in Binkoštni ponedeljek in še enega, ki ga vseeno obhajamo. V nekaterih koledarjih je več rdečega, v drugih manj. To bo v letu 1925. treba urediti, če mogoče, sicer bodo enkrat praznovali šole, trgovine pa ne, drugič pa obratno. Za one, ki se še držijo vseh še v javnih in že razveljavljenih cerkvenih praznikov pri nas, je leto 1925. prav veselo, ker bo mnogo dvojn. Svecnica je na ponedeljek, Vidov dan ali Peter-Pavel je na ponedeljek, v avgustu je na ponedeljek pa Vel. Štefan, v novembru Vaj sveti: poleg Binkošti. Velike noči itd. bo torej dokaj rdečih ponedeljkov. O prednost, ta čas presneti, bo letos precej krajši, že 25. februarja bo ko nepelnica odpravila. (Lani, t. j. 1924., je bil pust za 10 dni daljši.) Kdor se torej do 25. februarja ne bo naučil huna ne bo nikdar znal. Klerikaleci bodo huna — hupa že osmega februarja in bodo letos imeli dve nepelnici, eno avtonomno zase dne 9. februarja, drugo na skupaj z vsem ostalim krščanskim svetom. Pomagali si bodo s svetim letom. — Velika noč bo tudi zgodnja, 12. in 13. aprila. Stoletni koledar proročuje, da bo april do 10. mrel, potem pridejo spomladanski dnevi. Najljepši čas so si izbrali Binkošti, 31. maj in 1. junij. Za takrat bo treba novega slavnika in čevljev. Prihodnji Božič ima tri praznike in bo po stoletnem koledarju mrel in snežen, torej za deco in snužarje boljše kot letošnji. Če bo v novem letu vsega dobrega toliko, kakor praznikov, potem bo veselo in srečno, čeprav bo morda — manj dela in zaslužka.

Pa kaj bomo skrbeli danes, ko se leto šele pričenja!

Na dan Novega leta pride solnce ob 8-13 in zatone ob 15-54, luna pride ob 11-53. Jutri, v petek, pride solnce ob 8-13, zatone ob 15-55, dan je torej že za cel dve minuti daljši. Solnce stoji v znamenju škorpiona, dne 2. januarja je dopolnil prvi lunin krajec. Pratikarji pričakujejo, da bo Novo leto jasno, — menda bo res, — za poznejše dni nam obeta veter, mraz itd., sneg pa šele po Treh kraljih. No, tudi prav, čeprav ne vsem. Sicer homo na videli Nedelejo so ta mesec dne 4., 11., 18. in 25. V soboto 24. t. m. mrkne tudi solnce, ter bo začetek mrka v naših krajih dobro viden. — Za noveletni dan pravi staro oravilo: »Kakorvda vreme ta dan, takšen bo tudi mali srnans, ta tudi če prosinca ni snega, ga pa mali traven da!»

Na 1. januarja 1920 je umrla v Pragi pisateljica Ružena Svobolova, dne 2. januarja 1849 se je v Parizu rodil Ernest Denis, znani slavofil, profesor na Sorbonni (nepravno!) istega dne 1. 1862. v Petrogradu. Mihal Dolivo-Dobrovolskij, izumitelj električnega izmeničnega toka. Tega dne 1. 1912. je ženska vojska vvela Pratlalovo v Ljubljani se je isti dan ustanovila levijsko-rožkihi prostovoljci. Dne 1. januarja 1925. je »Jutro« išlo na 32 straneh, doslej največja številka slovenskega lista, in želi vsem svojim prijateljem srečno in veselo novo leto. Kronos.

Kaj proroči stoletni koledar za leto 1925.

Stoletni koledar hrvatskega plobanša Mikloušića proročuje, da bo leto 1925. v glavnem bilo suho nego vlažno. Zetudi so druzice Marsova leta precej deževna. Pomlad bo suha, jasna in hladna, mraz bo tral dolga. Poletje utegne biti tako vroče, da bodo venela drevesa, potoki in studenci pa usahili. Jesen bo istotaka bolj suha nego vlažna in zato bo vino dobro; v oktobru bo že nastopal oster mraz, zato pa bo november lep in solnčen. Zima bo suha in mrela, a tudi nestalna. V splošnem proročje stoletni koledar, da bo leto vinogradi izvanredno obrodilo, sadja na ne bo preveč, žrčoni in sliv bo malo, pač na bodo lahka bogatejša kakor hruške. Razoni ki bodo v letu 1925. prošno, boleznj, so: vročica, griža in razna vnetja, zavoljo vročega poletja.

Vesela in žalostna proročanja za leto 1925. obhajiva v pariskem »Almanahu« astrolog Merodac. Pravi, da smo od leta 1908. pod vplivom planeta Marsa, žigar oblast prestava šole leta 1915. Za leto 1925. pa ima Mars asisten-

Hladna temperatura razvieda kožo lica in rok. Ena tuba

Cream

Odeon

de Lys

je pravo sredstvo proti temu.

tico Venero, ki bo bržčas ublažila Marsovo agresivnost in preprečila spopade. Revolucije pa bodo divjale v vzhodni Evropi, Afriki in Aziji. Indija bo najbolj vzplamtela. To bo za velesile kot kolonialne oblasti pomenilo vsaj velike finančne krize, če ne kaj hujšega. Tolažimo pa se lahko, da je gospod astrolog Merodac velik pesimist, česar sam ne taji.

• »Jutrova« koledar. Radi zaprek tehniške naravi žal nismo mogli še današnji številki »Jutra« priložiti koledarja za leto 1925. Storili bomo to po možnosti do praznika sv. Treh kraljev. Naš koledar bo letos izdelan v večbarvnem tisku in zelo lepo opremljen kot stenski koledar. Prirejen pa je tako, da bo vsakdo mogel iz njega izreči tudi ličen žepni koledareček, kakor so bili dosedajni »Jutrovi« koledarji, ki so se publiki tako priljubili.

• Naš novi vicekonzul v Celovcu. Dosedanji sekretar v ministrstvu za zunanje zadeve g. Ljudevit Koser je imenovan za našega vicekonzula v Celovcu.

• Ukinitje oddelka ministrstva pravde v Z. r. h. V smislu sklepa ministrstva pravde preneha potrebnosti oddelka ministrstva pravde, ki bi se moral ukiniti že z 31. decembrom 1924. svoje poslanstvo šele z 31. januarjem 1925.

• Posebne pristojbine rudarskih uslužbenec. Ministrski svet je na svoji večrajšji seji na predlog ministra za šume in rudnike dr. Zorjave, podpisal nov pravilnik o posebnih pristojbinah rudarskih uslužbenec.

• Likvidacija pokrajinske uprave v Ljubljani. S 1. januarjem preidejo v kompetenco velikih županov v Ljubljani in Mariboru posli dosedanjega prosvetnega oddelka v Ljubljani, katere bodo oskrbovali posebni prosvetni referenti. Vsihle dolžnosti prosvetnega referenta v Ljubljani je dr. Pavel Pestovnik, v Mariboru pa prof. dr. Poljanec. V likvidaciji se nahaja tudi oddelak za socialno politiko v Ljubljani, katerega dosedajni šef dr. Goršič nastopi z današnjim dnem daljši dopust. Istočasno je likvidirana dosedanja šumska direkcija, ki ostane le kot upravna centrala za državne šume v Sloveniji, dočim so prele njene oblastvene funkcije na velikega župana, odnosno šumskega referenta pri oblastni upravi, za katerega je, kakor znano, imenovan inž. Sivie.

• Upekrejitev. Na lastno prošnjo je upokojen inž. g. Jaromir Hanuš, zastopnik direktorja direkcije gradvin v Ljubljani.

• Poročil se je včeraj g. Josip Beneš, bančni uradnik v Ribnici, z gld. Herto Selehmanovo iz Dubrovnika. Čestitamo!

• Smrti kosa. Dne 29. decembra je umrl v Diakovu v Slavoniji v starosti 56 let g. Franjo Keželi, lamošnji koralist stolne cerkve in revizor dijeceznškega računskega urada. Pokojnik, 20 let v Diakovu. Njegove zemске ostanke so položili v terek k večnemu počitku. Blag mu spomin, žalujčim naše iskreno žalje!

• Ureditve oficirskih penzij. Državni svet je odobril sklep ministrstva vojske in mornarice, po katerem se bo odlej pri ureditvi oficirskih penzij upoštevala tudi doba, provedena v podoficirski šoli.

• Novi bankovci po 100 dinarjev. Kakor smo že omenili, priče z današnjim dnem Narodna banka sprejela v promet nove bankovce za 100 dinarjev, ki jih je izdelala Banque de France v Parizu. Ko bo potrebno število izdelano, se začne dosedanjih bankovci po 100 dinarjev jemati iz prometa. Novi bankovci ima spodaj na desni strani vodni tisk, ki predstavlja glavo kneza Miloša. Narisek je izvršen v slikah, v barah in njih prepletilih. Na desni strani sedi ženska postava, ki predstavlja našo državo. Ozrnenja je s kraljevskim plaščem modre barve, obšitim s hermelinom in na prednji strani vezanim v rumeni barvi s hermelinimi slikami. Na glavi ima koronov venec. Na okviru je ornamentika bizantinskega sloga; v obeh njegovih ožjih stoji številke 100. Na levi strani se vidi slika Beograda. Hrbet novega bankovca predstavlja morje, po katerem plovejo tri jadrnice, na levi strani pa belo polje, ki ga obrobijo vejice z listjem in slivami.

• Strejna podfastniška šola vojne mornarice. Meseca marca se sprejme v strojni podfastniško šolo vojne mornarice v Gjenovici (Roka Kotorska) 100 mladeničev iz civilnega prebivalstva, ki se uvrste v deseti razred, trajajoči 18 mesecev. V tem času se golenji izobrazijo v strojni stroki ter se morejo uporabljati v strojnem in električnem poklicu. Prošnje za sprejem v to šolo je poslali najkasneje do 28. februarja komandantu šole v Gjenovici, pošta Zelenika v Dalmaciji. Podrobni pogoji za sprejem so objavljeni v »Uradnem listu« z dne 30. decembra 1924.

• Delavška zbornica za Slovenijo sprejme v službo dve strojeplski s prakso. Plača po dogovoru. Prošnje naj se vlože do 15. januarja v pisarni zbornice. Nastop službe na poziv.

• Letoŕnja porotna zasedanja. Kakor se uradno razglasi, prične pri deželnem sodišču v Ljubljani prvo letošnje porotno zasedanje dne 2. marca, drugo dne 2. junija, tretje dne 14. septembra in četrti dne 14. decembra; pri okrožnem sodišču v Celju: prvo zasedanje dne 2. marca, drugo dne 2. junija, tretje dne 1. septembra in četrti dne 2. decembra; pri okrožnem sodišču v Mariboru: prvo zasedanje dne 2. marca, drugo dne 15. ju-

Tri ljubice . . .

(Iz galantne preteklosti gospoda Antonija.)

Nekdaj u starih časih, tedaj je lušno bilo . . .

Dve let in pol sva se mlava . . .

Ne hodi za mnogi ne boš me dobit, sem tist'ga župana, E' je žube loviti . . .

nija, tretje dne 14. septembra in četrti dne 9. decembra; pri okrožnem sodišču v Novem mestu pa se prične prvo zasedanje dne 2. marca, drugo dne 2. junija, tretje dne 31. avgusta in četrti dne 23. novembra.

• II. kajževna tombola Jugoslovenske Matice. Opozorjamo ponovno, da se vrši žrebanje II. kajževne tombole šele 24. januarja 1925. Prvi dve izžrebani številki bosta objavljene v vseh dnevnikih v nedeljo, dne 25. januarja 1925.

• Radičevu glavilo zaplenjeno. Včerajšnja številka Radičevega glasila »Slobodni dom« je državno pravdaštvo zaplenilo zaradi protidržavne in plemensko hujskajoče vsebine.

• Pomanjkanje vode. Kakor javljajo iz Maribora, je v mnogih hribovitih krajih, zlasti na Pohorju, nastalo občutno pomanjkanje vode, ker vlada že od 10. decembra suho vreme. R. žni izvirki so usahili ali pa so zamrzali. Tudi večji potoki imajo le malo vode. Celo stanje Drave je pod normalno. V svojem gorenjem toku je Drava pokrita s plavajočimi ledenimi ploščami.

• Sokol v Novem mestu priredi v soboto, dne 10. januarja 1925. v dvorani Narodnega doma koncert z gostovanjem Senjakevskega salonskega orkestra iz Ljubljane pod vodstvom g. Danila Bučarja. Cenjeno občinstvo vabimo, da si pravčasno preskrbi vstopnice. Spored koncerta je razviden iz lepakov. Po koncertu prosta zabava s plesom, pri katerem sodeluje celoten orkester.

• Velikodušno darilo. G. Pavel Roessler, upravitelj veleposelstva kneza Odescalchi, je kupil v Laškem vilo, last podjetja »Kameniti«. Ob priliki preselitve v Laško dne 24. decembra je g. Roessler izročil županu dr. Rožu znesek 1000 Din, da ga po lastnem preudarku porazdeli kot božično darilo med laške občinske reveže. G. darovalcu prisrčna zahvala!

• Redna letna skupščina »Zadarskega in vrtnarskega društva« bo v Celju, dne 6. t. m. ob 9. uri dopoldne v mali dvorani Narodnega doma. Polovična vožnja je zagotovljena pod pogojem, da kupijo udeleženci celo karto in jo dajo na odtodni postaji mokro žigosati. S to karto in potrdilom, ki ga bodo dobili na občnem zboru, si bodo peljali domov. 3039

• Javne električne ure v Zagrebu. V smislu sklepa mestnega zastopstva se bodo v Zagrebu postavile javne električne ure, montirane na železnih kandelabrih po vzoru one pred državno opero na Dunaju, in sicer ena na zapadni strani

Jelačičevega trga, druga na zapadni strani Wilsonovega trga, tretja pa na Trgu I. pred poslopjem državnega kolodvora. Na Dvercih pa se postavi top, ki bo — kakor nekdanj na Griču — naznanjal točno polnočno uro.

• Prebivalstvo mesta Zagreba. Mestna uprava zagrebska je v zadnjih tednih izvršila štetje vsega mestnega prebivalstva. Včeraj objavljena statistika ugotavlja, da šteje Zagreb sedaj okroglo 126.000 prebivalcev, pri čemer pa vojaštvo ni vračunjeno. Pred tremi leti je imel Zagreb 108.338 prebivalcev.

• Rabinska konferenca za našo državo. V torek je bila otvorjena v Beogradu konferenca rabinov iz vseh pokrajin naše države. Ministrstvo za vere je zastopal načelnik splošnega oddelka D. Janjič, predseduje pa vrhovni rabin Izak Alkalay, ki je v svojem govoru naglašal, da je sveta dolžnost vseh židovskih svečnikov, da povsod in vedno apelirajo na svoje vernike, naj delajo v prid ujedinjene naše države. Konferenca je med vrharnim odobravanjem sklenila, da pozdravi vladarja s posebno brzojanko.

• Vohunstvo madžarskih duhovnikov v Jugoslaviji. Subotička policija je aretirala na dni katoliškega duhovnika Istvana Fabijana, ki je prišel v našo državo, mesto da služi bogu, kot vohun pečujskega škola. Fabijan je priznal, da je v službi madžarskega vohunskega biroa v Segedinu in da je z vohunskimi nameni prepotoval Beograd, Skoplje, Niš, Zagreb in Ljubljano. Povsod je stopil v zveze z raznimi nezadovoljnimi elementi. Pri njem so našli madžarski polni list, nekaj skic in številne podatke, med drugim tudi pismo madžarskega škola v Pečuju, v katerem ga priporoča katoliškim duhovnikom v naši državi.

• Padanje glavnih rek. V vseh naših glavnih rekah je voda zadnjih 10 dni znatno padla. Povprečni nivo je za 25 cm nižji, nego je bil pred mesecem dni. Naše reke so dosedaj vse tudi brez ledu.

• Hotel Palace v Beogradu. v centru mesta, centralna kurjava, hladna in topla voda. V veliki dvorani popoldne in zvečer koncert. Zmerne cene (od 60 Din naprej). Hotel ima lastni avtobus za promet s kolodvorom.

• Umor srbskega četaškega vojvode. V torek popoldne se je vrtnel vojvoda četaškega nasledovalnega oddelka za bragalniški okraj, Stojan Mišević, domov. Ko je prišel na kraj vasi, je oddala neka oseba nanj 4 strela, ki so ga takoj ubili. Morilec je bil takoj aretiran in se piše Kiril Grigorijević. Po poklicu je naklar in pristojen v Slip. Dne 10. oktobra se je vrnil iz Bolgarske v Jugoslavijo. Tudi ubiti vojvoda Mišević je prišel šele pred nekaj dnevi z več tovariši iz Bolgarske v domovino. Svoječasno je sodeloval pri akcijah bolgarskih četašev proti naši državi, sedaj pa se je stavil na razpolago našim oblastim in hotel priče sam boji proti Bolgarom. Prepotoval je vse vasi Makedonije in razlagal narodu, kako je Todor Aleksandrov izmogočeval ljudstvo. Tako je organiziral četaško akcijo, ki so jo podpirale naše oblasti in prebivalstvo. Ponovno se je spustil v srčite boje z bolgarskimi tolpami. Rezultat je bil, da so bili četaši v bragalniškem kraju kmalu iztrebljeni, ker je bilo na levem bregu Vardarja pobitih več četaških tolp z vojski vred. Iz materevanja so bolgarski četaši sklenili, da je treba pobiti nekaj organizatorjev te akcije in tako je padel sedaj tudi vojvoda Mišević. Atentatorja so orožniki komaj obvarovali, da ga ljudstvo ni linčilo. Na odredbo notranjega ministrstva je bila Miševiću rodbini poslana za prvo podporo vsota 15.000 Din.

• Krojni lipit pred strokovno komisijo je napravil z odliko g. Anton Zilnik, državni mojster pri upravi vojskega zavoda v Zagrebu. Krojnjica se je učil v Ljubljani v od trgovinskega ministrstva koncesionirani krojni šoli g. S. Potočnika. 3636

• Zaostala lastovka. Ko so se lansko pomlad vrnile lastovke z daljnega juga, si je ljubki parček lastovk začel graditi svoje gnezdo pod ostrešjem neke stajerske vasi. Na nekem izletu pa si je ženka močno pokvarila desno perot. Domačinom se je smilila uboga živalica in zdravili so jo kakor so pač vedeli in znali. Zdravljenje je počasi napredovalo in ko so ostale lastovke v jeseni zapustile naše kraje je ranjenka z pokvarjeno peroto morala še ostati v oskrbi domačinov. Zivalica, ki je bila postala medtem že precej krotka, je po odhodu svojih sovrstnic v daljne južne kraje postala sprva zelo nemirna in olozna. Pozneje pa je popolnoma ozdravela in menda tudi pozabila na svojo nesrečo. Sedaj razveseljuje domačine v kletki z radostnim čvrčkanjem.

• Smrtno ponesrečje je preteklo soboto posestnik Janez Mule iz Zerovnice pri Cerklju. Ko je iz gozla peljal hloče proti domu, sla se na cesti križala njegov in še neki drugi voz, pri čemer je Mule dobil na glavi težko rano. Počila mu je lobanja in je smrt takoj nastopila. Ponesrečenec zapuška vdovo in sedem nepreskrbljenih otrok.

• Samomor. V Pekrah pri Mariboru se je obesil 74letni Jože Mihelič, preužitkar, ker ni mogel prenašati več svoje bede.

• Čaruga ne bo pomiloščen. Čim se kralj Aleksander povrne iz Pariza, mu bodo predložili razne pomiloščitve. Med drugim bodo predlagani v pomiloščenje tudi številni zločinci iz vseh pokrajin države. Kar se tiče zloglasnega slavonskega razbojnika Jovana Čaruge, glede njega še ni bilo ničesar sklenjeno, iz česar se more sklepati, da eploh ne bo predlagan v pomiloščenje, ker so njegovi zloči-

Ker visoko cenite
Kremo Simon
(Crème Simon)
ni nobenega dvoma,
da bi ne postalo iz
istega higijenskega
vroka tudi

MILO SIMON
čisto in nevtravno vaše milo. — To od-
govarja isti skrbni popolnega vzdrževanja
kože, je ne draži, temveč jo bojačo s
svojo milino in parfumi ne tisti.

Prodaja se povsod:
krema, puder in milo Simon
Parlu nerle Simon, 59, Fg. St. Martin, Paris

ni peveliki in preštevili, da bi mogel upati na milost.

• Volkovi in divje svinje v okolici Kačanika. Po vesteh iz Skoplja so se v okolici Kačanika in Kosovske Mitrovice pojavile cele črede volkov in tudi mnogo divjih svinj, vsled česar preti prebivalstvu v onih krajih velika nevarnost. Volkovi so se pojavili šele v zadnjem času, ko je nastopil oster mraz.

• Velika goljufija v Bečkerek. Policija v Bečkerek je aretirala nadzornika za nakup repe v tamkajšnji tovarni sladkorja, Ivana Vajdiča, ki je — kakor se je ugotovilo — ogoljufal tovarno za vrednost 30 vagonov sladkorne repe, torej za znesek okroglo 100.000 dinarjev. Priskrba proti Vajdiču se še nadaljuje.

Iz Ljubljane

u— Občinske trošarinske nahlade v Ljubljani. »Uradni list« objavlja v številki 123. z dne 30. decembra pravilnik za pobiranje trošarinskih nahlad v mestni občini ljubljanski. Pravilnik je zelo obširen, vsled česar nam je nemogoče objaviti četudi le izveček. Interesente opozarjamo na določeno naredbu v gori omejeni številki »Uradnega lista«.

u— Razpored za skupščinske volitve v Ljubljani. »Uradni list« ljubljanski in mariborske oblasti objavlja v večrajšji številki imenik volišč v Sloveniji ter imena predsednikov posameznih volilnih odborov. Mesto Ljubljana s Spodnjo Šiško ima 20 volišč. Kot predsedniki volilnih odborov so določeni: za I. volišče viš. sod. svetnik Fran Rekar, za II. svet. Anton Mladič, za III. svet. dr. Adolf Kaiser, za IV. svet. dr. Ivan Modic, za V. svet. svetnik Oton Vidic, za VI. sodni svet. Jakob Antloga, za VI. okr. sodnik Anton Avsec, za VII. svet. svet. Mihaci Vohovar, za VIII. svet. svet. dr. Pavel Skaberne, za IX. svet. svet. Peter Keršič, za IX. a. avskultant dr. Julij Fellacher, za X. svet. svet. Josip Janša, za XI. svet. svet. dr. Vladimir Golja, za XII. svet. svet. Anton Lajovic, za XIII. okr. sod. Ivan Kralj, za XIV. okr. sod. Ferdinand Meria, za XV. odvetnik dr. Ivan Pavčar, za XVI. viš. fin. svet. Ivan Perpar, za XVII. viš. fin. svet. dr. Ivan Rupnik in za XVIII. volišče viš. fin. svet. Martin Spindler.

u— Občni zbor »Vzgojevalnega in izobraževalnega društva Domovina v Ljubljani« (dijaška kuhinja) se je vršil zadnji ponedeljek pod vodstvom podpredsednika Adolfa Ribnikarja. Društvo je končalo letos petnajstletno dobo svojega uspešnega delovanja. V preteklem šolskem letu je podpirala Domovina 87 dijakov (med temi 8 dijakov) ljubljanskih srednjih in strokovnih šol z opoldansko in večerno hrano. Razdelilo se je 17.949 obedov in 16.519 večerj, skupaj 34.468 porcij. Občni zbor je izrekel društvu predsedniku Karlu Trillerju zahvalo za njegovo uspešno intervencijo in podporo, ki jo je izkazal Domovini. Istotako se izreče zahvala gospe ravatelj Jugovi za izdatno denarno podporo, ki jo je nabrala pri zavolih in privatnih dobrotah. Zahvala se izreče tudi vsem nadzoroval-

Preizkušnjo
na nogah in turah
najtrajnejših tu-
ristov
so prastale
»Gomere«
ki jih izdeluje specialna delavstva
J. Brajer v Ljubljani, Breg št. 1.
I. karte so se kot najboljša domača izdelak.

Naročite takoj Ljubljanski Zvon

za leto

1925.

V novem letniku bo izhajal poleg Kozakovega romana Sentpeter, ki se godi v ljubljanskem predmestju, še Suženji demona roman, mladega priznanega pisatelja; poleg tega razne povesti, novele in eseji.

Ljubljanski Zvon ne sme manjkati v nobeni slovenski družini.

Ljubljanski Zvon, ki izhaja mesečno, velja celo eno s poštno vred 120 Din (za izo-
zestvo 140 Din Maroca s pri Turkov
zadrugi v Ljubljani, Rrešernava ulica 31. 54.

alm gospem, vlasti ministrski soprog je. Mileni Zerjavci ter vsem ostalim javnim in zasebnim dobrotnikom. Letos je društvo izgubilo marljivega odbornika-preglednika dr. Josipa Lavrenčiča, na katerega mesto je bil izvoljen prof. Fran Dolžan. Ostalemu odboru teče še dveletna funkcijska doba. Vse naša javnost je vlnodna naprejšnja, da se blagovolji spominjati s Mevlinski darili ob različnih prilikah prepotrebne dijaške kuhinje «Domovina».

u— Društvo Kasino je imelo v ponedeljek zvečer v prostorih svoje palače v Zvezdi redni občni zbor. Zborovanje je otvoril društveni direktor dr. Albert Kramer, ki se je spominjal vseh v preteklem letu umrlih društevnikov ter postal kratko, pregledno sliko društvenega delovanja. Tajniško poročilo je podal g. Fran Majcen. V celotni šteje sedaj društvo 203 člane. Blagajnik gosp. Fran Marn je poročal o društvenem gibanju stanju in o društvenem imetju. V imenu pregledovalcev računov je poročal revizor g. Ivan Volk ter predlagal, da se izreče ravnateljstvu za poštreno in uspešno poslovanje zahvala in da blagajniku, kakor tudi celokupnemu upravni odboru absolutorij. Predlog je bil soglasno sprejet. Nato so se vršile dopolnilne volitve v odbor. Po pravilih to leto izstopijo iz odbora gg. Josip Turk, Fran Marn, Fran Majcen, dr. Albert Kramer, dr. Josip Klepac, dr. Ignacij Rutar in inž. Janko Mačkovec, ki so bili vsi soglasno zopet izvoljeni. Za revizorja sta bila ponovno izvoljena gg. Ivan Volk in dr. Vekoslav Kisovec. — Po običnem zboru se je ravnateljstvo znova konstituiralo ter je bil izvoljen min. n. r. dr. Kramer za direktorja, velepodjetnik in obh. gerent J. Turk in ravnatelj žekovnega urada dr. I. Rutar pa za poddirektorja. Za tajnika sta izvoljena stavih, svetnik inž. J. Mačkovec ter tajnik Fr. Majcen.

u— Komerz II. srednješolskega tečaja Centralnega tajištva. V dne 29. 30. in 31. decembra je C. T. priredil svoj II. srednješolski tečaj, ki so se ga udeležili dijaki iz vseh srednjih šol Slovenije. Včeraj zvečer se je vršil komerz v Naprednem dijaškem domu. Otvoril ga je predsojnik C. T. Maček, ki je pozdravil mnoge prijatelje naše mladine, zastopnike akademskih društev in goience tečaja. Po pozdravnih govorih zastopnikov «Jadrana», «Triglava» ter g. dr. Puca so izvajali udeleženci umetniške točke, med katerimi so posebno ugajali Mariborčani. Damski komite pod predstvom g. dr. Zerjave je priredil okusno čajnanko. Sledil je animiran ples, ki ga je zaključil kolo ob zvokih Preporodovih tamburašev. — Tajnik.

u— Pozne marjetice v Tivolskem parku. Od 6. Vida in Ana Zorčevi sta našli včeraj v Tivolskem parku cvetoče marjetice. Ob novem letu so navadno tudi marjetice redki gosti, dasi so zrajnejše nego druge cvetlice.

u— Razstava slovenskih znamk, o kateri poročamo v današnji filatelistični rubriki na 12. strani, ostane v palači Prve hrvatske štedionice, Aleksandrova cesta 8, odprta še danes od 9. do 15. ure. Opozorjamo na njo filateliste in vse druge ki se zanimajo za naše znamke.

u— Policijske prijave. Od torka na sredo so bili prijavi pri policijski sledišči slučaj: 1 tatvina, 2 poskušena vloma, 1 goljufija, 1 prestopke razgrajenja, 2 neugodi, 1 prestopke kaljenja nočnega mira, 4 prestopke cestnega policijskega reda, 2 prestopke prekrščenja policijske ure in 1 prestopke obrtnega reda. Aretirani sta se izvršili dve, in sicer: 1 radi nevarne grožnje in 1 radi prestopka bežanja.

u— Nezgod. Hlapec Valentin Tavčar je peljal dne 30. decembra zvečer z enovprežnim vozom po Celovški cesti proti mestu. Pred občinsko hišo v Šiški se je njegov konj prestrašil naproli vozečega avtomobila in skočil v stran v Tržno ulico. Pri tem je v sunku zadrl v vogal občinske hiše, kar je imelo za posledico, da je padel Tavčar z voza, se močno poobil po desni strani lica in si težko poškodoval desno nogo. Voz je odkrutil tudi kos sidu poslopja.

u— Vzrajen tat. Dne 25. decembra v popoldanskih urah je opazil krojaški mojster v Zgornji Šiški Alojzij Kovčič, da je izgubil ključ od vrat njegove delavnice. Ko je prišel naslednje dne v svojo delavnico, je spoznal, da se je splazil v njegovo odloščeno v prostor nepoznan tat in odnesel njegovemu sinu iz žepov, v delavnici se nahajajočih hišnih listnic z nekaj gotovine. Dne 28. decembra okrog 20. ure, pa sta videla dva njegova delavca nepoznanega moškega, ki si je dalj opravljal na oknu delavnice. Posrečilo se mu je, da zunanje okno odpreti, takrat pa je zapazil oba opazovalca in se spustil v beg, ne da bi dosegel svoj cilj.

u— Tatvina bakra. Dne 30. decembra je odnesel nepoznan tat posestniku Ivanu Kramarju iz Preč pri Moravčah iz Fivovčevega dvorišča z voza dva metra dolgo in meter široko bakreno ploščo, težko 12 in pol kg. Plošča je vredna 1075 Din in jo je oškodovanec malo prej kupil v trgovini Zalta in Zilic.

u— Nevaren voljuf. Biški trgovski podjetnik Ludovik Semen je prišel bele pred kratkim iz zaporov in si po dolgem molodovanju izposlil zopet službo pri lastniku tovarne za brušenje stekla Ivanu Vrhovcu Za gradom št. 9. Tu pa je prišel zopet s staro prakso, z goljufijo. Na potovanju je obiskoval razne stranke in izvajal v obliki predujma na naročila od njih denar. Ko je gospodar izvedel za njegovo početje, ga je takoj odpustil, sedaj pa je nenadoma zvedel, da je Semen

potvoril njegovo poverilo in goljufa še nadalje z njim razne nepredvidne po dejeli Nasedla mu je med drugimi tudi posestnica Katarina Erjavce z Ježice, ki mu je dala na račun večji znesek in mu izročila obremen v popravu tudi staro ogledalo. Za pliškom polizvedujejo varnostne oblasti, vendar ga doslej še niso mogle spraviti na varno.

u— Razne tatvine. Iz dvorane Narodnega doma je bil pred nekaj dnevi ukraden kurjaču Ivanu Hutterju usnjat povrnik, vreden 1300 Din. — V ponedeljek sta bila Mihaelu Grdenu iz Koreničke vasi ukradena na glavnem kolodvoru iz žepa suknjiča dva bankovca po 100 Din. — Nepoznan koložji tat je odnesel posestniku Antonu Menenu v Rožni dolini št. 147 kokoš grahaste barve. — Na Votnikovem trgu je bila včeraj zjutraj ukradena posestni Jeri Okorn iz Dola listnica z okrog 700 Din vsebine.

u— Vlomičeva smela. — Patruj joči stražnik je dne 29. decembra zvečer opazil, da je neznan storilec poskušal malo pred njegovim prihodom vlomiti v barako branjeve Marje Kavčičeve v šolskem drevoredu. Na tleh poleg barake je ležala meter dolga železna palica, s katero je poskušal zlikovec zlomiti obodce viseče ključavnice. Poleg se je nahajalo še več raznega vlomiškega orodja. Storilec je bil bržkone prepočen med edelom po kakem mimoidočem posantu in tako ni prišel do cilja.

u— Berač ni pohajal. Janez Smer je z Ježice je že znana čirna varnostnim oblastim Kljub temu, da ima prepovedan povratek v mesto, ne odži in kadar le more, se prikladi v mesto, da malo poberači in nato denar zapije. Kadar pa je pijan, postane rad preveč korajžen in rad razbija. Tako so ga v takem stanju dne 30. decembra zopet prijeli stražniki v neki gostilni pred Škofijo in ga odvedli v zapor.

u— Stefanovo je hotel praznovati. K posestniku Jerneju Klemencu v Zg. Šiški št. 12 je prišel dne 27. t. m. zvečer brezposelni Franc Mandelc in ga poprosil za prenočišče v hlevu. Klemenc mu je prenočevanje dovolil in mu prinesel celo nekaj večerje, narkar je odšel okrog 8. ure nazaj v stanovanje. Nakrat pa se je spomnil, da je pustil preje v hlevu svoj suknjič z listnico, v kateri se je nahajalo 240 Din. Hitel je v hlev nazaj, kjer je suknjič sicer našel na mestu, ni pa bilo nobi tri več listnice. Kmalu pa je zagledal v kotu pri vratih Mandelca, ki je gledal kako bi ubežal, kar se mu je tudi posrečilo. Klemenc je hitel za tatom na prosto vendar ga ni mogel več dobiti v pest. Pomnil se je nazaj v hlev in ko je pohrskal okrog napajališča, je k sreči našel tam kaj listnic s vsa vsebino, katero je Mandelc bržkone v razburjenju spustil na tla.

u— Društvo državnih polic. nameštencev priredi pod pokroviteljstvom g. veslička župana d. ba. tiča v soboto dne 3. januarja 1925. v veliki dvorani Lute a «Union» plesni večer z bogatimi srečlo vjem. Začetek ob 20. uri. Konec ob 4. uri. Ker je čisti dobiček namenjen za podporni sklad za onemogle člane, vdove in sirote, se za vsačrtaški poset priporoča vsehenni odsek.

u— Abonentni koncerti Filharmonične družbe. Kakor že javljeno se vrši v letošnji sezoni 5 abonentov koncertov, ki jih priredi Filharmonična družba. Družba je razposlala vseh abonentov laniških koncertov pozive za letošnji abonent. Društveni odbor prosi vse bišve abontente, da prijavijo svoj abonent za letošnje koncerte Matični knjižarni na Kongresnem trgu ali pa v pisarni Glasbene Matice v Gosposki ulici. Prijave se sprejemajo tudi pismenim putem. Vstopnice se takoj izdajo ter jih prinese event. sluga abonentom tudi na dom. Cena posameznik sedež za vseh pet koncertov je sledeča: Sedež od I. do III. vrste 150 Din, od IV. do VI. vrste 120 Din, od VII. do X. vrste 90 Din, od XI. do XIV. vrste 75 Din, od XV. do XIX. vrste 60 Din in od XIX. vrste dalje 50 Din. Zneski se lahko vplačajo tudi v treh zaporednih mesečnih obrokih. Odbor Filharmonične družbe vabi vse glasbolyubeče občinstvo, da se v običnem številu abontira na te koncerte, vseh sedežev je v dvorani na vsopolago 411.

u— Citraški krožek v Ljubljani sprejme še več dobrih igralcev. Dame in gospodice, ki bi imeli veselje sodelovati kot redni člani, naj se blagovoljno pismeno prijavijo na naslov: Citraški krožek «Vesna», Vrhovčeva ulica 14. 3633

u— Društvo nižjih mestnih uslužbencev v Ljubljani priredi dne 3. t. m. v dvorani Mestnega doma ob pol 8. uri zvečer do 4. zjutraj plesno veselico. K obilni udeležbi vabi odbor. 3620

u— Kulturna sekija trjuna v Šiški vabi člane in tudi nečlane, da se udeležijo recitatorskega večera v soboto dne 3. t. m. v lokalu pri Štepiju. Recital bo gospod Mirko Kragelj iz Litke Iredentistov (J. Gruden, A. Gradnik, M. Kragelj). Pričetek točno ob 8. zvečer.

u— Občinske davčine in doklade v Ljubljani (na nočni obisk gostin in kavarn, na igre v gostin in kavarnah, na prenočišča, veselilni davek, trošarine itd.) je veliki župan dovolil pohariti v dosežani izmeri tudi letos v letu 1925, in izide naredba v št. 124 «Urednega lista».

u— «Nestel» na Tržaški cesti 4 toči pristna vina: sprejema po dogovoru abonente na dobro domačo hrano. 2012

u— Prihranite si denar! Vse zimske oblačilno blago, posebno za suknje in plašče radi pozne sezone po ogromno znižanih cenah pri A. Potokar, Ljubljana, poleg trga pri Zmalskem mostu. Tudi vsa druga manufaktura po priznani najnižjih cenah. 3619

u— Društvo sejmajev za Slovenijo priredi v soboto dne 3. januarja v restavraciji «Mraka, Rimska cesta, zabavni večer s srečolovom in plesom. Zabava bo popolnoma domača. Vstopnina samo 5 Din. Začetek ob 20. uri. 3566

u— Gostilničarji in društva Pred prireditvami se obračajte na trgovino V. Bonač osebno ali pa zahtevajte specialni cenik. Opozorjamo tudi na današnji oglas. 3629

Iz Maribora

u— Iz talne seje občinskega sveta. V tork je občinski svet v tajni seji razpravljaj predsem o personalnih zadevah uslužbencev. Vse njihove prošnje za povzicanje prejemkov so bile odložene do sprejetja službene pragmatike. — Biški mestni živinozdravnik g. Hlinterlechner je dobil dovoljenje, da biva v stanovanju mestne klavnice še do 1. maja, ko mora stanovanje izprazniti v korist svoje naslednika. Prihodnja seja še ni najavljena.

u— «Slovenski Gospodar» zaplujen. Policija je zapnila van včerajšjo novoletno naklado mariborskega klerikalnega rednika «Slovenski Gospodar», ki je priobčil hujškalni članek proti državi in Srhom z naslovom: «Sloveni, pozor! Nakla, da je izšla približno v 17.000 izvodih in je bila namenjena v prvi vrsti za agitacijo.

u— Jugoslov. češkoslov.ška liga je prešla od konzulata CSR v Ljubljani ob priliki nastopa novega leta prisrčen dopis, v katerem brezga kanzulat iskreno zahvala vsem članom za delovanje, usmerjeno v interenih njenega programa v preteklem letu ter čestita vsem k novemu letu z željo, da bi liga tudi v letu 1925, kar nahoče uspevala v korist spoznavanja obeh narodov. Konzulat bo poslal češkoslov.ški vladi v Prago natateno poročilo o delovanju mariborske lige v preteklem letu.

u— Arretirani oboževalci Radica. Včeraj je bil aretiran v Mariboru neki Dvofak, ki je vpil po ulici «Živjo Radic in republika».

u— Mariborski drobiž. Društvo stanovalskih najemnikov ima svoji redni občni zbor dne 11. januarja ob pol 22. v dvorani gostilne «Jadrana» na Rotovčevem trgu. — V Ljudski univerzi predava v poročljek dne 5. januarja ob pol 20. g. Koprive o problemih sodobne vzgoje zlasti z ozirom na široko ljudsko življenje.

Iz Celja

u— Klub esperantistov v Celju naznania svojim članom, da odpade pouk za soboto dne 3. t. m. radi raznih prireditv ter prične zopet redno poučevanje v soboto dne 10. t. m. točno ob 8. uri kakor običajno v rudarski šoli. Na ta dan se pobira članarina in šolnina za mesec januar. — Odhaz.

u— Za Meškov sklad so darovali na incitivno mestnega župana v Celju: Po 400 Din: Mestna občina celjska; po 275 Din: proforski zbor drž. real. gimnazije; po 250 Din: Celjska posojilnica, Ljudska posojilnica, Prva hrvaška štedionica, Mestna hranilnica, Južnoslovenska hranilnica; po 200 Din: Ljubljanska kreditna banka in Robert Diehl; po 150 Din: Jadranska, podunavska banka in Slavenska banka; po 128 Din: Učiteljsko mestnih osnovnih šol; po 115 Din: učiteljsko meščanske šole; po 100 Din: dr. Juro Hrašovec, Lastni dom, dr. Ernest Kalan, ravnatelj Mirko Gruden, V. Arko, trvdka Kolenc in dr., veletrgovina Merkur, Fran Strupi, Josip Drogenik, Rudolf Stermeckl in neimenovan; po 60 Din: gostilna Rohbek; po 50 Din: dr. Anton Božič, dr. Milan Orožen, dr. Karel Laznik, dr. Mitko Hrašovec, dr. Josip Sernee, dr. Gvidon Sernee, ravnatelj Kralj, ravnatelj Smertnik, Anton Kuncel, L. Seliček, mg. Fedor Gradnik, Drago Sirec, uradnike trvdke Diehl, A. Gatei, Zveza slovenskih trgovcev, Janko Božič, dr. Steinfelner, dr. Rajsp, Karol Loibner, A. Lukas, Po 30 Din: B. Bucher, R. Pernat, opat Jurak, Ivan Rovha; po 10 Din: nadsvetnik Lipold, Skupaj 5158 Din. Vsem srčna hvala!

u— Svetosavsko zabavo priredi v soboto dne 24. t. m. Pravoslavna cel-kvena občina v vseh prostorih hotela «Union». Vse doseganje zabave so spadale med naprtiljenice v Celju, Gotovo bo tudi letošnja obično obiskana. Obhoka poljubna vstopnina prostovoljna.

u— Srečnemah posesti v Celju. Hišo na Ljubljanski cesti, ki je bila doslej last g. Kavčiča, je kupil celjski odvjetnik dr. Rakun. S tem preneha gostinja «Pri Istri» v Rakun, nekdanji nemški «Hubertus». — Gostilna «Pri Jelenu» na Kralja Petra cesti je istakotno prišla na javni dražbi v druge roke. Dosedanji gostilničar Wutt odide v Avstrijo, gostilno pa bo vodil na prvi novi lastnik hiše, ki se priseli iz Idrije.

u— Tedenski izkaz o nalezljivih boleznih v Celju. Od 19. do 27. decembra: od prejšnjega tedna ostalo 9, umrl 1, ostane 8. Ležar: od prejšnjega tedna 2, ozdravljena 2.

u— Smrt na kosa. V celjski javni bolnici je umrl v ponedeljek dne 22. decembra po dolgi težki bolezni g. Leopold Mittoni, stavehni moister v Celju v 48. letu starosti. N. v. m. p.

u— Umor ali nesreča? Pod tem naslovom smo nedavno poročali, da so našli na železniških tračnicah v bližini Gaberja pri Celju dne 22. decembra popolnoma razmesarjenega človeka. Kakor se je sedaj ugotovilo, je bil to Josip Korinek, posestnik v St. Jurju ob luži. Žel. ker je bil pokojni ljubiteljski alkohola, se domneva, da gre najbrž za nesrečo ali za samomor.

Smrt na cesti

Povožen od tramvaja.

Ljubljana, 31. decembra.

V tork zvečer, okrog pol 18., je opazil voznik električne železnice v svitu luči blizu Mediatove hiše na Dunajski cesti, ko je vozil proti kolodvoru nenadno par metrov pred vozom moško osebo. Prišel je na vso moč zvoniti, da opozori na pretečo nevarnost, toda mož je šel sredi med tračnicami mirno svojo pot naprej, ne da bi se zmenil za varnostni signal. Voznik je zvonil še močneje, zavril voz in pričel posipati tudi pesek. Toda tramvajski voz je bil že v prevlekem zakutu in ga ni bilo več mogoče ustaviti, da bi se preprečila nesreča.

Voz je podrl pasanta na tla in šel počez čez njegovo telo. V hipu se je zbrala poleg ponesrečenca večja množica ljudi in nekdo je telefoniral po rešilni voz, ki je prejel povozenca v bolnico. Voz je zlomil nesrečnega ohe roki, pri padcu pa si je udrl tudi lobočno. V bolnici so neznanca takoj otlopili, ker je bil poln uš, toda par minut za tem je že izdihnil. Pri njem niso našli nikakih dokumentov in sploh ničesar kar bi kazalo n njegovo identiteto. V žup je imel nekaj kronic.

V sredo dopoldne so šli v bolnico policijski organi da mrtvega fotografirajo. Pri tej priliki pa je eden izmed varnostnih organov ugotovil, da se je nahajal neznanec dne 27. na policiji, ker je prišel istega dne v bolnico v zdravljenje, seveda tudi takrat brez dokumentov. Bil pr je spoznan kot zdrav in ga je ob tej priliki bolniško osebje pridalu polici. Pri zaslišanju na policiji je izpovedal, da se piše Martin Unterreiner, 67 let star, doma iz Poltschach na Koroškem v Avstriji. Izjavil je, da je štirinajst dni prej prekorajil pri Kranjski gori nako meio in se preživljal na poti proti Ljubljani z hračenjem. Ker pa je bil ves utiv, ga takrat niso hoteli pridržati v zaporu, marveč o ga spremlili do mestne meje in mu ukazali, da se mora takoj vrniti v svoj domači kraj. Unterreiner pa se je seveda vrnil v Ljubljano in našel tu dva dni pozneje smrt. Ker je bil že takrat popolnoma duševno in fizično strti, je prav mogoče, da si je poiskal smrt pod električnim vozom samovoljno.

Dopisi

VRHNIKA. Dramatični odsek Sokola je dne 26. decembra priredil dramo: «Sparaj moja deklica»! Iasaj je bilo občinstvo z lepimi opozorjenj na predstavo, je bila dvorana komaj na pol zasedena. Težke so okoliščine, pod katerimi se pripeno predstave. Dramatični odsek je sestavljen iz učiteljev, uradnikov, dijakov, ki žrtvujejo za skušnje edino proste večerne ure. Dekoracija odra in sploh cela uprizoritev velja mnogo truda, žrtve in stroškov. Toda naše občinstvo tega ne vpošteva. Mesto, da bi s svojim posetom pokazalo simpatijo do sokolske ideje in z vstopnico materielno pomagalo odseku, se pač raje zabava drugod.

TRBOVLJE. Stefanovo, ki ga je dne 26. t. m. priredila v Fortejevi dvorani tukajšnja podružnica «Jugoslovenske Matice» je prinesla Matič čez 1500 Din čistega dobička. Odbor se zahvaljuje vsem ki so posetili prireditev in še posebej našemu Sokolu, ki je z ljubkim nastopom «Konjičkove» mnogo pripomogel k lepemu uspehu prve prireditve trbovlske podružnice. Iskrena hvala tudi vsem drugim, ki so sodelovali pri prireditvi.

LASKO. Za Stefanovo je klerikalni srezi kandidat za Lasko, doktor Gosar, napravil prvi izlet v kraje, ki mu naj pripomrejo na poslanski in ministrski stolec. Prvi shod je imel v Laskem v Pivnici, kamor je dekan s prižnice povabil vse vernike. Udeležba je bila s strani okoliških osebito marljagarskih kmetov prevečnja. Z učenimi izvajanci komunističnega znanja kandidata pa kmečki poslanci niso bili nič kaj zadovoljni in iz vseh kotov se je alikalo pritaženo mirnauje. Splošna sodba je, da so klerikalni volilci postali toliko samostojni, da si kandidatov ne bodo dali kar kratkoma diktirati iz Ljubljane. In tako bo g. dr. Gosarju v laskem okraju prav gotovo spodletelo.

VOJNIK. «Slovenski gospodar» je priobčil dne 24. decembra članek o sestanku, katerega se je udeležil kandidat Narodnega bloka g. Drogenik. Dopisnik bi očitno rad, da bi prišli okoliščani v nepotrebni konflikt, od česar bi imel dobiček samo sovražnik našega ljudstva. Ako dopisniku v Vojniku ali okoliščani ne prije, naj ostane doma, nas pa pusti v miru. Gotovo ga boli, da smo okoliščani zavedni Slovenci in da spoznamo vse narodne stranke. Tu ne poznamo medsebojnega boja, med sabo naj se bojujejo drugje. Spoznamo tudi g. Vrečarja in vse učitelje, kajti brez učiteljev ni šole. Pisec bi bil očitno rad diktator dveh olov, pripravil naj pa se, da bo mesto g. Jančiča sam zastupil stolec. Če bo potrebno, bomo razložili njegovo delo, nas pa naj pusti v miru. Obizidno ga boli, če bi se okoliščani združila z Vojnikom.

ROGASKA SLATINA. Mrtvilo zimske sezone pozivlja agilitnost Sokola pod vodstvom staroste hr. dr. Kolterera. Zadnji mesec smo imeli kar tri jako lepe prireditve. V proslavo uletinjenj, akademijo z izborni izvedenimi telovadnimi točkami, pri katerih so se odlikovali posebno ženski člani. Akademiji je sledil Miklavžev referat, nato pa gledališka predstava s sodelovanjem članov, ki je želo splošen aplavz. Sploh je postalo društvo središču družabnega življenja in narodno

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama.

Cetrtek, 1.: «Cyrano de Bergerac». Izv. Petek, 2.: Zaprtlo. Sobota, 3.: «Filma P. B.» D. Nedelja, 4.: ob 3.: «Paglavka». Ljudska predstava pri znanih cenah. Izv. Ob 8.: «Veronika Deseniška». Izv. Ponedeljek, 5.: Zaprtlo.

Ljubljanska opera.

Cetrtek, 1.: ob 3.: «Trubadur». Gostuje dr. M. Adrian z Dunaja. Cene znižane. Izv. Petek, 2.: Zaprtlo. Sobota, 3.: «Kusalka». A. Nedelja, 4.: «Irvatiata». Izv.

Mariborsko gledališče.

Cetrtek, 1.: ob 5. popoldne: «Pri treh mladenkah». Kuponi.

kulturnega dela za vsa okoliščina Z začetkom pa opazimo, da se nekatere osebe, ki so se priselile semkaj iz slovenske metropole in od katerih smo pričakovali, da bodo pionirji narodne in državne misli, iz prav malenkostnih vzrokov odtegujejo prireditvam Sokola.

SLOVENJGRAD. Podružnica Kola jugoslovenskih sester v Slovenjgradu je priredila dne 21. decembra božičnico ubogi šolski deči. Obdarovanih je bilo 60 otrok z obhoko, čerjili in gurkim perilom, kar bo našim malčkom v hudem mrazu dobro služilo. Če pomislimo, da obstoja podružnica komaj leto dni, lahko s ponosom gledajo pridne odbornice na svoje delo. Naj omenimo tudi, da so istega dne igrali šolski otroci krasno igro «Peterčkove poslednje sanje». Igra je bila izvirno igrana, kar je predvsem zasluža naših učiteljev.

PTUJ. Društvo jugoslovenskih akademikov v Ptuj priredi dne 10. januarja 1925 svoji V. akademski ples v prostorih Društva doma. Vabila so že razposlana. Kogar se je pri vabiljenju pomotoma prazrlo, naj se blagovod obrni na društvo. Odhaz.

PREKMURJE. Zadnje Klekove «Novine» prinakajo članek, poln osebnega sovraštva napram g. Golobu, voditelju osnovne šole v Dolnji Lendavi. Dopisnik, ki je podpisal kot «Peter Domačine», poziva domače ljudstvo vkup radi nekega spora, ki je nastal v pozni noči uri v kavarni med gg. Golobom in Gabornem, uslužbenec na veleposredstvu grofa Esterhazija. Z razdvo samo se ne misli mo hvatiti, ker stojimo na stališču, da je najbolje, ako jo poravnata prizadeta sama med seboj. Radostno in zlobno pa so nam vdi, da se oglašajo tretji, ki hoče prirediti v gostilniški spor nedolžno ljudstvo. To priliko je hotel izrabiti domoljaj neznanje, ki nima najmanjše pravice, pozivljati mirno domače ljudstvo na odpor. Minuli so časi, ko so neodgovorni hujškalci zapeljavali ljudstvo h komunistom, ki so povzročali kmetuškemu ljudstvu toliko gorja in pobili celo lastnega duhovnika. Toliko za danes «Petru» v odgovor. Poskrbeli pa bomo še kaj, da bodo razkrinkani vsi, ki bi radi nasenkrali postali voditelji nevednih.

Sodišče

§ Agitačni auto in potrdilni senat. Dne 19. oktobra 1924 so imeli v Ptuj občinske volitve, pri katerih so si prvič stopili v boj Slovenci in nemški renegati za zmago v občini. Nemci in nemskotariji so napeli vse sile za nasilno zmago in tako so se na dan volitev najeli tovarni auto, ki je vozil po najbolj ohljudenih cestah, opremljen z lepimi nemški stranki in jih delil med hitro vožnjo občinstvu. Vozil je tako naglo, da se mu je občinstvo komaj izogibalo, kar je po kaz. zakoniku celo v več paragrafih kaznovano. Tozadevna dohodila kaz. zak. so popolnoma jasna. Priznani so odločno zahtevali, da se taka brezobzirna hitra vožnja Nemcem prepove. Dva ugrizana meščana sta soferja prijela tudi policiji in ta sodišču. Okr. sodišče pa je soferja oporoilo z utemeljitvijo, da je bil razpravljajoči sodnik sam priča togotka (!), in se uveril, da za občinstvo ni obhajala nevarnost in da je auto vozil s brzino 15 do 20 kilometrov. Tudi sofer sam je priznal, da je vozil po ohljudenih ulicah z brzino 14 km. kar še samo na sebi zadošča za ohodnja, saj po § 428. k. z. Upravitelj državne pravdnice se je torej pritožil zoper to pravišno sodbo. Včeraj pa je tudi mariborski vzhleni senat potrdil oprostiteljno sodbo, ček, da nevarnost kljub številnemu občinstvu, ki se je nahajalo ob času volitev na ulici, ni obstojala. Nemški sofer je seve vselej obraza zastupil razpravno dvorano. Ptuski Nemci so imeli med razpravo v auditoriju svojega referenta, ki jim je takoj telefončno sporočil «zmago» — saj nekaj tolažilo, ko jim nesrečni auto pri volitvah ni mogel pomagati k zmgi.

§ Med vinskih brat. Pred okrožnim sodiščem v Celju se je moral zagovarjati dne 27. dec. 26letni posestnikov sin Alojzij Artid od Sv. Roka v šmarnskem okraju. Dne 1. novembra je popival Alojz Hriberšek v družbi drugih fantov v neki gostilni pri Sv. Roku. Pri drugi mizi je sedela še druga skupina fantov, med njimi tudi obdolženec. Kmalu je nastal med obema frontama prepit, ki se je nadaljeval na prostem ter končal s tem, da je Hriberšek pobegnil, obdolženec pa ga je dohitel ter ga udaril s kolom po glavi s tako silo, da mu je prekal gorjni del lobočjske kosti. Obdolženec je prvotno pred okrožni dejane priznal, pozneje pa svojo izpoved prekal ter se izgovarjal s popolno pijanostjo. Obsojen je bil na 1 mesec ječe.

Gospodarstvo

Gibanje cen in dinar v letu 1924

Ker v Jugoslaviji nimamo uradnega indeksa cen, se poslužujemo pri pregledu gibanja cen v naši kraljevini tekom leta 1924, indeksa beogradskega »Privrednega pregleda«, ki je izračunaval za vsak mesec posebej indeks cen v trgovini na debelo. Objavljeni so bili doslej indeksi za 11 mesecev.

»Privredni pregled« je prikazoval gibanje cen na debelo po nastopnih šestih skupinah: I. poljski pridelki, II. živila in živilski proizvodi, III. sadje in sadni proizvodi, IV. stavbeni material, V. kolonijalno blago, VI. industrijski proizvodi. Iz teh šestih skupin se je potem preračunaval totalni indeks.

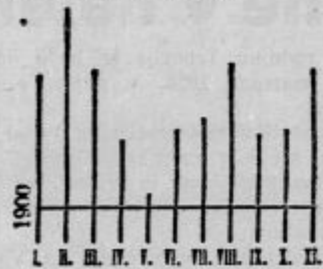
Ako se vzamejo predvojne cene (povprečno v l. 1913.) za vsako skupino 100, kar da tudi za totalni indeks enako število, je bilo gibanje cen na debelo v l. 1924, po posameznih skupinah in v posameznih mesecih nastopno (mesece so označeni z arabskimi številkami, posamezne skupine pa z rimskimi):

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1.	2295	2626	910	2062	1667	2618
2.	2390	2488	994	2062	1685	2618
3.	2433	2479	1005	2092	1709	2523
4.	2351	2290	969	2060	1683	2484
5.	2245	232	1036	2132	1681	2292
6.	2158	2211	1123	2161	1711	2340
7.	2188	2317	1203	2161	1712	2399
8.	2256	2482	1347	2097	1709	2402
9.	2106	2417	1401	2154	1547	2246
10.	2080	2394	1670	2145	1549	2048
11.	2019	2520	1726	2257	1602	2102

Totalni indeksi za posamezne mesece pa prikazujejo za isti čas nastopno razmerje:

	2034
januar	2034
februar	2101
marec	2040
april	1973
maj	1911
junij	1984
julij	1995
avgust	2049
september	1978
oktober	1981
november	2037

V sličici se vidi razmerje teh mesečnih totalnih indeksov tako-le:

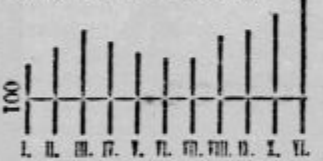
Zanimivo je preračunavanje gornjih števk na zlato podlago (po tečaju dolarja). Ako se, kakor gori, vzamejo predvojne cene za vsako skupino 100 in torej tudi za totalni indeks 100, je bilo v istem času gibanje cen v zlato po posameznih grupi označenih skupinah in posameznih mesecih nastopno (mesece so označeni z arabskimi številkami, posamezne skupine pa z rimskimi):

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1.	135	155	54	121	98	154
2.	145	176	61	126	103	160
3.	169	163	77	137	112	166
4.	153	149	68	134	110	162
5.	146	136	63	139	110	149
6.	136	140	71	136	108	148
7.	135	143	75	134	106	148
8.	145	159	86	134	110	154
9.	145	167	97	148	107	155
10.	156	179	125	160	116	153
11.	152	190	130	170	121	151

Zlati totalni indeksi prikazujejo potem nastopno razmerje:

	122
januar	122
februar	128
marec	136
april	130
maj	125
junij	123
julij	123
avgust	132
september	137
oktober	148
november	153

Sličica mesečnih totalnih zlatih indeksov bi potem bila naslednja:

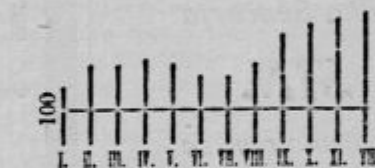
Iz gornjega je razvidno, da so se cene v papirnatih valutah razvijale drugače nego cene na zlato podlago. Razlika izvira od gibanja dinarjevega tečaja. Pri tem je treba upoštevati, da se cene največ iz gospodarskih ozirov nevale in počasi prilagajajo boljšanju vrednosti denarja, a tudi ne sledijo enakemu tempu padanju denarne vrednosti. Zato pri boljšanju denarne vrednosti indeks v papirnatih valutah zastaja, dočim se zlati indeks seveda primerno viša.

Proti koncu leta so se dvigale cene pri nas v papirnatih valutah in cene na zlato podlago — znamenje precejšnjega dražjejšega vala, ker niti krepko dvigovanje dinarja ni zadržalo naraščanja cen v papirnatih dinarjih.

V svrhu primerjavanja z gibanjem cen navedemo povprečne mesečne tečaje za 10.000 Din na newyorkški borzi:

januar	114
februar	124
marec	124
april	125
maj	124
junij	119
julij	119
avgust	124
september	137
oktober	143
november	145

V sličici se to vidi takole:

Po gornjih številkah bi sklepali, da nam je močan porast dinarja služil toliko, da nas je obvaroval pred večjim naraščanjem cen.

Najbolj so se tekom l. 1924, do decembra povisale cene skupin: sadje in sadni proizvodi, potem skupini: stavbeni material, dočim druge skupine beležijo napram januarju večje ali manjše nazadovanje. Močno so rale v početku leta cene poljskih pridelkov, toda so že od marca dalje prišle ponovno slabeti do junija, ko so zopet poskočile, in končno novembra ostale na znatno nižjem nivoju, nego so bile januarja. Podoba pa je, da bo ta skupina za december beležila skok radi močnega naraščanja žitnih cen, ki so čvrste tudi na svetovnih trgih. Zanimiva je tudi ugotovitev, da kljub močnemu porastu dinarja isti uvoženo blago (v skupinah: kolonijalno blago in industrijski proizvodi) ne beleži a stanjem dinarja soglasno navedenega naraščanja cen. Skupina: kolonijalno blago je napram januarju v papirnatih valutah le malo oslabela, po zlatem indeksu pa je celo poskočila. Industrijski proizvodi vendar beležijo znatnejši padec cen v papirnatih valutah in malenkosten padec po zlatem indeksu. Pri tem je treba seveda upoštevati, da so cene nekaterim predmetom narasle tudi na zunanjih trgih (na pr. kavi itd.).

Dinar ima danes tako trdno podlago, da bo nedvomno še naraščal, čemur bo končno moralo slediti slabljenje cen, kolikor to ne bodo zadrževali opravičeni gospodarski razlogi.

Naša zunanja trgovina v zadnjih letih

Za l. 1924. so znani izvojni podatki za 11 mesecev, a uvojni le za 9 mesecev; zato moremo primerjati izvoz in uvoz samo za prva tri četrtletja 1924.:

	Količina v tonah	Vrednost v dinarjih
Izvoz	2.695.149	6.654.293,425
Uvoz	812.900	5.995.365,296
Višek	1.882.249	658.928,129

Iz tega vidimo, da je izvoz po količini in vrednosti znatno višji nego uvoz. To se pravi, le je za prvih 9 mesecev 1924. naša trgovinska bilanca aktivna, dočim je bila v enakem času l. 1923. in vseh ostalih poprečnih letih pasivna.

Povprečni uvoz za eno četrtletje leta 1924. je bil blizu 2 milijardi Din. iz česar sklepamo, da bo prilično toliko znašal tudi v zadnjem četrtletju, za katero še ni uradnih podatkov. Izvojni podatki matjkajo še samo za mesec december. Prva dva meseca zadnjega četrtletja prikazujejo po uradnih podatkih izvoza okrog 1900 milijonov. Sklepa se, da bo dosegel izvoz tudi v decembru blizu 1 milijarde, odnosno v celotnem zadnjem četrtletju vsaj 2,5 milijarde. Celotni uvoz se bi po tem računom gibal okrog 8 milijard Din. izvoz pa okrog 9 milijard Din. Potemtakem so izgledi, da bo naša trgovinska bilanca za l. 1924. aktivna za 1 milijardo Din. Če je ta račun ne bo držal, je pa vsaj toliko gotovo, da bo bilanca aktivna za znatnejšo svoto.

To bo prva aktivna bilanca naše zunanje trgovine po pretratu. V l. 1923. smo bili sicer blizu, vendar je še bil majhen primanjkljaj. Zanimiva je primerjava izvoza in uvoza v letih iz pretrata (po vrednosti v milijonih Din):

	Izvoz	Uvoz
1919.	656,8	2.982,1
1920.	1.320,6	3.465,8
1921.	2.460,7	4.122,1
1922.	3.691,2	6.411,2
1923.	8.048,8	8.309,6
1924. (9 mes.)	6.654,3	5.995,3

Primanjkljaj, odnosno prebitki zunanje trgovinske bilance so bili, kakor sledi iz gornje tabele (v milijonih Din):

1919.	-2.295,3
1920.	-2.145,2
1921.	-1.661,4
1922.	-2.750,0
1923.	-200,8
1924. (9 mes.)	+ 658,9

Največji primanjkljaj prikazuje l. 1922., ko se je radi slabe letine moral izvoz omejit in smo morali živila še uvažati. Za leto 1922. prikazuje največji primanjkljaj l. 1919., to je prvo vojno leto, ko nam je primanjlovalo celo najnujnejšega blaga. V l. 1920. in 1921. se je razmerje med izvozom in uvozom že precej izboljšalo. Ako vpoštevamo, da je bila zaradi vojne težko privadela cela država, da so bile nekatere pokrajine skoro popolnoma uničene od vojne vihr, tako

predvsem Srbija, potem lahko rečemo, da se je naša država tekom razmeroma kratkega časa krepko opomogla. Poleg ravnotežnega proračuna in zboljšanja valutne je gotovo aktivnost zunanje trgovine, kakor bilanca najnepobitnejši dokaz, da kljub neplodnim političnim prerokavam in kljub polumu kritiziranju gospodarsko čvrsto napredujemo.

Z gornjimi primanjkljaji je zanimivo primerjati tudi razmerja vrednosti izvoza z uvozom:

Odstotna vrednost izvoza napram vrednosti uvoza je bila:	
1919	23,05 odst.
1920	39,10 odst.
1921	59,69 odst.
1922	57,29 odst.
1923	96,88 odst.

Tudi v teh razmerjih se občuti slabo leto 1922.

V vseh povojnih letih so bili naši najglavnejši izvojni predmeti: les, žito in moka, raznovrstna živila in meso, suhe češnje in jaja. Med maloštevilnimi industrijskimi proizvodi, ki smo jih izvažali, omenjamo cement, baker in svinco. Uvažali pa smo v glavnem razno bombazno in volneno blago, stroje in aparate, razno kolonijalno blago in drugo. Največji trgovinski promet smo imeli vsa ta leta z Italijo, Avstrijo in Češkoslovaško, tako v pogledu izvoza kakor uvoza. Te tri države so se med sabo vrstile in je bila sedaj ena sedaj druga na prvem mestu v naši zunanji trgovini. Pri tem bo najbrže ostalo tudi nadalje. Nekako živahnejše je trgovanje naša država našla še z Nemčijo, Anglijo, Francijo, Madžarsko, Švedo in Grčijo. V trgovinskih stikih smo bili še a celo vrsto drugih držav, v katere smo izvažali, odnosno iz katerih smo uvažali manjše količine blaga.

Naš izvoz v novembru 1924

Zasten napredek izvoza v prvih 11 mesecih.

Generalna direkcija carin je pravkar objavila izvozne podatke za november 1924., s čimer je znan izvoz za prvih 11 mesecev leta 1924.

Izvozni se je v novembru 1924. izvozilo 281 milijonov dinarjev v oktobru 1924. Izvoz jalec, lesa, cementa, živih goved in svinj je nekoliko nazadoval.

Izvoz v vseh 11 mesecih skupno je znašal 3.508,86 4ton v vrednosti 8 milijard 585.579,925 Din napram 2.751,077 tonam v vrednosti 7.220.869,828 Din v istem času leta 1923. Višek izvoza napram lani je torej 757.787 ton v vrednosti 1 milijard 364.709,925 Din, kar pomeni porast po količini za 27,54 odst., a po vrednosti za 18,98 odst.

Bogastvo narodov

Zedinj. države	192000
Kuba	146000
Vel. Britanija	140200
Avstralija	139580
Kanada	133910
N. Zelandija	108150
Uruguay	107460
Belgija	98000
Francija	83020
Argentinija	81970
Javica	81550
Švedika	68180
Nizozemsko	65520
Panama	62230
Danika	55370
Španija	51940
Južna Afrika	48230
Poljka	46690
Norveška	45780
Filipini	35700
Nemčija	34160
Japonska	30870
Italija	28980
Anglija	28000
Bolgarija	27440
Češkoslovaška	24360
Brazila	16100
Kijajka	8120
Indija	6160

»The Encyclopedia Britannica Company« v Londonu je izdala letos veliko delo, ki nosi naslov: »These Eventful Years« (Dolgoletna leta), ki tvori a svojina dvema velikima zvezkoma najpomembnejše delo, ki je dozdaj izšlo o svetovni vojni in o dogodkih, ki so jo povzročili. Kakor pove pod naslov knjige, je v njej opisan »razvoj dvajsetega stoletja, kakor ga pojmujejo tisti, ki so v teh letih odločive igrali pomembno vlogo«. Vsako poglavje je napisal drug avtor v popolni neodvisnosti od drugih. Tako n. pr. razlaga general Mangin »pomen zmage francoskega orožja«, v prehodnem poglavju pa skuša Ludendorff dokazati, da Nemčija ni bila vojaško premagana. Bitko tri Jutlandu ponuja oha nasprotnika, admiral Jellicoe in admiral Scherr. V posebnem poglavju, posvečenem nemški mornarici, pa se trudi admiral Tirpitz, da bi opravičil nasilni vpad v Belgijo in torpediranje »Lusitanije«.

Nas je momentano zanimalo poglavje XXIV. kojega naslov je »Bogastvo narodov«. Avtor sestavka je znan ameriški ekonom O. P. Austin. Dovolili smo si iz njegovih podatkov posneti dve tabeli, ki ju danes prinašamo. Številke značijo pri njem seveda dolarje, mi smo jih pretvorili v dinarje v svrhu lažjega razumevanja, vpoštevajoč razmerje dolarja do dinarja 70:1. Prvi del tabele predstavlja bogastvo, ki pripada povprečno na posameznika v glavnih državah na svetu. Na prvem mestu stoji Zedinjene države a 192.000 Din (2740 dolarji) na osebo, na posled-

nam v vrednosti 753.626.378 Din v istem mesecu 1923. Višek v novembru 1924. znaša po količini 134.402 oni (50,98 odst.) in po vrednosti 168.836.684 Din (22,40 odstotkov).

Glavni izvojni predmeti v tem času so bili (po vrednosti v milijonih Din): turščica 120,9; les: a) gradbeni 103,4, b) drva za kurjavo 15,5; žito: a) pšenica 92,4, b) ostala žita 20,7; pšenična moka 59,7; živa goveda 49,9; fižol 46,4; meso: a) sveže 41,6, b) mesni izdelki 4,3; jaja 33,1; žive svinje 22,1; sirovi baker 20,1; kaškavalj (sir) 15,7; sveže sadje 15,2; suhe češnje 15,1; cement 14,7; predi vo 13,9; hmelj 12,1; živilski konzervi 10,9; svinco v ploščah 8,4; otrobi 8,1; vse ostalo 156,1. — Najvažnejši od teh predmetov so bili v glavnem ozvoženi v nastopne države (vrednost v milijonih Din): turščica: v Avstrijo 45,1, v Rumunijo 24,5, v Češkoslovaško 23,6; les: a) gradbeni: v Italijo 75,4, v Madžarsko 7,1, v Anglijo 5,5; b) drva za kurjavo: v Italijo 8,3, v Madžarsko 6,6; žita: a) pšenica: v Češkoslovaško 23,3, v Madžarsko 22,8, v Rumunijo 18,7; b) ostala žita: v Grčijo 5,7, v Avstrijo 5,5, v Češkoslovaško 2,5; pšenična moka: v Avstrijo 27,4, v Češkoslovaško 20,8, v Madžarsko 7,8; živa goveda: v Italijo 20,9, v Avstrijo 19,2, v Grčijo 8,3; fižol: v Italijo 30,9, v Grčijo 9,8, v Rumunijo 3,2; meso: a) sveže: v Avstrijo 29,1, v Italijo 5,8, v Švico 3,1; b) mesni izdelki: v Avstrijo 2,2, v Italijo 2,2; jaja: v Švico 17,9, v Avstrijo 7,1, v Italijo 4,7; živa drobnica: v Grčijo 18,2, v Turčijo 3,4; žive svinje: v Avstrijo 12,1, v Češkoslovaško 9,5.

V novembru je torej prišla turščica na čelo našega izvoza kot najvažnejši izvojni predmet v tem mesecu. Izvoz turščice se je napram predhodnemu mesecu petkrat povečal. Izvoz pšenice, moka in drugih žitaric v splošnem je bil v novembru zelo velik. Skupno je bilo v novembru vseh vrst žitaric in predelkov iz žitaric izvoženo 97.428 ton v vrednosti 302,1 milijona dinarjev napram 71.826 tonam v vrednosti 281 milijonov dinarjev v oktobru 1924. Izvoz jalec, lesa, cementa, živih goved in svinj je nekoliko nazadoval.

Izvoz v vseh 11 mesecih skupno je znašal 3.508,86 4ton v vrednosti 8 milijard 585.579,925 Din napram 2.751,077 tonam v vrednosti 7.220.869,828 Din v istem času leta 1923. Višek izvoza napram lani je torej 757.787 ton v vrednosti 1 milijard 364.709,925 Din, kar pomeni porast po količini za 27,54 odst., a po vrednosti za 18,98 odst.

predhodnih let. je bila žetev pšenice nekoliko in žetev ovsa znatno boljše kakor povprečna žetev omenjenih 5 let. Pridetek pšenice je znašal v 27 državah Evrope 2927 milijonov metriskih stotov (napram 3107 milijonov v l. 1923. in 2864 milijonov v povprečju zadnjih 5 let), v Kanadi in Zedinjenih državah 3114 milijonov metriskih stotov (napram 3429 milijonov v l. 1923. in 3150 milijonov v petletnem povprečju), na celotnem svetu (40 držav) 8250 milijonov metriskih stotov (napram 9267 milijonov v l. 1923. in 8025 milijonov v petletnem povprečju).

== Vprašanje trgovinskih pogajanj z Avstrijo. Iz Beograda poročajo: Delegati za trgovinska pogajanja z Avstrijo so konferirali z ministrom trgovine in industrije ter ga podrobno obvestili o posameznostih in o težkočah, ki so nastale pri pogajanjih. Začetek ponovnih pogajanj še ni določen.

== Statistika trgovinskega in obrtnega gibanja v Sloveniji. V prvih treh četrtletjih 1924. je bilo gibanje trgovinskih obratov nastopno:

	Prijava	Odiavo
I. četrtletje	532	574
II. "	564	376
III. "	329	268

Gibanje obrtnih obratov je bilo v istem času nastopno:

	Prijava	Odiavo
I. četrtletje	479	495
II. "	500	203
III. "	379	178

V letu 1923. je bilo trgovinskih obratov nastopno:

	Prijava	Odiavo
I. četrtletje	817	349
II. "	851	421
III. "	967	503
IV. "	704	797

V istem letu je bilo gibanje obrtnih obratov naslednje:

	Prijava	Odiavo
I. četrtletje	499	184
II. "	469	251
III. "	529	258
IV. "	407	452

== V zadržni register sta se vpisali nastopni zadrugi: Produktivna zadruga knjigovozov in sorodnih strok v Ljubljani, r. z. z. o. z. ter Kmetijska strojna zadruga v Zelnici, r. z. z. o. z. Izbrisala se je Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Skočianu pri Turjaku r. z. z. o. z. v Likvidaciji.

== Naš vojni dolg v Angliji. Iz Beograda je odpotoval v London delegat naša vlade general Milivoj Joksimović zaradi reguliranja našega vojnega dolga v Angliji.

== Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Julija Kuvačiča, posestnika in trgovca v Vojniku pri Celju. Narok za sklenjanje poravnave je 16. februarja 1925. ob 9.

== Cene krompirja rastejo. Iz Zagreba poročajo, da je na tamšnjem trgu cena krompirja nekoliko poskočila.

Borza

31. decembra:

LJUBLJANA (Prve številke denar, druge blago in v oklepajih zaključki.) Vrednote: 7 odst. posojilo

Kožuhovinaste obšive za plesne toalete 21 a

v vseh barvah nudi vedno najceneje

LUDOVİK ROT, krznarstvo, Ljubljana
Gradišče 7 (nasproti dram. gledališču)**Jako sposobna tovarna**
PRVORAZREDNIH GOODYEAR IN KLINCANIH ČEVLJEVišče spretne in zmožne **samoprodajalce**
v vseh mestih naše države. 7421a Ponudbe na „PETOVIA“, usnarska industrija d. d., Ptuj.**Trgovina z mešanim blagom**prvovrstni prostor v sredini Maribora se zaradi družinskih razmer **ugodno proda.**
Cenj. ponudbe na podružnico „Jutra“ Maribor pod „Zasigurano bodočnost“.**Zastopstvo za Dunaj**loco in transit jugoslov. izvoznih tvrdk želi prevzeti
viš i upravni uradnik bivše a.-o. vojne mornarice v. p. Jugoslovani, vesten in zanesljiv, že več let v industriji in trgovini zaposlen, s prvovrstnimi priporočili. - Cenjene ponudbe na upravo „JUTRA“ pod „Zastopstvo Dunaj“.**Radio**akumulatorske baterije, starter-baterije in baterije za razsvetljavo, stekleni elementi in baterije za ročne svetiljke. Lastni prvovrstni izdelki. Atesti na razpolago
Vatra-akumulator In. I. & F. Domicelj
Maribor, Strossmayerjeva ulica št. 3.**Koncipijenta**začetnika sprejme takoj pod ugodnimi pogoji
dr. FRANJO LOVREC, odvetnik, Ormož.**Kot primerno darilo**

priporočamo zbirko

SLOVENSKI PISATELJI

ki izhaja v elegantni enotni obliki in opremi ter originalni vezavi v celim platnu ali francoskem usnju. — Do sedaj so izšli:

Josipa Jurčiča zbrani spisi.

I.—III. zv. (V tisku IV. zv.)

Simona Jenka zbrani spisi.**Dr. Ivana Tavčarja zbrani spisi.**

V. in VI. zv.

Maslija-Podlimbarskega zbrani spisi.

I. zv. (V tisku II. zv.)

Izven zbirke sta izšla

Cankarjev zbornik.**Stritarjeva antologija.**

Zbirko izdaja

Tiskovna zadruga v Ljubljani

Prešernova ulica 54 (nasproti glavne pošte).

ZAHVALA.

Za premoške izraze iskrenega sočutja, ki sem jih sprejel ob priliki smrti in pogreba moje ljubljene žene in mamice, gospe

Karoline Lešnikove

soproge šolskega upravitelja

kakor tudi za poklonjene vence se tem potim vsem najpriščneje zahvaljujem.

Posebej pa me veže dolžnost zahvaliti se č. g. županu, družinam Rainerjevi, Korenovi, Vorševci, Kukovičevi, dalje prostovoljnemu gasilnemu društvu komandiru orožniške postaje Poljskava in končno vsem, ki so mojo nepozabno ženo tako množično spremlili na njeni zadnji poti.

Sv. Martina na Pohorju, dne 29. decembra 1924.

Jože Lešnikšolski upravitelj
soprog.**Jožek**

sinček.

7882a

Kurite

Malenkostna vsebina tera in železa, vesed tega izgora brez saj in smra. Malenkostni preostanek pepela, nobene žilavosti, vesed tega tudi enostopenjski in dolgotrajna žerjavica.

Enokomerna velikost kosov ter najizdatnejša izraba toplote. Priročna oblika.

Izredno varčno kurivo za domačo, obrtniško in industrijsko kurjenje. Prvovrstno za centralne kurjave in pekarnice.

BRIKETE

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:

Ing. LOVRO MAURER, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 48.**JELKA**

j sigurno sredstvo za ohranitev parketov in linolea v njih naravni lepoti.

J. Stiepušin

1840a Sisk

priporoča boljše tamne, rjave, strune, parafine in ostale potrebščine za vs. glasbila.

Volilni zakon

za narodno uprščino

je izšel in velja s postopno vred 1250 Din pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani

Kdor hoče kaj prodati
Kdor hoče kaj kupiti
Kdor išče službo itd.

naj išče v „Jutru“

Prodajalko

sprejme modna trgovina

A. Šinkovec nasl. K. Soss

Ljubljana, Mestni trg 19.

Predstaviti se je osebno. 7865/a

Shrvani teškom holi, javljamo svim svojim rođjaci, prijateljima i znancima prežalosnu vijest, da je naš predobri otac i tast, gospodin

FRANJO KOŽELJ

koralista Stolne crkve i revizor dječezanskog računarskog ureda

danas u 7 sati u jutro nakon teške bolesti u 56. godini života, providjen presvetim otajstvima umirućih, blago u Gospodinu preminuo.

Tijelo premilog nam pokojnika sahranit će se u utorak dne 30. prosinca 1924 u 3 sata poslije podne iz kuće žalosti na ovomjesnom rimokatoličkom groblju.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

DJAKOVO, dne 29. prosinca 1924.

7866/a

Tugujuća djeca.**Slavenska banka d.d.****Podružnica: Ljubljana.****Centrala: Zagreb.**

7459a

Vplaćana delniška glavnica in rezerve preko 120.000.000 Din.

Podružnice: Beograd, Bjelovar, Brod n. S., Dubrovnik, Gor. Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šabaz, Šibenik, Vršac, Wien.

Ekspoziture: Rogaška Slatina (sezonska), Skofja Loka in Jesenice.

Afilijacije: Slovenska banka, Ljubljana, in Jugoslovenska industrijska banka, d. d., Split.

Lastne agencije v Južni Ameriki: Buenos Aires, Rosario de Santa Fe; v Severni Ameriki: v vseh većjih mestih direktne bančne zveze.

Posreduje vse bančne in trgovske posle z inozemstvom, posebno z Italijo in Avstrijo.

Olajšuje posle eksporterjem in importerjem s tem, da jim eskomptira menice v lirah kakor tudi v drugih inozemskih valutah.

Otvorja akreditive, izstavlja garantna pisma ter izvršuje vse bančne posle najkulantneje. Vloge na knjižice in v tekočem računu obrestuje najpovoljnije.

Politična bilanca za l. 1924.

Naša zunanja politika

Glavna težnja vnanje politike naše države je in mora biti težnja za tem, da se ohrani stanje, kakor se je ustvarilo z mirovnimi pogodbami, ki so zaključile veliko svetovno vojno. Naša politika v Srednji Evropi in na Balkanu ima tedaj konservativni značaj, kakor so enako konservativne na zunanji vse novo nastale ali povečane nacionalne države v Srednji Evropi. To isto osnovo ima zveza Male antante, ki je ostala tudi v potekajočem letu 1924. glavno ogrodje našega vnanje-političnega udejstovanja.

Mala antanta.

Takoj v januarju se je vršil v Beogradu sestanek vodilnih diplomatov Češko-slovaške, Rumunije in naše kraljevine, ki je potrdil krepak fundament, ki ga tvori Mala antanta v srednjem Podonavju. Pozornost vse Evrope je bila v onih dneh obrnjena na Beograd, znak, kako je povsod razširjeno poziranje, da je Mala antanta važen činitelj politične situacije in eden glavnih stebrov mirovne zgradbe sedanje Evrope.

Pozneje, ko so naši odnosi z Italijo stopili v ugodnejši stadij, se je temu prijateljstvu priključila tudi Češko-slovaška, ki je sicer že dotlej vztrajevala zelo dobre zveze z Italijo. Na svojem polovanju v Rim se je dr. Beneš sestal na Bledu v maju z našim vnanjim ministrom dr. Ninčičem, ker je obojestransko vzbudilo najugodnejši odmev.

V juliju so se v Pragi sestali vnanji ministri Češko-slovaške, Rumunije in naše kraljevine in ta nova konferenca je znova manifestirala pred Evropo enotnost politike Male antante napram dogodkom in problemom sodobne Evrope. Ko se je potem za avgust pripravljalo zasedanje Zveze narodov v Ženevi, je bil potreben poseben sestanek državnikov Male antante, ki se je vršil v avgustu v Ljubljani. Za biko se pripravila nov redni sestanek v Bukarešti.

Stvarno tvorijo vsebino diplomatskim razgovorom med državniki Male antante problemi srednjega Podonavja samega, osebno Madžarske, ki se je morala o svojih težnjah po finančni sanaciji ter gospodarski pomoči zapadne Evrope pobrigati baš, da pridobi zaupanje Male antante, brez česar bi tudi na zapadu ne imela uspeha. Po drugi strani je bilo za Malo ananto važno, da nastopi enotno in preudarno, kadar gre za reševanje velikih povojnih reparacijskih in razorožitvenih problemov, ki so bili baš v zaključujočem se letu 1924. posebno pogosto na repertoarju.

Besarabsko vračanje.

Le ena stvar je bila, ki je nekoliko motila dobro razmerje med državami Male antante. To je bilo besserabsko vprašanje. Sicer Češko-slovaška in kraljevina SHS. v tej zadevi nista vezani niti najmanj in osnovne točke zavezniške pogodbe ne zahtevajo stališča do Rusije. Vendar se je v Rumuniji komentiralo neugodno, da se je v naši kraljevini in v Češko-slovaški kazalo tako očitno simpatiziranje z rusimi stališčem glede Besarabije za časa vsika rusko-rumunske napetosti, ki je nastopil o priliki brezuspešne konference med obema državama na Dunju koncem marca in pričetkom aprila. Tudi v sledečih tednih, ko je bilo videti, kakor da se nahajamo neposredno pred izbruhom sovraštva na Dnjestrju, se ni spremenilo to medsebojno neznanje in naši sovražniki so se veselili, da se Rumunija neizogibno s prvimi znaki nekake obnovljene slovanke solidarnosti, izloči iz zveze Male antante. Toda stvar ni šla tako daleč; napetost med Moskvo in Bukarešto je popustila, ker si Rusija vendarle še ni upala odločilnega agresivnega koraka; v Bukareštu pa so morali priznati, da je bilo orše zadržanje v besserabskem vprašanju prav tako malo v nasprotju s pogodbenimi določbami, kakor obnašanje Rumunije v zadevi našega dolgotrajnega spora za razmejitev z Italijo. In konferenca v Pragi se je v juliju vršila povsem normalno.

Podonavska konfederacija.

Jeseni so se pojavile znova vesti o nekaki gospodarski ali celo carinski uniji med nasledstvenimi državami srednjega Podonavja. Vse te načrte, ki vrh tega niso vsebovali konkretnih osnutkov v podrobnem, je javnost povečini odklonila.

Odnosi z Italijo.

Dočim je tedaj z uspešno afirmacijo Male antante v srednjem Podonavju položaj za nas povsem zadovoljiv in trden, smo morali na Jadrano, kjer nas napram Italiji ne krepki nikakoli ugodna diplomatska zveza, izpiti še poslednji grenki napoj »sporazuma« z rimsko sosedo. V januarju se je naposled sklenil »sporazum« glede Reke, sporazum, kakor je postal neizbežen po razvoju dogodkov izl. nastopa d'Annunzia na Reki. Sporazum je izročal Reko Italiji, nam pa Baroš ter Delfo in pa nekaj vasi severno od Reke, deloma na reškem, deloma na kastavskem ozemlju. Vrh tega — nam je Italija odstopila v izrabo precejšnji del reškega pristanišča. Naš prekmorski promet preko Sušaka je tedaj zagotovljen, glede eksploatacije reške luke pa stvar še vedno ni na čistem. Z likvidacijo reškega spora je končan zadnji večji spor za mejo med obema državama, zato se je sporazum zaključil povrh še s sklenitvijo italijansko-

jugoslovenske prijateljske zveze, kateri se je pozneje priključila še Češko-slovaška. Vendar razmerje med jadranskima sosedoma še vedno ni povsem razčiščeno. V podrobnih razmejitvi v Sloveniji je še vedno par točk, kjer Italijani nikakor niso hoteli odnehati od svojega naravnost absurdnega stališča, da jim niti ne more iti za materialno ali vojaško korist. Visti, ki so se pojavile koncem leta o doseženem sporazumu glede meje v Sloveniji, še vedno niso doživele oficijelne in detajlirano utemeljujoče potrditve. Prav tako so še vedno težave z gospodarskimi pogajanjmi, ki še vedno niso zaključene, dani se je v juliju dosegla sklenitev trgovinske pogodbe za tri leta. Italija bi hotela za vsako ceno, da se ji odpre Balkan kot dobrodošla kolonija za njeno gospodarsko ekspanzijo.

Zboljševanje razmerja do Italije je zelo trpelo vsled krvavih obmejnih incidentov, ki so se dogodili pričetkom poletja pri Planini, Uncu in naposled pri Sorici.

Homatije v Albaniji.

V kompleksu političnih problemov med Jugoslavijo in Italijo štejemo lahko tudi

v plebiscitu država z okroglo 70 odst. izrekla za republiko, se je pričelo delo temeljite ustavne in upravne preuredbe. Toda duhovi se še dolgo niso pomirili, največ vsled nasprotja med radikalnimi republikanci in zmernimi venizelisti, pri čemer igra prevažno vlogo tudi politikujoče vojaštvo. Gotovo ni bilo koristno, da je Venizelos zapustil deželo in se vrnil v Pariz. Notranje zmede v Grčiji so važne tudi za nas, ker je Grčija glavna balkanska država, na katero se opira sedanje politično razmerje sil. Ali v Atenah za medsebojno interesno razumevanje niso imeli dovolj smisla in nam niso šli dovolj na roko v zadevi izrabe solunskega pristanišča v zadevi odkupa železnice Djevdjelija-Solun, v vprašanju zaščite narodnih manjšin. Grčija je šla celo tako daleč, da je sklenila z Bolgarijo ugodnejšo pogodbo nego z nami. Vse to je povzročilo, da je naša vlada naposled odpovedala zavezniško pogodbo z Grčijo. Vendar so se že pričeli razgovori o sklepu nove pogodbe in pričakovali je, da se v kratkem prično meritorna pogajanja, ki naj dovedejo do razjasnitve. Z obeh strani se naglašajo, da mora grško-jugoslovenska zveza tvoriti slej ko prej osnovo položaju na Balkanu in ni dvoma, da se bo v tem smislu stvar naposled ugodno rešila.

Razmerje s Turčijo še vedno ni urejeno; lausanska pogodba nas ne veže; pogajanja za sporazum glede sprejetja dela turških državnih dolgov s strani naše države se še niso pričela, vsaj oficijelno ne. Sicer pa ima Turčija od tega neprimerno več škode nego naša kraljevina.

Razmerje do sovjetske Rusije.

V razmerju do sovjetske Rusije je tekom leta nastopilo precejšnje poslabšanje.

Ko je pred letom dni v Angliji nastopila vlada Macdonalda, v juniju pa v Franciji levičarska vlada pod vodstvom Herriota, je predvidovala v Evropi svetom več ali manj prijazna orijentacija. Anglija in Francija sta de iure priznali sovjetsko vlado; za srednjeevropske države, ki se v tem pogledu ravna po primeru zapada, je obstajalo nagnenje, da slede njihovemu vzgledu. V marcu se je ukinilo caristično poslanstvo v Beogradu, kar je tvorilo vsakakor predpogoj pravnemu priznanju sovjetske oblasti. Toda ko je sledilo Radičev romanje v Moskvo in ko se je sovjetska vlada tako močno angažirala v naši notranji politiki na strani centrifugalnih sil, je nastopilo medsebojno oddaljevanje in koncem leta se nahajamo v zraku ustvarjanja antiboljševskega bloka.

V celoti moremo svojo vnanjopolitično bilanco koncem leta imenovati kot povsem zadovoljivo.

Velik del javnega mnenja Evrope in Amerike je pozdravljalo delo Macdonalda in Herriota s prekipevalnim navdušenjem, češ: končno je napočila velika doba mednarodne sprave in trajnega miru na zemlji, svet se odslej more brez skrbi posvetiti delu za gospodarsko obnovo in blagostanje človeštva. Naš list je navzile najgloblji želji, da uspe pacifistična akcija, v trenutkih splošnega, prazničnega veselja ohranil mirno kri in vse tri glavne čine »levega« kurza motril s kritičnim, realističnim pogledom.

Dogodki so kaj hitro, da, prehitro potrdili pravilnost našega stališča. »Levičarska« struja v svetovni politiki ni ušla kralja konca leta. Splošne volitve v Veliki Britaniji so prinesle zmago konservativcem, v Ameriki je bil za predsednika republike ponovno izvoljen Coolidge. Obe anglosaški velesili sta si torej postavili desničarsko vlado. Tudi decembarske volitve v Nemčiji niso opravičile zaupanja v nemško demokracijo.

Ženevski pakt je zaenkrat, in v svoji sedanji obliki morda za vedno, ostal na papirju. Sovjeti so z Zinovjevovim pismom in s poživljeno propagando v Franciji, na Balkanu in v kolonijah pokazali, da nameravajo diplomatsko priznanje izrabiti za netenje nemirov in da se niso odpovedali svetovni revoluciji. Nemčija je sicer prav rada sprejela darilo 800 milijonov, zato pa je zavezniška vojska kontrola ugotovila, da se Nemčija ne misli razorožiti, vsled česar ostane kolnska cona še nadalje zasedena. Tudi vprašanje medzavezniških dolgov je ostalo nerešeno, ker Amerika doslej ne mara ničesar slišati o kakem črtanju.

Pacifična stavba levičarskega bloka je padla v vodo, ker ni bila grajena na solidnem temelju. Njeni stavebniki so računali z napačnimi premisami.

Navzlic temu neuspelemu eksperimentu ni razloga za malodušnost. Res je minila doba visokodonečnih, plemenitih, mirotvornih gesel. Zato pa so zadnji meseci leta, ki je sedaj zatoni, prinesli drug utešen pojav: Volitve v Ameriki in v Angliji so, kot se zdi, znak zdrave reakcije na vsem svetu proti nezdravemu sentimentalizmu in uvod v novo dobo povojnega človeštva, ko si narodi zbirajo solidne in trajne vlade z realističnimi nazori, ki bodo morda imele večjo avtoriteto in jačjo materialno in moralno moč, da se v novem letu lotijo rešitve onih usodnih problemov, ki so ostali kot dediščina preteklega leta.

Zapadne velesile

ANGLIJA.

Decembarske volitve leta 1923. so sicer prinesle relativno večino konservativcem, vendar se je tak izid moral smatrati za poraz vladne stranke, ker je izgubila znatno število mandator, dočim je Labour Party občutno napredovala. Vseled »trikotnih« volitev je delavska stranka dosegla uspeha, ki so prekašali sicer znatno število zanj oddanih glasov.

Bakiwinov kabinet je odstopil in začetkom preteklega leta je kralj v smislu ustavne tradicije pozval v krmilo državne Ramsaya Macdonalda, voditelja delavske stranke. Njegova vlada je živela do novembra ne toliko iz lastne moči, kolikor vsled podpore liberalne stranke, ki je smatrala, da zahteva interese države poskus z delavsko vlado. Bili so trdno prepričani, da delavski voditelji ne bodo ukrenili ničesar, kar bi škodovalo življskim interesom britanskega imperija, da pa se bo pri tem izkazala popolna nezmožnost realizacije socialističnega programa.

Konservativci so bili tudi prepričani, da je delavski eksperiment več ali manj nedolžna zadeva, ki mora dokazati pravilnost toryjske teze. Oni so čakali, da sad na drevesu dozori in sam pade z veje.

Njihovo pričakovanje je bilo popolnoma pravilno. Delavski ministri so se dokaj hitro navadili dobro obložene vladne mize in ni jim prišlo na um, da trgajo realizacijo volilnih obljub. Davek na kapital, nacionalizacija rudnikov, železnice in električnih central, omejitev kraljevih prerogativ, popolna razorožitev celotna revizija mirovnih pogodb, vse to je bilo pozabljeno. Delavska stranka, ki je obljubila rešitev vprašanja brezposelnosti, stanovanjske krize, agrarne reforme, starostnega zavarovanja, znižanje taks na življske potrebe, olajšanje ljudskošolske pouka, je vse ta in podobna gesla iz volilne agitacije odgrnila za boljše čase in se bavila v prvi vrsti z »znanjopolitičnimi« vprašanji.

Vendar tudi na tem polju ni doživela uspehov, ki bi jih mogla imenovati svoje. Sprejete Dawesovega načrta v londonskih pogajanjih je izhajalo iz ameriške iniciative in je nedvomno splošno anglosaško delo. Macdonaldova previdnost, pridržki in kolehanje pri izdelavi ženevskega protokola nosijo čisto jasen pečat splošne britanske politike, ki kažejo prav vse ozire na mnenje ne le liberalcev, ampak zlasti konservativcev.

V svojem postopanju napram sovjetski Rusiji pa je Macdonald doživel popoln polom. Trgovinska pogodba z Rakovskimi, ki jo je po mušnih, dolgotrajnih pogajanjih podpisal začetkom avgusta, je ostala mrtva črka. Sovjeti so obljubili, da bodo ukinili boljševiško propagando v Angliji in njenih kolonijah. Navzlic temu je še pred sklepom pogodbe eden glavnih komunističnih listov v Angliji »Workers Weekly« objavil odprto pismo na angleške vojske in mornarje, v katerem jih poziva k odkriti izdaji in uporu. Macdonald ni dopustil procesa proti odgovornemu uredniku Campbellu.

Nosilci list Narodnega bloka v Sloveniji

Dr. Ljudevit Pivko,
nosilec liste v okrožju
Maribor-Celja.

Dr. Gregor Žerjav,
nosilec liste v okrožju
Ljubljana-Novo mesto.

Ivan Mohorič,
nosilec liste v okrožju
Ljubljana-mesto.

Iz svetovne politike

Splošen pregled

Leto 1924. je prineslo dalekosežne dogodke v vseh velikih državah obeh kontinentov. Vse velesile in cela vrsta manjših dežel so po enkrat, nekatere celo po dvakrat v volilnem boju obnovile svoja zakonodna telesa, obe glavni republiki sveta, Zedinjene države in Francija, beležita v preteklem letu tudi novo volitev vrhovnega državnega dostojanstvenika.

Vendar splošna obnova parlamentarnih zastopstev ne znači sama po sebi najuspešnejše izpremembe v svetovno-političnem položaju. Veliko večjega in morda za celo vrsto let odločilnega pomena je sicer kratkotrajni, zato pa nič manj izčrpen in prepričevalni eksperiment s tako zvanim levim kurzom v obeh velikih zapadnoevropskih demokracijah, h kateremu so se po pravici ali lažno prištevali tudi trabant v nekaterih drugo- in tretjevrstnih državah.

Povojni svet, posebno pa Evropo, tre celja vrsta grenkih skrbi, kopica nujnih in vendar do sedaj večinoma nerešenih problemov, ki evirajo gospodarsko obnovo sveta, njegovo politično in socialno konsolidacijo. Štiriletno, večkrat nezmišljeno uničevanje največjih in najpomembnejših ustvaritev človeškega genija, sistematično razjedanje sadov stoletnih naporov, milijoni in milijoni človeških žrtev, izguba najčistejših, telesno in moralno za produkcijsko in za civilizacijsko delo prvovrstnih moči, ogromna izprememba, ki jo je pri vseh vojskovalnih državah izzvala sila vojne v odnosajih posameznih produkcijskih panog, popolnoma nova politična preureditev Evrope, razsulo stoletnih političnih in gospodarskih enot in pojav cele vrste novih državnih tvorin, ustvarjenih z orožjem in na mirovnih konferencah, temeljne izpremembe ustavnih oblik v mnogih starih državah in vsi drugi usodopolni dogodki, ki so se zgrnili čez povojno Evropo, niso mogli ostati brez občutnih posledic za vse narode. Ustvaritev ruske sovjetske republike, več ali manj krvava državljanska vojna in anarhija, ki je zaporedoma pretresala Rusijo in njene obme ne dežele, Nemčijo, Madžarsko, Italijo, Bolgarijo, Grčijo, Turčijo in mnoge dežele bližnjega in daljnega Istoka, ostri socialni boji v vseh deželah sveta, ki jih je deloma izzvala gospodarska beda, deloma pa jih je zanimala destruktivna boljševiška propaganda iz rdeče Moskve, vsi ti pojavi so ustvarjali gospodarsko ozdravljeno in pomirjenost sveta. Najtežji udarec pa je nedvomno prizadejalo delstvo, da je ogromni ruski teritorij, ki je bil nekoč ena prvih žitnic sveta in eminentno važen trg za zapadno- in srednjeevropsko industrijo, že skoro deset let popolnoma izločen iz svetovnega gospodarskega koncerna. Poleg ruske absti-

nence je dosledna nemška pasivna rezistenca proti določbam verzajskega mira, njeno sistematično odtegovanje reparacijskim obveznostim in prikrita, neprestana grožnja z revanžno vojno eden najgloblji in največjih vzrokov vseh mogočih kalamitit, ki ne dopuščajo narodom povratka k rednemu življenju.

Vsi ti pereči problemi: velika brezposelnost v večini držav, industrijske in agrarne krize, valutna inflacija, ogromni državni dolгови in propast vrednosti papirnega denarja, stanovanjska beda, draginja, selitev zlata v Ameriko itd. so z nezmanjšano silo potrkale na vrata leta 1924.

Važna politična izprememba v Veliki Britaniji, kjer so volitve koncem leta 1923 privedle k državnemu krmilu delavsko stranko, včlanjeno v II. internacionali, in veliki preokret pri volitvah 11. maja na Francoskem, v katerih so nad Poincaré-jevim in Millerandovim »nacionalnim blokom« zmagali v »levičarskem kartelu« združeni socialisti in socialistični republikanci, prinašata zanimiv poizkus, da se povojni problemi rešijo z novimi metodami v duhu tako zване levo-demokracijske ideologije.

Tri temeljne misli označujejo novo politiko, ki sta jo inavgurirala v preteklem letu Macdonald in Herriot: opustitev brezposelnosti protesta proti boljševiški tiraniji in popolno priznanje in obnova stikov s sovjetsko Rusijo, zaupanje v življsko silo in v iskrenost nemške pacifistične demokracije, obvezno mednarodno razsodišče in garancijski pakt proti vojni pod okriljem Zveze Narodov.

Voditeljem nove struje v evropski politiki gre vsakakor priznanje, da niso držali križem rok, temveč so se takoj podali na delo in so v razmeroma kratkem času na svoj način izvedli svoj načrt. 6. avgusta je angleški premijer Macdonald podpisal z zastopniki Rusije pogodbo splošnega in posebej trgovskega značaja. Koncem oktobra je tudi Herriot brezpogojno priznal sovjetsko vlado in obnovil rusko-francoske trgovske in diplomatske stike.

Večtedenska pogajanja v letošnjem poletju so privedla do znamenitega londonskega pakta, v katerem se Nemčija obvezuje k reparacijskim dajatvam po načrtu ameriškega generala in bankirja Dawesa in s katerim zavezniški kreditirajo, prežeti z zaupanjem, nemški demokraciji 800 milijonov zlatih mark.

Kmalu nato je plenarno zasedanje Lige Narodov izdelalo famozni ženevski protokol, s katerim se napoveduje vojna vojni, ustanavlja obvezno mednarodno razsodišče in določajo kazenske odredbe proti kršilcem mira.

Grčija.

Naša južna sosedica Grčija je imela v prvi polovici leta 1924. še vedno opraviti z notranjimi težkočami. Ko se je v aprilu

Kratek čas pred volitvami, katerim je dal neposredni povod vladno stališče v Campbellovi aferi, je konservativcem uspelo prestreči pismo predsednika tretje internacionale Zinovjeva angleški komunistični stranki, ki zahteva organizacijo celice v armadi in ustvaritev generalnega štaba za bližnjo revolucijo. MacDonald je sicer ostro nastopil proti Zinovjevemu rovarstvu in je protestiral pri sovjetskimi vladi. Toda bilo je prepričanje, da je bil eksperiment z Labour Party več kot zadosten in da je nastopil trenutek, ko je izpremembe v vodstvu državnih poslov.

Oktoberke volitve so prinesle eklatantno zmago konservativni stranki. Omahljivi liberalci so bili težko poraženi in delavska stranka je izgubila precej mandator. Baldwin je ponovno sestavil zgolj konservativni kabinet iz najboljših moči v stranki.

I. H. WHITLEY

Dolgoletni espekant (predsednik) angleškega parlamenta, ki je bil od nove zbornice zopet soglasno izvoljen na to mesto.

FRANCIJA.

Francoska republika si je izvolila novo narodno zastopstvo 11. maja. Poincaré je moral podati ostavko in lyonski župan Herriot je sestavljal radikalnosocialistično vladno, ki ji je bila zagotovljena podpora francoske socialistične stranke. Nova parlamentarna večina je izsilila odstop predsednika republike Milleranda in na njegovo mesto je bil izvoljen kompromisni kandidat Doumergue.

Herriota sta v dosedanjem delovanju vodili dve glavni smerici: v notranji politiki hoti proti klerikalizmu in z njim tesno zvezanemu velekapitalizmu, v zunanji politiki pa pacilizem, zaupanje v zmago demokracije na Nemškem in vera v evolucijo sovjetske Rusije v demokratično republiko.

V zunanji politiki je g. Herriot doživel popoln polom. Njegova glavna opora, angleška delavska stranka je morda za celo desetletje potisnjena v opozicijo. Nemčija je na francosko popustljivost odgovorila s trdovratnim vztrajanjem na pripravljanju masševalne vojne. Francija ni mogla doseči zadostnih garancij za svoj mir na zapovedni Zvezni Narodov v Zenevi in navsezadnje niti tak nepopoln ženevski protokol ne more mnogo upati v pristaneč britanskega imperija, vsled česar postaja lizoren.

V notranji politiki prizadevajo težke skrbi radikalno-socialističnemu kabinetu komunisti, ki sicer niso niti približno zmožni izvesti kakšne revolucije, ki pa so tudi v Franciji na delu, da jim boljši ovirajo njeno konsolidacijo in obnovo.

Edini steber, ki še vzdržuje Herriota, je njegova odločna protiklerikalna notranja politika, za katero nedvomno stoji večina francoskega naroda. Ali pa bo ta opora zadostna, da nadomesti neoporečene napake v presoji svetovnega položaja in specifično razvoja demokratičnih sil v Nemčiji in v Rusiji?

Dogodki zadnjih tednov kažejo upanje, da Herriot zapušta nekatere svoje iluzije. Konferenca s Chamberlainom, večja odločnost napram boljševizmu, sklepi zadnje večposlaniške konference glede zasedbe kölnske cone so znaki iztreženja. Vprašanje pa je, če ni že čas zamujen in če g. Herriot le ne ostane ujetnik voilnih obljub in zavestnosti s socialistično stranko, ki se iz bojazni pred komunistično konferenco ne upa podati na pot realne politike?

NEMCIJA.

V Nemčiji so se preteklega leta prve parlamentarne volitve vršile dvakrat, prvič nekaj dni pred Herriotovo zmago v Franciji, drugič pa začetkom decembra. Majsko glasovanje, ki je stalo še pod vplivom valutne katastrofe, je prineslo znatno ojačanje ekstremni levi in skrajni desnici. Vendar je s podporo jako oslabilene socialne demokracije mogla dr. Marxova vlada, ki so jo sestavljali centum, demokraci in ljudska stranka, izvesti do konca valutno reformo, ki je Nemčiji

prinesla z rentno marko stalno računsko enoto. Pogajanja zunanjega ministra dr. Stresemanna z nemškimi nacionalci so privedla slednjič do tega, da so ti omogočili sprejem londonske pogodbe in iz Dawesovega načrta izhajajočih zakonskih predlogov.

Ravno ta zveza ljudske stranke z nacionalci pa je vsebovala kal smrti majskega parlamentu. Ljudska stranka je voditeljem nacionalcev kot odškodnino za njihovo podporo obljubila, da bo zahtevala njihov vstop v državno vladno in ustanovitev vlade meščan. bloka, ki bi odklanjal podporo in sodelovanje socialnih demokratov. Nemška demokratska stranka in po daljšem kolebanju tudi katoliški centum sta tako kombinacijo odklonila in tako je prišlo do razpusta parlamenta.

Decembarske volitve so sicer skoro popolnoma uničile Ludendorffove fašiste in zelo oslabilе komuniste, toda odločni uspeh je izostal. Socialna demokracija je napredovala, pridobili pa so tudi nacionalisti in ljudska stranka, dočim je bil napredek centuma in demokratov nezadosten. Ljudska stranka je ostala zvesta svoji obljubi in vztraja na sestavi meščanskega bloka z nacionalci. Pogajanja med strankami niso privedla do nikakega uspeha in začasno ostane dr. Marxov kabinet v funkciji. Razplet krize se pričakuje po Novem letu.

V Nemčiji si stojita nasproti dva velika tabora: na eni strani monarhistični nacionalci in ljudska stranka, ki prva bolj, druga manj odkrito nasprotujeta lojani izvedbi mirovni določili in Dawesovega načrta in ki radi svojih zvez s težko industrijo in veleposelstvom želita, da padejo reparacijske dajatve in žrtve za sanacijo nemškega gospodarstva na rane delavstva in konsumentov. Socialisti, demokrati in del centuma pa zagovarjajo republikansko obliko vladavine, žele pravično razdelitev davčnih bremen in vsaj na .ez ne nasprotujejo izpolnitvi mednarodnih obveznosti in vstopu Nemčije v Zvezo Narodov.

Leto 1924. ni prineslo jasnosti v nemškem vprašanju. Civilizirani svet še vedno ne more zaupati madi nemški demokraciji in njeni volji za sodelovanje pri obnovi vojnih ruševin. Nemčija ni še razorožena in bojazen pred njenimi masševalnimi načrti je še vedno upravičena. Zato je začel mesec zaznamovati nov pojav energije in odločnosti bivših vojnih zaveznikov v politiki napram Nemčiji.

ITALIJA.

Fašistovska revolucija, ki jo je posvetil pohod na Rim in ki jo je kronala zmaga pri lauskih pomladanskih volitvah, navzlic nezalisanemu terorju in krvavim metodam beleži nekaj pozitivnih uspehov. Italija je osvobodila nevarnosti boljševiške anarhije, finance, gospodarstvo.

VODITELJI PROTIFASISTOVŠKE OPOZICIJE.

Od zgoraj navzdol: Salandra, Giolitti, Orlando.

vprašanje brezposelnosti in mnogi drugi prečni problemi so deloma rešeni ali pa so izgubili značaj akutne krize.

Fašizem je izvršil svojo zgodovinsko misijo in Italija se brez sleherne nevarnosti more vrniti k čistemu parlamentarizmu. Ker ni več nobenega razloga na daljni obstoj fašizma, ki je bil le izredno orodje za izredno dobo, je boj ustavne opozicije za povratek normalnega stanja utemeljen v dejanskih potrebah in v istinskem položaju dežele.

Po umoru socialističnega poslanca Mattentia pada udarec za udarec na Mussoliniovo vladno in njegovo stranko. Grehi in zločini, ki naj bi šli na rovaš revolucionarnega stanja in ostali pozabljeni, se odkrivajo drug za drugim in prete zadušiti moralno že popoňoma izolirani fašizem. Giolitti, Orlando, Salandra in bolezniki so že zapustili Mussolinio in se pridružili demokratični opoziciji, ki bo kotirala fašistovski parlament. Sama vladna stranka razpada, lastni pristaji izdajajo Mussolinio in mu pripisujejo krivdo in iniciativo na zločinah nad političnimi nasprotniki.

Mussolini sicer še razpolaga z dobro oboroženo milico, toda redna armada je zvesta kralju, v čigar rokah se sedaj nahaja odločitev o usodi Italije. Opozicija zaupa v krono in zadnje vesti že naznanjajo, da bo kralj poveril sestavo vlade

Giolittiju in voditeljem opozicije. Nove volitve naj bi pokazale današnjo voljo italijanskega naroda in prinesle tudi Italiji prepotrebno normalizacijo razmer.

AMERIKA.

Zedinjene države so po končani zmagovitih vojni odklonile nadaljnjo aktivno sodelovanje v evropskih zadevah in so se odločile za neodvisno politiko, inspirirano na vzor ameriških vidikov. Zato niso hotele podpisati versajske mirovne pogodbe in so sklenile separaten mir z Nemčijo. Wilson, oče Zveze Narodov, je moral iti in na krnilo je prišla republikanska stranka, ki je zagovarjala popolnoma samostojno pot Zedinjenih držav v svetovni politiki in odklanjala obveznosti mednarodnega značaja.

Amerikanska industrija je poleg ogromnega notranjega konzuma težila za razširjenjem svojih tržišč predvsem v srednji in južni Ameriki in na dalnjem vzhodu. Sčasoma pa je to skoro neomejeno polje delavnosti postalo premehanje za veličansko gospodarsko potenco Zedinjenih držav. Zato, ki se je med vojno in po vojni stekalo iz vseh dežel sveta v Ameriko, ni našo več polonosnih priljubljenosti za planiranje, industriji je začelo primanjlovi odjemalcev. Končno je še težka agrarna kriza prisilila ameriško vladno, da zapusti stališče popolne izolacije in se prične ponovno baviti z zadevami siromašne Evrope, ki naj postane zopet torišče za nalaganje ameriškega kapitala in priden kupec njenega blaga.

Iz te notranje potrebe Zedinjenih držav se je rodil Dawesov načrt za sanacijo Nemčije, iz istega razloga se kučilo načrti za racionalno urelitev vprašanja medzaveznikiških dolgov, v nem je iskati pripravljenost, da se pomore raznim evropskim državam z ameriški posojili do ozdravljenja finance.

Letošnja ponovna izvolitev predsednika Coolidgea pomeni, da bo Amerika vztrajala pri začeti liniji.

Orient

Lahko se trdi, da je v najnovejši dobi poleg Evrope najnemirnejši del sveta — Orient. Orient v starim pomenu besede, determiniran običajno točneje kot bližnji Orient, kakor tudi takojmenovani daljni Orient, to je Vzhodna Azija, pa tudi one dežele Južne Azije, za katere so je v poslednji dobi začel naloževati naziv srednji Orient. Azija tedaj je postala od nemirni kos sveta, iz katerega prihajajo pozostem alarmantne vesti, ki je tekom l. 1924. največje obračal nase pozornost vsega sveta.

Ni slučaj, da je to baš onj del sveta, ki predstavlja izvirnišč človeške kulture, kjer so pričeli svojo zgodovino najstarejši kulturni narodi sveta Kina je to Indija in Prelnja Azija, s katero je bil vedno najtesneje zvezan tudi Egipt. Ves ta svet se selaj probuja iz začasne zastonosti, v katero ga je pahnila povečini divjaška vlada nomadskih Mongolov, ter stremi za tem, da dohiti kulturneje narode, povzame glavne kulturne dobrine od Evrope, tola hkrati se osvobodi njenega političnega gospodstva, oziroma varuštva. Ves ta svet se nahaja v trdovratni borbi za popolno, za vsestransko emancipacijo.

Na Kitajskem je bilo že sredi leta videti, da se država ne bo izklopala iz kaosa neurejenosti notranjih vojn. Pekinska vlada je pričela borbo zoper nasprotnike, ki so držali Sanghaj; zmaga je sicer ter si priborila dostop do tega velikega in živahnega trgovskega mesta, toda istočasno je morala vržiti tudi vojno zoper mnogo nevarnejšega Čang-tso-lina, ki je imel v oblasti Mandžurijo ter se je pripravljal, da z močno vojsko vdre proti Pekinu. Že je prišlo do prvih sporov med sovravnimi armadama, v tem pa je nastopila Feng-tu-hsing, eden največjih boljševičev generalov, odšel od Vnufu-ja, ki je bil duha nekakšne vlade raznošli ministrstvo in udaril Vnufu-ja za hrbet. To je povzročilo popoln prevrat v notranji situaciji: Vnufu, ki je izobil vso armado, je zbehal v centralne province, kjer ni mogel organizirati nov odvor, gospodarstvenje na so nastali Feng-tu-hsing, Čang-tso-lin in Sunatati, ki so postavili novega predsednika Kitajski republiki izgnali člani odstavljene dinstacije ter prišli z radikalno reorganizacijo države, smotrnojo samostojne Vnufu-ja le kot neopasnega na sovratnika.

Morda je ta neobrot pričetek srečnejše dobe za tridesetmilijonsko državo, morda — gotovo na to še ni, dokler se ne izloči, že bodo zmogajali slojni in že bodo zmogli veličanskega nola, ki jih čaka.

Ta preobrat pa je imel še druge posledice. Vnufu je veljal kot varovaneč Anolije in Amerike, dočim se je Čang-tso-lin smatral kot pristaj Japonske in prijatelja sovjetske Rusije; saj so se hle v njegovi armadi nahajali tudi mnogi tjeonji ruskih čet. Tudi Sunataton je pristaj Japonske orientacije, vrh tega na ne prijatelj, marveč celo zomiljenik sovjetske politične metode; on je neoblamiral sovjetika komunistična načela svoj politični program. Zato se on pravici smatra sedanj položaj v Kitajski kot nad vse ureden za moskovsko vladno, daš je sovada do sovjetiziranja še zelo zelo daleč in je med volilnimi sedanjimi možmi Kine že mnogo nasprotnikov

sovetov. Mogoča pa je tesna zveza med Rusijo in Kitajsko.

Tudi razmerje med Japonsko in Rusijo se je izdatno izboljšalo. Po večkratnih neuspehih so se naposled vendarle ugodno zaključila pogajanja med obema državama, in sicer na ta način, da je Japonska priznala Rusiji severno polovico Sahalina. Rusija pa je njej odstopila pravo ekonomskega izkoriščanja tudi v ruski polovici Japonske. Kitajska in sovjetska Rusija so se tedaj močno zblizale, kar bi moglo v bodočnosti postati še zelo važno.

V Indiji se nadaljuje nacionalno gibanje zoner Anglež. Gandijeva metoda pasivne rezistence ni imela orajvih uspehov, zato se sedaj Indijci oklepajo parole aktivnega političnega udejstvovanja in aktivne borbe zoper Anglež.

V islamskem svetu med Arabci, Turki in Erižani pa so se izvršile vsekar največje spremembe. Še spomnimo se Turki izgnali bivšega sultana in kalifa, ukiniliš monarhoma kalifat. Nato so se sicer proklamiral Husajn, kralji v Hedžazu za kalifa toda priznala sta ga le sinova Feisal in Abdallah v Iraku in Transjordaniji. Toda pred dvema mesecema pa je moral bežati sam Husajn iz Meki pred Vahabiti ter se odlovedati časti. Kralji je postal za njim sin Ali; njegovo kalifsko dostojanstvo pa se sploh ne omeja več. V vseh islamskih deželah pa se izvajajo tudi druge reforme, ki omejujejo vpliv vere, odstranjuje s tem ovire splošnemu kulturnemu napredku.

Kako daleč je že napredovalo med islamskimi narodi eibanje vsestranske emancipacije, kaže najbolj primer Eripta, kjer se je v poslednjih tednih silno pootril spor za Anglijo, ki je posledica borbe za samostojnost. Ezir na bo brez dvoma vzeled in pobuda za nadaljno emancipacijo bližnjega orientja.

Rusija

Zgodovina prosvitljenega 20. stoletja bo morala odkazati posebno poglavje naš rekdanji matuški Rusiji. Nekdanji, pravimo, ker dežele socialističnih eksperimentov ne moremo primerjati s samostojno evropsko veselejo. Ravnoj speh ruskih mas je razoral neskončne ruske ravnine in stepe, po katerih je sedaj svetovna volna seme marksizma. To seme je poznalo kati, ruski narod je moral v svoji prirojeni dohodnosti na Kalvarijo, da se žrtvuje za bodoča pokolenja. Hotel je z enim udarcem svoje mogočene pesti razbiti okove tradicij in strasti s sloveštvu železno srčno zadržinske kontinuitete, da spravi družabno življenje v novo stujo, v okvir velike teorije o enakopravnosti, bratstvu in svobodi vseh narodov in vseh stanov. Zamehnil je s specifično rusko silo in velično duha ter obstal v tem razmahu onemogel krvaveč in razočaran. Računal je z ljudmi, našel je krdole živali, vedno pripravljenih na medsebojni pokoli. Časi, ko človek ne bo več zver, ko silni ne bo zatiral in izkoriščal slabega, ko bo priznana vsem kreaturem enska pravica do življenja na zemlji, so še tako daleč, da jih niti ruski velikan v svojem moročnem zanosu ne more doseči. In tako stoji sedaj na raznoztu že osmo leto, ne da bi se mogel odločiti kod in kam. Nanrej ne more, nazaj ne sme.

Leto, ki se je poslovilo od nas, ni prav za prav za Rusijo in njeno revolucionarno vrcne posebnega pomena. Prvi entuzijazem in opoj ljudskih mas po padcu osvraženežnega carizma se je polegel že pred štirimi leti. Na njegovo mesto je stopila realnost, pomešana z grenkim spoznanjem, da ni vse zlato, kar se svet, da je največja razlika med besedami in delanji baš v politiki. Sovjetski sistem ni odkupil strašnih žrtvi, ki jih je moral dati ruski narod za to, da so mogli Marksovi učenci eksperimentirati z njegovim organizmom. In daj vidimo med ruskim delavstvom in kmetiskim ljudstvom dedalje večje razočaranje v komunizem, je morala evropska diplomacija vendar priznati, da so bili njeni računi tudi v preteklem letu napačni. Vsa zapadna Evropa, izvzemši razmeroma neznatno število komunističnih odločiteljev ekstremistov, je pričakovala, da bo boljševizem pod priškom razmer in neuspehov na vseh polih družabnega življenja v letu 1924. likvidiral. To pričakovanje se ni uresničilo. Ker le zunanja intervencija ali nasilni notranji prevrat v Rusiji sploh nemogoča. Aparat, s katerim izva komunistična stranka svojo diktaturo, je tako preživel in gibljiv, da paralizira vsako naimenjšo zunanjo ali notranjo protisovjetsko akcijo.

Na vidor je ostalo torej vse pri starem, boljševiki vladajo in eksperimentirajo dalje, obenem pa mobilizirajo vse materialno in moralno silo, da bi snarvili vsaj eno evropsko državo v revolucionarni vrtinec. V resnici na se je v socialističnem carstvu v minulem letu marksisti izpremenili. Najvažnejši dogodki starega leta je nedvomno Leninova smrt. 21. januarja je padel v Moskvi stehar ruske socialne revolucije, umrl je njen iniciator in dolgovoljni voditelj. Osebnost tega moža je navzile njegovim utopičnim idejam tako impozantna, da bo šemiral v zgodovini človeštva med največjimi geniji. Njegova smrt bi ne bila brez usodnih posledic za rusko komunistično stranko in njeno diktatorsko moč, da ni moten, ki stranka namenost silijo k železni disciplini in brezposojnemu edinstvu. Mnogi so mislili, da pohorijo sovjetski prevrat v Moskvi v Leninovo mavzolej, obenem s truplom velikega gro-

barja ruskega carizma tudi usodo komunizma in socialne revolucije sploh. Pa so se zmotili. Deloma se nepokopana nada na uspeh revolucije v svetovnem obsezu, na pomoč delavstva drugih držav, največ pa strah pred strašno osveto za prebito kri in razdejano narodno imetje, je rešil rusko komunistično stranko razpada. Ostala je na zunanjo enotno, ali v njenih vrstah se je pojavila po Leninovi smrti še večja depmisanost. Diference v taktiki in ideologiji komunizma so začele razjedati bazo, na kateri stoji diktatura proletariata. Direktna posledica teže izgube, ki je za komunizem s smrtjo njegovega najspornejšega voditelja, je faktična razdrobenost ruske komunistične stranke. Nje razpad v dva tabora — v pristaje leninizma in trockizma. O teh dveh strahih smo že informirali našo javnost in ob skiepu leta lahko že omenimo, da se bo vlekel ta usodni spor tudi v novem letu, da bo stabil stranko in razdiral njene vrste navzile najstrožim varnostnim odredbam, a katerimi je nastopilo vodstvo proti Trockemu in njegovim pristajšem.

Drugi dogodek starega leta je polom komunistične propagande na zapadu. Ko so boljševiki za silo uredili domače razmere in vsaj deloma ublažili katastrofalno gospodarsko krizo, so se vrzili z vso silo na inozemstvo. Vse 1924. leto je bilo nasečeno njihovi propagandi v kolonijah in zapadu. Evropi. Predno lahko računajo z uspehom svojega rovarjenja med kolonialnimi narodi, je treba izpiskopavati socialni red v državah, ki gospodarijo nad kolonijami. Zato je usmerila tretja internacionala glavne sile v Anglijo in Francijo. Velik del konfiscirane cerkvenega zlata je požrla propaganda komunističnih idej v teh dveh državah. In ko so moskovski politiki že triumfirali, ko je angleška delavska vlada de facto že priznala sovjetce in jim obetala dejansko pomoč v obliki solidnega zunanjeja posojila, je prišel naenkrat za sovjetsko vladno najhujši udarec — zmaga angleške konservativne stranke. S to zmago, ki pomeni največji poraz sovjetske zunanje politike, so padle v vodo vse nade na angleško posojilo, brez katerega je obnova ruskega narodnega gospodarstva izključena. Poleg Amerike, ki pa glede finančne pomoči Rusiji sploh ne pride v poštev, ker teče ameriški kapital samo tja, kjer se mu nudi popolna garancija, da bo varno naložen, je Anglijska edina država (Japonska po potresu odpade), ki bi mogla rešiti zavoženo rusko gospodarstvo neizogljne kapitalizacije pred tujim kapitalom. Baldwinova vlada je jasno povedala, da s posojilom sovjetski Rusiji ne bo nič, dokler vlada v tej državi stranka, ki ne priznava načela privatne lastnine. Ta ko stoji sovjetska vlada na pragu novega leta brez najmanjšega upanja, da bo mogla obnoviti gospodarsko življenje in izboljšati gnetni položaj ljudstva. V tem oziru so njene perspektive obupne.

Z druge strani moremo priznati, da beleži ruski boljševizem v letu 1924. tudi nekaj uspehov. V notranji politiki je likvidiral zadnje ostanke carizma in zatrl vse poizkuse nasilnega prevrata. Te notranje protisovjetske akcije od leta do leta polemajjo, kar dokazuje, da je nevarnost od te strani že minila. V zunanji politiki je požela sovjetska diplomacija tudi v tem letu nekaj sadov svetovne dela. Več držav, med njimi slednjič celo Francija, je de iure priznala sovjetsko vladno. To priznanje je za Rusijo praktično brez vsakega pomena. Idealna politika ne pozna. Vsaka država je zainteresirana na Rusiji samo toliko, kolikor lahko računa z njenim žitom in sirovinami. V ospredju stoji torej gospodarski interes. Gospodarska politika pa ni nikjer na svetu tako naivna, da bi priskočila na pomoč vlad, ki ji ne more jamčiti, da nekega dne ne socializira njeneega kapitala. Za to vidimo, da Rusija od teh priznanj doslej še ni imela nobene praktične koristi. Francija je šla celo tako daleč, da je z eno roko podpisala akt o priznanju, z drugo pa prekrizala vse boljševiške račune, ko je izgnala tuje komunistične agitatorje in izdala najstrožje odredbe proti domačim komunistom.

Kar se tiče tako zvanega sovjetskega ustvarjanja na političnem, gospodarskem in kulturnem polju v državi sami je bil v preteklem letu ves trud sovjetske vlade zaman. Posvoda kolosalni načrti, programi, sklepi in dobra volja, toda nikar nobenega napredka. Iz referatov na zborovanju sovjetrov posnemamo, da je stanje ruskega narodnega gospodarstva in nrosotve skrajno neugodno. Vsi ljudski komisariji brez izjeme so priznali, da je nemogoča dvigniti državo iz splošnega fanosa, dokler ni na razpolago zadostnih finančnih sredstev. Denarna manika sovjetom na vseh koncih in krajih.

S takim bremenom je prestopila Rusija prag novega leta. Kaj ji obeta to leto? Vse kaže, da bo leto 1925. za boljševizem odločilno. Med kapitalističnim in komunističnim družabnim redom ne more Rusija več dolgo kolebati. To kolebanje je izbralo velik del njenih močnin in gmetnih sil in za to lahko z veliko verjetnostjo pričakujemo v novem letu odločitev. Ali se bo sovjetska vlada prostovoljno umaknila ruskim demokratičnim strankam ali na polkusi rešiti svoj pozicijo s skrajnim sredstvom, z oboževanjem nastopom proti zapadnim državam. V tem slučaju čaka Evropa nova krvava vojna, ki bi imela še strašnejše posledice, nego zadnji konflikt med antanto in centralnimi državami. Sodeč po najnovejših dogodkih v evropski politiki napram sovjetski Rusiji, možnost oboževnega sponada med boljševizmom in zapadno demokracijo ni izključena.

Po slovanskem svetu

Vtisi iz Rusije koncem 1. 1924.

(Izvirni opis očividca za »Jutro«.)

Prekoračil sem poljsko-rusko mejo pod Stolbci, tam, kjer divja gozda različnih poljskih in ruskih vojskama čeh držav, ruske in poljske. Na poljski strani se dan na dan vrše napadi bednikov na dvorce, na ruski meji pa napadajo banditi. Vzroki teh napadov pa niso niti tu, niti tam političnega značaja. Namen jim je le grabež tuje lastnine. Lastnina, in sicer osebna, obstoja namreč v Sovrusiji (kakor imenujejo kratko sovjetsko Rusijo). To je sicer popolnoma nasprotno socialističnemu gospodarstvenemu redu, a je temu vendar tako. Boj za novi red pa je glavna gibalna sila v življenju ruske dežele in njenih tovarišic.

Vsa sovjetska oblast je osredotočena v Moskvi in avtonomna uprava posameznih dežel se vrši samo po navodilih centra. Število zveznih republik še vedno ni zaključeno in stalno narašča. Narodnostna vprašanja Kirgizov, Tatarov in raznih sibirskih plemen namreč še niso urejena. Oglejmo si vladajočega komunista v Rusiji. To je zelo delaven človek, ki se vneto zanima posebno za zunanjo politiko. Tovarniški klub vzgaja maso, hotelje pridobiva za apostolsko delo komunistične stranke. V klubih in tkzv. celicah se igraje razvija pouk o programu komunistične stranke, o političnem položaju in so svoji prirodi konservativni ali pa čisto po rusko »temni«.

Prebivalstvo Rusije se rekrutira večinoma iz poljedelskih slojev in to je dovolj za vsakega, ki opazuje in proučuje razmere v ruski državi. Diktatura delavcev in kmetov je baš radi tega postala sporno vprašanje v revoluciji, katera je dosegla svoj višek napetosti z nastopom Trockega. Trockega poslednja knjiga, ki razpravlja o oktoberskem prevratu leta 1917, pravi, da je cilj revolucije »diktatura delavskega razreda«. Zato mora biti ta diktatura tudi sedaj cilj boljševikov. Komunisti se ne smejo boriti za mesta in vasi in Ljening je zagrešil veliko napako, ko je iz taktičnih razlogov razvil teorijo »demokratske diktature delavcev in kmetov« ter isto uveljavil. Pisatelji je postal s tem delom žrtve svoje drznosti, kajti nihče ni mogel in hotel zastaviti svoje besede zanj. Trocki je moral »zboletti« in oditi na jug v zdravilišče.

Boljševiška stranka se začela pri ogromni armadi strankinih uradnikov, dopisnikov in državnih nastavlencev. Njim so namenjeni posebne šole, katerih absolventi imajo dolžnost in pravico pomagati pri realizaciji žetve, pobiranju davka, zatiranju alkoholizma in vaskne temnote. Pri kmetu zadevajo ti funkcijonarji čisto na trdovraten odpor. Pri žgarnjarih si nakopile propovedniške vzdržnosti smrtno sovražnike in pogostoma pride do atentatov, ki končajo zelo tragično. Boljševiki pa skrbijo za posmrtno priznanje padlim tovarišem in neusmiljeno zasledujejo ubijalce.

Pritok v boljševiško stranko je podvržen strogim pravilom. Kandidat dela v klubu eno leto in po prenehanju izpiti postane član, katerega sprejme posebna komisija o priliki raznih »naborov«. Nedavno se je n. pr. vršil takšen nabor, ki je nosil ime po Ljeningu. Število članov komunistične stranke se ni doseglo milijona. Povdariti pa velja, da je zelo težko priti v komunistično stranko. Izpiti so namreč zelo strogi, čestokrat tako ostri, da se zopet to strogost pritožujejo celo glave iz vodilnih vrst. Kakor povsod drugod pa igra tudi tukaj svojo vlogo protekcija. Delavec pride naposled do spoznanja, da je kljub temu, da se nahaja na vladni, nižji od specialista, diplomata in takih »visokih« poklicev. V stranki in klubih se bori za svojo nadvlado, katere pa dejansko ne doseže nikoli.

Zelo važna sovjetska ustanova so kooperativne ali zadruge. Po šestih letih bo-

la so pokazale prve sadove. Zdale se zasebni trgovini krepak udarec, vendar pa niso odpravile vsega nezaupanja, ki še vedno tli v delavskih vrstah proti kapitalističnemu izkoriščevalcu.

Zivljenje zaposlenega delavca je v Rusiji precej skromno. Njegova hrana je čaj in zopet čaj, juha, črn kruh, sir, klobase in slično, toda vse do zneska enega rublja, kajti nad to svoto malokdo zasluži dnevno. Po kategorijah napreduje delavec le počasi in mora dolgo čakati posebno na boljšo obleko.

Državna trgovina ne uspeva kakor bi morala vprico privilegijev, katere uživa. Bazar še vedno gospodari. Trguje vsakdo, premeteno pa skoraj izključno žid, ki je danes lastnik dragocenejših predmetov in izdelkov, katere si pridobiva na tajen in legalen način. Oblast sičre preganja žide in jih pošilja kmetovat, toda žid kmalu izgine v mesto kjer se naseli kot novi »inteligent« in varuh červonca.

Mnogi trgovci se udeležujejo državne trgovine kot nameščenci in izkoriščajo podjetje. Poznam mladeža žida, ki je svojo kooperativo oglaševal za 3000 červoncev in njegovi krvni bratje so skrbeli, da je blago izginilo brez sledu. Seveda čaka tega žida Sibirija, kamor pošiljajo boljševiki kaznjence vseh vrst.

Javna varnost je precej napredovala, ječe pa so kljub temu prenapolnjene. Na mesto Čeke iz stopila Gepeu, ki skrbi za duše zločincev in politikov. Banditizem je baš popolnoma zatrt; vrše se samo še nerodu, napadi na vlake ali na kako skladišče. Policija je sestavljena iz pešcev in konjenikov ter nosi naslov milice. Ob mejah so koncentrirane redne vojaške čete, ki skrbijo za sprjem dezertirjev iz Poljske. Kdor pribeži s puško na rami, prejme nagrado v znesku 30 rubljev. Marsikateri poljski policaj, ki je dezertiral, pa je našel streho v internatih na baltičnem otoku.

Armada sestoji iz dveh letnikov po naboru. Vojaki živijo slabo. Dobro so preskrbljeni le z obleko, približek pa dobe šele v obmejni službi. Boljševiška propaganda je v armadi izredno močna in tudi politično se vojaki krepko udeležujejo. O. Častniški zbor je sestavljen iz starih oficirjev, ki so se vrnili v domovino. Novi oficirji prihajajo iz vojne akademije »Krasnih komandirov«. Plačo imajo visoko, verj pa se morajo odpovedati.

Brezbožnost zavzema v sodobni Rusiji posebno mesto. Baga takorekto ni. Ker se masa vzgaja v tej smeri, zapuščajo cerkev še poslednji popli. Stari cvetoči časi zanje so minili.

Dijaštvo je v slabem položaju. Protekcija uživalo je komunisti, toda tudi med njimi ni vsem omogočen pravi študij, ker boljševiška univerza ne more omiliti velikih zaprek glede nadarjenosti, predizobrazbe in sličnih motivov. Šolstvo se komaj začneja uveljavljati in si pri analfabetizmu še ni pridobilo posebnih zaslug. Analfabetizem pobližajo posebni klubi, ki skrbijo za to, da tisk polagoma prodira med narod.

Umetnost ima čuden diagram, ki kaže visoko stopnjo dramatike in muzike. Kiparstvo, slikarstvo ter pesništvo pa se nahajajo v krizi. Povsod se snuje o umetniški krožki, poeti prirejajo večere, slikarji konkurirajo s fotografiji. Toda videti je, da je še vedno preveč starih slikarjev na bazaru. Na književnem polju je vlada uredila izdajo basni Krylova, Čelova in deli drugih pisateljev. Toda teli knjig skoro nihče ne kupuje, ker nimajo denarja. Gledališče pač napreduje. Vrnili so se mnogi umetniki in profesor Pavlov je otvoril v Moskvi spet dramski tečaj. Moskva ima najboljša gledališča in »Boljšoj (Veliki) Teatr« nadkrijuje s svojim razkošjem vse predvojnne tozadevne ustanove. Poeti pa so po večini anarhisti.

Politika je še vedno centralno ognjišče sovjetske Rusije. Voditelji boljševikov so zelo popularne osebe, Ljening včlove še

vedno in govori na tisoč ust. Ob vsaki priliki se vrše proslave in revolucionarne pesmi zvane po ulicah do »Krasne ploščadi«, kjer stoji mavzolej in pokopališče prvih borcev Kremlja je dobro zastražen in pod njim stoji hiša III. internacionale. Ruski starec poje pesem »Mi maladaja gvardija«. Borci za svobodo so izvesili tablo, ki pravi, da je tam (na Tverski ulici) centrala anarhistov. Morda pride kakšen tujec in bo čital... Lastno sodbo o današnji Rusiji pa si mora priporiti sam. Informacije, ki prihajajo iz gotovih krogov, so vedno enostranske in nestvarne.

Končno dejstvo pa je leto, da Rusija živi, da se socialistični družabni red organizira in vzgaja in da je draginja v Rusiji enaka draginji v Srednji Evropi. Tudi uspehi v zunanji politiki so precejšnji in vse to je sad diplomacije, katero vodi Čičerin. On je prepričan, da Rusija prenese še poslednji udarec, katerega ji ravnokar pripravljajo. Zato v vsakdanjem življenju sodobne Rusije velja deživa, da se mora do prihodnje vojne razvijati sport in kemija.

Drobiž iz Poljske

Varšava, 27. decembra.

Pred tednom dni, dne 20. grudnia, je poteklo leto dni, odkar je poljski ministrijski svet sestavljen s svojimi uradniki. Karakteristično za položaj poljske notranje politike je dejstvo, da se je mogel ta vladni provizorij tako dolgo držati in da je bil na vladni deli časa kakor prejšnji parlamentarni kabinet. Res je sicer, da je Grabski v tem letu svoje vlade preživel marsikatero notranjo krizo in več holestnih procesov. Toda priznati je treba, da je junaksko prenesel vse težave in da je z dolgotrajnostjo svoje vlade dosegel naravnost političen rekord v poljski republiki. Po Grabskem so ostali v vladi samo trije ministri: minister za železnice inženjer Tyszkas, minister za trgovino in industrijo inženjer Kiedren ter minister za javna dela inženjer Rybotzyski. Na vseh ostalih ministrskih stolihi so se tekom leta menjavale osebnosti. Poljska notranja politika je občutno trpela, toda žrtve so bile potrebne in so se izkazale pravilne, kajti Grabski je na ta način rešil sebe in svoj položaj. To se je splošno poudarjalo v poljskem tisku ob prvi obletnici Grabškega vlada.

Poljske državniške je dolgo časa mučil la misel, kako je mogoče, da je uvoz blaga v Poljsko tekom zidnjega leta mnogo večji od izvoza, tako da znaša pasivnost ravno sto milijonov zlatov poljskega denarja. Vsi politiki in narodni gospodarji so se bavi z vprašanjem, odkod ta ogromni deficit. Sednjen je rešil uganke statistični urad, ki je ugotovil na temelju registracije, da je bilo v zadnjem letu uvoženo na Poljsko za celih 32 milijonov poljskih zlatov pomaranč, citron, dekadensnih jabolk, hrušk, suhih sliv, datljev, smokve in raznega južnega sadja. Uvožilo se je nadalje za 23 milijonov zlatov luksuznih čevljev, za 14 milijonov zlatov krzna ter za 22 milijonov zlatov najfinije svilne. Tako so sladka usta, fini noski in nežna polt poljskih dam povzročile poljskemu finančnemu ministru ogromen deficit, ki vpliva na celokupno poljsko trgovino.

Trgovci na Poljskem splošno tožijo, da je letošnja božična trgovina izpadla na moč slabo. Stagnacija gre na rovaš pomanjkanja denarja in visokih cen. Luksuzni predmeti se skorajda niso prodali in tudi za praktične vsakdanje potrebe, čine, kakor so n. pr. čevlji in modna konfekcija, je bilo manj; povpraševanja kakor ponavadi. Kupčija je bila na celi črti slaba in poljsko časopisje soglasno ugotavlja, da je to zelo resen opomin finančnim krogom v državi. Ako bo tako trajalo še naprej, utegne postati gospodarski položaj dežele naravnost opasen.

Kriza poljskih gledališč, o kateri je »Jutro« že pisalo, nikakor neče pomehati.

V Varšavi se je te dni vršila konferenca poljskih gledaliških ravateljev, ki so se bavili z vprašanjem težkega finančnega položaja svojih zavodov. Razpravljalo se je o splošni ekonomski situaciji v republiki in se je sklenilo, da se gledališka kriza nikakor ne more odpraviti s povvišanjem vstopnine. Treba je nasprotno pritiskati na drago plačane gaziste, da pustijo od svojih visokih zahtev, poleg tega pa se je pokazalo potrebno repelirati na avtonomne oblasti, da znižajo in po možnosti ukinejo visoke davke na gledališke predstave. V najbližjem času se bo pokazalo, če so te konference, ki so trajale več dni, prišle problemu do jedra in omile vprašanje, o katerem so se govorilo.

V zadnjem času se na Poljskem mnogo razpravlja o tem, kateri tuj jezik naj se uvede v šole kot obližaten predmet. Poleg francoščine se merodajni strokovni krogi zavzemajo za nemščino, ruščino in angleščino. Ruščino, pravijo strokovnjaki, je treba upoštevati z ozirom na lokalne razmere in z ozirom na trgovske odnose v bodočnosti. Angleščina pa se kaže potrebna zategadelj, ker propagirajo to orientacijo višji poljski družabni sloji, ki imajo mnogo opraviti s tujim svetom. Zadeva je še vedno sporna in ne bo še kmalu razčiščena.

V Varšavi je začela izhajati nova književna revija z naslovom »Raketa«. To je eden izmed tistih pojavov, ki plačajo na dan, ne da bi se prej vede o njih, a tudi kmalu izginejo. Kritiki vidijo v teh pojavih bolezen današnje poljske kulturne atmosfere in samo fazo njene evolucije.

Iz češkega kulturnega življenja

Praga, koncem decembra.

Nedavno je v Pragi praznoval 60. letnico svojega rojstva znani češki profesor in klavirist Adolf Mikeš. Jubilej je moral najbolj znani češki teoretik in praktik v poučevanju klavirja in je kot tak prepoznal vse mojstrske šole za klavir v Evropi ter je na podlagi tega študija sestavil lastno metodo, ki se izraža v tem, da se v klavirski igri družita duša, ki daje impulz in roka, ki opravlja tehnično delo. Mikeš je bil učitelj celomu nizu priznanih pianistov, med katerimi se nahajajo najboljši češki virtuozji sodobnega časa. Jan Hermann, Rudolf Klier, Roman Vesely, Vítěslav Novak, Otakar Ostrčil, vsi ti in še mnogi drugi so bili Mikeševi učenci. Mikeš je v tesni zvezi z zgodovino češke moderne glasbe, ker je umel zbrati okoli sebe celo vrsto modernih orientiranih skladateljev, pedagogov in virtuofov, ki so pobijali do gotove meje konservativno smer Narodnega Divadla, Češke filharmonije in Konservatorijskega kolegijsa. Vítěslav Novak je dobil pri Mikešu pobudo za svoje najbolj značilne skladbe. Češka javnost je praznovala Mikešev jubilej z velikimi svečanostmi. Moje je bil deležen vseh časti, katere si je resnično zaslužil.

Češka Akademija za znanost in umetnost, ki vsako leto nagradi niz najboljših del v literaturi, slikarstvu in glasi, je naklonila nagrade letos sledečim umetnikom: M. E. Böhnelu za roman »Chlapik«, Emilu Trevalu za roman »Rozpuka«, dramatik Rudolfu Krupički za politično satiro »Novo Veličanstvo«. Zanimivo je vedeti, da se ta komedija iz političnih razlogov ni smela uprizoriti. Posebno nagrado je dobil pesnik V. K. Krofta za knjigo proze, Rudolf Krupička za pesem »Prva ljubezen« in M. Jahn za roman »Luka Roman«. Od slikarjev in kiparjev so bili odlikovani: Prof. V. Hynais, kipar Otakar Španiel in slikar Vincenc Benč. Prva glasbena nagrada je letos izostala, drugo je prejel skladatelj Jirak za simfonijo v F-duru, tretjo Rudolf Zamrazil za simfonijo v C-mo-u. Posebno nagrado je dobil tudi češki dirigent Čelanský za svoje orkestralne skladbe: David, Jeremija in Himna solncu.

»Umjelečka Beseda«, ki vsako leto za božič izenadi svoje člane s književnim darom, je izdala letos za praznike risbe Bedricha Smetane. Biograf in to-

mač Smetanovega dela dr. Nejedlý je k tej izdaji napisal potreben komentar. Smetana se je namreč poleg muzike bavil tudi s slikarstvom in kljub temu da je bil samouk, pričajo slike o veliki njegovi nadarjenosti na slikarskem polju. Izdaja »Umjelečke Besede« obsega 28 mojstrovih risb, ki so posnete po Smetanovih blokih za skice iz let 1850.—1860.

Komponist Josef Bohuslav Foerster je napisal novo simfonijo »Jičinska suita«, katero so pravkar z velikanskim uspehom izvajali v Jičinu, skladateljevemu rojstnem mestu o priliki otvoritve tamkajnjega novega gledališča. Skladbo iznese v doglednem času pred javnost tudi Češka filharmonija v Pragi. — Skladatelj Josip Suk, ki je letos dosegel na mednarodnih glasbenih svečanostih v Pragi veličanske uspehe s simfonično skladbo »Dozorevanje«, pravkar dovršuje novo veliko simfonijo »Ljubezen«, katero piše že od lanske pomladi. — Glasilo Češke glasbene matice poroča, da je tudi Vítěslav Novak pridno na delu. Komponist piše opero »Dedova dedščina« na tekst pesnika Heyduka.

Poljska vlada proti komunizmu

Komite za obrambo republike. — Poljski komunistični poslanci izročeni sodišču.

Poljska vlada je izdelala in predložila parlamentu zakonski predlog, s katerim se ustanovi komite za obrambo republike. Vojni minister, general Sikorski, je imel v parlamentu obširen ekspozé o načelih, po katerih naj bi bil organiziran ta komite. Člani komiteja bi bili vsi ministri, ki imajo važne še delokroge, a razen teh še šef generalnega štaba in generalni vojni inšpektor. Komite bo vodil po natančno izdelanem načrtu vzgojo in organizacijo naroda, ki naj bo vojaško pripravljena za obrambo domovine. Svetovna vojna je pokazala, da za obrambo domovine ne zadostuje samo stalna armada, ampak da mora staviti narod državi na razpolgo vse svoje sile. V tem duhu je treba vzgojiti narod, ustanavljati organizacije in pripravljati materialna sredstva.

V poljski javnosti in v parlamentarnih krogih ni načelne opozicije proti temu zakonskemu načrtu, miselnost je deljena glede kompetence generalnega vojnega inšpektorja, ki je v slučaju vojne tudi najvišji voditelj naroda. Del parlamentarnih krogov se zavzema za to, da se poveri ta čast maršalu Piłsudskemu. Vladin načrt predvideva, da naj bo generalni vojni inšpektor podrejen vojnemu ministru, a parlamentarna levica, ki simpatizira z maršalom Piłsudskim, zahteva za njega širši delokrog in večjo neodvisnost.

V zvezi s tem načrtom je akcija poljske vlade naperjena proti komunizmu, ki zavzema tudi na Poljskem v zadnjem času vedno večji razmah. V sedanji narodni skupščini se nahajata le dva komunistična poslanca: Lansudski in Krolkowski. Na zadnji seji parlamenta pred božičem je zbornica na predlog imunitetnega odbora izročila poslanca Lansudskega sodišču, ker je obtočen veleizdaje zaradi pozivanja na odpor in radi antimilitaristične agitacije. Agenti policije so čakali poslanca pred poslopjem parlamenta, da ga aretirajo. Poslanec iz tega vzroka ni hotel zapustiti parlamenta do 24. ure. Nato je predsednik parlamenta posredoval pri policiji in ta je obljubila, da poslanca ne bo aretirala na ulici.

Poslanec se je na ta način mirno vrnil domov, kjer ga je policija aretirala. Krolkowski je prisostvoval kongresu III. internacionale v Moskvi kot delegat poljskih komunistov in tam so mu sovjetski pravki brali »ostre levite«, češ, da poljski komunisti niso dovolj revolucionarni in agiti. Posebno Zinovjev je zahteval od Krolkovskega, da se mora posvetiti specialno agitaciji med mladino. Krolkowski se je po povratku v domovino res energično posvetil tej agitaciji, zašel pa je na stranpota in bil radi tega istega dne aretiran kot njegov tovariš Lansudski.

Po novi metodi

Milostna!

Nekaj sem Vam hotel pisati, nekaj posneto važnega, in sem se rekel ženi, naj si vzelo napravi v svoj robeč — moj je v perilu — da na pismo ne pozabim. Pisma res nisem pozabil, ne morem se pa spomniti, kaj je bilo, kar sem Vam hotel pisati — to me jako žali!

Drugače ste zdravi, ne? — in zadovoljni?

Jaz sem tudi v zlasti, kar se včas za veljavnosti, sem jako zadovoljen. Kajti je stalo v listih, da se zaključki ministrskega sveta zastra HRSS — veste, to je hadičeva stranka — za vaje v najtrožji tajnosti, vendar da ves svet vé, da je vlada sklenila, da se uporabi proti HRSS zakon o zaščiti države.

Glejte, milostna, ta sklen me navdaja s silovito zadovoljnostjo!

Vedno sem tako trdil. Pepe pa, ki sedi v uradništvu, je dejal, da sem magarac. Ze vohče ni prav, da se brez nujne potrebe kviri slovenščina s tujimi izrazi! Zlaj se je pa še izkazal, da nisem.

Veste, milostna, tudi pri nas imamo komuniste. Komunisti so taki ljudje, ki bi radi bili bolj budji, kakor so. In se jim je res zgodilo, da so jih zaprli. Jaz sem kaj dejal: po nedolžnem jedo ri-

čet. Zlaj se je razodela resnica mojih besed. Kajti zakaj? Ali je bilo v ministarskem svetu kaj sklenjeno zastra naših komunistov, naj se zoper nje uporabi zakon? No torej! Brez takega sklepa pa ne bi bili smeli v ričet!

Zakon je zakon! Kam pridemo, če bomo vse zakone kratkomalo uporabljali! Ampak mora ministrski svet najprej skleniti, katerega se naj uporabi in zoper katerega. Tako se je zlaj zgodilo! Zakon pa mora biti enak za vse, za one tam na Hrvatskem in za naše komuniste. Mar so naši komunisti kaj slabši od hrvatskih? Jaz pravim, da niso, in sem trdno prepričan, da se bo storjena krivica popravila in da bodo naši dobili za nedolžno prestani ričet popolno zadoščenje in odškodnino tudi.

Morebiti Vae ta reč ne zanima, milostna! Oprostite mi, saj Vam je nisem namerjal pisati, nego nekaj čisto drugega. Pa se ne morem spomniti, kaj — ali ni to od vraga?

Zanimiva je pa reč vendarle. Veste, milostna, hkratu s onim sklepom ministrskega sveta so pisali listi o HRSS, da bodo njeni arhivi zapечатeni, voditelji pa v najkrajšem času aretirani.

O, milostna, kako me to veseli! Ne zaradi aretacij in konfiskacij, ampak zaradi metode.

HRSSarji so tudi ljudje, naj si so zločinci! Imajo živce in robljine in

manire in vse. In jim privošim prav od sreca, da jim ne bo oblast kar nenapovedana sredi noči prihrumela v stanovanja in jih neprijetno iznenadena, pol nage, pol obličene, tirala v ričet. Nego hvala Bogu, sedaj je vpeljana nova metoda, da jim bo vsakokrat prej javljeno v listih, kaj jih čaka, da ne bodo nepripravljeni! In ne dvomim, da jim bosta dan in ura tudi še posebej sporočena točno in določno.

O, milostna, to je jako obzirno za obe plati, za oblast in za one!

Kako nerodna je za oblast taka nenadna aretacija! Recimo, da je gospod iz HRSS v postelji — saj ste omoženi, milostna, in veste: v zakonu se lahko vse prijeti, pa naj se zgodi, da pridejo ponj prav tisti hip, kako živo bo užajena strahotljiva oblast! Ali pa, če mora oblast prisostvovati toaleti, zobovje pa leži na posteljni omari!

Niž manj niso koljivji taki položaji za prizadeto gospodo! Pa ko bo gospoda vedela dan in uro, je izključeno, da bi se kaj takega primerilo. Zadevni gospod bo lahko pravočasno posvetil vsu potrebno pozornost svoji toaleti. In še bo utegnil, da se poslovi od ljubljene soproge in spoštovane tačče, da blagoslovi mile otročke in stopi v trafiklo, vse to bo jako blagodejno vplivalo na korenine domačega ognjišča.

Ali ni to očiten napredek?

Lahko bi se tudi priučilo, da bi oblast nenapovedana prišla, pa gospoda ne bi našla doma. Zalibog bi bil odšel po opravkih in se ne bi vedelo, ob korej se bo vrnil, oblast pa bi brezplodno trtila svoj dragoceni čas! In bi potem morebiti gospoda sploh ne bilo domov in so domači izgubili njegov naslov — kaj potem?

Se-laj bo čisto drugače. Gospod bo vedel za poet oblasti in jo bo lepo doma dočakal z dobrodošlico, imenovano bilikom, in ni izključeno, da jo počasti celo z odojkom ali z janjem na raznju in z lukom, kajti so ti ljudje neverjetno gostoljubni.

In sem uverjen, da oblasti niti ne bo treba pečatiti arhiva, ampak ji ga bo gospodar izročil že lepo snažno zapечатene, le da mu bosta dan in ura poslovanja poprej natančno naznani. Sploh vsa obremenjena korespondenca bo lepo urejena in zamotana in pripravljena — oblasti ne bo treba prav nič stikati pod posteljo in v pečeč; samo podpisala se bo, da je resnično prejela, pa bo imela vse v rokah.

Mi-lim, da je ta metoda sijajna, pa nam jo sporočajo iz Beograda — ne smemo biti nevhaležni Beogradu!

Upamo, da oblast tudi v tem pogledu ne bo brezobzirna, da bi prezirala praznike, nego bo prizadeti gospodi

napovedala svoj poset šele po Novem letu ...

O, milostna! Novo leto! Zlaj sem se spomnil, kaj sem se bil namnil, da Vam pišem: čestitko za Novo leto! To je tisto, kar sem skoro pozabil! Pa je zdaj še čas in pustim vse drugo!

O, milostna, zemlja je okrogla, po vrhu pa ima skorjo. Ta skorja plesni in gla, plesnoba, pogledana skozi drobno-gled, so gozdovi in drugo rastlinstvo in živalstvo in se bojim: tudi ljudje niso drugega nego plesnoba na zemeljskem površju. Plesnoba so Ovid in Sofoklej in Fidija in Leonardo in Ljening in Tarzan in jaz in moje pismo! Vsi in vse: sama, plesnoba! To je strašno!

Edino Vi ste izvzeti, milostna. Vi niste plesnoba, Vi ne, ker imate tako srčan moderen klobuček, Bog vé, koliko je stali!

Zato Vam voščim prav srečno Novo leto

Vaš vdani

Fr. Z.

Vsem,

1885-
ki hoče'o dobro kavo piti, priporočamo izvrstno našo pravo domačo Kolinsko cikorijo.

Moderna tehnika

Avto leta 1914. in 1924.

Interesantno statistiko motornih vozil v letu 1914. in v letu 1924. čitamo v ameriških listih. Iz te statistike je razviden velikanski porast, ki ga je zazvela avtomobilna industrija po končani svetovni vojni. V naslednjem prinašamo pregledno tabelo, ki nam jasno prikazuje stanje avtomobilov na svetu v letu 1914. in 1924. V drugi tabeli pa navajamo števila, ki kažejo, kolikokrat več motornih vozil se je nahajalo v prometu leta 1924. proti letu 1914.

	1914.	1924.
Zedinjene države	1.300.000	15.042.000
Velika Britanija	241.000	620.853
Kanada	46.000	642.571
Francija	100.000	444.812
Nemčija	57.000	152.068
Argentinitija	10.000	85.850
Italija	12.000	75.000
Belgija	10.000	57.000
Danska	8.000	42.201
Španija	8.000	53.000
Nova Zelandija	8.000	40.864
Britanska Indija	7.000	48.629
Brazilijska	5.000	28.000
Švica	5.000	23.039
Svedska	5.000	43.000
Mehika	4.000	24.485
Holandska	3.000	11.845

Pred vojno je bilo torej na vsem svetu okrog 1.350.000 avtomobilov, od katerih jih je bilo samo v Zedinjenih državah 1.300.000 ali nad 70 odstotkov. Po vojni se je to razmerje obrnilo še bolj v korist Zedinjenih držav: od 17.450.000 avtomobilov, ki jih je bilo leta 1924. v prometu, jih je v Zedinjenih državah nad 15.000.000 ali preko 88 odstotkov.

Naslednja tabela kaže, kolikokrat večje je število motornih vozil v navedenih državah leta 1924. napram letu 1914.:

Zedinjene države	12—
Velika Britanija	260
Kanada	14—
Francija	450
Nemčija	270
Argentinitija	860
Italija	630
Belgija	570
Danska	520
Španija	660
Nova Zelandija	5—
Britanska Indija	7—
Brazilijska	560
Švica	460
Svedska	860
Mehika	6—
Holandska	390

Vseh avtomobilov na svetu je bilo letos skoraj desetkrat toliko kakor leta 1914. Če pomislimo, da je med vojno vladal zastoj v avtomobilski industriji, se moramo tembolj čuditi silnemu populariziranju motornega vozila v šestih povojnih letih.

Flettnerjevi nacrti

Izraza zraka v gonilne svrhe.

«Jutro» se je že bavilo z najnovejšo iznajdbo nemškega inženjerja Flettnerja, z njegovim rotorjem. Povedali smo že, da gre pri Flettnerjevem rotorju za tem, da se izrabli veter v veliko večji meri kot doslej v plovlj. Flettner se bavi z dalekosežnimi nacrti, ki bodo, ako se uresničijo, in ni dvoma, da se ne bi, vsaj v glavnem gotovo, zagotovili človeškemu duhu popolno oblast nad naravnimi silami.

Inženjer Flettner izpopolnjuje vedno bolj svoj rotor. Najprej hoče rotorske jadrenice graditi kolikor mogoče velike. Njegovo stremeljenje gre za tem, da bi njegov izum po možnosti, če že ne izpodrinil, pa vsaj vzporedil parnike z njegovimi ladjami na veter. Mnogo nemških,

pa tudi inozemskih brodarških družb se pripravljajo na prehod k rotorski ladij. Prihodnje leto dobi nad dvajset velikih nemških trgovinskih ladij rotorje namesto dosedanjih jamborov in jader. Iz Skandinavije, Anglije, Francije in drugih držav prelema Flettner neprestano ponudbe, naj bi pomagal preurediti njihove ladje po svojem sistemu. Več brodarških družb je sploh odgodilo gradbo novih ladij, ker jih hočejo že z vsega začetka prilagoditi rotorju.

Nemški inženjer namerava nastopiti spomladi s svojo rotorsko ladjjo potovanja v Skandinavijo in Francijo, kasneje pa celo na Kitajsko in Japonsko. Na eni strani hoče sam videti, kako se obnese njegova iznajdba v praksi na visokem morju, dasi je uverjen, da je viharjem in drugim nepravilnostim v vsakem pogledu kos, na drugi strani pa hoče delati po svetu propagando za svoj izum. Dosedanje njegove vožnje so dokazale, da ima njegov rotor najmanj desetkrat večji efekt kot dosedanje jadrenice z velikimi in sila nepravilnimi jadrji.

Flettner hoče v praksi pokazati tudi svojo drugo, nič manj važno iznajdbo, ladijsko krmilo na tok. Doslej so nameščeni na velikih prekomorskih parnikih in vojnih ladjah močni stroji, ki obračajo krmilo. Flettnerjevo krmilo pa se da obračati tako lahko, da zadostuje zanj tudi pri največjih parnikih en sam človek. Slavni inženjer je namreč na spodnjem koncu svojega krmila napravil drugo, manjše krmilo, ki se da z lahkoto obračati. Ako to krmilce premakneš, oziroma nekoliko obrneš, uravna tok vode, ki ga povzroča premikajoča se ladja, veliko, to je pravo krmilo v najkrajšem času natančno v isti smeri kot malo. Vidi se torej, da ima tudi ta iznajdba Flettnerja velikansko bodočnost in da pomenja preokret v gradnji ladij.

Največji preokret v pridobivanju energije pa si obeta Flettner od svojih veterinih stolpov. Izrabiti hoče namreč neizčrpno moč zračnih tokov za pogon svojih izpopolnjenih strojev, ki naj bi proizvajali elektriko. V Grunewaldu pri Berlinu začno spomladi graditi tak veterini stolp, čigar spodnji del do 70 metrov visok. Krila tega «mlina na veter», z drugimi besedami veterinice, bodo imele 60 metrov premera. S to napravo računa Flettner, da bo moči dobival stalno po tisoč kilovatov električne energije. Graditi hočejo tudi več manjših stolpov z veterinicami po osem metrov premera, ki bodo v poljedelstvu izborno služili kot pogonska sila.

Flettner je prepričan, da voda in premog v bodočnosti ne bosta imela več svoje velike vloge pri proizvodnji električne sile, ampak da bosta le pomožna virja. Za preskrbo električnega toka za razsvetljavo, posebno pa pogon bo na razpolago zrak s svojim neusahljivim virom energije.

Kakega pomena je udejstevitev Flettnerjevih nacrtov, ako pridejo do izvršitve, je vsakomur jasno. Pridobivanje premoga je zelo težavno in stane ogromne vloge. Razen tega pa bodo zaloga, ako gre razvoj v dosedanjem tempu naprej, kmalu izčrpane. Geologi računajo, da je na svetu premoga komaj še za par sto let. «Beli premog», vodne sile, je sicer v velikanski, neizčrpni množini na razpolago, in pa gradnja vodnih central zelo draga, in se ne izplača povsod. Postavljanje majhnih električnih central na veter se da izvesti skoraj povsod z razmeroma malenkostnimi stroški. Ako se uporabi pri gradnji takih naprav vsi moderni principi, posebno pa Flettnerjevi genialni izumi, potem ni več daleč čas, ko bo lahko imela vsaka občina za majhne stroške svojo električno centralo.

Omenimo naj še, da je dobil Flettner povabilo, naj bi prišel v Glasgow, središče ladjedelstva v Angliji, kjer naj bi imel predavanje o svojih iznajdbah. Njegova izvajanja pričakujejo z izrednim zanimanjem, zlasti v brodarških krogih, ker si obetajo od Flettnerja dalekosežnega preokreta v gradbi ladij. Jadrenice bodo prišle zopet do svoje veljave in bodo lahko zopet konkurirale z dragimi parniki.

Konec petroleja in nafte

Voda, veter in sonce — novi viri energije

O tem vprašanju govori nova knjiga znamenitega švedskega učenjaka, ravnatelja Noblovega instituta, Svante Arrheniusa. Vprašanje o zalozah premoga in nafte je v resnici najbolj pereče, ker so od njega odvisni vsi uspehi naše civilizacije. Zadnji mednarodni geološki kongres v Torontu l. 1913. je cenil svetovna ležišča premoga v globini do 1800 metrov na 7 bilijonov ton, od katerih odpade 68,9 odstotkov na Ameriko, 17,3 na Azijo, 10,6 na Evropo, 2,4 na Avstralijo in 0,8 odst. na Afriko. To število je treba znižati za 25 odst. z ozirom na izgube pri kopanju, prevažanju in tudi glede na neugodno lego nekaterih premogokopov v deželah, kjer vlada velika vročina nad 70 stopinj Celzija. Sedanja poraba premoga znaša 1,2 milijarde ton letno in stalno narašča. V teku zadnjih deset let se je pokurilo več premoga nego v vsej starejši dobi skupaj. Z ozirom na to ne izgleda kot pretirana trditve, da bodo vsi premog-

kopi v 500 do 600 letih izrabljeni! Še slabše je z nafto, katere zalozge bi zadostovale pri sedanjih porabi za 60 let. V Ameriki, kjer se porabi dvakrat več nafte nego v ostalem svetu, je njen konzum narasel do sedaj letno za 25 odstotkov. Če se ne posreči najti novih petrolejskih vrelcev, bodo torej vse zalozge nafte porabljene že proti koncu dvajsetega stoletja. Vsi avtomobili, motorki, letala, večina parobrodov in vsi Dieslovi motorji bodo morali takrat v ropotarnico.

Ti žalostni izgledi nas silijo iskati nove zalozge energije. Pred vsem pridejo v poštev zalozge «belega premoga», t. j. moč padajoče vode. Če bi bili izrabljeni vsi slapovi, reke in jezera, bi imela Azija 236 milijonov konjskih moči, Afrika in Severna Amerika pa po 160 milijonov, Južna Amerika 94, Evropa 65 in Avstralija 30 milijonov. Izmed posameznih dežel so na prvem mestu Zedinjene države z 100 milijoni konjskih moči, potem pa Kanada 26, Norveška 13, Francija 7 in Švica 6,7. Toda vse vodne moči zemeljske oble bi mogle kriti samo 60 odst. sedanjih potrebčin energije.

Veliko več energije nudi veter, ki bi lahko nadomestoval efekt, ki ga dosega moč s premogom, nafto in vodo. Toda tako daleč se nismo, da bi mogli izkoristiti veter. Isto velja tudi za sonce in morskno plimo, kjer se nismo prišli niti do začetnih poizkusov. Če se nam kdaj posreči «ujeti sonce» — bodo na mah rešena vsa vprašanja prometa in kurjave.

ruskega direktorja, ukrajinske narodne republike, donske kozacke vojske, dobrovoljske armade, vrhovne uprave severne oblasti, menševske Georgije, georgijske sovjetske republike, azerbejdžanske republike, emira Buharskega, hana iz Hive, Uzum-Hadžija itd. Znaki in znamenja iz časa nemške, angleške in japonske okupacije ter novoustanovljene Poljske, Litve, Litovske, Estonske in Finske.

Posebno zanimanje vzbuja na razstavi zbirka, ki obsega nad 2000 novčanic raznih oblasti in uradov (železniških, zadržinskih, gledaliških, tovarniških, kavarniških itd.), ki so izdajali med vojno in revolucijo razne surrogate denarja na usnju, svilu, bakru, aluminiju in vseh vrst papirja, v rubljah, kronah, dolarjih, markah, v obliki različnih živali, kakor kostrunov, bikov, konj in velblodov, ki so nadomestovali denar. Razstava obsega tudi vse poštne znamke vseh vlad sveta (nad 400 vlad), dalje umetniške slike, napravljene iz starih znamk ter filatelistične potrebnice, ki jih razstavljajo inozemske trditve. V ekonomskem oziru predstavljajo razstava revolucionarno denarno inflacijo in njene motive, slika emisije, gospodarsko stanje države, katastrofalni padec ruske valute, borbo z gospodarsko krizo, s prometnimi težavami itd. V političnem oziru slika intervencijo mednarodnega kapitala in zagato, v katero so prišli ruski generali, ki si niso znali pomagati v borbi proti boljševizmu. V pedagoškem oziru nudi razstava krasen vzgled, kako je treba zbirati znamke in denar po loah in privatnih hišah v učnovzgojevalne svrhe. V umetniškem oziru predstavlja bogato zbirko vzorcev mednarodne grafične umetnosti in kaže, kako je treba izrabiti to umetnost v stanovske in nacionalne namene.

Filatelija

Število jugoslovenskih znamk

Kot novoletno darilo našim prijateljem objavljamo danes števila vseh onih jugoslovenskih znamk, katere se niso bile nikjer objavljene in popolnoma odgovarjajo resnici. — Tudi datum, kdaj so posamezne znamke prišle v promet, niso bili še nikjer točno navedeni.

I. Invalidske znamke, tiskane v Ameriki:

10 + 10 par 18.562.100 komadov,
15 + 15 par 18.570.800 komadov,
25 + 25 par 18.658.100 komadov.

II. Pretiskane invalidske znamke:

1.) 1 Din na 25 + 25 p. izšla 1. julija 1922., obe izdaji skupaj ca. 13 milijonov komadov in sicer I. z rdečkasto-črnim pretiskom ca. 1.800.000, II. s črnim pretiskom ca. 13.400.000.

2.) 1 Din na 10 + 10 p. izšla oktobra 1922., obe izdaji skupaj 13.500.000 komadov in sicer I. z rdečkasto-črnim pretiskom 1.400.000, II. s črnim pretiskom 12.100.000.

3.) 1 Din na 15 + 15, izšla 1. maja 1921. ca. 2.700.000 komadov.

4.) 3 Din na 15 + 15 p. izšla 5. novembra 1923., skupaj 9.700.000 komadov in sicer I. s temnozelenim pretiskom 1.850.000, II. z modrozelenim pretiskom 7.850.000.

5.) 8 Din na 15 + 15 p. izšla 1. julija 1922., skupaj 1.148.300 komadov in sicer I. s pogreško 9 Din enkrat v polk. t. j. v II. vrsti prva znamka 281.800*, II. brez te pogreške 866.500.

6.) 20 Din na 15 + 15 p. izšla 1. julija 1922., 1.197.900 komadov.

7.) 30 Din na 15 + 15 p. izšla 1. julija 1922., 702.300 komadov.

III. Znamke II. ameriške izdaje — dopolnilne vrednosti,

dane v promet 1. januarja 1923.:
1 Din 49.199.800 komadov,
5 Din 2.500.000 komadov,

8 Din 4.500.000 komadov,
20 Din 2.500.000 komadov,
30 Din 1.000.000 komadov.

IV. Pretiskane znamke amerikan. izdaje:

20 par na 60 p. izšla 1. februarja 1924.

13.150.300 komadov.

5 Din na 8 Din, izšla 5. marca 1924.

1.572.100 komadov. A. G.

* Torej samo 2818 znamk s pogreško 9 Din!

Prva vseruska filatelistična razstava

14. decembra je bila otvorjena v moskovskem zgodovinskem muzeju prva vseruska filatelistična razstava. Vsebinske razsežnosti je zgodovina, zemljepis, etnografija, zgodovina denarnega prometa med vojno in revolucijo. Zanimiva je zlasti zato, ker nudi gledalcem nazorno sliko v obliki novčanic kovanega denarja in znamk. Na razstavi so novčaničnice, kovani denar, poštne, dobrodelne, fiskalne in druge znamke carske Rusije (od l. 1769.), do časne vlade (Lvov — Kerenski), RSFSR, SSSR, generalov: Judeniča, Rodzjanka, Denikina, Škura, Vrangla, Horvata, Dideriša, Rozanova, admirala Kolčaka, atamanov Dutova, Semenova, Petljura, hetmana Skoropadskega, polkovnikov Bermond-Avalova in Bulak-Bulakoviča, vlade Čajkovskega, Nerkulova, Jereņeva, vse-

Razstava slovenskih znamk

Kakor smo že poročali, se je vršila te dni v Ljubljani zanimiva razstava, ki je nudila obiskovalcem historični pregled slovenskih znamk. Razstavo je priredil znani filatelistični strokovnjak g. Nuber, ki je zbral naravnost ogromen material in ga uredil tako spretno, da si je tudi lajik lahko dobil pregledno sliko o razvoju filatelije v Sloveniji po osvoboditvi. Obisk na razstavi je bil zelo velik in je pokazal, da šteje Ljubljana mnogo več filatelistov, kakor se splošno domneva.

V izložbi smo videli še stare avstrijske znamke s slovenskimi žigi, simbol prehodne dobe. Nato slovenske znamke najrazličnejših izdaj, poizkusne oditve, vse vrste slovenskih znamk z najrazličnejšimi zobei, v najrazličnejših barvah in na raznih papirjih, lepo število porto-znamk, nekatere zanimive raritete, spekulativne znamke, falsifikate itd.

Zbirka je gotovo edina svoje vrste. Ako bi bilo mogoče dobiti finančna sredstva, bi bilo na vsak način umestno, da si jo zagotovijo bodisi naš muzej, bodisi kak drug zavod ali tudi privatni mecen, ker se je sicer bati, da jih bomo za vedno izgubili. V. M.

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 46

Telefon št. 379 mestni tesarski mojster Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrejša za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje l. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žara. Tovarna furnirja.

Roda Roda:

Lisica — belica

Solnce se je vračalo od kozjega povratnika. Počasi, počasi je nagibalo svojo pot proti horizontu polarne noči. Nekega jutra je vzplamnelo: prišla je pomlad.

Takrat je lisjak vzletel ljubko, modro-rjavo gospodično. Skupaj sta sedela ob vodi in lovila ribe. Bilo je zelo težavno, morala sta biti zvitna in potrpežljiva.

Usmilil se ju je veter in jima privedel poginolega kito. Sedaj sta živel v razkošju in veselju.

Kratko poletje je minilo, kakor bi pihnil. Kakor da škrb ni štela dni! Gospod Lisjak in gospa Lisica sta jeseni odložila dragoceno oblačilo in se preoblekla za zimo. Ko sta se podila med snežnimi viharji, sta bila videti kot cvetoče-bela oblačka.

In vendar: lepega dne je bila gospa Lisica vdova. — Njegov kožuh so namočili, odrgnili in razpeli. Vsadili so mu rumene, bleščeče steklene oči, žrelo iz rdečega papirja in z dvema vrstama nedolžnih zobk, ki jih je posebni mehanizem v grlu naganjal, da so grizli v lastni rep.

Potem so ga izobesili v izložbo poleg sokola, ki je doživel isto usodo. Tu je torej visel. Razsvetljevalo ga je štirinajst električnih žarnic. Kanjal je o snežnih poljanah, o okusni kitji pečenki in morda tudi o svoji mali ženi. Ta je spomladi pač vzela tega ali onega plemenitnika svojega rodu.

Ta trenutek je obstala gospa Gitta pred izloženim oknom in se zazrla vanj. Lisica-belica je obročkoma vi-

sela okoli vratu črno-baršunaste dame brez glave.

Modre, mile oči gospe Gitte in rumene, zle lisičje oči so se križale kot urni papirji.

«Midve — ti in jaz — se pač ne združiva», je mežikala lisica.

V Gittinem otroškem srcu je vzrastle srč, ki ga sama ni razumela, in ta je govoril:

«Ti, zaprta, prevzetna žival! Ubili so te in ti slekli kožuh; morali bi te še opariti. In vendar — in vendar — lepa si in bela. A tudi jaz sem lepa in mlada. Kako nežno bi božala moja lica — ako bi bila moja!»

«Da, božala bi tvoja lica — ako bi bila tvoja. Ti pa ne moreš upati, da bi me kdaj imela. Predragocena sem. Škoda! Saj bi bila rada tvoja!»

Njene rumene oči so postale melanholične. Potuhnjeni blesk je ugasnil. Oči so zle v brezupnem kopnenju. Po ledenih polarnih poljanah — po svoji najdražji — po breskvicah Gittinih lic — kdo ve?

Gospa Gitta je odšla domov. Povzpela se je v tretje nadstropje in stopila v kuhinjo, ki je bila polna valujoče sopare. Služkinja je ravno prala Gittino perilo in njene rdeče, razpokane roke so se svetile v meglini.

Gospa Gitta je šla v sobo in odložila izprehodno obleko. Hčerka se je pravkar zbudila. Vzela jo je v naročje in jo popestovala. Dekla je prinesla sklédico mlečne kaše. Gospa Gitta je sedla za mizo, si posadila dele v naročje in ga jela pitati.

Dekletke se je branilo, mamica pa jo je ljubimkala in prosila:

«Jej, srček, jej! Da boš velika in močna! Tako — še tole žličko — sicer boš majhna, da se ti bodo vsi posmehovali. Jej, moja srčkana! Moja lisičica-belica! Da, ti si moja lisičica-belica! Tebe sem dobila zastonj. Zastonj? Ne — poplačala sem te z žgočimi bolečinami. Le prave lisičice-belice z rumenimi očmi, te ne morem dobiti. To je treba plačati z denarjem — fej — z umazanin denarjem. Muke ubogih ljudi niso nič, denar je vse. — Jej, punčka moja!»

Iz urada je prišel njen mož. Jedla sta prozorne klobasne obrezine in kruh s sirovim maslom; pila pa sta nedolžen čaj — kot pač ljudje, ki imajo malo plače, a mnogo stroškov.

To noč se je Gitta sanjala nekaj čudovitega. Preganjal jo je volk z mrzlimi, grezečimi očmi. Tekla je — o, kako je tekla! Preko njiv, pašnikov in belih cest. Preko grmovj, potokov in ledenikov. Le dalje, le dalje! Zanj pa zelenooki volk. Končno se je spodtaknila in padla; a namesto volka se je stiskala k njenim grudim bela, mehka, krotka lisica. Objemala jo je strastno in jokala in — se zbudila. Objemala je blazinicco in dete je plakalo kraj nje.

Zvečer, v rdečezareži megli, je zopet stala pred izložbo. Lisica-belica je visela okoli vratu dame brez glave.

«A, tu si?» so jo pozdravljale rumene oči in plamenile v jasnem sijju — v luči štirinajstih električnih žarnic. «Bala sem se že, da me pozabiš.»

Kaj misliš, lisičica? Kar naprej sem mislila nate. Na tvojo božajočo toploto in brezupno lepoto. Ampak jaz — jaz sem presiromašna, da bi te dobila.»

«A tako!» — Lisica se je skrivila in porogljivo pomežiknila. Gospa Gitta se je sramežljivo in ježno umaknila in šla za vozičkom, ki ga je rinila pred seboj služkinja s sirovimi, razpokanimi rokami.

To noč dolgo ni zaspala. Premišljevala je o usodi deklic, ki padajo, ne da bi človeški razum mogel odkriti zmisel in zakon. Ena počasi hira in zamira, druga ima moža, otroke in škrlti, tretja soproga, sijaj in razkošnost... Kaj na primer je boljša od nje Elza Bergova? Vzel jo je pač bogat trgovec še skoro s šolske klopi. Ali so njena lica bolj rdeča? Njeni zobje bolj beli? Njena duša bogatejša?

Ko je proti jutru zaspala, se ji ni sanjalo nič. Njen spanec je bil globok in miren.

Popoldne je šla šetat. Potem pa se je zgodilo, da je bila povabljenaravno k tej Elzi Bergovi.

Elza Bergova je semintja vabila k sebi svoje prijateljice. Iz prijateljstva? Iz občutnosti? Iz veselja, primerjati prošlo siromaštvo s sijajno sedanjostjo?

Gitta je korakala mimo izložbe. Tu je visela lisica-belica, kot da se je vdala v svojo usodo, in se je besno grizla v rep.

Gitta ni niti pogledala. Ona pa jo je požirala z žgočim gladom. Tak glad vzbujalo le nedosegljiva last.

Oči so ji zastrle kratke trepalnice. Zaspalo in mikavno. Ako je lisica oči odprla, so bile kot udarec z bičem, ki je naganjal k nezasišnim činom.

Gitta je ubežala. A sekundo prekasno. Mrtna, ustrojena lisica je odprla oči.

Ta pogled jo je zmešal. Glava jo je bolela in srce je tolklo divje. Še takrat, ko je že sedela v salonu bogate prijateljice.

Zenski glasovi, prazno, stekleno smejanje. Zrak prepojen s težko soprogo. Selest svile, biserne ovratnice pod pristnimi čipkami. Tobačni dim se je vil po ozračju.

Prav tako kot soproga v ozki kuhinji gospe Gitte.

Nihče ni opazil, ko se je gospa Gitta z drsajočimi koraki odvrkla v zadnjo sobo, da si malo opomore od omotice in srčne bolesti.

Dušeta slabost jo je popolnoma omamila. Kri ji je plala skozi nogane, kakor bi hotela razgnati senca.

Minuto je sedela v tihi sobi.

Na toaletni mizici je ležala neskrbno pozabljena denarnica hišne gospodinjice.

Nemarno in pomežikano so tičali v njej bankovci — tako nerodno, kakor jih je pač mogla vanjo stlačiti bogata ženska.

Gitta se je plašno dotaknila denarnice, ki se je mahoma odprla. Pazio se je ogledala in vstakla denarnico v žep.

A hotela si je le popraviti kodrčke pred zrcalom.

1925 "JUTRO" ZA DECO

NOVOLETNO

Tone Gaspari:

Voščilo

Novo leto — sobota zlata,
v soboto zlato — srebrna vrata,
v vrata srebrna — zarjica vlija,
v zarjico sreča — nevestica skrta.
Kdor je junak, naj zarjico sname —
srečo — nevestico iz zarjice vzame!

Coprnicica in solnce

Ruska narodna pripovedka.

Zivela sta nekaj car in carica. Imela sta sina edinca, ki pa je bil nem. Njegovi starši so bili silno žalostni in so poklicali razne zdravnike, da otroka pregledajo. Iz vseh krajev sveta so prišli lecniki z dolgimi belimi lasmi, velikimi očali in palicami, vrh katerih so blesteli pozlačeni obročki. Preiskali so natančno malega careviča, trkali po njem z zlatimi malimi kladivci, pregledovali so mu jezik, predpisali razna zdravila, grenka in sladka, ali vse je bilo zastonj. Carevič Ivan je ostal nem.

Malo zatem prikreva v carski dvorec starka in reče, da bi tudi ona rada pregledala careviča. Akoravno car ni verjel v njene zmožnosti, je vendar dovolil, da poskusi tudi ona svojo srečo, ker gotovo ne bo — tako je mislil car — storila manj nego zdravniki.

Na njeno željo so jo pustili s carevičem na samem.

Starka pa mu začne tako govoriti: «Carevič Ivan, tvoja mati bo rodila hčerko, ki bo coprnica in bo požrla očeta in mater in vse podanike. Pojdi in zaprosi očeta za najh. rešjeja in najboljšega konja, zajaši ga in pusti, da te reše kamor hoče. Samo tako uideš grdi coprnici.» Starka se nato dotakne carevičevih ust z malo palčico in izginje.

Carevič Ivan steče takoj k svojemu očetu in ga zaprosi s čistim in zvonkim glasom za najboljšega konja. Car je bil radostno iznenaden, njegov sin lahko govori in ni niti vprašal, čemu bo sinu konj. Velel je takoj, naj mu osedlajo najboljšega vranca.

Carevič se vrže v sedlo in oddirja. Čez malo časa se ustavi konj kraj neke kočice pod gozdom. V koči je samotarna prastara starka in šivala.

«Truden sem, mamka, ali se lahko od, očim pri tebi?» jo vpraša carevič.

«Ah, moj zlati carevič Ivan, ni mogoče, da ostaneš pri meni. Dolgo ne bo več živela. Čim sešijem te tri vreče,

Carevič Ivan se razžalosti in odjaše dalje. Čez dolgo ali malo časa (jaz ne vem) pride do velikana Vrtodoba, ki je bil velik za tri hraste.

«Bog daj dobro, hrust, ali bi lahko pri tebi prenočil?»

«Ni mogoče, ker sem velikan Vrtodob in ručam hraste. Samo tri hraste še moram izruvati, potem umrem.»

Carevič Ivan se razjoče in krene dalje.

Čez nekaj časa pride do velikana Vrtigora, ki je bil velik za tri hribe.

«L. den sem, dragi hrust, ali bi lahko ostal pri tebi?»

«Ni mogoče. Jaz sem orjak Vrtigor in moram vse hribe razvaliti in razdrobiti na kosčke. Samo tri hribe moram še razvaliti in ko to izvršim, umrem.»

Carevič Ivan glasno zastoka in odide dalje. Čez ne vem koliko časa pride do Solnce. Solnce ga prijazno pozdravi, da mu jesti in piti in ga položi v prekrasno posteljo, da se odpočije. Carevič Ivan je

imel zdaj vsega, kar je srce pozelelo, ali vendar ni bil zadovoljen.

«Zakaj si tako žalosten, carevič Ivan?» ga vpraša Solnce. Tedaj mu carevič razodene vse svoje trpljenje.

«Jaz ti bom pomagal, carevič Ivan,» mu reče Solnce. Tu imaš krtčko, glavnik in jabolko; te tri stvari ti bodo služile v nesreči. Zdaj pa se vrni na isti poti, ki te je prinesla do mene.»

Carevič Ivan se pristrčno zahvali in se vrže na konja. Najprej pride do hrusta Vrtigora, ki je imel raznesti samo še en hrib. Carevič Ivan vrže krtčko in v tistem hipu izrastejo mnoge in premmogore iz zemlje. Vzraduje se hrust Vrtigor in se spravi na delo.

Carevič odjaše dalje in pride do velikana Vrtodoba, ki je stal ravno ob zadnjem hrastu. Carevič Ivan vrže glavnik in naenkrat se prikaže cel hrastov gozd. Vzraduje se hrust Vrtodob in se spravi na delo.

Carevič Ivan odjaše dalje, dokler ne pride do one starke, ki je šivala zadnjo vrečo. Vrže ji jabolko, ona ga ugrizne in se tisti hip pomladi.

«Iz hvalečnosti ti dam to-le ruto,» mu reče dekle. «Ako mahneš z njo, se prikaže pred teboj jezero.»

Carevič Ivan se ji zahvali in odjaše dalje, ter jaše, dokler ne prispe domu. Ali tu ne najde ne matere, ne očeta. Ljuba ni bilo več, požrla jih je bila coprnica. Njegova sestra priteče predenj, ga pristrčno pozdravi in zaprosi, naj ostane doma.

«Pripravim ti dobro južino, dragi brat, sedi in zasviraj mi karkoli na moji harfi.»

Carevič Ivan sede in zasvira na harfo. Naenkrat zapazi kraj sebe malo miško, ki ga nagovori s človeškim glasom: «Carevič Ivan, peči, ako ti je drago življenje. Tvoja sestra že brusi zobe, da te požre.»

Ivan se brzo in tiho pobere na dvorišče, zajaše konja in pleti proti Solncu. Mala miška pa je svirala z repcem preko žic na harfi, ki so tako mlo zvene. Za je mislila hudobna sestra, da svira njen brat. Ko je coprnica dobro nabrusila zobe, in planila v sobo, je miška smuknila v luknjico. Coprnica od jeze zaškrtla z zobmi in se požene za bratom. Zajaše svojo palico in začne dirjati kot zvezda. Carevič zasliši vpije, okrene se in opazi, kako ga hudobna sestra že ovija z razkužanimi lasmi. Zamahne z ruto in tedaj se prikaže veliko jezero, carevič Ivan pa dirja naprej kakor strela. Ali coprnica ga zopet dolete. Medtem pridirja do hrusta Vrtodoba, ki mu prihitel na pomoč. Kakor bi trenil, navali Vrtodob in nakopiči nebroj hrastov; tako si je moral coprnica z veliko muko krčiti pot. Z ostrimi zobmi je odrinila drevesa ter odhitela za carevičem. On zopet začuti, da ga je doletela. V pravem hipu pa pridirja do carstva hrusta Vrtigora. Velikan sozna nevarnost, zgrabi najvišjo goro in zapre z njo coprnici pot. Ona se začne s te muko vznemirati po poti, ali carevič Ivan je bil že dober kos pota pred njo. Coprnica začne zopet vretati za njim in že je čul njene besede: «Zdaj si moj, ne boš mi več ušel!»

O pravem času prispe carevič v Solnčni dvorec.

«Solnce, drago solnce,» zavpije skoro že brez sane, «odpri mi veliko okno!»

Solnce odpre tedaj veliko okno in carevič Ivan skoči s konjem noter. «Pusti tudi mene noter,» se začne dreti cop-

rnica. On je moj. Položi ga na eno skodelico na tehtnici, jaz pa sedem na drugo. Ako je on težji, mu ne storim ničesar, če je pa lažji od mene, ga požrem.»

Carevič Ivan sede sedaj na eno od skodelic, coprnica pa se skobaca na drugo. Ali komaj je coprnica sedla, odskoči carevičeva skodela s tako silo, da je Ivan odletel v nebo. Coprnica pa se je od jeze in ilhte razpočila.

Mož z vafiji v neb-sih

(Švedska narodna pravljica.)

Nekoč je živel na svetu človek z imenom Kale Kula. Bil je divjak in na svoji vesti je imel mnogo grehov. Toda v njem je njegova smrtna ura. Ko je tako ležal, je prišla njegova žena s svetlim pismom in je hotela zanj moliti. «Ni tebe,» ji reče mož, «danes je dan nedelčnih otrok in ne splača se čitati sv. pisma. Pojdi raje v kuhinjo, pa mi speči vafije. Če bom danes umrl, mi jih položi v grob.»

Zena je šla v kuhinjo, spekla vafije, toda ko jim je nesla možu, je ta že izdihnil dušo. Položili so Kale Kulo v krsto in poleg njega vafije.

Na onem svetu je prišel Kale Kula v rajsko vrata z vafiji rod pazduho in počikal. Toda angel Peter mu je rekel: «Pojdi odtoj. Takih grešnikov kakor si ti, ne pustimo noter.»

«To je že res,» odgovori Kale Kula, «toda jaz sem umrl na dan nedelčnih otročev. Pusti, da jih vsaj z enim očesom pogledam.» Angel Peter mu ni mogel odreči prošnje in je prav malo odprl rajska vrata. To je Kale Kula takoj izbežal in zakričal na ves glas: «Sem, sem, nedolžni otročiči! Pojdite hitro k meni, jaz vam dam vafije!» Otročiči niso dobivali v nebesih vafiev. Ko so začuli Kalejev glas, so stekli v celih tropih iz raja in nastajal razpahnili vrata. In Kale Kula je smuknil v nebeško kraljestvo.

Tedaj je stopil angel Peter k Bogu, mu povedal, kaj se je zgodilo in vprašal, kaj naj stori. — «Veš kaj,» mu je rekel Bog, «poišči si v rajju odveta. Ti ljudje že znajo narediti vafije iz pod strehe.» Angel Peter je šel iskat, toda kolikor je iskal, odvevnila v rajju ni našel. Šel je zopet k Gospodu Bogu in mu rekel, da ni v nebesih nobenega odveta. Tako je Kale Kula ostal v rajju.

Ororoka

(Ukrajinska pripovedka.)

Oče je umiral in govoril sinu: «Ljubi sin, hišo, živino in polje zapuščajm tebi. Pomni le še, kar ti pravim poslednjič: Živi od svojega dela in ravnaj se po svoji pameti! Nikogar ne pozdravljaj z «Dobro jutro!» in jej kolače z

medom, in več boš prigospodaril, nego sem prigospodaril jaz!»

Ko je oče umrl, je začel gospodariti sin, kakor mu je oče naročil. Nikogar ni pozdravljaj in jedel je kolače z medom. Minulo je leto — nekaj živine je bilo manj, minulo je drugo leto — prodal je že vso živino, edino konj mu je še ostal.

Sin se zamisli. «Kaj je to?» pravi. «Živim, kakor mi je rekel oče, toda gospodarstvo gineva.»

Mislil je in mislil, slednjič pa je šel vprašat ženinega očeta za svet. Potožil mu je svojo bedo in ga vprašal, kaj naj stori.

Tast mu je rekel:

«Pozabil si, da se moraš ravnati tudi po pameti. Očetovih besed nisi prav razumel. Hodi delat na polje prej nego drugi, nikomur ne bo treba voščiti dobrega jutra, ampak drugi bodo pozdravljali tebe, ko boš že pri delu. In domov se vračaj pozneje nego sosedje, pa ti pojde tudi kruh tako v slast kakor medeni kolač! Tako si boš mnogo prigospodaril.»

Sin je slušal tasta in gospodarstvo mu je začelo cvetiti.

K. V. Dubrovskij:

Kako je miška rešila človeški rod

Nekoč je srečal netopir domačo miško in ji rekel:

«Dobro bi bilo, ko bi umrli naenkrat vsi ljudje na svetu. Ne morem jih trpeti.»

«Ne, to ne bi bilo dobro,» je ugovarjala miška. «Če pomro vsi ljudje, pri kom bom živela? Le naj ljudje živijo in naj sploh ne umirajo!»

Netopir je vztrajal pri svojem in tako se je vnel med njima strasten prepir.

Do'go sta se prerekala, slednjič pa sta sklenila, da se bosta dvo-bojevala: če premaga netopir domačo miško, naj pogine ves človeški rod na zemlji; če pa zmaga miška, naj ljudje ne le ne umirajo, ampak naj se še bolj razmnožijo po vsem božjem svetu.

Kakor da je to zaviselo od njih!

Začel se je dvoboj. Dolgo sta se borila. Netopir je že zmagoval in že jo je malone položil na pleča. Toda miš, ki je stala na zadnjih nožicah, se je oprla s svojim dolgim repkom v tla, se vzdržala tako na nogah ter začela sedaj tudi sama napadati svojega nasprotnika. In ker se netopir ni mogel tako opreti (saj sploh ni imel repa!), ni mogel vzdržati pritiska ter se je zvalil vznak...

Domača miška je zmagovalno zapuščala bojišče. In zato je človeški rod ostal na zemlji.

Cvetko Golar:

Sneženi mož

Glejte, glejte na poljani,
kjer do pasa sneg leži,
kjer smo drsali se lani,
loi, sneženi mož stoji.

Mrzel sever ga prignal je,
ki razsajal je to noč,
kruto moč v roke mu dal je
in pobegnil vriskajoč.

Mi pa smo junaška četa
in se ne bojimo ran,
kljče v boj pr sega sveta,
koj se zakadimo vani.

Hej, Andrej,
prvi plani
in ga ranl,
ti, Matija,
si junak,
ko razbija
se orjak.

V mrazu, grozi sred polja
mož sneženi trepeta.

Sveti Jurij

Kmetica je vedno v praznik darovala sv. Juriju svečo, zmaju pa je pokazala figo. «Za Jurja je sveča, za te pa je to, grdobal!» Hudo je to razjezilo vraga, ki se je prikazal ženski v sanjah in jo prišel strašiti: «Le počakaj! Ko prideš k meni v pekel, te bom že poplačal!» Poslej je darovala kmetica sv. Juriju in zmaju vsakemu po eno svečo. Ljudje so jo vprašali, čemu to počenja. In kmetica jim je odgovorila: «Kaj pa hočem, prijatelji! Saj ne vem, kam pridem po smrti: ali v raj, ali v pekel.»

Slama in drva

Reven kmet je peljal drva na trg. Sreča ga kmet, bogat in ošaben. «Ej, čakaj! Kaj pelješ na trg?» — «Slamo!» — «Lažeš! To ni slama, to so drva!» — «No, če sam vidiš, ni treba spraševati. Saj še nisi slep,» pravi revež in požeje naprej.

Naslednjega dne gre ošabnež s prijateljem po ulici. Pripoveduje mu, kaj je včeraj doživel z drznim beraškim kmetičem. Slučaj nanesel, da se jima kmetič pripelje naproti. Ošabnež dregne prijatelja: «Vidiš, to je pa včerajšnji kmet!» — «Ne, lažeš,» mu odgovori revež. — «Jaz nisem včerajšnji. Jaz sem že kmalu 40 let na tem belem svetu.»

Črna šola

Ruska narodna pravljica.

Zdaj se pravljica prične za vas, dobri ljudje. Na morju, na oceanu, na otoku Bujana pečeni vol v' si, zraven pa česen leži. Odreži si najprej, potem pa jej! To je šele začetek, pravljica pa se začne šele zdaj.

Zivela stala starčka, kmet in kmetica. Imela sta sina edinca. Kmet je bil reven. Rad bi poslal sina v šolo, da starše tolaži v mladosti, da jima pomaga v starosti, da za njuno moli po smrti. A kaj bi, ko ni denarja. Dolgo je vodil kmet sina od kraja do kraja ter spraševal, če ga kdo hoče v učenje. Toda nihče ni hotel poučevati brezplačno.

Starček se je vrnil domov, potožil je ženi gorje in zopet peljal sina v mesto. Že pri mestnih vratih ju je srečal neznanec. Vprašal je kmetica: «Čemu si tako žalosten starček?» — «Kako bi ne bil,» odvrne kmet, «s sabo vodim sina, pa ga nihče noče vzeti v uk, denarja pa ni!» — «No, pa ga izročim meni,» reče neznanec: «tekom treh let ga

bom naučil vseh modrosti. Če ga ne spoznaš, ostane meni za vedno». Starček se je tega zelo razveselil. Niti vprašal ni, odkod je ta človek, kje stanuje in česa se bo učil deček pri njem. Pustil mu je sina in šel domov. Bil je zelo vesel in je vse povedal ženi. Neznanec, kateremu je izročil dečka v učenje, pa je bil čarovnik.

Minila so tri leta. Starček je pozabil, katerega dne je izročil sina neznanecu in je bil silno v zadregi, ker ni vedel kdaj mora k njemu. Sin pa je priletel k njemu dan pred rokom kakor mala ptička. Vrgel se je ob tla in stopil v hišo kakor lep mladenič. Priklonil se je očetu do tal in povedal, da jutri potečejo tri leta. Povedal je tudi, kam naj oče pride in kako ga bo

spoznal. «Nisem edini učenec pri čarovniku,» je rekel; «gospodar ima poleg mene še 11 hlapcev. Ostali so mu za vedno, ker jih roditelji niso spoznali. Če me ti ne spoznaš, oče, doleti tudi mene ista usoda in moral bom ostati pri nožu kot dvanajsti. Jutri, ko prideš po me, bo spustil gospodar dvanajst belih golobov. Vsi bodo v perju enaki in si bodo podobni kakor kaplja vode. Pazi dobro: golobi bodo visoko letali, jaz pa se bom včasih povzpел nad jato. Gospodar bo vprašal: Ali poznaš svojega sina? — Takrat mu pokaži najvišjega goloba. Potem bo pripeljal pred tebe dvanajst žrebcev. Vsi bodo enake barve, griva jim bo visela vedno na isto stran. Dobro pazi, ko pojdeš mimo žrebcev: udaril bom parkrat ob tla z desnim kopitom. Gospodar te bo zopet vprašal, če si spoznal sina. Takrat pokaži s prstom name. Preizkusil te bo še v tretje in bo pripeljal pred tebe dvanajst mladeničev. Vsi bodo enaki, vsi enako oblečeni. Ko pojdeš mimo, dobro pazi! Na moje desno lice bo večkrat sedla mušica. Gospodar te bo

zopet vprašal, ali si me spoznal. Takrat zopet pokaži name.»

To reši, se je sin poslovil od očeta, prestopil hišni prag, se zaletel ob tla in zletel kvišku kakor mala ptička.

Naslednjega dne zjutraj je vstal oče navse zgodaj in se napravil na pot. Šel je k čarovniku. «No,» je dejal čarovnik, «zdaj se je naučil tvoj sin vse modrosti. Če ga ne boš spoznal, ostane za vedno pri meni. In spustil je 12 belih golobov, ki so bili vsi do pičice enaki. Nato je vprašal očeta: «Kje je sin, starček?» Starček je natančno pazil in ko se je vzdignil golob iz jate, je pokazal nanj z besedami:

«Ta bo nemara moj.» — «Ugenil si, ugenil si, oče!» reče čarovnik. Nato gresta v stajo in čarovnik

spusti 12 žrebcev. Bili so si na las podobni, grive so bile vsem počesane na isto stran. Starček jih obide, pazno gleda in ko opazi, da je udaril eden izmed konjev z desno nogo ob tla, pokaže nanj in pravi: «Ta bo nemara moj.» — «Zopet si ugenil, oče!» — Nato se prikaže 12 zalih junakov. Vsi so bili enake rasti, enakih las in enakega glasu, imeli so isti obraz kot da so rojeni od iste matere in v istem času. Oče koraka mamo vrste mladeničev enkrat, dvakrat, trikrat. Končno opazi na nekem licu drobno mušico in reče: «Ta bo nemara moj!» — «Tvoj je, tvoj, oče!» Čarovnik je moral starcu vrniti sina in oba sta se napotila domov.

Gresta po cesti in vidita, da se pelje graščak. «Oče,» reče sin «zdaj bom psiček. Gospod me bo kupil. Lahko me prodaš, ne smeš pa prodati ovratnika, kajti sicer se nikdar več ne vrnem.» Ko je to izrekel, se je vrgel ob tla in se izpremenil v psička. Graščak je začel takoj barantati zanj. Še bolj kakor psiček pa mu je bil všeč lepi ovratnik. Gospod je ponujal zanj sto rubljev, starček je zahteval

Učitelj je razlagal učencem, da ni mogoče seštevati stvari razne vrste, in končno je vprašal Pepčka, hoteč se prepričati, ali je razumel: »Povej mi, ali lahko seštejem tri pse in dve mački?»

«Da, gospod učitelj,» je odgovoril Pepček, «to je skupaj pet.»
«Pet?? Dobro. Pet psov?»
«Ne, ker sta tam dve mački.»
«Torej pet mačk?»
«Ne, ker so tam trije psi.»
«Razloži mi torej, kako to sešteješ?»

«To bom tudi razložil,» pravi samozavestno Pepček. Trije psi in dve mački je pet živali.

Učitelj: «Janezek, povej nam, kje se nahaja sladkor?»

Janezek: «Ne morem povedati, gospod učitelj, mama ga vedno skriva pred menoj.»

Učitelj razlaga razne načine, kako moremo izražati isto misel.

«Pravim: oče dela ves dan. Mirko, izrazi isti stavek z drugimi besedami!»

Mirko: «Oče dela od jutra do večera.»

«Dobro; in ti, Joško!»

Joško: «Od solčnega vzhoda do zahoda.»

«Dobro; in ti, Mihec!»

Mihec: «Oče dela od severa do juga.»

Učiteljica je položila Aničini mamici, da Anica ne zna odštevati.

Oče je sklenil, da bo vsak dan računal z Anico. Začel je takole:

«Če imaš pet jabolk in dve poješ, koliko ti jih ostane?»

Anica prebira nekaj časa prste na desni roki in odgovori:

«Tri.»

«Dobro, in če imaš osem orehov in daš štiri od njih mamici, koliko ti jih še ostane?»

«Štirje.»

«Prav, in če imaš dvanajst črešenj, pa tri poješ, koliko ti jih ostane?»

Anica prebira prstke, prebere jih enkrat, dvakrat, žalostno pogleda očeta in udari v jok:

«Ampak, kje naj vzamem dvanajst prstov, ko jih imam samo deset?»

Kmet in šolar

(Spisal Afanasjev.)

Vračal se je kmet iz mesta domov, šolar pa je tudi teklen na počitnice proti domu. Šolar vidi, da je na cesti veličanska mlaka in prične prositi kmeta, naj ga prepelje čez mlako. Kmet mu reče: »E, brate, ti si učen, lahko sam čez skočiš, če le hočeš.« No, če je tako, si misli šolar, ti jo bom že zasolil. Komaj pa je prišel kmet v sredo mlake, skoči šolar zadaj na voz, zajaha konja, prereže jermenja in uide s konjem čez mlako. Kmet pa ostane na vozu. Kaj je hotel s'oriti? Moral se je skobati z voza pa loviti konja, katerega je pustil šolar na drugi strani, sam pa je utekel. Kmet je vlovil konja, vpregel ga je kakor se je dalo in se je peljal domov. Stopi v hišo in vidi, da sedi šolar pri njem na klopi. Kmet zazija

ter vpraša ženo: «Kaj pa je to? Kdo pa je to?»

«Prosil je za prenočišče,» mu odgovori žena. «Pravi, da ima daleč domov in da je lačen.» «Aha,» reče kmet, «dobro, hvala ti lepa žena, da si ga sprejela. Zdaj pa bom obratunal s teboj, pasji sin.» Kaj hoče šolar. Rad bi utekel, toda kmet je zaklenil za seboj vra in se je postavil pred okno. Zdaj reče kmet šolarju: «No, stopite vendar sem, učeni gospod.» Šolar je prišel. «Kaj je to?» vpraša kmet in mu pokaže ogenj v peči. «Kaj bi naj to bilo striček,» reče šolar, «če ne ogenj.» «Ne, ne veš!» reče kmet, zgrabi šolarja za lase, ga vrti in reče: «ne veš, to ni ogenj, to je čistost!» Slabo je bilo šolarju, pa kaj je hotel. Potem je prinesla kmetica čeber voče in kmet zopet vpraša: «Kaj je to?» «Voda,» reče šolar. «Ne, lažeš, to ni voda, to je blagodat.» In pograbila šolarja za lase, da so se mu vsule solze kakor grahi. — «Kaj pa je to?» vpraša zopet kmet in mu pokaže strop. «To je streha, striček,» reče šolar. «A, ti si učen, na ne veš, da je to visokost,» in ga zopet začne lasati, da so se vsinale šolarju kar iskre iz oči. Reče se je zickal in pokleknil na tla. Šele takrat je rekel kmet: «No, dovoli ji!»

Potem je šel kmet z ženo k večerji. Šolarju na njeta dala prav nič in sta se vlekla spat. Šolar je tudi šel spat, na ni mogel zaspati. Ko je slišal, da kmet in kmetica smrčita, se je pripilazil k peči, vzel ogenj, šel ven in vtknil ogenj pod streho. Sam pa je ostal pod oknom in kričal kmetu: «Striček, hej striček! Vstani! V rogle! Kaj se godi? Kaj na je tam?» vpraša zaspani kmet. «Kaj? Mar ne vidite, da je splezal čistost na visokost? Vi pa striček, vzemite hitro blagodat, pa pojdite hišo zalivat.»

Berača

Šla sta po cesti starca, berač in beračica. Ko se približata vasi, reče starca: «Zdaj na bova dobila mleka!» — Starca odgovarja: «Jaz pa bom v mleko nadrobila kruha.» — Starca se razsrdi in začne kričati: «Ne drobi kruha v mleko, skislo bo, ne drobi kruha v mleko, skislo ho!» — Prišla sta v vas, a mleka jima nihče ni dal.

Kmet in kavke

Prišel je kmet v Moskvo. Postavi se kraj zvonika Ivana Velikega in začne šteti kavke. Na straži v Kremliju pa je stal prebrisan vojak. Ta zakliče kmetu: «Kaj delaš?» — «Kavke štejem, gospod!» — «Kako pa se upaš brez dovoljenja šteti državne kavke?» — «Ali so res kavke carske?» — «No, jaz se ne bom s teboj pogovarjal, kar brž z menoj na policijo!» — «Prosim vas, gospod, zakaj pa na policijo?» — «Kako, zakaj? Zaradi kavk sveda!» — «Oprostite!» — «Ali m'sliš, da bova barantala? Kar brž z menoj, drugače te primem za ovratnik!» — «O, moj Bog, vsaj denarno globo mi naložite!» — «Koliko pa je bilo kavk?» — «Samo 20, prosim!» — «Po deset kopejk vsaka!» — Kmet seže v žep, izvleče mošnjo, odšteje vojaku dva rublja in se vrne domov. Doma pove, kaj se mu je pripetilo. Se reži in smeje. Domači pa mu začno ugovarjati in ga vprašajo, kaj je smešnega na tem, kar je doživel. Kmet pa odgovori smeje

se: «Kih, kih, kih, saj sem nabrisal vojaka. Našel sem okoli 200 kavk,»

Kmet in dvorjan

(Spisal Afanasjev.)

Kmet je oral na polju in našel dragocen kamen. Gre domov in ne ve kam z njim, pa ga sreča sosed, siv starec. Kmet mu pokaže kamen in vpraša: «Kdo to lahko rabi?» — «Nesi k carju,» reče starec. Kmet vzame kamen, oride v palačo in sreča dvorjana. Prikloni se mu do tal in reče: «O, pelji me k carju.» — «Kaj mu hočeš?» — «Prinašam mu darilo.» — «No, kmet, obljubi mi polovico carske nagrade, če pa je ne daš, ne prideš nikoli k carju.» Kmet ni vedel kaj storiti in je pristal na to. Zdaj ga je prišel dvorjan k carju. «Hvala ti lepa, kmetič,» reče car. «Tukaj imaš za darilo dvatisoč rubljev.» Kmet nade na kolena in reče: «Ne potrebujem, oče car, druge nagrade, kakor pešeter udarcev po hrbtu.» Car se je zmedel, a kmet se mu je smilil, ukazal mu je dati petdeset šib prav narabno. Kmet pa je prišel šteti. Ko so mu odšteli petindvajset šib je zakričal: «Stojte, dosti je zame. Druga polovica je obljubljena onemu, ki me je peljal pred Vaše Veličanstvo.» Pekliali so dvorjana in mu naenkrat odšteli polovico kakor se je domenil. Toda on ni bil vesel te nagrade. Car pa se je kmetu zahvalil in mu podaril takoj tri tisoč rubljev za njegovo premenost.

Prebrisan cigan

Raznel je cigan svoj šotor ob jezeru, ležal na bregu cele tri dni in gledal v vodo ter opazoval ribe. Rib je bilo mnogo, pa kaj se hoče, nobena ni hotela skočiti ciganu v usta. Četrtega dne pride kmet z vola in oranje. Nažve ogenj kuha kašo in to skuha. Zdaj ciganu venomer eno sili v glavo: kako bi postal kmetu v kolet. Zato stopi k njemu in ga pozdravi:

«Zdravo očka!»

«Zdravo cigan!» odgovori kmet.

«Veš kaj, očka? Strašno sem se naveličal posne hrane!»

«Čemu pa?»

«Ah, vedno so mi ribe pred očmi, in preveč jih je. — Kaj pa ješ ti, očka?»

«Semo slanino!»

«O, glej, glej! Pa si bova delila! Veš kaj! Dai ti meni slanino, a jaz dam tebi ribe!»

Kmet odreže kos slanine in jo ponudi ciganu.

«Hvala, očka! Toda saj veš, da gre k slanini tudi kos hleba!»

Kmet da ciganu še kruha.

«Ampak veš kaj,» reče cigan čez nekaj časa, «daj mi še žlico kaše.»

Kmet da ciganu še kašo.

«Hvala ti, dobrotnik,» pravi cigan. «Le prid k meni po ribo; ti si meni z roko dajal, jaz pa ti bom dovolil, da boš kar sam jemal kolikor ti bo povčeči.»

Cigan se vrne v šotor, skuha kašo, se najde dosita, leže na trebuh in začne zopet opazovati ribe. Kmet pa pošle k ciganu dečka po ribe. Ta nagovori cigana:

«Zdravo, očka! Oče me je poslal po ribo.»

«Zakaj pa ni prišel tvoj oče sam?» vpraša cigan. «Jaz res ne vem, kaj mi je storiti. Če ti naložim dosi, ne boš mogel nes i, če ti pa dam malo, bo zamera. Reci rajši očetu, naj pride po ribe sam.»

je ponujal mnogo, drugi še več, a čarovnik je dal največ. Starec je prodal ptico, kletko pa je zadržal. Čarovnik se je nategoval na vse načine, da bi dobil tudi tičnico. Naposled pa je vzel ptico, ga zavil v ruto in ga nesel domov. Doma je povedal svojim, da je že kupil lisjaka, ki ga je zadnjič tako ukani. Ko pa je odvil ruto, je videl, da je prazna. Ptice je že davno zletel in se izgubil k svojim roditeljem.

Prišla je zopet nedelja. Sin je bil doma in je rekel očetu: «Oče, danes bom pa konj. Lahko me prodaš, a uzdo obdrži.» Zaleti se ob tla in se izpremeni v konja. Oče ga pelje na trg, trgovci ga obstopijo, mešetarji prično barantati. Starec prodaja, prodaja in prodaja naposled konja čarovniku. Uzde

Deček steče k očetu in mu pove, kar mu je dejal cigan. Kmet napreže konja in požene. Ko pride do ciganova šotora, mu že oddaleč proži roko:

«Zdravo, zdravo, po ribe sem prišel!»

«No, tu imaš žlico,» odvrne cigan, «naiprej greva na juho.»

Potem pelje kmeta k jezeru in mu reče:

«Le vsedi se, očka! Ko boš ta lonec izpraznil, si lahko vzameš vse ribe!»

Kmet ni znil besede, samo pljunil je in odšel jezen, da ga je cigan tako nesramno ukani.

Na'oge

I.

Napiši štirimestno število tako, da so tisočice večje kot enice. K temu pristoj isto število v obratnem redu. Od te vsote odštej različko obeh števil. Delj rezultat z 2 in dobiš boš manjšo obeh števil.

7342	7342	9779
2137	2437	4905
9779	4905	4874 : 2 = 2437.

II. Simetrija števil:

a.

1 x 9 + 2 = 11
12 x 9 + 3 = 111
123 x 9 + 4 = 1111
1234 x 9 + 5 = 11111
12345 x 9 + 6 = 111111
123456 x 9 + 7 = 1111111
1234567 x 9 + 8 = 11111111
12345678 x 9 + 9 = 111111111

b.

1 x 8 + 1 = 9
12 x 8 + 2 = 98
123 x 8 + 3 = 987
1234 x 8 + 4 = 9876
12345 x 8 + 5 = 98765
123456 x 8 + 6 = 987654
1234567 x 8 + 7 = 9876543
12345678 x 8 + 8 = 98765432
123456789 x 8 + 9 = 987654321

III.

Če pomnožimo število 12345679 z 9, dobimo produkt 111111111; iz tega sledi, da dobimo za produkt število s samimi enakimi številkami, ako pomnožimo zgornjše število s kakim mnogokratnikom od 9:

12345679 x 18 = 222222222
12345679 x 45 = 555555555
12345679 x 63 = 777777777
12345679 x 81 = 999999999

Zanimivo je, da dobimo tak rezultat le, ako v pravljeni številni vrsti 12345679 ni 8!

IV.

Posebno zanimivo je število 142.857. Če ga pomnožimo z 2, 3, 4, 5 ali 6, dobimo vselej iste številke, samo v drugačni skupini:

142.857 x 2 = 285.714
142.857 x 3 = 428.571
142.857 x 4 = 571.428
142.857 x 5 = 714.285
142.857 x 6 = 857.142
142.857 x 7 = 999.999

142.857 x 8 sicer ne dá za produkt stare številčne skupine, kajti produkt je 1.142.856, toda če pristaveš prvo število (1) k zadnjemu (6), dobiš število 142.857 samo.

V.

Vzemi katerikoli datum (recimo kak rojstni dan) in ga napiši v skrajšani obliki, n. pr. 12. januarja 1924. = 12. 1. 24. Pisi dan in mesec kot eno število = 121. Pomnoži to z 2 = 242; pristoj 7 = 249. Pomnoži to s 50 = 12.450. pristoj 15 in skrajšano letnico (torej v našem primeru 24. torej 15 + 24) = 12.469, odštej 265 dni = 12.124; tako dobiš zopet zgornjnj datum, ako razdeliš s piko: 12. 1. 24. = 12. januarja 1924.

Kupujte knjige za mladino

v Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova 54.

Ivanček je dobil za god knjigo z živalmi. Otroci gledajo lepe slike. Ivanček pripoveduje, kako se vsaka žival imenuje in razlaga.

Ko odloži knjigo, pravi ded:

«Ivanček, govorci ti je znano, da nekatere živali rade poslušajo godbo, petje ali prijazen človeški glas. Nekateri ptici se nauče kar cele melodije, besede, da, celo stavke. — Poznam pa ptica, ki vrči in godrnja na abecedo. Ali ugaš, kateri je to?»

Ptič, pa vrči in godrnja? ponavlja vnuh in premišlja.

«Ne vem, vdam se!» priznava.

«Vr abec,» pravi ded.

«Aha, tako si to mislil...»

«Mnogo lepih jabolk je bilo danes na trgu,» je rekel ded, ko se je vrnil s sprehoda, «ampak draginja, draginja.»

«In po čem so jih prodajali?» se je zanimal Jurček.

«Po eno, dve, tri kile, po pol kile — kakor je kdo hotel, dečko.»

«Vidiš, spet si se napalil,» se je hčetal Mihec svojemu bratu.

Ded je popil kavo, pogledal vnujkinjo in rekel očitaše: «Nekaj si pozabila, Zorka!»

Deklica je odhitela in prinesla kozarec vode.

«Le postavi na mizo; napiti se znam, ne da bi vzel kozarec v roke,» je dejal ded.

«Res? Pokažite ram, prosimo,» so se oglašili otroci.

Starček se je sklonil na mizo, vzel rob kozarca v usta in pil.

«No, tole bi vi tudi znali, kajne?» je vprašal smej se otroke, ki so pričakovali kako posebno čarovnijo.

Prijazen obisk

Kmet je povabil soseda na obed. Prinesli so na mizo juho z govedino. Gost zabode z vilicami kos mesa, ga nese na svoj krožnik in reče: «No, brat, kar sem zagrabil, je moja sreča». Gospodar je srebal čisto juho in ko je videl, da je gost pojedel meso sam, je pograbil soseda za lase in rekel: «Brat, kar sem zdaj zagrabil, pa je moja sreča.»

Varovalna barva

Učiteljica razlaga otrokom, da imajo živali navadno tako barvo, kakor je okolica, v kateri žive, ter imenuje nekoliko zgledov. Medved, ki živi v severnih ledenih krajih, je bel, jerebico težko ločimo od grude na polju itd. Slednjič vpraša: «Kdo mi more imenovati kako žival, ki ima tako zvano varovalno barvo?» — «Jaz,» se oglasi Anica v zadnji klopi. — «Ti?» se čudi učiteljica. «No, povej nam torej!» — «Naš ata so črni, ker raznašajo oglje.»

300. Baranta'a sta, se pogodila in slednjič je gospod kupil psička za 200 rubljev. Zdaj je hotel starec odpeti ovratnik, toda gospod mu ni dal. Upri se je in ni hotel nič slišati o tem. Oče pravi: «Saj nisem prodal ovratnika, pogodila vsa se samo za psička». Gospod pa zavrne očeta: «Ni res! Kdor kupi psička, obdrži tudi ovratnik.» Starec je ugrabil in prišel do zaključka: Saj se pes res ne kupuje brez ovratnika! — in je popustil. Gospod se je odpeljal s psom, kmet pa je šel z denarjem proti domu.

Graščak je sedel na voz in se peljal. Nenadoma skoči iz gozda zajec. Gospod pomisli, ali bi ne bilo prav, da spusti psa na zajca.

da bo vsaj videl kako teče. Zares

spusti psička, a kaj vidi: Zajec teče na levo, pes pa na desno in se izgubi v gozdu. Dolgo čaka, da bi se žival vrnila, toda psa ni nazaj. Naposled mora oditi praznih rok. Psiček pa se je takoj spremenil v lepega mladeniča.

Oče gre domov po široki cesti in tuhta: «Kako naj stopim čez prag? Kaj naj rečem materi, ko me bo vprašala za sina? — Sin pa ga medtem dohiti in mu pravi: «Zakaj pa ste me prodali z ovratnikom? Če bi ne bil zagledal zajca, ne bi nikoli prišel nazaj. Garal bi celo življenje za vaše grošce.»

Vrnila sta se domov in živela mirno dalje. Čez nekaj časa nagovori sin starca: «Oče, izpremenil se bom v ptička, nesite me na trg in ponudite me ljudem, toda ne prodajte z mano vred kletke, kajti potem ne pridem nikoli več domov.» Vrže se ob tla in glej, že je ptiček. Starec ga zapre v kletko in nese na trg. Takoj so začeli trgovci z očetom barantati. Med njimi se je oglašil tudi čarovnik, ki je takoj spoznal starca in se domislil, kdo je ptica, katero ima oče v kletki. Začela se je kupčija. Eden

je ponujal mnogo, drugi še več, a čarovnik je dal največ. Starec je prodal ptico, kletko pa je zadržal. Čarovnik se je nategoval na vse načine, da bi dobil tudi tičnico. Naposled pa je vzel ptico, ga zavil v ruto in ga nesel domov. Doma je povedal svojim, da je že kupil lisjaka, ki ga je zadnjič tako ukani. Ko pa je odvil ruto, je videl, da je prazna. Ptice je že davno zletel in se izgubil k svojim roditeljem.

Prišla je zopet nedelja. Sin je bil doma in je rekel očetu: «Oče, danes bom pa konj. Lahko me prodaš, a uzdo obdrži.» Zaleti se ob tla in se izpremeni v konja. Oče ga pelje na trg, trgovci ga obstopijo, mešetarji prično barantati. Starec prodaja, prodaja in prodaja naposled konja čarovniku. Uzde

pa mu ni hotel izročiti. Tedaj se domisli čarovnik zvižaje in pravi starcu: «Vsaj posodi mi uzdo, da zapeljem žival do svojih vrat.» Starca napadejo tudi vsi mešetarji, ki mu začno očitati, da se kupčija tako ne sklepa. Hočeš-nočeš, starec se je moral udati in izročiti uzdo. Čarovnik pripelje konja na svoje dvorišče, zapre ga v stajo, priveže na tesno in mu visoko pritegne glavo: revež konj stoji kar na samih zadnjih nogah, s sprednjimi nikakor ne more doseči tal. Čarovnik se pohvali napram svojim, da je zdaj zares kupil lisjaka. Radovedna hči vpraša kje je, steče v stajo in konj se ji tako smili, da začne rahljati vozle. Konj vidi, da so jermenji odprti, izkoristi priliko in oddirja kakor veter. Vsa obupana prileti hči k očetu in mu pove kaj se je zgodilo. Čarovnik se nemudoma izpremeni v sivega volka in zdirja za konjem. Že mu je blizu, zdaj ga bo dohitel. Konj priteče do reke, zakadi se ob tla in postane kapelj ter skoči v vodo. Čarovnik se tudi izpremeni iz volka v ščuko in jadra urno za njim. Kapelj plava na

vse pretege, beži in pride do mostiča, kjer so prale neke perice. Spremeni se v zlat prstan in se skotali trgovčevi hčerki pred noge. Deklica vzame prstan iz vode in ga skrije. Čarovnik pa se ta hip zopet spremeni v človeka in sili v dekle: «Daj mi moj zlati prstan!» Deklica odvrne: «Le vzemi!» in vrže prstan ježno ob tla. Prstan se razleti in razsuje v drobno proso. Čarovnik pa se izpremeni v petelina in začne hlastno kljuvati in požirati zrnje. Med kljuvanjem pa se izpremeni eno zrno v kragulja in ta kragulj se dvigne v zrak ter

se spusti na petelina. Kragulj premaga petelina in oče dobi svojega sina nazaj. Odslej pa ni šel z njim nikdar več na semenj in ni prodajal ljudem svoje krvi, temveč je raje živel doma od poštenega dela.

Iz življenja in sveta

Nebo v januarju

Meseca januarja se podaljša dan skoraj za eno uro, in sicer zjutraj za 19, zvečer za 38 minut. Izračunano po zemljepisni širini mesta Ljubljane, vzhaja Sonce na novega leta dan ob 7:45, zahaja pa ob 16:22; zadnji dan januarja pa vzhaja ob 7:26 in zahaja ob 17:01.

Mesec sreča danes Marsa na svojem nebesnem potu. Jutri je prvi krajec. Dne 6. januarja stoji naraščajoči Mesec v bližini Aldebarana v ozvezdju Bika, dne 10. januarja kot polna luna pri Polusku v Dvojkah; 18. januarja je zadnji krajec, 24. januarja mlaj, zadnji dan januarja pa zopet prvi krajec. Ob mlaju dne 24. januarja nastopi popoln solnčni mrk, ki pa bo vidljiv le na Atlantskem oceanu ter na majhnem delu severnoameriške celine v obsejnem ozemlju Kanade in Zedinjenih držav. Pri nas bo mrk le parcijalen — zasenčen bosta le dve tretjini solnčnega premera. Mrk se začne ob štirih zjutraj. Popoln solnčni mrk je v tem letnem času prav redek, ker stoji Sonce v bližini Zemlje in je torej njen navidezen premer zelo velik. Sedanjí solnčni mrk je mogoč vsled tega, ker stoji tudi Mesec v bližini Zemlje ter je njegov navidezni polmer še nekoliko večji kakor solnčni polmer.

Glede zvezd nepremične naj omenimo, da so zimska ozvezdja sedaj v največjem sijaju. Početkom meseca januarja se pojavlja Orion kmalu po mraku ob 17:30; koncem meseca pa stoji ob tedaj že pomnejšem astronomskem mraku že precej visoko na nebu. Sirij, najsvetlejša zvezda našega neba in obenem južna meja zimskih ozvezdij se koncem meseca pojavlja približno ob 18. uri. Tako je veliki nebesni šestokot, ki — začeni pri Kapeli na severu — preko Aldebarana v Biku vodi k Siriju in se potem zaključí na severu po svojih predhodnikih Prokion in Poluks in je torej vidljiv ves mesec januar.

Izmed zvezd premične je sedaj na večernem nebu vidljiv le Mars, ki stoji ob nastopu teme na jugu ter zahaja proti polnoči. Najsvetlejša planeta, Večernica in Jupiter, stojita na jugovzhodnem jutranjem nebu ter sta zaradi svoje svetlobe vidljivi še v jutranjem mraku. Merkur, ta pri nas tako redki nebesni gost, doseže 17. januarja svojo največjo oddaljenost od Sonca in vzhaja potem poldrugo uro pred Soncem. Saturn stoji v ozvezdju Tehtnice; vzhaja početkom januarja ob treh, koncem meseca ob eni po polnoči in ostane vidljiv do jutranje zore.

Naj končno omenimo še mrkanje Solna

in Meseca v letu 1925. Popoln solnčni mrk nastopi dne 24. januarja, okroglast mrk dne 20. julija, ki pa bo vidljiv le v področju Tihega oceana. Delni mesečni mrk bo 8. februarja in 4. avgusta; obakrat bodo zasenčene približno tri četrtine mesečnega premera.

Iz starega Babilona

Palača prvih babilonskih kraljev odkopana.

Kakor poroča S. Langdon, profesor asirijologije na oxfordski univerzi, ki vodi izkopavanja v Mezopotamiji, so delavci odkopali palačo prvih babilonskih kraljev. To odkritje predstavlja najstarejšo najdbo, kar jih je bilo do zdaj izvršenih v Orijentu. Odkopana palača je še popolnoma ohranjena. Komisijski je najdbo proučila, je dognala, da so se Babilonci pri gradnji kraljeve palače posluževali posebne vrste opeke, kakor jo najdemo le pri najstarejših nam znanih stavbah.

Ko so delavci odkopali zunanjo zidovje, so raziskovalci zagledali dolg, veličasten hodnik iz katerega vodijo vhodi v stranske prostore. V bližini hodnika se nahaja močvirna, s stebri podprta dvorana, ki leži od vzhoda proti zahodu. Preko nje dosepe do prestolne dvorane. Kolikor so mogli razbrati iz napisov, ki so jih dosedaj razrešili, so se v stebričasti dvorani zbirali kralji in njegovi modri, kadar so vršili sodniško službo.

Okrog in okrog prestolne dvorane so razporejene množevilne plošče, v katere so čudovito spretno vrezane slike, predstavljajoče prve babilonske kralje, ki gredo na vojso. Na njih se popolnoma natančno razločijo obleke in črte, v katere so se odevali takratni kralji. Kakor trdi profesor Langdon, niso bili babilonski kralji semitskega rodu. I kralji i njihovi ujetniki so upodobljeni z okroglimi glavami, lica imajo popolnoma obrta. O njihovih očeh se najprej dvigne, potem pa pada. Langdon meni, da je s tem doprinese dokaz za njegovo gornjo trditve, kajti Semiti nimajo vodoravnih oči. Ostale plošče predstavljajo babilonske vojake, ki se vračajo z vojne. Vse slike so izvršene tako dobro, da moramo občudovati umetnost takratnih Babiloncev. — V bližini prestola so odkrili napise, ki so izvršeni s pomočjo slik. Ti napisi so najstarejši te vrste, kar jih do danes poznamo. Upodobljene so roke in glave; z njihovo uporabo se sestavlja lista sužnjev, ki so bili zaposleni v kraljevi palači.

Najhitrejši človek na svetu

Glava 3. sept. 1924

V Parizu se je mudil te dni francoski avijatik Bonnet, ki je pred kratkim dosegel svetovni rekord v hitrosti 445 km na uro. Sedaj izjavlja, da s tem rekordom še ni zadovoljen in da hoče doseči 500 km. Večjo hitrost aeroplana misli doseči s tem, da zmanjša zračni upor. Tega misli zmanjšati na ta način, da odstrani tiste dele aeroplana, ki služijo za pristajanje, to je spodnji okvir s kolesi. Novi aeroplan bo zgrajen tako, da bo pri vzletu voz, na katerem se je aeroplan pognal naprej, ostal zadaj, naprej pa bo šel aeroplan brez spodnjega dela. Problem pristajanja pa misli rešiti na ta način, da bo vdelal v aeroplan neke vrste lahke berglje, na katere se bo pri pristajanju opiral. Med poletom pa bodo te berglje skrite, tako da ne bodo povečale zračnega trenja.

Na carskem dvoru

Anekdote, katere navajamo spodaj, so posnete iz spominov D. Teljakovskega, nekdanjega ravnatelja državnih gledališč v Petrogradu.

Carica-mati, ki se sedaj biva na Danskem, ni mogla razumeti, čemu hočejo popravljati njeno še popolnoma novo kočijo. Rekli so ji, da se tako glasi pogodba z dvornim mojstrom Bultingom. On dobi vsako leto plačo za popravila, ne glede na to, ali se vozovi popravljajo ali ne. Knez Obolenski, minister carskega dvora, je zahteval vpogled v tozadevno pogodbo in se je prepiral, da je bilo res tako zapisano.

Car je nekoč zvedel, da porabi on sam dnevno skoro poldrugi kilogram sladkorja. Odredil je štediti, ker se mu je zdela ta številka previsoka. Odslej so mu vedno ponudili sladkor v stekleni posodi, kjer je ležala pod servieto obrnjena skledica, da bi ležala gorí samo ena vrsta kock sladkorja.

Zena carjevega bratrance vojvode Leuchtenberškega je vstala ob 11. uri zvečer, bdela do 9. ure zjutraj in nato prespala vselej ves dan. Imela je 9 psov. Vsako noč se je moralo zaklati 12 kokoši.

katerih je tra so se pekla na maslu. Te zrezke so dobili psi, zraven pa so pohrustali dnevno 300 kosov biškotov. Otroci (hči in sin) pa so pojedli po dnevni, kar so pustili psi in mamica.

Ce sta zajutrkovala ali obedovala car in carica pri carici-materi v Aničkini palači, je stalo vselej na mizi čajno maslo treh različnih dvornih mlekarov posebej. Na carjevo vprašanje zakaj to, so mu rekli, da se to vrši na posebno povelje. Car je velel slušati preiskati in preiskava je dognala, da je bilo maslo ene in iste vrste in da so lakajji servirali tako samo zato, da so se lahko okoriščali pri računanju.

Ko se je vsedla nekoč carica-mati v odprto kočijo, je počila vozniku na hrbtu sukna in se razparala po šivu. Vse to je bilo storjeno seveda nalašč, ker je odločila carica prejšnjega krojača zaradi predlaganja nesramno visokih računov. Novi krojač pa je bil skromnejši, a zato ni imel prijateljev.

Nenavadni novoletni običaji

V Birmi, kjer s začenja novo leto z aprilskim ščipom, so slovesnosti tega praznovanja precej čudne.

Pred vsako hišo postavijo palisado visok šest do sedem čevljev, jo okrase in okusno opremito z vrči, polnimi vode. Vmes postavijo lončke s cvetci, da je videti vse vkup kot čaroben vrt.

To so priprave za novoletni praznik, ki se v splošnem obhaja v veliki bitki — z vodo. Vsakdo ima pravico politi svojega sosedo ali kogarkoli, ki gre mimo. Poglavitna bitka se seveda vrši med moškimi in ženskami, ki oblivajo drug drugega kot besni. Razumljivo je tudi, da ne izostajajo otroci, ki pridejo vedno na svoj račun. Z ozirom na to praznovanje se domačini na Novo leto oblečejo v najslabšo obleko, ki jo imajo, otroci pa capljajo navadno kar v Adamovi ali Evini obleki.

Reja srebrnodlakih lisic v Franciji

Te dni je despetlo v Francijo iz Amerike 45 živih srebrnodlakih lisic. Ta vrsta lisic je že zelo redka celo v Aljaski in v Rusiji, zato ima tudi njihov kožuh bajno ceno. Novi gospodar teh lisic, g. Bernay, je priredil za nje v Alzaciji posebno vzre-

Glava 4. sept. 1924

jevališče, kjer bodo živeli pari oddeljeno v posebnih ograjenih prostorih. Od reje teh lisic si obeta velike dobičke; 50 odst. križanje srebrnodlake lisice s črno dá že 30 do 35 odst. srebrnodlake lisice, ki ima še vedno ogromno ceno. Za prevoz iz Amerike je plačal 3000 dolarjev, zavarovane pa so bile lisice za lepo vsoto 90.000 dolarjev. Vsaka teh lisic ima seveda svoj rodovnik, ki sega najmanj do četrtega kolena nazaj.

Kupovali ste in kupovali boste

tudi v novem letu najboljša oblačila iz najfinjšega angleškega sukna samo pri trdkí

Drago Schwab v Ljubljani

Božičnica pri predsedniku Doumergue-u

Glava 4. sept. 1924

Predsednik francoske republike je na sveti večer povabil k sebi revne pariške šolarke, in sicer iz rodbin, kjer imajo veliko število otrok. Dvesto dečkov in deklic, ki so jih določili župani pariških okrajev, je prišlo v palačo «Elysées», kjer stanuje predsednik. V slavnostni dvorani

so prisostvovali gledališki igrí «Božična noč» in se nato podali v obednico k zakuski. V sosedni dvorani jih je čakalo božično drevesce, bogato obloženo z igračami. Naša slika kaže pridne malčke z božičnimi darili.

I. Petruševskij:

Visoka karijera

Piérre Ptičkin, mlad, nadebuden sodni kandidat pri beloteljatskem okrajnem sodišču, je od veselja plaval v sedmih nebesih. Baje so se začele izpolnjevati njegove stare sanje, da dobi dostop v višje kroge in postane tam sam svoj človek: — danes je dobil povabilo na kosilo k Pervakovim.

«No — kaj še — ...» poroče kakšna razumnica, «prava roč! Pervakov si bogati in gostoljubni ljudje in pri njih obedujeta skoro vsak dan po dva do tri gosta, pa zato vendar ne skačejo v sedma nebesa ...»

«Tisto je že, tisto,» mu odgovorim na to. «Toda saj ni danes pri Pervakovih kakšen navad, vsakdanji obed s steklenico rdečega vina, nego dvakrat zares kar goda; danes je poseben dan, danes kar štiri praznično god, ko je že skoro v vsaki hiši, če že ne v ročkah. Nadečka ali Ljubčka, pa vsaj Fifočka ali Sonječka. Pri Pervakovih sta celo dva godova: Vera Andrejevna sama in Lči Ljubčoka.»

«Pervakov je znan bozataš, kulturni delavec in predsednik mesta,» je vesel mislil Ptičkin in pljuskal v maskinšu in v visokih galosah po jesenskih nilakah na cesti, gredoč iz službe domov. «Dve sta godovi; zaradi starije pridejo gubernator, podguberna-

tor, državni pravdnik, plemiški predsednik in druge visoke gubernijske zverine. Zaradi mlajše pa najbolje ne veste in ves cvet beloteljatske mladine Ples bo tudi; saj se niso zaman že včeraj zmenili z zapriseženim igralcem na klavir Klavikordovim in mu strogo naročili, da ne sme deti v usta mokave ročice in da se naj naspi, kakor se spodobi.»

«Vsaj slučajno nekam ...» je nadalje sanjaril naš nadebudni kandidat. «Zlaj ga bješi! Karijera mi je zagotovljena! Imenitno bomo jeili, pili, se predstavili gubernatorju, državnemu pravdniku in drugim oblastnikom, plesali, kolikor nam srce pozeži, lazili za najznamenitejšimi damami, glavno je pa, da postanemo človek bon-monde, kar je prva stvar za dosego karijere. Kadar je enkrat fant povsod znan, kadar ga sprejmejo v najboljši hiše in če je še majhno brihten, sta mu seveda zagotovljena visoka karijera in častno mesto gubernijskega leva. Pa tudi v službi ne obsedi; Ane Pavlovne in Marije Aleksejevne bodo potegnile za ušesa, da mu vse skupaj ne izpodletí.»

«Kaj pa obleka? je bjepona blisnilo v glavi nadebudnega človeka. «Saj obleka naredi človeka, kakor pravijo. Nič hudega, sukničje in blače sta še čisto dobra. Lejha ga je šele v tork skrtalil. A čevlji?»

Pri spominu na čevlje je bodočega

Ljubljena vse veselo razpoloženje nekoliko minilo. Vedel je, da čevlji ne bodo več dolgo trajali in, dasi še vedno prenašajo mirno delo, vseeno bodo mogli vzdržati živahnega galopa ali junaške mazurke in pojdejo narazen — to bo škandal ...

«Eh, kje smo še mi propadli ...» je pogumno rekel Ptičkin. «Pojem kupit nove, da bom vsakemu kos ...» In ne da bi se dolgo pomišljal, je mahnil naš junak na glavno ulico Dvorjansko, kjer so se, kot mislijo v vsakem zanesljivem gubernijskem mestu, nahajale vse najboljše trgovine.

V trgovini, kakor se je glasilo na tabli, «Ivana Ivaniča Prihodjko z Dunaja», je Ptičkin takoj, ne da bi pomislil, zavrgel ponujene mu čevlje iz kozlovine, narejene po naročilu, in oholo naznanil, da danes voli ples s kotiljonom na prireditvi pri predsedniku in mora imeti zato kaj posebnega.

Ivan Prihodjko «z Dunaja», ki je bil seveda ves prežet spoštovanja do tako visokega odjemalca, je urno priznaval, da čevlji iz kozlovine v resnici niso primerni. Nalahko se je popraskal s šilom po glavi in si nekaj minut s težavo belil glavo, nakar se je spomnil, da ima par, ki lahko uspešno tekmuje z vsakim iz prestolce. Obrisal je z rjavom debelo plast prahu s škrtlje in potegnili iz nje par čudovitih, najmodernejših, svetlo se bleskajočih laka-

stih čevljev.

Piérre se je kar stemnilo pred očmi. «No,» si je mislil, «zdaj je zmaga zagotovljena ... Čeprav plačam deset zlatih ... Takih čevljev še sam budič nima, bom že pokazal, kaj se pravi velik kavaler.»

Začela sta meriti. Desni je bil nekoliko preširok, levi ga je pa takoj neusmiljeno tiščal. Toda noge, noge! Kakšna krastota je nastala; celo sam lastnik jih ni več poznal.

«Nič hudega,» ga je zagotavljal Prihodjko z Dunaja, želeč se iznebiti ž tri leta starega blaga; «izvolite, bodite prepričani, jaz živim za gubernatorja, prevzvišeni me pozna, vernite mojim besedam, ne boste jih nosili eno uro, ko se bo desni ulegel, levi na raztegnil. Ta lak ni kakor juhten ali Hamburg, on je avoglevjan kot gospodična, za ples je pa prvovrsten ...»

«Res» je končal Ptičkin; «se bodo raztegnili, novi so vedno taki, saj so me ti-le tudi tiščali, pa jih že tri leta ne nosim, ko so se že razširili kot korito ...»

Naš junak je kakšne pol ure baranttal za «proformo» in plačal čevljarja «z Dunaja» osem in pol. Potem se je s svojim dragocenim plenom še bolj vesel, a še do zadnjega prepričan o velikem uspehu, napotil domov.

Kosilo se je že začelo. Velikanska miza, ki jo kar tonila v rožah, je

O pariški univerzi

Pariz, v decembru.

Njeno impozantno, prostorno poslopje tvori tako rekoč središče bestega, oziroma latinskega okraja. Tisoči in tisoči domačinov in tujcev črpajo iz njenega bogatega vira ali v omejo učenosti, bogastvo znanosti, ki so ga daljna stoletja nagrmadila vanjo, vires, sisteme in metode, ki so jih razvila, izpopolnila in potrdila dolga, dolga leta tipanja, iskanja, truda in vztrajnosti. Čez dan je vse živo v njej, v učenem čebelnjaku, kamor letajo po sladki med znanja ukaželjni, resni troti, pa tudi vesele, lahkonožne čebelice, ki obiskujejo vseučilišče le pol za res, pol za smeh, da jim hitreje mine čas. (Pa je tudi tu več častnih izjem, kajpada!) Univerza je skoro mesto zase, nekaka centrala francoske in svetovne učenosti, kjer se ob njenem bogatem viru napajajo zastopniki skoro vseh plemen in narodov sveta. Sediš pri predavanju in poslušaj. Ob tebi siedi pazljivo in točno profesorjev izvajanje za morec, za teboj škrtá po papirju Japonce ali Kitajce in se zraven pači, kot da mu nekaj ni všeč, pred teboj so v odmoru govorili špansko ali portugalsko, tam ita! Lijansko in rusko, pa poljsko, bulgarsko in češko — ter še po naše včasih. Na hodniku si srečaš Arabca z Angličem, ponosnim, vzvnanim, ošabnim, solidno elegantnim (za si to lahko privoščí, ker ima dovolj cvenka v žepu, yes!), takoj nato si še vstric z Amerikancem, Alžircem, Turkom, Grkom itd. Babilonski stop, ki se, upajmo, ne bo podrl, ker sicer — joj nam! ...

Pariška univerza ima staro, zanimivo zgodovino. V dvanajstem ali mogoče že v enajstem veku so na mestu prejšnje cerkve Naše gospe, kjer je v rimskih časih (v Lutetii) stal Eskulapov tempelj, tedanja duhovniki ustanovili nekeke višje šole za klerike, na katerih so učeni cerkveni funkcionarji predavali o sedmih svobodnih umetnostih. Ta univerzita, to je splošna korporacija učenih ljudi, je bilo javno potrjena od kraljeve in škofjske oblasti. Vendar so okrog l. 1200. pod vlado kralja Filipa Avgusta zbog nekega pretepa dijakov s policijskimi organi cerkveni krogi odtegnili univerzo kraljevi nadvladi.

Leta 1303. je pariški duhovnik-anmónier Robert de Sorbon vseučilišču «za uporabo revnim magistrom, ki študirajo na teološki fakulteti» sezidal lastno poslopje. Ta univerza je vsebovala faktično vse tedanje šole, od najnižje do najvišje. Tako se je na primer desetleten deček vpisal na Sorbonne (ime pariške univerze po ustanovitelju, ki se je ohranilo do danes) in se v rjej izšolal od najskromnejših početkov do visoke časti doktorja teologije, medicine ali prava (dekretoev). Ta univerza je kmalu postala popolnoma odvisna od papeža, kateremu je važno vseučiliško nadzorovalno oblast odvzel šele dokaj pozneje kralj Karel V. (leta 1445).

V sedemnajstem stoletju je prvotno sorbonneino poslopje razpadlo. Zadnja leta je tudi univerzitetno delovanje že tako opešalo, da institucija imena univerze kar ni več zaslužila. Podjetni in znameniti kardinal Richelieu je končno leta 1627. dal sezidati novo vseučiliško poslopje z impozantno kapelo in obširnimi dvoriščem. Poslej se je univerza, ki je pa še ostala mnogo let večinoma le bogoslovna (skolastična), mogla svobodneje razvijati. Vendar učenosti, ki je životarila skoro le med štirimi stenami njenih predavalnic, še dolgo ni mogla uveljaviti v širši javnosti. Pravna fakulteta je ostala še nadalje verska in teološka in je imela samo šest profesorjev. Predavali so večinoma le kanonsko pravo. Medicinem je vseučiliški statut predpisoval, da morajo «često prisostvovali razgovorom in javnim debatam». V petih letih pa so morali biti navzoči vsaj pri dveh predavanjih o anatomiji. Moškeri, ki v tolikih komedijah biča zdravniško znanje in prakso tedanje dobe, ni kar nič pretiraval. — Na umetnostni fakulteti so morali dijaki govoriti samo latinsko. Do znanstvenih raziskovanj sploh niso prišli, ker so ponajveč samo dekla-

držala celo baterijo steklenic in zakuskov.

Kakor je slutil Piérre Ptičkin, tako so tudi bili pri mizi vsi beloteljatski olimpejci in strelonomci na eni strani, na drugi pa najzanimivejše gospe in gospodične. Z eno besedo — ves cvet beloteljatskega prebivalstva se je zbral na «kusne piroge Pervakove.

Ptičkin je bil neskončno srečen. Ko se je pozdravil z gospodičjo, je celo utegnil pobrati njen padli robec, za kar se mu je Pervakova v vsakem oziru preljubezniva dama, prisrčno zahvalila in ga celo vprašala po zdravju, čeprav mu je rekla Babočkin.

Pri mizi je sedel tik ene od najzibahnjejih beloteljatskih gospi, zraven žene preiskovalnega sodnika, gospe Piročkove, ki je z njim predrzno kokotirala, kar mu je seveda zelo prišlo. Samo ena stvar je malo motila in nekoliko spravljala ob dobro voljo našega junaka, namreč njegov levi čevl. Ta nikakor ni hotel biti deložen splošnega triumfa celega Ptičkinovega bitja, ampak je vedno bolj crescendo in crescendo uporno stiskal zaupano mu levo nogo in ni na noben način upošteval ne priljubljenih, ne nepriljubljenih posestnikov kurjih oči.

Pojedli so predkosilec in juho. Ze ni več bilo samo storoja, ampak posledice so se čutile tudi še pod

mirali, recitirali in žonglirali s besedami. V višjih semestrih pa so se bavili večjima samo z logiko in etiko, metafiziko in fiziko. — Tekom sedemnajstega veka je na nasprotnem bregu Seine Mazarin dal sezidati kolegij štirih narodov za mladino iz okupiranih krajev (Italije, Flandrije, Alzacije in Cerdanije), kralj Ludovik XIV. pa je ukazal, da morajo na juridični fakulteti predavati tudi o rimskem in francoskem pravu.

V osemnajstem veku je univerza života dalje brez moči in brez velikih uspehov. Producirala je doktorje na štirih fakultetah, ugleda si pa ni mogla nikjer pridobiti. Med revolucijo ji je končno 1. vetrovnik leta III. republikanski zakon vzel vse subvencije in vso imovino ter tako popolnoma onemogočil njen nadaljnji obstoj. Preselila se je v razne kolegije in zbirala pod gostoljubno streho različnih drugih manjših in primitivnejših šol nove sile za novo, sočnejše življenje.

Čez sto let je republikanska vlada (1885.—1900.) postavila najvišjemu znanstvenemu zavodu Francije prostorno poslopje, ki je danes dika in ponos prestolice. Od Richelieujeve univerze je ostala samo kapela, kjer je kardinal pokopan pod impozantnim nagrobnim spomenikom. Načrte za novo stavbo je napravil arhitekt Nénot. V njenem okrilju pa je danes ob tolikem številu dijaštva in tolikih panogah znanosti prostora le za naravoslovno-matematično in filozofsko-literarno fakulteto. Medicina in pravna fakulteta imata svoji prostorni stavbi. Nova Sorbonne ima krasne predavalnice (amfiteatre), ki so jih okrasili s slikami in kipi prvi mojstri Francije, veliko centralno knjižnico, moderno urejeno seminarje, institute, laboratorije itd. Ogromna stavba, pa še na vseh koncih in krajih manjka prostora za nove pridobitve.

Zanimive so sodobne oficijelne univerzitetne slavnosti, ki so ohranile še bleisk, obrede in sijaj srednjeveških ceremonij. Zadnja taka «séance solennelle de rentrée de l'Université» se je vršila letos ob priliki promocije honoris causa osmih evropskih znanstvenikov, med katerimi je bila častno zastopna tudi naša domovina z znanim fizikalnim geografom in geologom, profesorjem Jovanom Cvijičem. V velikem vseučiliškem amfiteatru so se zbrali predstavniki znanstvene in kulturne Francije, zastopniki tujih držav in raznih društev ter mnogo občinstva. Imenitno je bilo videti univerzitetne profesorje v barvastih plaščih in z baretii (vsaka fakulteta ima svojo barvo), potem rektorja in dekane z vseučiliškimi insignijami, bahavo opremljene pedele (to so veliki gospodilji), kirasirje v gala uniformi, ki so vodili na prostore povabljene goste in tvorili častni spalir, potem stare profesorje iz Collège de France, nesmrtni člani Francoske akademije in tako dalje. Pred slavnostnim introitom in v odmorih med posameznimi promocijami je svirala godba republikanske garde. Pomp, sijajni vnanji efekti. Muzika navdušenih govornikov — slast ušesom, barvni utisi — ogora je za oči. Francozi znajo take reči.

P. K-n.

Abbe Rousselot

Grafika: Eugène Bérard

Poročali smo že o smrti znanega francoskega učenjaka Rousselota, ki je bil zadnja leta profesor eksperimentalne fonetike na Collège de France. Njegova epohalna dela na tem polju so mu prinesla častno ime «očeta eksperimentalne fonetike». Njegove znanstvene razprave so važne za vsakega jezikoslovca, pa tudi za vsakega pevskega umetnika.

kolenom. Ptičkin je začel od bolečine neprimerno odgovarjati soedi, žudi preiskovalnega sodnika, in je vedel, če pojde tako naprej in če ne bo noga vsaj za minuto osvobodjena neusmiljenega obzema, ne bo samo do plesa, ampak še do sladkega bo komaj vzdržal.

Obračal je nogo pod mizo in pritiskal sedaj na en kraj, sedaj na drugi in na vse načine brezuspešno skušal sezuti nogo in tako vsaj malo olajšati bolečine; tako je z vsaj nogo lahko pritiskal na zadnji del čevlja-inkvizitorja. Upornik je popolnoma nepričakovano zlezal naprej in je bil skoraj sezut. Bolečina je hipoma ponehala, svetlo obdobje Perwakovih je postala še svetlejša, jestvina okusnejša in lepa sodnica še krasnejša.

Ko je bodoči karjerist čutil, da se je čevljev sezul in da je noga bosa, se je najprej prestrašil («če bodo zapazili»), a se je pomiril, češ, da je miza velika, da nihče ne gleda pod mizo in tako seveda tudi sezute noge ne bo videl; z ozirom na bodoči ples je na vsak način potrebno, da se noga odpočije, ko pa pride tisti čas, naredi, kakor da bi dvignil padlo servijeto (kar ni prav nič nedopustnega — državnemu pravniku je že dvakrat padla), in hitro ter neopaženo obuje čevljev.

Ko si je naš junak sestavljal tako zvit načrt za obnovitev podrtega ravno-

Lisette

Grafika: Eugène Bérard

Quartier latin se imenuje v Parizu študentovski okraj, kjer vlada tradicionalna dijaška razposajenost posebno v prispustnem času. Znano dijaško zabavišče je takozvani Bal Bullier, tu se volji za vsako leto kraljica študentovskih prireditvev, ki nosi priprosto ime Lisette. Za letošnjo sezijo so si študentje izbrali za svojo Liziko gospodično Julijo Simon, simpatično dvajsetletno blondinko, ki bo s svojimi lepimi očmi gotovo vnela srce marsikakega študenta.

Slepe živali

Eden izmed temeljnih bioloških zakonov pravi, da se organi živih bitij razvijajo sorazmerno z njihovo uporabo. To velja za razvoj poedince — pogledimo samo krepko mišičevje kovača, pa tudi za razvoj živalskih vrst in celih skupin tekom mnogobrojnih generacij.

Precejšnje število živali je zavzelo v gospodinjstvu narave taka mesta, kjer oči ni mogoče rabiti. Ni čudno, da so jim oči od rodu do rodu v skladu z omejenim zakonom vedno bolj pokrnile, dokler ni kot rezultat nastopila popolna slepota. Prav slabe oči ima tudi naš krt. Pod zemljo jih prvič ne rabi, drugi pa upliva tukaj škodljivo tudi zemlja in pesek. Bolj na jugu pa živi vrsta krtov, Talpa coeca, s še bolj reduciranimi očmi.

V krasih jamah živijo organizmi v popolni temi. Vse pristne jamske živali, ki jih nikdar ne najdemo izven jamskih temin, so popolnoma slepe. Brez oči je človeška ribica, neštevilno jamskih hroščev, poljev in pajkov. Slep je jamaški rak, ki plava v votlini Krke in v drugih naših jamskih vodah. Slepe so jamske stonoge in razne druge živali. V Ameriki živi v »mamutovi spilji« v Kentuckyju tudi slepa riba. Za vse te živali pa lahko dokažemo, da je njihova slepota nastala postopoma tekom dolgih tisočletij. Na eni strani so jim ohranjeni vsaj v notranjosti oči namenjeni deli živcev oziroma možganov. Na drugi strani pa poznamo sorodne oblike z vsemi stopnjami od dobro razvitega pa do popolnoma krasnega očesa. Tiste, ki živijo na solnčni svetlobi, imajo, čeprav so bližnje sorodnice slepih, popolnoma dobre oči. Živali polteme, n. pr. takšne, ki žive pod kamenjem, pod debelimi plastmi gnajočega listja ali v jamskih vlogih, imajo sicer oči, toda te so majhne in slabo razvite. Prava tema in slepota pa gresta roko v roki.

Francoski zoolog Viré je celo s poizkusom dokazal, da tema povzroči tekom nekoliko rodov izgubo oči. Eksperimentalno je v pariških katakombah z majhnimi vodnimi živalicami z daljnega sorodstva našega raka. Vzel je take živalice iz nadzemskih potokov in jih prestavil v »večno temo«. Ker se hitro množijo, je lahko po par rodovih opazoval učinek: znatno slabše, krnaste oči.

Kakor pa opazujemo pri takih ljudih, ki jih od rojstva spremlja slepota, da so njihovi ostali čuti finejši in tako nekako

načomeščajo vid, tako velja to tudi o slepih živalih. Če njihove noge so razmeroma zelo dolge, še bolj so pa podaljšane tipalke in tipalne kocine. Vojalni organi so izborno razviti. Tako se ti slepci v onih zanje ogromnih prostorih navzlic vsej temi gibljejo neovirano in z vso sigurnostjo zasledujejo svoj plen: tipajo in vohajo — to jim popolnoma zadostja.

Toda imamo še tudi druga kraljestva slepote. V indijski sveti reki Gangesu živi celo delfin, Platanista gangetica, ki ga moramo šteti med slepe. Sveta reka je namreč tako motna in blatna, da so postale že prednikom Plataniste v njej oči neuporabne.

Iz istega vzroka so pač bili slepi mnogi Trilobiti, predhodniki rakov, iz kambrijske dobe zemeljske zgodovine, katerih okamenela ostanke najdemo v velikem številu n. pr. na Češkem. Kamenje, ki jih hrani, je okamenelo blato. V katerem so živeli v pradavnih časih. Iz teh starih časov poznamo tudi ribo, ki je živel v blatu in bila slepa.

Največje ohmočje teme pa je v globinah morja. V najčistejši vodi so samo zornice plasti razsvetlele. Praktično so že pod 80 metrov temne, pod 400 metrov pa niti fotografska plošča ne registrira več učinka svetlobe. Vse morske globine pod to mejo so tedaj absolutno temne. Vrhu tega so pokrite s plastjo mehkega blata.

Živali so našle problem te teme na dva načina: ene so slepe — to so tiste, ki živijo bolj mirno življenje na dnu; druge — to so strašni roparji z ogromnim žrelom in razvitimi zobovjem — pa nosijo na svojem telesu komplicirane svetilke: žareča telesa z lečami in reflektorji. Zraven njih pa še dobro razvite velike oči! Kajpada je tukaj rešila priroda problem teme na mnogo bolj dovršen način nego pri ubogih slepicih!

Hipnoza pri živalih

Razni učenci so raziskovali tudi hipnozo pri živalih ter so prišli do zanimivih uspehov. Dognali so, da so med živalmi zlasti kače, katerih vpliv na druga bitja je sliden hipnozi. Ko si izbere kača svojo žrtev, dvigne glavo in zre nepremično nanjo, dokler se njeno pogleda ne srečata. V tem hipu se prestraši žival fascinirajočega pogleda svojega nasprotnika tako, da ji odpovejo trenutno vse moči in počaka mirno, brez posebnega obnavljanja na izvršitev krute usode.

Mnogo ljudi je bilo priča, kako je kača, ovita okoli veje, očarala plico, da ni mogla več zleteti; trlotala je neokretno od veje do veje ter padla končno vsa omotena v žrelo kače in postala tako njen plen.

Zelo zanimiv je sledeči doživljanj angleškega polkovnika Beverleyja. Na nekem daljšem sprehodu je v spremstvu

svojega prijatelja našel sredi pota zajca, sedečega nepremično na zadnjih nogah. Polkovnik se mu približa in z lahkim udarcem bica ga zdravi iz njegove čudne otroposti. Nato se umakne zajec za kakih 10 korakov in zapade ponovno v prvotno otropost. Ko skuša polkovnik dognati vzrok temu pojavu, zagleda v grmovju klopotačo, katere je zasledovala svoj plen z nepremično na njega uravnanim pogledom. Čim se je približevala zajcu, skušal je slednji ubegniti, toda zaman. Padel je zdaj na eno, zdaj na drugo stran in ko se mu približa do neposredne bližine, pada zajec zopet, telo se mu jame smrtno tresiti, kača skoči nanj, se ovije okoli njega, mu zdrobi kosti ter ga požre.

Pri pajkih in nekaterih drugih žuželkah opazimo, da skrbijo svoje noge tesno k telesu, če se jih dotaknemo in ostanejo v tem stanju večnih dolgo časa, kot bi bile mrtve. To spominja na nekako kateptično stanje, katerega se poslužujejo v samoobrambo najbrž z namenom, da odvrnejo sovražnika, češ da so mrtve.

Zanimiv je tudi sledeči poskus, ki ga lahko napravimo n. pr. s kokošjo, golobom i. dr.: žival položimo vznak na mizo ali na tla ter ji držimo nekaj časa noge in perutnice, da se pomiri. Nato pritisnemo nalahko njen kljun k mizi. Ko je žival popolnoma mirna, ji položimo pred kljun kredo ter potegnemo z njo debelo črto, dolgo kakih 10 do 20 cm, pustivši kredo na koncu črte. Sedaj lahko spustimo žival in na naše začudenje bo vztrajala v tej nenavadni legi dolgo časa kakor otpla in bo strelala nepremično v belo črto, katero smo zarisali s kredo.

Neovrnjive dokaze o uplivu človeka na živali nam nudijo predvsem krotitelji zveri. S kako občudovanja vredno govoritjo obvladajo te-ti najkrvoločnejše zveri, je videti že marsikdo v večjih cirkusih in zverinjah.

Ponosni levi, kakor zavratni tigri itd. se uklonijo volji krotitelja tako, da se udajo docela njegovemu uplivu. Lev pušči na sebi jezdit, ubogljivo odpre svoje strašno žrelo, da položi vanj gospodar svojo glavo; tiger mu liže, kot dobrihajoča se mačka roke in obraz in končno mu ležejo ti krvoločnejši velikan pred noge, kot najzvestejši pes ali krotko, nedolžno jagnje.

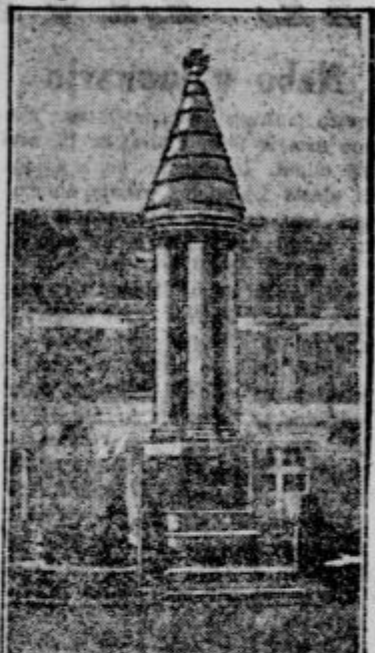
Z mirnim, ostrim pogledom, iz katerega seva jeklena volja, odločnost in neustrašenost, vežejo krotitelji pogled zveri nase, da jih podjarmijo tako s svojo voljo.

Pripovedka, kako se reši človek napada leva s tem, da mu gleda ostro in neustrašeno v oko, je znana vsakomur še izza prirodozlovnega pouka.

Vsekakor se pa ne smemo prenačiti in istovetiti vse tu opisane primere in pojave s hipnozo, čeprav igra brez dvoma tudi volja in čepet volja največjo — če ne edino vlogo.

Adolf Vizjak.

Spomin na vojno

Grafika: Eugène Bérard

V Reimsu so pred božičem odkrili lep in impozanten spomenik v spomin na žalosne dni, ko so nemški topovi razdejali to slavno zgodovinsko mesto.

Statistično igrakanje

Dajmo se malo z matematiko!

Ako vzamemo, da tehta povprečno vsak človek 60 kilogramov, znaša skupna teža vseh ljudi na zemlji, ki jih je nekaj nad pol milijardo, okrog 90 milijonov ton ali 90 milijard kg. Če bomo prepeljali celokupno človeštvo iz kraja v kraj, potrebujemo za vso to težo 120.000 tovornih vlakov po 50 vagonov. Ako bi vse te vlake postavili drug drugega za drugim, bi dobili dolžino nad 45.000 kilometrov. Z drugimi besedami: ta neznansko dolgi vlak bi obsegal celo zemljo in bi se, ker znaša obseg našega planeta okrog 40.000 kilometrov, več tisoč vagonov repa tega vlaka premaknilo z mesta šele takrat, ko bi naša velika lokomotiva, ki bi morala biti eprčena v ta vlak, že butnila vanje od zadaj.

Ako bi hoteli pohabiti vse ljudi na svetu v kockasti zaboj, tako da bi na vsakega človeka prišel prostor 170 centimetrov dolžine, 40 širine in 30 višine, bi bil ves zaboj po 675 metrov dolge, širok in visok. Če bi bil zaboj le en meter visok, bi moral biti 1750 metrov dolg in širok.

Ali hočeš videti vse človeštvo zbrano na enem prostoru? Dobro, skliči ga v to serbo na veliko planjavo, postavi tesno človeka ob človeka, zamorja poleg belokozca, Indijanca poleg Kitajca in Malajca, ženske poleg moških, otroke zraven starcev, bogate k revežu, gospoda h kmetu, delavca poleg tvaričarja itd. Vsi ti ljudje bodo zavzeli kvadratno ploskev, ki bo pa 13 kilometrov in pol dolga in široka. Rabil boš dobro uro, da jo obkrožiš z avtomobilom, ali dva dni, da prideš peš okoli nje.

Afera Roed-rjeve

Začetkom oktobra se je javnost zelo zanimala za seksualno afero znane komorne pevke Charlotte Röderjeve na Dunaju, ki je bila osumljena, da je imela svojo 18letno šiviljo Matildo Messlerjevo, zelo fletkano dekle, ki je bilo pri njej uslužbeno, več mesecev zaprt v enem prvih hotelov v Budimpešti in da jo je sadiščno zlorabljala.

Röderjeva je sestra znane grofice Tarnowske, ki je bila, kakor bo morda komu še v spominu, pred kakimi desetimi leti v središču senzacionalnega sodnega procesa v Benetkah, ker je bila osumljena, da je dala po svojem ljubčku, nekem vseučiliščniku, ustreliti svojega moža. Na Dunaju in v Budimpešti je Röderjeva zelo znana dama, ne toliko vsled svojih pevskih zmoglosti, ampak vsled svojih zvez, tudi z najvišjimi krogi, predvsem pa z lahkoživci in petičnimi aristokrati, ki so imeli z njo razna razmerja. Saj je pevka impozantne zunanosti in se na-

skrival svojo boso nogo pod stolom in je bil uverjen, da bi bilo boljše, če bi se sploh ne bil rodil. Celo gospodarjev čevljev, ki so mu ga dali v začasno uporabo, ga ni spravil v boljše voljo in pridružil ostali družbi.

Ptičkin je sedel še približno uro časa in ni izpregovoril z nikomur niti besedice. Izkoristil je prvo priliko, da se je poslovil z domačimi in izginil.

«Zelo me veseli, zelo me veseli, gospod Motilkov, da sem vas spoznala.» je prijazno izpregovorila gospa in ponudila Ptičkinu roko za poljub. «Zelo mi je žal, da odhajamo... Odhajamo... Na letovišče...» Nadaljevala je še ljubzevije, pozabivši, da so se pravkar vrnili z letovišča in da gre v septembru redkokd na letovišče. «Drugače bi nas pa zelo veselilo, če bi nas še kaj posetili... Vašo stvar vam pa dam poslati, ko je najdejo...»

Novica, kako je na večeru pri Pevakovih zagonetno izginil Ptičkin z noge čevljev, se je drugi dan raznesla kakor blisk po vsem mestu in seveda ni mogla nič pripomoči slavohlepni načrtom našega junaka.

Tako je nepričakovano propadla, ne da bi se utegnila razcveteti, visoka karjiera mladega, na-lebudenega sodnega kandidata pri beljatskem okrajnem sodišču, Pičkin Ptičkin.

1950-a

mi, s svetlimi zvezdicami in z drugimi očem prijetnimi predmeti in jim čisto razpisali vse mogoče želje, seveda ne iskreno. Na tem polju sta se posebno odlikovala, tekmovala drug z drugim v dovornosti in zgovernosti, ravatelj ženske gimnazije Ctokin in davčni inspektor Ričlin, ki sta po pravici zaslužila odobravojoč in priznalen smehljaj gospodinje in neizmerno ploskanje ostalih gostov.

Naš junak je mislil, da je že čas izvršiti «lunak» maneuver a servijeto in ustoličiti čevljev na njegovo prejšnjo mesto.

Mazel pot je obilil Pičtra po čelu in debela kepa peche Melbe, dike kuhinje Pevakovih, se mu je ustavila v grlu, ko je preiskal z boso nogo položaj okrog sebe in celo nalahko spustil servijeto. Z grozo je uvidel, da je čevljev izginil. Njegov položaj je bil obupen in brezpogojno «slabši od gubernatorjevega», kajti gubernator, ki se je veselo pogovarjal z gospodinjo, ni bil nikdar prišel v podobno zadrego.

Vsi so se popili kavo in glasno ropotaje s stoli vatali iz ogromne mize ter šli h gospodinji, da bi ji poljubili elegantno ročico. Samo naš bosni karjerist je sedel dalje in pošiljal okrog sebe obupne poglede. Ne vem, koliko časa bi še sedel Ptičkin, če bi ne pristopila k njemu njegova sosedica sodnica, ga energično prijala pod roko in

ga odpeljala plesat. Pičtra ni utegnil izpregovoriti v svojo obrambo niti besedice, ko se je že nahajal v enem samem čevlju in ne baš sveži nogavici sredi velike dvorane pred obrazom same gospodinje in vseh njenih visokih gostov, kjer je bilo izključeno, da bi se mogel kam skriti.

«Kje je vaš čevljev? ... Zakaj ste se sezuli? ...» je prva kriknila Pičtru njegova dama in od vseh strani so se mu vsipala polobna vprašanja. Toda gorje, naš junak, ki bi se od sramote raje pogreznil v zemljo, ni v resnici nikakor mogel razložiti tako jasnega dekolteja svoje leve noge.

Začelo se je veselo in skrbno iskanje izginelega čevlja, ki se ga je z največjo vneto udeležil tudi Fips, misleč, da iščejo njegovega najhujšega sovražnika — mačka. Toda doslegli niso nobenega uspeha in zagonetka tako tajinstvenega pogina je ostala nerešena.

Mnogim se je celo pojavil dvom, ali ni Ptičkin, ko se ga je za uvod «nalavke» po drugih hišah, prišel na svedčanost samo v enem čevlju. Debeli stolni protopop pa, ki je bil docela prepričan o tem, je nekolikokrat grajalno zmajal z glavo in dejal, različno izgovarjaje vokale: «Ni lepo, mladi gospod, ni lepo, kajti pisano je: Premnogo vino škoduje pameti...»

Ptičkin je stal pri steni in skrbno

Svojim cenjenim odjemalcem, ki so me v prošlem letu s svojim zaupanjem in naklonjenostjo v tako odličnem številu počastili z naročili in ki so se o mojem stremljenju: nuditi in priporočati vsakomur vedno le najboljša angleška sukna, odnosno najskrbnejše izdelana oblačila, prepričali, prav

srečno in uspešno Novo leto

proseč, da mi zaupanje in naklonjenost ohranijo tudi v novem letu

7817 a

DRAGO SCHWAB, Ljubljana.

haja v najboljših, pa tudi v najbolj nevarnih letih. Pred meseci, ko se je bavila javnost z njeno sadiščno afero, je morala izginiti z Dunaja in se je preselila v Budimpešto, kjer menda niso tako natančni v takih stvareh kot v avstrijski prestolici.

Komorna pevka, tako se je takrat govorilo, je imela v par mesecih nad 20 mladih uslužbenk, od katerih pa ni nobena dolgo vztrajala pri njej. Po par dneh je vsaka izjavila, da ne ostane več pri Röderjevi v službi, tudi če ji plačo podedatorji. V zvezi z afero Matilde Messlerjeve se je govorilo, da je silila elegantna dama svoje mlade uslužbenke, da morajo v njenem domu zaprtim stanovanju opravljati svoje delo popolnoma brez obleke, ker tudi ona ni bila doma prav nič oblačena. Ko se deklice po daljšem ali krajšem obotavljanju ugodile želji svoje gospodinje, je Röderjeva zahtevala od njih drugih »uslug« in jih pod različnimi pretekami tudi pretepala s korobačem. Za te »usluge«, pri katerih je imela sadiščne naslade in seksualne užitke, jih je bogato nagradila, vendar pa dekleta kljub temu niso hotela ostati pri pevki.

Budimpeštanska policija je uvedla preiskavo, na podlagi katere je državno pravdnostno tožilo Röderjevo zaradi telesne poškodbe in omejitve osebnosti. S svojimi visokimi zvezami je znala Röderjeva doseči, da se je njena neprijetna afera v javnosti kmalu pozabila, in sedaj je tudi državno pravdnostno umaknilo tožbo in ustavilo vsako nadaljnjo preiskavo, češ, da je popolnoma izključeno, da bi moglo biti v tako elegantnem budimpeštanskem hotelu, kot je »Ritzov«, kako dekle več mesecev zaprto. Baje se je ugotovilo, da je imela Messlerjeva vsak hip priliko, da je mogla zapustiti hotel.

Med odvetnikom Matilde Messlerjeve in Röderjevo je prišlo do poravnave, v kateri se je komorna pevka obvezala plačati šivilji enajst milijonov madžarskih kron, Messlerjeva pa se zato odpoveduje vsem nadaljnjim zahtevam do svoje bivše gospodinje.

Ze iz te poravnave in iz postopanja budimpeštanskih oblastev se vidi, da ni vse tako, kakor izjavlja državno pravdnostno. Brez dvoma so bile na delu višje, zakulisne sile, ki so vplivale na potek preiskave proti Röderjevi. Razni visoki gospodje so se namreč bali, da bi bila njihova prijateljica zapletena v javno afero in da bi utegnile priti tudi njihove stvari na dan.

Charlotte Röderjeva dobiva sedaj z vseh strani pisma, v katerih ji zatrjujejo ljube enaki nagnjeni svoje velike simpatije in jo prosijo, ali se ne bi mogli z njo seznaniti. Tako je dobila komorna pevka pismo od mladega trgovca v Zedinjenih državah, ki je pripravil povrniti potne stroške, ako bi ga hotela gospe Röderjeva obiskati v Ameriki. Šestdeset let star bančnik v Frankfurtu piše pevki, naj ga poseti, ker bi rad hotel biti enkrat samkrat v življenju res srečen!

10letnica Panamskega prekopa

Letos je preteklo 10 let od uradne otvoritve največjega dela sodobne tehnike, Panamskega kanala. Meseca avgusta 1914 je šel skozi kanal od enega oceana v drugega ameriški parobrod »Ancon«, okinčan z zastavami. Vozil je ob zvokih godbe zastopnike vlade Zedinjenih držav. V Evropi so takrat že grmeli topovi. Sedem dni pozneje je šel skozi kanal prvi inozemski parobrod »Dallorf« s pšenico iz Tacomae v Liverpool. Navadna pot pelje okoli ritca Horne, toda vojna je prisilila ladjo k hitri vožnji. »Dallorf« je vozil skozi kanal 9 ur in 40 minut ter je s tem pridobil 40 dni morske vožnje.

Od tega časa narašča promet skozi Panama bolj in bolj. L. 1923. je šlo skozi prekop 22.275 ladij s 95 mil. ton tovara. Največ je seveda ameriških ladij, ki tvorijo 30 odst. celokupnega prometa, potem pridejo na vrsto angleške, norveške, japonske, škotske in druge ladje. Pristojbine, ki jih plačujejo ladje, niso velike in vendar bodo že prihodnje leto z njimi dobili vsi veliki ameriški gradbeni strojniki. Zgodovina prekopa sega daleč nazaj v dobo Kristofa Kolumba, ki se je izkrcal pred 500 leti ravno tam, kjer leži zdaj atlantično ustje kanala. L. 1513. se je tam zopet izkrcal španski konkvistador Balbar, ki je prejel kot prvi Evropejec celo razvodje in prišel do Tihega oceana. Inženjer Saavedra iz spremstva Balboa je prišel prvi na misel o kanalu, ki bi vezal oboje oceana in je tudi predložil cesarju Karlu V. tozadeven načrt. O zadnjem je razpravljali španski državni svet, pod Filipom II., sinom Karla VI., toda katoliški svetovaleci so izjavili, da bi bil ta kanal brezbožen. Ljudje ne smejo popravljati dela Boga, ki je dobro vedel čemu je ločil oboje oceana.

Dvesto let pozneje so se začeli zanimati za kanal Angleži. Toda ekspedicijski ravnatelj angleške banke Patersona, ki je dobil kraljevske dovoljenje, ni uspela vsled malarije in krutih bojev s Španci. Isto usoda je doletela tudi drugo angleško skupino l. 1780. Med njenimi mornarji je bil tudi pozneje slavni admiral Nelson.

V XIX. stoletju je dobila panamsko koncesijo francoska družba pod vodstvom znamenitega Ferdinanda Lessepsa, ki je že izvršil prej Sueški kanal. Družba, ki je izdala nad 300 milijonov dolarjev denarja, je končala z groznim polomom na borzi, ki je ugonobil na tisoče ljudi. Zadeva je kompromitirala vodilne francoske politike. Od tega časa je dobila beseda »panama« svoj neblagi pomen kot označba velike sleparije.

L. 1902. so končno prevzelo celo zadevo Zed. države, ki so odkupile od Francozov koncesijo kakor je predlagal Roosevelt. Republika Kolumbija, ki je obvladala medmorske, je delala težkoče, toda Američani so si znali pomagati. Njih dolarji so izzvali revolucijo in kot posledico novo neodvisno republiko Panama. Zadržila je bila povsem v oblasti Zedinjenih držav, katerim je tudi prodala ozemlje kanala do 410 kv. km za 10 milijonov dolarjev.

Američani so dobro vedeli, kaj je ugonobilo francosko podjetje in so rešili vprašanje obenem s tehničnim. Moskito, tropičnim komarjem, so napovedali neizprosno boj. Vsa močvirja, vse mlake tropičnih pragozdov so polili z nafto, ki je pokončala hube komarjev. Drevesa in trnje so posekali in sežgali. Hiše za delavce so zgradili na kolih, ker bi drugače izpodjedala temelje pod hišami gnila voda. Pod hišami so nasuli pesek in gramoz. Okna in postelje so bile zamrežene, vrata tudi obdana z mrežo. Vsa delavca je dobil svojo masko in rokavice. Nihče ni smel pljuvati na tla ter ne snajiti na prostem. Za vse to so bile določene visoke globe in strog zapor.

Sele na podlagi neusmiljene discipline in vzornega reda, so je posrečilo Američanom uresničiti 500 let stari načrt genialnega Saavedra, ki ga niso razumeli njegovi sodobniki. Bilo je premagati na tisoče zaprek. Največja med vsemi je bila gorska reka Chagres, besen hudournik, ki je vselej nanovo uničil delo ljudi. Inženjerji so zgradili v neki dolini, velikanski 32 m visoki jez, 2 in pol km dolg in 800 m širok. Vanj so napeljali vodo. Tako je nastalo jezero Gatowne, ki je vselej odvzelo hudourniku največjo moč. Veliko truda so povzročili tudi hribi Coolebrah. Skozil nje so morali vsekati 15 km dolg, 36 m globok in 90 metrov širok prehod. V ta namen je bilo treba odstraniti 210. milj. kub. m zemlje in gramoza. Za to delo se je porabila 10 milijonov kilogramov eksplozivnih snovi, dinamita in pikroksila. Velikanski plazovi pa so večkrat zasuli in uničili že storjeno delo. Zemljeplodni delajo tam dan in noč še sedaj. Nekoč je zlezlo v kanal skoraj 28 ha sveta, na katerem stoji mesto Coolebrah. Družba pa je izločil pritisk ob straneh celo strugo kanala in se je dvignilo njegovo dno za 6 m navzgor. Toda človeška energija je premagala vse, pogrevanje zemlje, plazove in druge ovire.

Američanci so torej nadaljevali svoje kulturno delo med tem ko je zapadla cela Evropa uničevanju z vojno. Razlika se pozna še sedaj.

Kako se čebele med sabo sporazumevajo

Kakor poročajo angleški listi, se je znanemu nemškemu priradodpisu von Frischu po večletnih raziskavanjih posrečilo odkriti jezik čebel. Von Frisch trdi, da se čebele »pogovarjajo« med seboj s pomočjo posebnih plesov, s katerimi naznanjajo svojim tovarišcem, da so našle medu ali cvetnega prahu. Kadar najde čebela med, javlja to svojim rojakom na povsem drug način kakor takrat, kadar naleti na bogate zaloge cvetnega prahu.

Za svoje raziskovanje je porabil von Frisch umetne cvetice, v katere je natrosil medu, čebele pa, ki jih je opazoval, je poprej zaznamoval s posebno kemično barvo, da jih je pozneje lahko spoznal in ločil od ostalih. In videl je sledeče: neka čebela, ki si je nabrala medu na njegovem vrhu, se je vrnila v panj, kojega stene so bile steklene. V hipu so se okoli nje zbrale kakore čebele, ki so ji odvezle sladko zalogo, ona sama pa je začela plesati. Druge čebele, ki so dotleji mirovale, so jele takoj kazati znake vznemirjenja, in večina izmed njih je ostavila panj ter odletela brez oklevanja v ono smer, ki jim jo je naznačila družica, t. j. proti umetnim cveticam, ki jih je Frisch napolnil z medom. Če pa čebelice niso razumele, kaj jim hoče sestra naznačiti s svojim plesom je izpustila od sebe tekočino jakaga duha, in čebelice, kojih vonj je izredno razvit, so sedaj razumele in takoj odletele iskat medu, kojega vzorec jim je prinesla prva čebelica.

Frisch je tekom svojega proučevanja tudi dognal, da ni resnična trditve, da

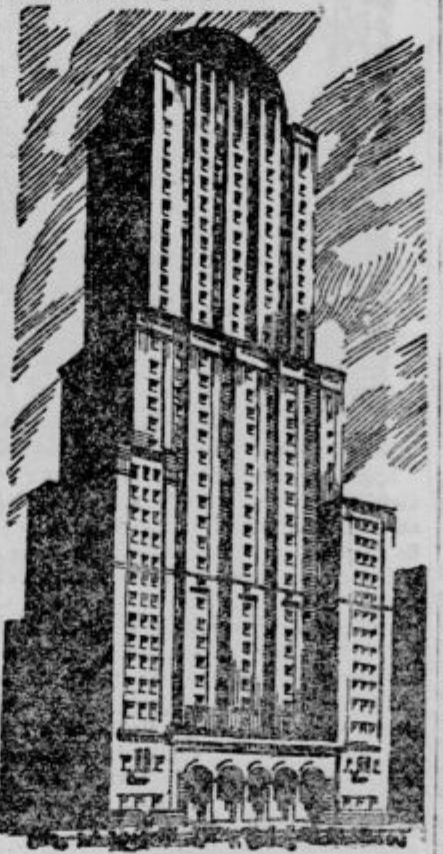
čebele nabirajo med iz instinktivnega nagona in veselja do dela. Kajti vsaka čebela ima določeno svoje delo, kadar pa nima posla, se spravi v kak kot v panju in spi po več ur in tudi cele dneve, dokler je tovarišice ne zbude in pokličejo na novo delo.

Palača za moške

Seveda v Ameriki!

Neboštčnika, ki ga nam predstavlja naša slika, bi pač ne mogli nazvati hotel. Kajti pri besedi »hotel« mislimo vedno na nekaj brezosebnega, provizoričnega, česar pa o Sheltonu — tako so nazvali novo stavbo — ne moremo trditi. Neboštčnik so zgradili prošlo leto v New Yorku in pravijo, da se glede udobnosti in komforta ne morejo meriti z njegovimi stanovanji niti najmodernejši univerzitetni ali sportski klubski prostori.

Načrte za Sheltona je napravil ameriški arhitekt Artur Loomis Harmon, ki je tudi sam vodil notranja dela in zasnoval načrte pohištva. Posebnost Sheltona pa je, da je zgrajen izključno za moške. Res je sicer tudi damam pripuščen vstop, a samo v jedilnice in v pritlične salone, celo nekako čitalnico so jim dali na razpolago, več pa ne. Vse ostalo je zgolj domena moškega spola.

Zgradba sama je lep primer moderne neboštčniške arhitekture. S svojimi dvintridesetimi nadstropji res da zaostaja za 45-nadstropniškim Woolworth-Buildingom, a njene dimenzije so mnogo bolj harmonične in tudi okraša zunanost vpliva prijazno na oko.

V suterenu se nahaja velik bazen za ljubitelje plavanja, banja s prihi in dvorana za masažo. V spodnjih prostorih poslojpa se istotako nahajajo lokali za brivce in pedikure. Kuhinje so urejene tako, da se nahajajo v isti višini z jedilnico, v pritličju seveda. Shelton nudi svojim gostom velike ugodnosti. Saj pa je tudi njegova dolžnost, da skrbi za čim večje udobje svojih gostov, ki se po težkem dnevnem poslu vračajo domov na oddih. In ti njegovi gostje so zgolj samci! V Sheltonu se nahajajo ne samo saloni za čitanje, marveč tudi velika knjižnica, iz katere si vsakdo lahko po okusu izbere, kar mu prija: moderno čtivo ali pa klasično. Dalje so igralnice, saloni z biljardi, pušilnice z igralnimi kartami. Za telesno kulturo so pripravljene razne omejenih vodnih naprav v podzemlju, na strehi stavbe prostorne telovadnice. Menda ne bo potrebno omeniti, da je kopalnice številne, in da imajo tista stanovanja, ki so brez posebne kopalnice, lasten toaletni kabinet z mirno in vročo vodo. Če se kljub vsem ugodnostim zgodi, da kakega stanovaleca zadene bolezen, mu ni treba zapustiti palače; kajti eno celo krio v 31. nadstropju je preurejeno v ool-nišnico, ki prevzame v oskrbo vsakega stanovaleca Sheltona, najsi ga tare ta ali ona bolezen.

Pripomnimo naj, da se nahajajo najlaksurioznejša in najboljše stanovanja v zgornjih nadstropjih, kamor ne sega ropot in prah z ulice. V šestnajstem nadstropju uživajo nekateri privilegiranci udobnosti vrtnice terase, mnogo večje terase pa se nahaja na strehi južnega krila stavbe, kamor imajo dostop vsi stanovalci Sheltona.

Večina srečnih bogatnikov, ki prebivajo v krasnih stanovanjih Sheltona, so najemniki vsaj za eno leto. Ne manjka pa tudi gostov, ki se ustavijo le za par dni. Za to so rezervirane tedenske sobe, njihova cena pa razmeroma še ni prevelika: za 17 dolarjev na teden dobiš lahko najskromnejšo izmed 1200 sob, ki jih šteje Shelton. 17 dolarjev se nam vidi sicer mnogo (čez 1000 dinarjev), če pa pomislimo, kako malo vrednost uživa dolar v Ameriki, vidimo, da cena res ni pretirana.

Umori v Muensterbergu

Pisali smo že, da se je pojavil v Münsterbergu v bližini Vratislave v Sleziji nov slučaj Haarmana. 63letni samski kmet in vrtnar Denke je zvalil v svojo hišo potujočega rokodelskega pomočnika in ga pobil na tla. Na ovrdbu je prišlo orožništvo v kmetovo hišo in ugotovilo, da je ta človek že več let ubijal ljudi, jih razmesaril zavil njihovo meso, ostalo pa nasolil in spravil za kašneje.

Na skednju so našli veliko kač, v kateri je bilo do vrha naloženo in dobro nasoljeno človeško meso. Denke, ki so ga orožniki aretirali in zaprli, se je, po novejših poročilih, v preiskovalnem zaporu obesil.

V nadaljnji preiskavi na posestvu Denkovem so našli orožniki krvavo žago, več sekir in kladivo, s katerim je razbijal kosti svojih žrtev. Na njegovem stanovanju so našli sveže pečeno človeško meso, ki ga je hotel Denke pojesti.

Vedno strašnejše podrobnosti prihajajo na dan o tem groznem človeku. Na stanovanju Denke so našli dokumente petih potujočih rokodelskih pomočnikov. Iz razne obleke, ki se je tudi našla na skritem kraju, sklepajo, da je morala zverina spraviti najmanj sedem ljudi s sveta. Sumijo tudi, da je umoril neko dekle, ki jo je delj časa pogrešajo. Vendar se sum doslej še ne potrjuje.

Denke je s krvjo svojih žrtev gnojil svoj vrt, kjer je povrtnina bujno rasla. Iz kože ubitih je delal jermena in jih prodajal. Kar ni mogel pojesti mesa, ga je nasolil in posušil in ga potem prodajal drugim, ki niso vedeli, kaj zavijajo. Našli so tudi več posod s človeško mastjo.

Ljudstvo v Münsterbergu je strašno razburjeno in se boji, da ne pridejo še hujša zverstva na dan. Splošno mnenje je, da to, kar so doslej našli, še ni vse.

Po krivem obsojen?

11. septembra 1896. je ob pol eni ponoči vzbudil prebivalstvo vasice Ruffey na Francoskem strašen krik: zgodil se je zločin, o kakršnem ljudje v tistih krajih še niso slišali.

Kmet Coquilbus je prvi zagnal krik. Čul je trkanje na hišni vrati in hip nato kile na pomoč. Ko je odprl vrata, je opazil na pragu svojega sosedo Evgena Redona, slugo pri vdovi Métot. Bil je oblit s krvjo in ga prosil, naj steče brž k Métotovi, ki so v strašni nevarnosti, da jih morilec pobije.

Vasko prebivalstvo je bilo v hipu na nogah in dočim so nekateri stregli ranjenemu Redonu, so se pogumnejši oborožili in se podali k vdovi Métot, kjer se jim je mudil grozen prizor: v kuhinji so ležali v krvi vdova Métot in njena dva otroka. 13letni Felicijan in 18letna Ana. Vsem trem so bili prereznati vratovi.

Sum umora je takoj padel na bivšega slugo pri Métotovi, ki ga je vdova radi malomarnosti pred nedavnim odslovila. Toda ranjeni Redon je na vseboče zaprepačenje izpovedal drugače, in še tisto jutro je orožništvo aretiralo mladega dijonskega mesarja, 27letnega Alfreda Pacotta, ki je bil jedva dobro leto poročen. Redonova izpoved je bila namreč sledeča: Okrog polnoči je prišel Pacotte trkat na vrata njegove gospodinje ter jo je prosil, naj mu posodi konja, ker je njegov voz zašel v blato. Redon je trdil, da je ob svitu svetilke prav dobro spoznal mesarja in tudi gospe Métotovo, ki je Pacotta tikala in ga nazivala s krstnim imenom. On, Redon, spi namreč v hlevu. Pomagal je celo vpreči konja v Pacottov voz, medtem pa je mesar stopil z vdovo Métotovo v hišo na požrež žgani in tam izvršil strašni zločin. Tako je izpovedal Redon. Pristavil je še, da je Pacotte po izvršenem dejanju tekel za njim in ga ranil z nožem. Brez dvoma se je hotel iznebiti očividca, ki bi pozneje lahko pričal proti njemu.

Redonovi izpovedi je sodišče verjelo. Sicer so vaščani trdili, da se ga Redon rad napije in da tudi usodne noči ni bil baš trezen, toda sodišče je Redonu slepo verjelo.

Ko so Pacotta aretirali, je zatrjeval, da je nedolžen in da mu o strašnem umoru ni nič znano. Preiskava je dognala, da njegov voz ni nič blaten, ravnotako je bila tudi njegova obleka popolnoma suha, čeprav je tiste noči deževalo. Tudi niso mogli odkriti na njem niti kapljice krvi. Morilnega orožja niso našli niti pri njem niti kje drugje. Toda zdravnik, ki je umorjenca preiskal, je izjavil, da je morilec visoke postave, hladnokrven in da umne ravna z nožem. Pacotte je bil mesar, torej je bil morilec on. Taka je bila logika zdravnikove izjave.

Prebivalstvo, ki je bilo razburjeno radi strašnega trojnega umora, skoraj še bolj pa vsled drugih zločinov, ki so se zgodili v okolici Ruffeya, in ki jim oblastva niso našla krivcev, je bilo hitro prepričano o Pacottovi krivdi ter mu je naprtilo tudi ostale zločine. Zdi se, da se je sodišče ravnilo po bibliškem izreku: ljudski glas, božji glas, kajti Pacotte je bil obsojen na smrt, čeprav ga je obteževala edino le izpovedba nezanesljivega Redona. Njegovim zatrjevanjem, da je nedolžen, ni hotel nihče verjeti, njegov alibi se je sodišu zdel nezadosten.

1. decembra 1896. je bila izrečena sodba. Našel pa se je v Dijonu advokat, ki je bil prepričan o Pacottovi nedolžnosti, in on je spisal prošnjo za pomilostenje predsedniku republike. Prošnjo je bilo ugodeno, in Pacotte je bil pomilosten na dosmrtno deportacijo v Guyano. Tam je tudi umrl leta 1908. Se ob smrtni uri je zatrjeval, da je nedolžen.

Te dni pa prinašajo pariški listi vesti, v katerih precej jasno namigavajo, da se je l. 1896. zgodil zločin od strani sodišča, ki je obdolženega Pacotta brez zadostnih dokazov obsodilo. »Matin« trdi celo, da imajo Pacottovi prijatelji v rokah precejšen material, ki bo baje Pacotta popolnoma razbremenil. Gotovo je, pravi »Matin«, da je Alfred Pacotte nedolžen nad umorom, vsled katerega ga je sodišče tako lahkoverno obsodilo, zato zahtevamo, da se proces proti nesrečnemu mesarju obnovi, da se dá zadoščenje vsaj njegovim sorodnikom.

× **Banditstvo v Gornji Italiji.** Pred kakimi desetimi dnevi so napadli štirje takolaji na cesti med Cernusco in Piolettom v provinci milanski pri bellem dnevu hčer in sina davkarja. Banditi so prehiteli s avtomobilom voz obeh odraslih davkarjev otrok in ju z revolverji v rokah prisilili, da sta jim izročila ves denar, ki sta ga imela pri sebi, 18.000 lir, nakar so oddirjali. Na begu so ustrelili mežga, ki jim je zapiral pot.

× **Jamska nesreča.** V jami rudnika v Johannesburgu v Južni Afriki se je utrvalo drgalo in padlo več tisoč čevljev globoko. Vsi ljudje, ki so se nahajali v njem, 30 zamorcev in en belokozec, so se ubili.

× **Železniška nesreča.** Škotski ekspresni vlak, ki je vozil iz Aberdeena v London, se je pred dobrim tednom zaletel na cestnem križišču s hitrostjo 100 kilometrov na uro v avtomobil, ki je ravnokar hotel preko železnice, in ga popolnoma razbil. Del razbitega voza je obvisel na odbijalnih lokomotive. Vsi trije potniki, ki so sedeli v avtomobilu, so bili na mestu mrtvi.

× **Nov izraz za umetno svilo.** Združena družba tvornicarjev svile Velike Britanije in Irlandije je sklenila, odslej imenovati umetno svilo »Rayon«. Družba naproša vse producente umetne svile in trgovce, naj odslej rabijo radi enotnosti le ta izraz.

× **Nadaljnje izkopavanje groha Tutankamenovega.** Znan raziskovalec Howard Carter, tovariš umrlega najditelja Tutankamenovega groba, lorda Carnarvona, se je povrnil v Kairo. Ker je sklenil z egiptensko vlado ugoden dogovor, bo zopet začel kopati okrog tega prastarega faraona. Kakor znano, se sme kopati odslej v Egiptu za stari-nami le z dovoljenjem egiptenske vlade. Vse izkopane dragocenosti dobi država.

× **216 kilogramov težka ženska** je te dni umrla v Parizu v bolnišnici. Stara je bila 37 let. Osem pogrebcev je imelo dovolj opravka, da so dvignili krsto s težkim truplom na mrtvaški voz, ki so ga morali topot posebej povečati.

× **Preko Sahare v avtomobilu.** Pariska trdnja s avtomobili Citroen je povabila kralja Alberta belgijskega, naj se udeleži vožnje skozi Saharo v avtomobilu. Kralj je sprejel povabilo in odpotuje koj po Novem letu v Marseille, odkoder se popelje v Alžir v Severni Afriki.

× **Trdovratni samomorilec.** V zaporu v Hebu na Češkoslovaškem je hotel trgovec, ki je sedel zaradi suma ponarejevanja bankovcev, na vsak način napraviti konec svojem življenju. Požrl je vse mogoče, da bi se spravil na oni svet. Pa mu ni nič pomagalo, živel je še vedno. Vendar je zbolel, tako da so ga morali operirati. V njegovem želodcu so našli zdravnik med drugim 16 črepič ol steklenice, 14 kosov pločevinastih žlic, blazno zaponi, večkrat zvit kos žice in 4 zamaške. Operacija se je posrečila, in možakar bo ostal pri življenju. Ni izključeno, da bo zopet poskusil samomor.

× **Velik vlom v Gradcu.** V nedeljo zvečer so vlomili v Gradcu doslej neznan storilec v stanovanje rodine Pawel-Ramingen v Elisabethstrasse 18 in odnesli razne dragocene predmete v znesku več milijard avstr. kron. Med drugim so ukradli krasno ovratnico s petimi vrstami lepih biserov, vsega skupaj 565 komadov po pet milimetrov debelih. Ovratnica ima zlato zapono z velikim topasom, ki ga obdajajo briljanti. Izginil je tudi drag nakit z lahimi kamni. Baron Pawel-Ramingen je v sorodstvu z angleško kraljevo dinastijo in je bil svojčas dostojanstvenik na dvoru vojvode Cumberlandskega.

× **Vremenska anomalija.** Iz Rusije prihajajo vesti o dviganju temperature do 18 stopinj C nad ničlo. Tudi v zapadnih delih Nemčije vladajo visoke temperature. Nasprotno pa poročajo iz Rima, da je tamkaj v soboto ponoči padla temperatura na 3 stopinje pod ničlo. V Sloveniji imamo izrazito južno vreme.

Neprekosljivi so le
EXCELLA
živalni stroji.
Nedosežni v
konstrukciji in materijalu. Izredno nizke cene. 1923.

Oglejte si jih pred nakupom!

J. GOREC, Ljubljana
(palača Ljublj. kred. banke).

Socijalna politika

Dr. Joža Bohinjec.

Zavarovanje rudarskih delavcev in nameščencev

Minister dr. Zernjov je, kakor smo že kratko poročali, podpisal «Pravilnik bratovske blagajne», ki ureja bolniško, nezgodno, invalidsko, starostno in posmrtno zavarovanje rudarskih delavcev in nameščencev in njih družinskih članov. Pravilnik stopi v veljavo dne 1. januarja 1925. in morajo organizatorična dela biti dovršena v roku 3 mesecev.

S tem pravilnikom je definitivno izrečena osamosvojitve rudarskega zavarovanja, katero je zakon o zav. delavcev od 14. maja 1922. hotel združiti z zavarovanjem ostalega delavstva in je centralizirati pri orednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Pravilnik je osvojil načelo popolne pokrajinske avtonomije v vseh ozihi.

Določila pravilnika so prežeta modernega duha in so v njem zlasti nekatera določila, ki so prelomila z dosedanjimi principi pri zavarovanju. Zlasti so važne nekatere smernice, po katerih naj bo urejena finančna politika nosilcev zavarovanja.

Pravilnik predvideva pet avtonomnih nosilcev zavarovanja: v Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Beogradu in Splitu, ki nosijo uradni naziv «Glavne bratovske blagajne» in ki zavarovanje izvajajo po tem «Krajevni bratovski blagajni» na sedežih rudarskih podjetij.

Bratovske blagajne imajo tri finančno samostojne oddelke: bolniško blagajno, invalidsko in penzijsko blagajno. Samoupravni organi krajevnih bratovskih blagajni so: upravni in nadzorni odbor in glavna skupščina, istotako pri Glavni brat. blagajni.

Krajevne bratovske blagajne so ustanove na sedežu vsakega rudarskega podjetja, ki spada pod določila rudarskega zakona. Ura je možno, da ima več rudarskih podjetij skupno blagajno. Podjetja pod 200 delavci morajo imeti skupno blagajno. Število članov samoupravnih organov je odvisno od števila zavarovanih članov. Upravni odbor ima najmanj 6 in največ 12 članov. Krajevne skupščine imajo za prvih 100 članov 20 delegatov, za vsakega nadaljnjih 100 do 1000 pet in za vsakega nadaljnjih 500 deset. Usvojen je princip paritetnega zastopstva, izvemati pri nadzornem odboru, kjer so delavci zastopani z dvema članoma, podjetja pa z enim. Isto načelo velja tudi za Glavno blagajno. Član samoupravnih organov mora biti vsaka oseba, ki je dovršila 24. leto starosti in je najmanj eno leto član br. blagajne. Predsednik je iz vrst delodajalcev, funkcija doba pri krajevnih blagajnah traja eno leto, pri glavnih tri leta. Ta hitra izmena članov je v svrhe poglobitve in razširjanja poznanja zavarovanje gotovo zelo umestna. Volitve se vrše pismeno.

Za reševanje sporov je predvideno sodišče rudarskega zavarovanja na sedežu rudarske oblasti. Pod gotovimi pogoji je proti razsodbam sodišča dopustna pritožba na ministra za šume in rudnike. Sodišče ima pet članov.

Člani bratovske blagajne so vsi delavci, pa tudi celokupno tehnično in administrativno osebje. Predpogoj sprejema je ugodna zdravniška preiskava. Poleg teh rednih pravih članov pa pravilnik pozna tudi častne, ustanovne člane in dobrotnike. Važno je, da so člani bolniškega oddelka tudi vsi invalidi in penzionisti, ako žive na področju svojega bivšega rudnika. Pravice do denarnih podpor nimajo, pač pa vse druge davjate.

Člani se dele v polnopravne in nepolnopravne, prvi so zavarovani za slučaj bolezni, onemoglosti, starosti in nezgod, drugi le za slučaj bolezni in nezgod. Nepolnopravni člani so oni, ki so zaposleni samo pri prehodnem delu, ki je z rudarskim podjetjem samo v posredni zvezi, dalje oni, ki so nestalno in začasno zaposleni.

Sedanji mezdni razredov pravilnik ne pozna. Edino socijalno. Za višino podpor in prispevkov ni merodajen dejanski zaslužek, ampak fiksn, tako zvani kategorijski zaslužek. Delavstvo je po svojem dejanskem poslu (brez ozira na zaslužek) uvrščeno v šest kategorij. V I. kategorijo spadajo upravni, tehnični in administrativni uradniki, pazniki, starejši rudarji, glavni minarji, 20. kategorijski zaslužki znašajo 50, 40, 30, 25, 20 in 15 Din.

Za slučaj redukcije delavstva je v pravilniku zagotovljeno varstvo pridobitvenih pravic, ako redničar v roku šestih mesecev stopi v delo pri drugem podjetju. Kdor postane v teh šestih mesecih invalid, dobi podporo (penzijo, odpravnino). Zagotovljeno je varstvo pravic pri prehodu iz ene blagajne k drugi, ako se to izvrši v teku šest tednov. Med bolniško blagajno in drugimi nosilci zavarovanja je predvidena reciprociteta pridobitvenih pravic.

Prispevki znašajo: za bolniško zavarovanje 4-6 odst. kat. zaslužka, za nezgodno zavarovanje 1-1 in pol odst., za onemoglost, starost in slučaj smrti 3-5 odst. Razen nezgodnih prispevkov, ki jih nosi v celoti podjetje, plačata delavec in podjetje vsak polovico. Osvojen princip kapitalnega kritja na podlagi 6 odst. obrestovanja. — Zamudne obresti znašajo 12 odst.

Dajstve iz naslova bolniškega ali nezgodnega zavarovanja so ostale v bistvu neizpremenjene. Sprejeta je pogrebna

za umrle svojce. Kdor ima mesečno plačo in jo v slučaju bolezni prejema naprej, nima pravice do denarnih dajstev. — Za porodniške podpore se zahteva devetmesečno članstvo.

Invalidske rente so sledeče urejene: ako član po desetletnem članstvu onemore vsled starosti, se mu prizna 32 odst. kategorijskega zaslužka, ako onemore vsled bolezni, dobi po preteku petletnega članstva 20 odst. zaslužka. Pokojnina se vsako leto dvigne za 2,4 odst. tako, da po tridesetih letih doseže 80 odst. povprečnega kat. zaslužka v zadnjih petih letih. Invalidnost je podana pri izgubi dvetretjinske delazmožnosti. Po 30letnem članstvu in pri 55 letih starosti dokaz invalidnosti ni potreben.

Vdovska pokojnina znaša 50 odst. moževe, otročja 25 odst., popolnih sirot 33 1/2 odst., ostalih sorodnikov 25 odst. V slučaju zopetne omočitve se prizna odpravnina v znesku letne pokojnine. Ako polnopravni član postane invalid pred petimi odnosno desetimi leti, se mu izplača 70 odst. zanj vplačanih premij, v slučaju smrti v tem času pa ženi polovica gornjega zneska, za vsakega otroka do 16. leta ena četrtina odnosno ena tretjina.

Pravilnik uvaža tudi posojila članom, ki se morejo proti 6 odst. obrestovanju priznati polnopravnim, vsaj 10letnim članom v višini polletnega kat. zaslužka. Pokojnina se izplačujejo v naprej in zastarajo v enem letu.

V prehodnih določilih je rečeno, da imajo nezgodne in provizijske blagajne takoj likvidirati, vse pravice in dolžnosti in celokupno premoženje preide na nove glavne blagajne. Likvidacijo vrše sedanji upravni odbori. Prve volitve pripravi rudarsko oblastvo.

Na predlog sedanjih bratovskih skladnic se morajo do prve glavne skupščine v slučaju nujne potrebe sedanje provizije zvišati. Začasni prispevki so določeni: za bolniško panogo 6 odst., za nezgodno 1 odst., za starostno 5 odst. Za območje ljubljanske rudarske blasti ostanejo sedanji prispevki do ureditve po glavni skupščini glavne blagajne neizpremenjeni. — Položaje in plače uradništva uredi minister.

Zeleti je, da bi se tudi zavarovanje ostalega delavstva v organizatornem oziru prilagodilo temu pravilniku.

Pomanjkanje poljedelskih delavcev v Franciji

Znano je, koliko pažnje posvečajo v Franciji v poslednji dobi. osebito po vojni, demografskim problemom. Najbolj znana so v tem oziru dejstva nazadovanja rojstev v primeri s številom smrtnih slučajev. Manj znano je, da nazaduje prebivalstvo tudi po vaseh in da je mnogo vasi v Franciji, katerih prebivalstvo se je že pred vojo izdatno zmanjšalo, ali se vsaj ni povečalo. Sedanja stanja ni enako po vseh pokrajinah; na hujše je v manj plodnih, hribovitih predelih. Vzrok je deloma nazadovanje porodov, deloma odseljevanje v mesta.

Nadalje se kaže povsod po Franciji občutno pomanjkanje delavskih moči in v tem pomanjkanju je glavni vzrok nezadostni agrikulturni produkciji Francije, vsled katere se morajo živila uvažati, kar povzroča zopet višje cene hrane in pa nižjo vrednost franka. Zato se v poslednji dobi v Franciji močno nevarno s problemom pomanjkanja poljedelskega delavstva, ki je postalo po vojni še občutnejše, zlasti ker se v polni meri nadaljuje beg z dežele v mesto.

Francija je morala poseči po sredstvu vnanje pomoči. Po kmetih so pričeli jemati v delo delavce iz vnanjih dežel, in v zadnjih letih se Francija trudi, privabiti kolikor mogoče delavskih moči iz inozemstva.

Glasom statističnih podatkov centralnega urada dela je znašalo število iz inozemstva priseljenih delavcev brez ozira na panogo zaposlitve v I. 1920: 129.800 oseb, I. 1921: 24.500, I. 1922: 181.900 in I. 1923: 262.900 oseb. Od tega je bilo v I. 1922: 78.622 delavcev, ki so se zaposlili v agrikulturi. In od teh agrarnih delavcev je bilo po provenieniji: 28.980 Špancev, 23.226 Poljakov, 9.462 Italijanov, 8805 Belgijcev, 3791 Portugalcev, 3065 Čehoslovakov in 1293 drugih. Dasi Francija rabi mnogo delavstva, vendar kontrolira priseljevanje in pripuščja v principu le delavce iz onih držav, s katerimi je bila sklenila tozadevne pogodbe. Po vojni je sklenila take pogodbe s Poljsko, Čehoslovaško in Italijo.

Organizacija za dobavno in naročanje delavcev je jako popolno izvedena. Centrala v Parizu ima po Franciji 45 birojev, ki sprejemajo pisma naročila poljedelcev in jih sporočajo zastopstvom Francije v inozemstvu. Jako ugodno so tudi določbe glede potnih stroškov, ki jih kreditirajo delodajalci. — Statistika pravi, da so francoski poljedelci z 90% delavci zadovoljni — pri tem se računani sezonski in celoletni delavci —, za najprimernejše in najboljšje delavce pa veljajo Poljaki.

Provizijski potniki in pokojninsko zavarovanje. Najvišje upravno sodišče v Pragi je v nekem konkretnem slučaju razsodilo, da trg. potniki, ki potujejo proti proviziji niso podvrženi obveznemu pokojninskemu zavarovanju in sicer iz razloga, ker njih razmerje do tvrdke, ki jo zastopajo ni službeno (delovno) razmerje, katero ima v mislih § 1 po-

kojninskega zakona. Ni važno in odločilno ali potnik zastopa eno ali več tvrdk. Odločilno je le dejstvo službenega razmerja. Podano je sicer gotovo pogodbeno razmerje, toda predmet, vsebina pogodbe ni uporaba delovne sile potnika, temveč le uspeh njegovega udeleževanja. Pogojena provizija se plača le od uspeha, ne pa od brezuspešnega dela, potovanja itd. Cit. paragraf je tudi pri nas še v veljavi.

Iz čl. strokovnega gibanja. Iz statističnega pregleda o soc. dem. strokovnem gibanju posnemamo: Koncem leta 1922. je bilo v osrednji zvezi včlanjeno 48 strokovnih zvez z 388.394 člani, koncem I. 1923. 41 zvez z 324.189 člani. Upa-

dek v I. 1922. je znašal 40.30 odst. v I. 1923. le 16.53 odst. Upadek se progresivno znižuje, tako, da ga I. 1924. ne bo več izkazalo. Od članstva je 264.042 moških (82.90 odst.) in 55.146 ženskih (17.02 odst.). Največji odst. ženskega članstva izkazuje Zveza tojčinskih delavcev, to je 83.42 odst. Skupno premoženje koncem leta 1923. je znašalo vsoto 29.528.200 Kč. Najbogatejša je Zveza kovinskih delavcev (preko 1 milij. Kč). Na podporah članom je bilo v letu 1923. izplačano 18.214.881 Kč, upravni stroški so znašali 15.760.616 Kč ali 41.86 odst. vseh izdatkov. Od dohodkov tvorijo članski prispevki 68.7 odst. Izhajalo je 64 časopisov.

Kraljestvo mode

Nojevo pero — najnovejša moda

Marsikaka čitateljica bo morda ob gornjem naslovu skomiznila z rameni, češ, nojeva moda pač ni nova; poznale so jo že davno naše prednice, poznamo jo tudi me, samo da nam je žal nedostopna. A vsaka modna kaprica, ki se pojavi na novo, je vedno najnovejša moda, saj drugače bi je Evine hčere pač za modo ne priznale. Uporaba nojevih peres, ki se kaže v zadnjih tednih v pariških plesnih dvoranah in ki jo vidijo čitateljice na naši sliki, pa je morda res prva in najnovejša moda. S klobuka in iz frizure, kjer je sedaj pretežno kraljevalo, se je preselilo nojevo pero na večerno toaletno, kjer je izpodrinilo kožuhovalo. Pojavljajo se cele

toalete, sestavljene iz samih nojevih peres, venčar pa so to ekstravagance, ki si jih lahko dovolijo le redke dame. Pač pa so v Parizu že zelo številne plesne obleke, ki so z nojevim peresjem bodisi obrobene, bodisi garnirane. Prinešamo danes tri take slike. Prva, leva, kaže obleko iz rdečega krepa, spredaj v obliki predpasnika na široko obrobjeno z nojevim peresi. Tudi dolgi šal iz istega blaga ima na obeh koncih nojeve franže. Srednja toaleta je iz belega krepa z ozkim nojevim robom in garnirana s kristalnimi motivi. Tretja obleka je iz plisirane museline, obrobjena z nojevim čipkami ter garnirana z vrtnicami in nojevim peresi.

Teti:

Tovarna za lepoto

Kultura napreduje z ogromnimi koraki. Naši pradedi so še lazili po zemlji kakor črvi, mi pa smo sšrčali ko mušice v nebo in vsak lahko pljuče na zemljo iz višine 1500 metrov na klobuk svojega vzračnika. Vse glave so menda polne sreče, tako da jim že primanjkuje prostora za druge misli. Tudi najbolj dražestne gospe klepečejo med potjo od ene šivilje do druge, da je lahko zletel Zeppelin R. III čez ocean, ker je imel notri elektriko.

Povsod vlada učenost! Toda kultura ni prezrla niti ženske lepote. Vsa večja mesta imajo sedaj »Zavode za lepoto«, ki preplavljajo s svojo reklamo vsa zemeljsko oblo. Lepaki so pisani jedrnat, prepričevalno in upoštevajo estetične zahteve vsakega posameznika.

»Najpopolnejša lepota je ničvredna, če imate nepravilen obraz in če so vaša lica pegasta, rdečična in če so ozaljšana s prišči.«

Mar to ni res? Vzemite n. pr. milansko Venero, dajte ji nepravilne potice in pokrite s pegami njeno polt. Kaj bo ostalo od njene prehlavljane lepote? — In lepak se konča s tolažbo in dobrih svetom: Da odstranite vse te nedostatke, ki vam grenijo življenje, morate takoj naročiti našo kremo »Lepotin« (steklenica stane 50 Din, dve steklenici 100 Din). Že po dvodnevni uporabi te kreme se bo vaša lepota tako razvila, da bodo stari ljudje začudeni postajali pred vami. Priporočamo pa tudi naš puder »Lepotin« (škafli 20 Din, dve škaflici 40 Din), ki dá vašemu obrazu takoj inteligentno izraz. —

DVA ZIMSKA KLOBUKA.

Potem slede zahvalna pisma vojvodinje Podšišenske, kneginje Stepanjevaške, grofice Ocvirkove in baronice Babahu, v katerih zatrjujejo vse te ugledne dame, da se čutijo sedaj po uporabi kreme in pudra popolnoma prerajene.

»Življenje je zame čaša opojnosti, odkar je dobil moj obraz privlačno silo po štirih steklenicah Vaše cenjene kreme! Prosim, pošljite mi takoj še štiri cenjene steklenice in tri škatle Vašega čislane pudra.«

Včasih razpošiljajo tovarne za lepoto namesto letakov kar cele sezname, katerih ni mogoče prečitati prej kakor v treh dneh. Z nadnaravnim umevanjem uganemo pisarji seznama vse, tudi najnovejše neprijetnosti, ki bi lahko bile na kvar ženski lepoti. Tam stoijo čudne in za neprosvitljene glave zelo nerazumljive stvari, n. pr. predmet, ki je menda zelo koristen, ker stane 160 Din, v posebnem etuiju pa še 50 Din več. To je aparat za utrjevanje nosa Bože mili, jaz sploh ne razumem, kaj to pomeni; ali mora nos lepote vedno enako izgledati?

Vprašala sem za pojasnilo znane dame. Ena, ki je zelo pametna in delovna, je rekla, da bo tak aparat že potreben, če ga ponujajo napredaj. Druga pa se je začela pripravljati, češ, da je to tiskovna pomota in da je treba čitati »utrjevanje nosa«. Prišla sem naenkrat ob sapo. Kaj pomeni utrjevanje nosa, še razumem, kaj bi delali z utrjenim nosom, to pa mi ne gre v glavo.

Nadalje se nahaja v seznamu »priprava, s katero se pomete prah iz očesa«. Stane samo 80 Din, s škatlo vred 130 Din. Kakšna previdnost! In vendar ne gre tu za očesno bruno, katerega poznamo iz evangelija, temveč za majhen majcenat prašek. Sklenila sem si torej kupiti takoj to metličico s škatlo vred. Tako bom vsaj brez prahu v lastnem očesu.

Potem je prišlo na vrsto mazilo za »po-

mlačenje vek«. Zraven so stale obljube, da se že po dvodnevni uporabi mazila veke tako popravijo, da je težko spoznati onega, ki uporablja ta čudotvorni lek. Prišlo mi je na um, kako bom korakala po dvodnevni uporabi mazila čez ulico. Znanci bodo odskakovali, ker me ne bodo poznali več, neznanci pa bodo o meni šepetali med sabo: »Poglejte, za božjo voljo! Kako mlade veke na starem obrazu! Vrag vedi, kaj to pomeni!«

Tovarna za lepoto pa ima še veliko drugih čudežnih izdelkov, pred katerimi se odpre srce in tudi denarnica najbolj varčne ženske. Trgovci prodajajo n. pr. nagobčnik iz gumija, katerega si lahko nataknete ponoči. S to pripravo dosežete lahko neverjetno gracioznost vaših ust. Nagobčnik velja samo 225 Din, škatla, katero dobite zraven, pa še 90 Din več.

Tovarna ponuja tudi aparat za prožnost tesa. Tega uporabljajo menda sedaj z izrednim uspehom čevljarji mojstri, ki imajo dosti učencev. Saj pa je tudi zelo poceni, 40 Din za komad, škatla zraven pa stane 20 Din. Itd. itd. Kultura zahteva neprestano svoje žrtve! Če nočete zaostati, si morate omisliti vse našete priprave in vsako posebej v škatli. Po dvodnevni uporabi vas ne bo spoznal noben znanec več. Noben poštenjak vam ne bo prožil roke in še lastni hišnik vas ne bo vprašal, kaj počnete. Takrat pa se vsedite k mizi in napišite zahvalno pismo ter ga pošljite tovarni za lepoto v imenu vojvodinje Ocvirkove:

»Hvala za pomoč! Moj mož, grof Ocvirk, in moja hči, baronica Ocvirkova, se tudi zahvaljujeta, ker me že dva tedna ne morejo spoznati. Deležna sem vse sreče, katero more nakloniti človeku lepota. Pošljite mi še 75 steklenic vaše kreme in zraven spadoče škatle, ka, ti samo z njimi morem doseči popolnost lepote. Zahvalujem se vam in se vam priporočam itd. itd.

PARISKA ELEGANCA.

Trodalni okusni plašč iz rujavega volurja; obročki iz kožuhovalne »skungse«; pestrobodne vezanine.

Oj, ti naslovi

Z novim uradniškim zakonom je določila avstrijska vlada nove naslove računskih uradnikov. Odslej se imenujejo računski uradniki od spodaj navzgor: državno-računski asistent, državno-računski revident, državno-računski višji revident, državno-računski tajnik, državno-računski podravatelj in državno-računski ravnatelj.

S temi naslovi pa računski uradniki na Dunaju in tudi drugod v Avstriji niso zadovoljni. Protestirali so pri vlad in sklicali celo javne protestne shode, na katerih so grmeli proti vlad, ker jim je odmrila krivične naslove. Najbolj so ogorčeni, ker odpade naslov »računski svetnik«. Doslej so državni računski uradniki v Avstriji (mislite, da je pri nas kaj drugače?) najraje videli, da so jih klicali samo na kratko »gospod svetnik«. S tem pa zopet pravi svetniki z akademsko naobrazbo niso bili zadovoljni. Saj vendar ne gre, da bi bil vsak uradnik, ki morda še mature nima, v očeh splošnosti tudi svetnik!

Sedaj si pravi svetniki zadovoljno majo roke, ker jih ne bo več moč! zamenjati z manj vrednimi državni trpinji. Računski uradniki pa grme še dalje in so besni, ker se ne morejo več diditi s pavovim perjem.

Predno daš delati obleko, si oglej najnovejšo modno listo, ki so v veliki izbiri na razpolago v knjigar. i Tiškovne radrge. Ljubljana, Prešernova ulica 54, nasproti glavne pošte.

Srečno in veselo Novo leto

Želi vam svojim cenjenim odjemalcem in znancom turčika

1925

Jos. Rojina, Ljubljana

Nekaj kulturne bilance

„Ljubljanski Zvon“ v letu 1924

Zdi se, da je naš čas bolj usmerjen k znanosti kakor k umetnosti. Znanost še nikoli ni bila tako zelo znanstvena kakor je danes in umetnost nekoliko vegetira poleg nje, tudi ona je postala znanstvena. Literarna produkcija je izza neoromantike zelo padla, efekti so malotirni. Kakor da so umetnosti izpodrežane korenine, kakor da poleg radiofona nima več eksistenčne pravice.

Ta pojav ni samo slučajen, marveč se splošno čuti v Evropi zadnja leta in ima svoje vzroke najbrže v konstelaciji časa. Suša je v umetnosti splošna. Zato absolutno ne smemo podcenjevati hrabrosti urednikov „Zvona“ in „Doma in Sveta“, da so kljub temu, da ni bilo upati na velike uspehe, vzdržali težko breme in izpolnili veliko vrzel v tem težkem času.

Oglejmo si Zvonovce in njih delo za literaturo l 1924.

Zupančičeva „Veronika“ pa „Sentpetr“ Juša Kozaka sta največji dejanji „Zvona“ v tem letu.

Kozak je obdelal kos realnega življenja, a dejanje je resno lokaliziral in figure individualiziral, toda scenerija in materialna zunanost oseb je zelo potisnjena v ozadje na korist prikazu psihičnega življenja figur, ki tvori glavno snov tega socialnopsihološkega romana. Te osebe po svoji psihični funkcionalnosti absolutno niso studije po naravi, marveč so subjektivistično obdelane v neke vrste nadljudi, so bolj personifikacije čustev in idej, bolj tipi kakor naravno čustvojoči ljudje. Ljubijo se kakor levi in sovražijo kakor kače itd., ne kakor ljudje, to so bi rekli, ekspresionistično potenceirani idealni ljudje. Stil romana bi se dal označiti kot prehodni stil od poznega impresionizma v ekspresionizem (če je že treba čisto vse označiti z -izmi), in reči treba takoj, da tak stil v primeri s Pregljevimi ali s stilom Gadjeve gnezda ni nič novega, ne snovno, še manj pa formalno. Da, Pregelj je daleč naprednejši. Kozak je izza „Tehtnice“ znatno napredoval. Predvsem se dá sedaj vsaj gladkeje čitati, lažje najde prepričevalen primer in ima manj frazavilnih, nedoživljenih mest kakor tam, tudi ne zaide več tolikrat v svoji senzualnosti v solzavost.

Sorli je baš skoro tisti, kakor je bil, podobno je z Bevkom, najnaprednejšo prozo sta pisala za ta letnik Kocijančič in Jarc, ki sta se docela otrešla predmetnosti in dosegla nekak višek subjektivizma v zmislu modernih potreb, ki jim pravijo ekspresionizem.

„Zvon“ je prinesel dvoje izvirnih dram, Zupančičevo „Veroniko“ in Remčovo „Magdo“. Remec obdelava navidezno realistično pa s psihološkim interesom že staro snov v obliki, ki izza Schnitzlerja ni več mlada, v paralelistični kompoziciji, ki jo poznamo že izza Cankarja, o „Veroniki“ pa se je nemara že preveč pisalo. Goethe je pisal slabe drame in Schiller ni napravil niti ene dobre lirčne pesmi. Če „Veroniko“ čitaš, vidiš v njej pet lirčnih pesmi, če jo gledaš na odru, izgubi vse. Kdo bi zameril liriku, da ni dramatik, na drugi strani pa je tolika slava „Veroniki“ tudi pretirana. Fatalna je danes že zgodovinska snov sama, fatalno je dejstvo, da je Zupančič napravil dramo, fatalno je, da današnji čas liriki ni naklonjen in tako bo človek čez petdeset let mislil, če se bo spomnil na Zupančiča, na njegove pesnitve, ne pa na „Veroniko“ kakor pri Cankarju baš ne boš mislil na njegove pesnitve; toda morda bi Cankar, ki je na svojem višku tako previdno umrl, na Zupančičevem mestu ne bil izdal „Veronike“...

Rekli smo že, da današnji čas liriki ni zelo naklonjen in tako je marsikaj lepo besedičenje namesto čustva, kakor rečimo pri Grudnu in še nekaterih Zvonovcih, marsikaj pesnikov je podleglo abstrakciji-refleksiji, zato čutiš še pri Gradniku ali še bolj pri Jarcu le tu pa tam še zrno čiste lirike, ki še ni umrlo v intelektualizmu in resnično ima še največ prave lirike formaino baš ne najnaprednejši

Kosovel. Poleg teh je zlasti Kocijančič, ki je z Jarcem vred stilsko najnaprednejši pesnik „Zvona“ 1924., pokazal par zelo dobrih stvari. Pozni Impresionizem — brezpredmetni subjektivizem, v teh mejah se giblje i stil teh pesmi.

Znanstveni del nudi marsikaj mikavnega, tako dr. Muletov „Vzhod in zapad“ in dr. Prijateljčev „Vloga omladine“. Toda dr. Keleminovega članka ni mogoče sprejeti z navdušenjem. Razpravljati o principu poezije, govoriti o lepoti in estetiki in preiskovati umetniško notranjost je že davno premagano stališče. Je li ni vsaj že Walz nakazal literarnim znanstvenikom nove, eksaktnije poti? Ta estetskopsihološki, zastareli način gledanja literature je povzročil v polpreteklem času baš največ zmed in zvepla. Dalje je Šaldov članek tu. Lep je kakor živ plamen, vzporedil bi ga med najlepše odlomke iz Wildeja s tisto divjerazborito intuitivnostjo, toda članek je le še krasen, čistokrven dokument konstelacije dobe, ki se je izživel s klasičnim impresionizmom. Danes je šel svet mimo nekaterih meževih razvalin že v ravno nasprotni ekstrem, v tisti, ki ga Šalda najbolj psuje, v objektivni, čemur pravi Šalda umetniška toplota, brezspolnost, impotenca

in pedantstvo. Škoda, da je članek le še samo dokument.

Kronika se je vestno vodila, človek bi ji želel še več prostora in večji delokrog. Književna poročila so imela zadovoljiv obseg, pisali so jih pa sami aktivni literati, ki imajo, kakor znano, ravno najmanjšo distanco do literature in so baš tako enostranski in egocentrični v kritiki kakor morajo biti enostranski in subjektivni v pesmih... Prav malo bolje je z literarno kritiko pri nas izza zadnjih let, ko so kritiki navajali vsebino, filozofirali o značajih, o tistem, kar je pa na umetniški res umetniškega, to je o njeni formi, pa trdovratno molčali. V.

Program „Ljubljanskega Zvona“ v letu 1925. je na kratko sledeči: Nadaljeval se bo Kozakov roman „Sentpetr“, poleg tega pa priboji psevdonimni pisatelj Jereb prozo „Suženj demona“. Sodelovali bodo novelisti: Levstik, Novačan, Sorli, Golar, Albrecht, Oton Zupančič bo objavil dramske prispevke, znanstveni pisatelji pa bodo pisali razprave in članke. Nekaj mlajših sotrudnikov je zapustilo revijo. Naročnina na „Zvon“ ostane ista kakor lani in se pošilja Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Zadnja slika † Viktorja Parme

Ljubljanska opera in drama v starem letu

Med našimi kulturnimi zavodi stoji na enem prvih mest gledališče. To je institucija, ki ima največ priložnosti, da pronicava v precej širok krog javnosti vzdržema in po izdelanem programu. Prva leta po prevratu smo se v gledališču razveseljevali dvigali. Imeli smo dober repertoar in tudi gledališke moči so se trudile, da bi zadostile danim nalogam. Zdi se pa, da je višek umetniškega prizadevanja v naših gledališčih že prekorajen. Polgona komaj vidno smo začeli pešati in gremo zopet navzdol. Ljubljanska drama je posebno občutno popustila v zadnjem letu.

Če si pogledamo repertoar zadnje sezone, najdemo v njem vsaj tretjino iger, katere bi brez posebne škode lahko izostale. Stvari pa, ki so po svoji literarni vrednosti nadpovprečne, se nam običajno poneorečijo pri podajanju. Vzemimo za

zgled letošnjega „Cyrana“. Koliko dela je imel z njim prevajalec, da mu je v il eleganten in duhovitost v slovenščini! A na odru smo slišali le nekako hreščanje mesto lepe deklamacije, od katere je odvisen uspeh te igre. Podobno smolo smo imeli z uporovitvijo Tolstega drame „Moč teme“. Škoda časa in truda za take uprizaritve! Povprečna roba kot je n. pr. Paglavka, Firma P. B. Zora, dan, noč, Danes bomo tiči, pa se lahko poslovi od nas brez škode za slovensko kulturo.

V dramskem osolju pogrešamo že nekaj časa sem tisto navdušenje in ljubezen do stvari, ki napravi iz igrancev prave prepričane umetnike. Činitelji pri gledališču naj sami poiščejo vzroke te mladenosti in nazadovanja, mi jih obzirno zamočimo, povedati pa se nam vidi potrebno, da odsotnost Skrlinškove režije na ljubljanskem odru našji drami ni v prid. Saj se delo lahko razdeli, prilike za to je gotovo dovolj!

Ansambel je letos pridobil izdatno moč v osebi g. Levarja. V „Moči teme“ ni

imel sreče, zato pa se je toliko bolj izkazal v „Veroniki Deseniški“ kot grof Herman in v „Hamletu“ kot Fortinbras. Upravičeno se lahko naenjamo, da po stanje g. Levar šeasoma nujmočnejši stebel slovenske drame. Marsikatera senca bo pred njim zasluženno izgnila v ozadje kamor spada.

Opera je po repertoarju boljša od trame. Imela pa je smolo, da je otvorila sezono 1924/1925 s ponovitvijo sicer lepe „Carjeve neveste“ in da je prinesla na oder nesrečno „Majsko noč“, ki je večinoma poslušalcev razočarala že z ozirom na avtorja. Drugače pa je izvzemši nesrečnega „Netopirja“, dobra. Kvaliteta opernega osolja stoji nad dramo. Kljub izjubi Zikove in Simenar, nam je ostal Betetto, gostujeta zopet Thierry-Kavčičkova in Lovšetova, pridobili smo dva domača tenorista. Razvil se nam je Baranovec poleg Zupana. Rozumove in nanovo je angažirana Frisekova. Tudi dirigentski zbor je dobil markanten prirastek v osebi kapelnika Stritofa.

Mislino, da je mogoče s tem osoljem premagati doler program ne da bi gledališče delalo samotne koncesije, ki spadajo pred kabaretno publiko. Pa ne pod forum Talie. Tudi gostovanja, kakor smo jih zadnje čase imeli več (Tosca, Pikova dama, Rigoletto, Trubadur) blazilno vplivajo na izboljšanje repertoarja in morevo dvigniti nivo gledališča kakor si ga želimo. Uprava torej čisto lahko opusti navdušenje za opero. Naj jo zamenja z dobro opero. Saj smo zadnje čase ponovno videli, da dobra opera bolj zaleže kakor srednje podana opereta. Vodstvo gledališča naj ima to potrebno dejstvo vedno v mislih kadar ga primejo ponizevalne skušnjave Ciranov-baronov. Modrih mazurov in podobnih dvomenih oskranjevalnih zapeljivih komarčev, ki samo izpričajo okus občinstva, finančnemu problemu pa ne pomagajo iz zadrege.

Pregled domačih glasbenih dogodkov

V naslednjem nameravam podati nekakšno malo statistiko najnovejših dogodkov na glasbeno-kulturnem polju evropskih narodov. Sveda ta pregled ni v nobenem oziru popoln: deloma manjkajo podatki, deloma pa so nedostalni, posebno kar se tiče naše kraljevine. Tu se močno opaža pomanjkanje glasbenega strokovnega lista, kajti malostevilne glasbene revije (Cerkveni glasbenik, Pevec, Sveta Cecilija) so po večini glasila izključno cerkvene glasbe.

Izmed mest Jugoslavije se po številu in umetniški višini koncertov odlikuje Zagreb, kateremu nudita „Filharmonija“ in pa „Glasbeni zavod“ stalne, deloma abonmentne koncerte, pri katerih nastopajo odlični domači in tuji umetniki. Poselna vrsta teh produkcij so „Intimni večerji“, ki so namenjeni v prvi vrsti gojilni sodobne komorne glasbe. Dve stani kvartetni združenji (kvartet Mikanov-Zepić in kvartet Aranyi) sta v preteklem letu absolvirala lepo število kulturno važnih komornih koncertov. Število domačih umetnikov je v Zagrebu precejšnje. Med vsemi izvajalci se posebno odlikujejo naši dobi znanci, pianist Ciril Ličar, violist Zlatko Baloković in čelist Jura Tkalič. Medtem ko se od skladateljev največ čuje ime Josipa Stolerja-Slavinskega, čigar godalni kvartet smo čuli i pri nas. Važen glasbeni dogodek je bila premiera opere Hasanaginica, ki jo je uglasbil na besedilo dr. Milana Ogrizovića skladatelj Lujo Šafranek-Kavič. Kritika je hvalila predvsem dramatičnost glasbe, ki je zgraena po Wagnerjevem vzoru. Druga noviteta je bil Baranovičev balet „Licitarsko srce“, ki je zelo mnogo odobravanja pri publiki in pri kritiki. Povodom proslave stoletnice rojstva velikega slovenskega glasbenika Bedřicha Smetane so se izvajale v Zagrebu tri opere plodovitega genija: „Dve vdovice“, „Prodana nevesta“ in „Dalibor“, medtem ko je zagrebška filharmonija pod vodstvom dirigenta Milana Sachsa izvajala ciklos „Ma vlast“, Smetanova proslava se je na primeren način vršila tudi v Ljubljani, ker je razen slavnostne operne predstave izvajalo združenje godbenikov pod taktirko g. Balatke imenovani simfonični ciklos. Razen mnogošte-

vilnih produkcij domačih umetnikov je imel Zagreb tudi priliko, slišati celo vrsto priznanih inozemskih kapacitet, da imenujemo le slovičnega pianista Cortota, violinista Marteauja, čelista Morpurga, (ki je sviral zelo zanimiv koncert na skoro že pozabljeni violi da Gamba) itd.

Historični datum v razvoju naše glasbe je bil brez dvoma 13. december, ko se je izvajala v Zagrebu Beethovnova „Missa solemnisa“ pod vodstvom kapelnika Krešimira Baranovića. Orkestralni part je bil v večjih rokah zagrebške filharmonije, zborovski part je absolvirali obojeni zbor Lisinskega, solisti pa so bili Zlata Gjurgjenac (sopran), Maria Pospišil (alt), Josip Rijavec (tenor) in Toso Lešić (bas). Uspeh je bil ogromen.

Iz ostalih mest Jugoslavije imamo le pičila poročila. Omenitve vreden je predvsem Bachov večer v Varaždinu (12. januar), na katerem so se pod vodstvom dr. Krajanskega in s pomočjo pevskega društva „Tomislava“ izvajala izključno le dela znamenitca nemškega skladatelja J. S. Bacha. Ljubljana se je v zadnjem času v glasbenem oziru jako povzpela ne le po številu in kvaliteti koncertov, temveč tudi po njih obisku. Kot prvi važen dogodek v muzikalnem življenju preteklega leta moremo zabeležiti izvajanje Dvořakovega „Requijasa“ dne 17. jan. pod taktirko dr. Cerina in njegovo ponovitev dne 13. aprila pod vodstvom ravnatelja M. Huboda. Dr. Cerin je nadaljeval „apoteo vrsto simfoničnih koncertov, na katerih je prišel kmalu po novem letu na vrsto naš skoroda nepoznani klasični rojak Jurij Měheve z overture „Violino detec“. Na tem koncertu smo slišali še Mozartovo g-moll simfonijo, Saint-Saensov koncert za violončelo (čelist Juro Tkalič) in Mendelssohnovo uverture „Mirno morje srečna vojnja“. V proslavo Smetarove stoletnice je dr. Cerin izvajal uverture k „Libušču“, „Valdštajnov tabor“ in „Jugoslovansko simfonijo“ letos umrlega skladatelja Milenka Pauovića. Z rednimi mladinskimi koncerti profesorja Karla Jeraja je bil storjen važen korak v glasbeni vzgoji naše mladine, ki v vrednem poseba vsakomesečne matineeje, na katerih se izvajajo v smiselnem sporodu za razvoj glasbene misli važne skladbe. Filharmonična družba je privedla štiri abonment-koncerte jugoslovanske komorne glasbe, na katerih je izvajal zagrebški Aranyi-kvartet dela domačih skladateljev Širolo, Dobronića, Krenedića, Konjovića Stolerja itd. Za Ljubljano redek užitek je nudilo francosko združenje pihal s pri nas še popolnoma nepoznanimi skladbami Beethovna, Korsakova, Rousseila in dr. Številni so bili solistični koncerti, od katerih sta posebne omenitve vredna koncerta operne altistinje Vilme de Thierry in sopranistinja ge. Lovšetove. 9. maja se je vršil koncert orkestralnega društva Glasbene Matice pod vodstvom prof. Mielha in pevskega zbora pod pevovodjem Kumariem, na katerem je bilo mnogo slovenskih zborovih skladb prvič izvajanih. „Ljubljanski Zvon“, „Slavec“, „Ljubljana“ in naša druga pevska društva so prispevala a številnim koncerti k povzdigi glasbenokulturnega noveauja. V zadnjem času je imela tudi Ljubljana priliko slišati umetnike svetovne kvalitete. Prvi je bil pianist Aleksander Borovski, ki nam je predstavil dela Stravinskega, Scriabinia in Prokofjeva; pred kratkim pa smo čuli sloviti Amar-Hindemith kvartet, ki je izvajal skladbe Stravinskega, Debussyja, Hindemitha in Hähle (kvartet v četrtinskem sistemu). Dne 25. decembra je doletela slovensko glasbo bridka izgnanost: umrl je skladatelj Viktor Parma, eden naših prvih in najvažnejših instrumentalistnih skladateljev, čigar opere „Venica“, „Zlatoreze“, „Stara pesem“, „Teharski plemič“ ter številne operete so se deloma izvajale tudi v tužini.

Tudi naši ameriški rojaki se pridno zanimajo za glasbeno življenje v domovini, kar dokazuje njihov glasbeni list „Koloz“, ki ga izdaja Ivan Mladinec v New Yorku in ki prinaša glasbene in gledališke felitone v slovenskem in srbohrvatskem jeziku.

Naročajte vse knjige, jugoslovanske in druge, kakor tudi revije pri
TISKOVNI ZADRUGI V LJUBLJANI
Prešernova ulica 54.

Ivan Cankar:

Ni bilo v programu

(Doslje še neobjavljen Cankarjev podlistek.)

Multatuli je napisal zgodbo o junaškem mornarju. Temu junaškemu mornarju so v bolnišnici odžagali nogo nad koleno. Sredstev niso imeli nikanih, da bi mu olajšali bolečine. Junaški mornar pa je trpel brez solze in brez glasu; žulil je pipo med zobmi, gledal v strop in ni trenil. Nazadnje mu je zdravnik šival strašno rano in ga je ob tej priliki narahlo zbodel. Tedaj je junaški mornar izpustil pipo ter silno zarjul.

„Zdravniki se je zgrozil:

„Za božjo voljo! Prej, ko smo vam kost žagali, se niste zmenili, zdaj pa zaradi uboge šivanke tako vpitje!“

„Tega zadnjega ni bilo v programu!“ ga je zavrnil junaški mornar.

Mnogokaj preneša človek, mnogokaj razum in opravili, ali zmirom smo tisto, kar je v programu. Meni bi bilo neskončno zoperno, če bi mi kdo obljubil Lajovecovo pesem, pa bi mi zagodel dunajski valček. Prav tako odveč pa bi mi bila tudi Lajovecova pesem, če bi bil godec mojim nogam obljubil poskočnico. Program je kakor notarska po-

godba, javna listina, ki se je ne sme preurejati, se je ne sme prearšiti in ji tudi ničesar ne dodajati.

Če berem, da je na južnem ali severnem bojišču, v kavkaških gorah ali na flamandskih nižavah storilo junaško smrt toliko in toliko tisočev mladih mož, se mi zdi to čisto v redu. Je v programu, je bilo razločno in očitno plakati-rano. Ali če berem, da so se v tej ali oni krčmi stepli pijanci in da je eden dobil nož med rebra, se mi to ne zdi v redu, ker ni bilo pravilno naznanjeno.

Ob času rusko-japonske vojne je Olaf Gulbransson narisal Boga očeta. Sedi na svojem nebeskem prestolu, dolgo turško pipo drži v ustih in dela bilanco. Na svoje stare, zgrbljene prste našteva: „Zdaj imamo za enkrat... San Francisco... Messina...“ Ni prišel daleč z naštevanjem, ko se prikaže izpod belih oblakov sam car Nikolaj. Prikaže se, iztegne koščeno roko in pravi: „Kaj boš s takimi bagatelami, ki niti v programu nismo bile! Jaz imam za enkrat... Lijaojiang... Mukden... Saho... in še Kineev povrh!“ Bog oče nagne glavo in molči premagan.

Ogromne številke sem bral, ne da bi se v srcu zgenilo kaj posebno sočutja in straha. Tako pravijo, na primer, da je pod samim Przemyslom izkervavlo

že okroglo pidesettisoč ljudi. Bagatela! To je bilo v programu. Oko se komaj ustavi ob rdeči brzojavki ter išče hladno dalje. Tam ob Yseri jih je obležalo najmanj trikrat toliko. Tudi druge reke... Aisna... Marna... Visla... Sarava... Drina... tudi te so močno narasle. In bodo še, kakor je zapisano v programu. Vse to n's ne vznemirja, nas modrih in pravičnih ljudi. Če bi bilo pravilno naznanjeno, da pojde od določeni uri vesoljnost v nič, bi si kupili vstopnice, kakor za vsako drugo opereto in bi naslednje jutro z zanimanjem brali, kdo da se je ponesrečil ob tej posebni priliki. Samo pravilno naznanjeno mora biti; to je edini pogoj za naše junaštvo in za naš duševni mir.

Veselo in jasno se izprehaja pogled po dolrih kolonah števil, kakor da roma preko gredic rdečih nageljnov. Stoj! Oko se omrača, srce se vzdrami, zavpije od bolesti. V abruških hribih je poginilo desettisoč ljudi. Desettisoč bujnih življenj je ugasnilo, kakor da bi jih svečlo upihnil. To je grozota, da se je mahoma prevrnila črna bolest preko vesoljne zemlje. Kajti abruški hribi niso bili v programu. Da je tistih desettisoč poginilo kje na Poljskem ali v Argonih, bi se morda zmenil zanje, bi bili številke med številkami. Tako pa zadeva ni bila

pravilno naznanjena in zatorej ni v redu. Človeka naravnost jezi; nerodno mu je, kakor da bi sredi velike srednjeveške tragedije črno oblečeni režiser izgrešil pot za kulisami ter se nenadoma, dolg in suh, prikazal na odru med imenitno kričečimi vitezi. Ne tem vitezom, ne gledalcem in tudi režiserju samemu bi ne bilo prav. Vsi bi imeli sitni občutek, da se je zgodilo nekaj nepotrebnega, nekaj, kar je odveč. In h'ratu, da so na nekakšen način tudi sami zakrivali tisto nepotrebnost, že zato, ker so je bili sodelenci. Videli sem nekoga, da je zalučil časopis ob tla, ko je bral o abruškem potresu. Ludi on je ugledal črnega režiserja med vitezi ter se je razsrdil nanj in nase.

V programu je bilo zapisano, da je človek za nekaj časa odstavil poleg upnikov še Boga in naturo. Po vsej pravici tega programa bi morala Bog in natura stati v kotu in čakati, da se veličanstvo človek naveliča svojega kraljevanja. Nenadoma, naskrivaj se je vzdignila silna roka iz noči; oči so iznad zvezd pogledale na dlan, so tam ugledale prašek, ki se mu pravi desettisoč ljudi, in usta so ga odpihnili. Tako ravnanje ni bilo v programu.

Z velikimi črkami je bila na plakatu naznanjena draginja. Človek jo je po-

zdravil kakor gosta, ki ni posebno všečen, ki pa je vendarle podobno oddal svojo vizitko. Stvar je bila torej v redu in nihče se ni branil filigranskega kruha. Nikakor pa ni bilo v redu, da zanašal in prav v teh časih odtrgava uredništva pisateljem stara predplačila.

Ostani v delu

(XI. spev iz „Git and žali“ Rab. Tagoreja, preložil Alojz Gradnik.)

Pusti to petje in češčenje in žebranje! Koga moliš v tem samotnem, tesnem kotu templja, kjer so vse duri zaprte? Odpri oči in glej, tvoj Bog ni pred teboj!

Tam je, kjer orje orač trdo grudo in kjer tolče kamenar kamenje. Z njimi je v solncu in dežju in njegovo oblačilo je pokrito s prahom. Odlži aeti svoj plašč in stopi kakor on doli na prašno prst!

Osvoboditev! Kje najdeš osvoboditev? Učenik naš je sam radostno vzel nase vezi vsega stvarstva; z nami je spojen za vekomaj.

Stopi ven iz svojih premišljevanj in pusti rože in kadila! Kaj za to, če se tvoja oblačila strgajo in zamažejo! Pojdi mu naproti in ostani pri njem v delu in potu svojega čela!

Silvester Skerl: Stopnice v stolpu

1924. Založil R. L. Lipovšek, Maribor. Natisnil umetnostno-tiskarski zavod »Ažbe« Maribor.

Naša doba je že tako zmedena, da vsi človeki ne ve kam in kako. Desorientacija, iskanje eksotičnosti, psihoza, solipizem — to so edine njene skupne poteze. Zato se tudi v umetnosti javljajo prevrati sporadično, kapricijozno in največkrat brez notranje upravičenosti. Brez notranje potrebe, ki je bila in bo vedno edina življenjska podlaga umetnosti.

Silvester Skerl, ki je vsaj mladi generaciji nekoliko znan, je izdal zbirko pesmi. Velika je ta zbirka zato, ker se tudi v njej očituje umirjenje, ki se splošno javlja. Ni moči nameniti podajati podrobne ocene teh pesmi; to spada v revijo. Sicer je pa čas najboljši sodnik. Kar loči to zbirko od drugih »modernih« poizkusov je ena intimnost in preprostost ona neposrednost. — Zato je avtor najboljši tani, kjer pusti govoriti dušo samo, brez iskanja primerov in simbolov.

Mlad človek je pisal te pesmi in kdo bi mu zameril, če je kaj zgrešil. Jaz mu lahko prezezem dve tretjini pesmi, ako preostale, ki so priproste in lepe.

Čas se umirja nastopa preprostost očistene duše. Tudi v tej zbirki je nekaj pesmi, ki čutijo to in tistih par pesmi bo ostalo.

Srbske narodne pesmi v francoščini

F. Funck-Brentano: Chants populaires des Serbes. Paris. La Renaissance du Livre. Boulevard Saint-Michel, 78. — Str. 163, cena 5 frs.

Založništvo »Preporod knjige« je pod geslom »Sto tujih mojstrov« nedavno tega izdalo omenjene Srbske narodne pesmi, ki jih je preložil na francoščino Funck-Brentano. Knjižničar v biblioteki Arsenalu v Parizu. To je avtorjevo trinajsto delo, izmed katerih je četvero dovršenih v sodelovanju z drugimi pisli.

Tu so izbrane dekle, mohamedanske družinske bajluške, guslarske in kosovske pesmi. Pred slednjo skupino naletiš na uvod ki tujemu čitatelju olajšuje umevanje teh narodnih umetnin. Često so dodeljene opazke in podobne strofiancoske ali prevedene bretonske pesmi, kadar je očitna analogija v njih. Le izjemoma so vzeti v zbirko verzji znanih poetov. Prevode je pregledal znani pisatelj Milan Vukasović, sin goriknega našega rojaka, pokojnega Stibila Vukasovića. Prevodi niso tako dobesedni kakor pri Avgustu Dozonu (L'Épopée serbe), marveč se prelagatelj tu pa tam okrajšal stih, ki se ponavljajo, skril nekatere razvlečene podrobnosti in skušal dobiti skladno celoto, ki bi najbolj ustrezala francoskemu čitalcu.

Nemogoče je namreč doslovno prevesti v stihih tako bujno in bogato poezijo, kakršna je srbska, v modernih francoskih granesih pokorelih se povsem drugačnim pravilom.

Se najbližje je srbskemu desetercu francoski verz, ki ga je g. bibliotekar rabil v svojih gladkih prevodih. Pri tem je največjo pažnjo posvečal ritmu. Stikov ni dosti več nego v izvirniku samem. Ako ni prevod povsem dober, pomislimo naslednje. V srbskimi so imena živali, ki zvenijo jako lubko in nežno; ista imena bi se čula v prevodu zdaj ko psoka, zdaj ko posmek, skrajna točnost bi bila skrajna krutost: summum jus summa inuria... Mnogo teh pesmi so med vojno in pozneje predavale pred francoskim občinstvom razne izvalke: Fargue, Guéreau, Montmartin, Sorla in druge.

Panji sicer ni prvovrsten, vendar dokaj dober. Uvodna slika preprosta, pa jasna. Korektura je v primeri z ono, ki sem jo nedavno videl v italijanskih prevodih iz Zupaničeva, naravnost vzorna. Na str. 93 mora pač biti Frouchka, ne Trochka gora. Nekaj drugega je pa tangle transkripcije. — Čemu neki pismo Francozi dvojni w, ki je nim kakor vsem Slovanom tuj, razen Poljakom, ki

so ga vzeli od Nemcev? Tako srečujemo obliko lwo in lvan, Wida, Leposawa. Nedoslednost sem opazil tudi v pisavi cirilnega: & Milosch, Raschka, pa Bochko. Isti znak neopravičeno služi za aspirirani h: Strachinia. V takem slučaju rabijo navadno znak kh. Kdor prenaša v francoščino Bogdane, bi moral tudi troložno Husséine ali bolje Housséine, ne pa Hussein. Toda to so malenkosti, ki običajnega bralca ne bodo motile. Za zgled naj služi početek »Slave carja Lazarja«:

Le tsar serbe Lazare — célèbre sa glava
Eumy sou camp, à Kossovo.
Il assied à sa table — ses barons et leurs
fils,
Le vieux Young Bogdane à sa droite,
Après lui les neuf Yougovitch,
Les autres seigneurs à la suite etc.

Knjižica dobro izpopolnjuje delo pokojnega Léona d'Ofierja in nadomestja razprodane, oziroma težko dostopne publikacije Dozona, harona d'Avrila in do stojno tekmuje z Lebesgueovo »Jugoslovansko poezijo« in njegovo »Srbske ženske pesmi«.

A. Debeljak.

Iz zagrebškega dramskega gledališča. Zagrebško Narodno gledališče uprizoni v kratkem več novih del, med katerimi pride najprej na oder Gjuro Dimovića tragedija »Baščelik« z igralcem Maričcem v glavni vlogi. Tragedijo bo režiral dr. Gavella. Dalje se pripravljata aktovki Miroslava Križića »Michelangelo Buonarroti« ter »Adam in Eva«. Kot Michelangelo nastopi igralec Sotošek, ki bo praznoval v tej vlogi svoje petindvajsetletnico. Obeta se tudi premijerke neke Calderonove komedije in Hauptmannov »Brobv kožuha«, kakor tudi Nicodemijev »Scampolo«.

Nova drama pisatelja Kulandžića. Zagrebško Narodno gledališče je sprejelo v svoj repertoar Jos. Kulandžića novo dramo »Skorpion na žerjavci«.

Zagrebški balei v Bosni. Zagrebški balei pod vodstvom plesalke Prodanove bo gostoval dne 3. in 5. januarja v prostorih Narodnega gledališča v Sarajevu. Izvajal bo med drugim »Labudje jezero«, »Metuljček«, »Karnaval« in solo-piese.

»Mānes« v Beogradu. Razstava češkega umetniškega društva »Mānes«, ki je bila poleti v Ljubljani, se odprla dne 1. januarja v Beogradu. Navzok bodo pri otvoritvi zaslopniki ministri za prosveto, predstavniki CSR v Beogradu, reprezentančne osebnosti in beograjski upodabljalci umetniki.

Uspeh slikarja Šumanovića v Parizu. Kakor smo svoj čas poročali, je razstavil v »Jeunescent salonu« v Parizu beograjski slikar Šumanović dve veliki sliki: Kmetje okoli studenca ter Nature morte. Slednje delo je našlo v Parizu kupca, kar je pač častno za umetnika, ki se bržčas ni nadejal kaj takega vzlic temu, da so o njem pisale priznane pariške kapelite, med njimi tudi Florent Fels, Waldemar Georges in drugi.

Umetnostna razstava karikatrista Pelikara v Beogradu. Znani beograjski karikatrist Vojo Novič-Pelikan otvoril na novega leta dan v beograjskem Novinar-skem klubu razstavo svojih najnovejših del, karikaturo, motivov s Primorja, pokrajin in slik iz vojne.

Novosadska opera v Subotici. Novosadska opera in opereta sta gostovali od 25. do 28. t. m. v Subotici. Na sporedu sta imeli opero »Onjegin« od Čajkovskega in Rossinijevoga »Sevilskega brivca« ter par operet.

Razstava akvarelov v Sisku. Akad. slikar Milan Vrbic je otvoril v Sisku razstavo svojih akvarelov, ki predstavljajo njegova najnovejša dela.

Oslješka filharmonija je imela v nedeljo dne 21. decembra četrto letošnje matinejo, na kateri je izvajala overituro iz Wagnerjevega »Večnega mornarja«, Novakovo »Slovaško sultu« ter Lova Mir-skega kompozicije: Legenda, Gavota in Scherzo.

Otvoritev novega italijanskega gledališča. V Milanu so se dni otvorili novo gledališče, ki nosi ime »Teatro Nazionale«. Otvorilna predstava je bila Girolanov opera »Okrutna žena« (Cena delle belle),

katero dirigira istočasno z ogromnim uspehom v milanski »Scala« ravatelj Toecanini.

Korngold-dirigent na dunajski državni operi. Z Dunaja poročajo, da je tamšnja državna opera angažirala skladatelja Ericha Korngolda za dirigenta.

Puccini, slavni skladatelj »Tosce«, »Bohème« in drugih znanih opernih del, dobi v redutni dvorani milanske »Scale«

velik spomenik. — V Puccinijevi villi, ki se nahaja v Torre del Lago pa se odprla Puccinijev muzej.

Ena Destinova v Zagrebu. Koncert slavne češke operne in koncertne pevske Eme Destinove, ki je bil v Zagrebu napovedan za polovico januarja 1925 se vrši sedaj na dan 14. januarja. Naval na gledališko blagajno za ta večer je tolik, da so že vse vstopnice razprodane.

Sokolstvo

Sokolstvo na deželi

Posebno vprašanje Sokolstva na deželi prav za prav ne more obstajati, ker je rešeno z enim glavnim principom: sokolske ideje, ki pravi, da je Sokolstvo namenjeno vsemu narodu brez razlike stanu. Sokolstvo je torej namenjeno v enaki meri prebivalcem naših mest, kakor prebivalcem naših vasi, enako našemu duševnemu delavcu, kakor tovarniškemu delavcu in kakor poljedelcu.

V pogledu enakosti vseh slojev našega naroda, ki je tudi načelno ustanovljena v našem Sokolstvu, bi grešili, če bi napravili kako izjemno stališče za intelektualce, kakor bi grešili, če bi ustanovili posebno vrsto Sokolov, ki bi jo tvorili seljaki, poljedelci.

Glede prikladnosti naše vzgoje za en ali drug sloj naroda pa moramo zopet ugotoviti, da obširnost sokolskega vzgojnega sistema obsega toliko raznovrstnega in gibljivega gradiva, da lahko za dosti vsaki individualni posebnosti sokolskih pripadnikov. — Treba je samo vadeni sistem individualno primerno izvajati. Da je sokolski vzgojni sistem primeren ravno tako za kmetstvo ljudstvo, kakor za meščane, nam dokazuje nekteto krasno uspevajočih podeželskih društev na Češkem in v Jugoslaviji.

Vsako izjemno stališče kmetijskega ljudstva, ki bi ga to dobilo v pogledu članskih pravic in dolžnosti z olajšavami, bi pomenilo za naše Sokolstvo odbojenje od temeljnih principov, za naše kmetstvo ljudstvo pa ponižanje.

Vobče tudi glede gmotnih sredstev, ki jih morajo posamezniki žrtvovati za sokolsko članstvo, ni razlike med mestnimi in podeželskimi stanov, brez ozira na to, da so gmotne žrtve, ki jih Sokolstvo zahteva od svojih članov, vobče tako malenkostne, da jih lahko prenese vsakdo.

Za naše kmetstvo ljudstvo torej ni nikakega izjemnega stališča v Sokolstvu, pač pa moramo stremeti za tem, da mu prinesemo vsakršno vzgojo tako, kakršna je, v taki obliki, ki je zanj primerna ter obenem odgovarja vsem našim načelom in nikjer ne odstopa od temeljnih dolžnosti, ki jih mora prevzeti vsakdo brez izjeme, kdor hoče biti Sokol.

Z ozirom na uspešnostjo propagando med nesokolsko vzgojenim narodom novoustanovljena društva, ki nimajo še potrebnega telovadnega orodja, telovadnih prostorov in krojev, začenjajo s sokolsko vzgojo na ta način, da pri telesi vadbi vzame prednjak one panoge sokolskega telovadnega sistema, ki so brez vsega tega izvedljive, kakor n. pr. telovadne igre, proste in redovne vaje, skok, panoge lahke atletike (junjske naravnosti igre) in podobno. Vendar mora biti ta vadba vsestranska. Oberem pa mora prednjak članstvo vzgajati tudi v tem zmislu, da si ono samo, prostovoljno, nabavi čimprej in vse, kar je potrebno za popolno sokolsko društvo.

To doseči je stvar dobrega prednjaka. Nova metoda rešitve socialnih problemov. Znanstveni utopist Popper-Lynkeus je izdal Andijo: Die allgemeine Nahrpflicht als Lösung der sozialen Frage. Njegovi nauki so zlasti razširjeni v Nemčiji in Avstriji in široki ljudski sloji smatrajo njegovo metodo za objektivno in možno rešitev socialnih problemov. Na tej teoriji slone že različna društva. Izbah tudi mesečnik, ki propagira to misel.

Teorija učinkuje simpatično. Ona zagotavlja vsakemu članu človeške družbe s pomočjo kolektivnega skrbstva vse absolutne in tudi nekatere relativne

eksistenčne potrebe. Seveda se mora sedanjí zasebnopodjetniški družabni red bistveno izpremeniti. Namesto podjetnikov-posameznikov bi stopila tako zvana »armada za preživljanje«, v katero bi za gotovo dobo let morali stopiti vsi moški in ženske. Ta splošna javna služba bi trajala po načrtu avtorja 13 let. Armada bi preskrbovala živež, stanovanja, kurivo in zdravila ter zdravniško pomoč. Vsak član te armade bi imel pravico na toliko in take življenjske potrebe, ki odgovarjajo kolikor mogoče visokemu standardu of life. Armada bi bila nastanjena v kasarnah. Denarja ne bo, samo »boni« bodo imeli večjavo. Ti »boni« imajo pa le značaj nakaznice za kruh, drva itd. in to iz državnih skladišč, stanovanj itd. Pri tem sistemu zasebno gospodarstvo in udejstvovanje ni popolnoma izključeno. V svojem »prostem« času, ko je izvršil dolžnosti in delo v armadi, se more vsakdo prosto udejstvovati v katerikoli smeri.

Ta sistem zahteva konfiskacijo vseh poslopij brez odškodnine in anuliranje vseh dolgov (tudi privatnih) brez izjeme. Avtor se sicer nekoliko boji, da se bo prebivalstvo sila množilo in da življenjske potrebe ne bi bile zadostne. Tu najde rešitev v tem, da bi uradi imeli pravico ono število otrok v posamezni družini, ki bi presegalo dopustno število, kratkoma pomoriti. Je pristal neomaltusarična. Tudi življenja nezmožnih novorojenčkov ne mra.

Ta sistem smatrajo, da je kompromis med kolektivizmom in individualizmom.

V listu ta sistem pomeni militarizacijo dela, ki je doživela svoj popolni bankrot v svetovni vojni in ki je kaj malo v skladu s prirojenjo človekovo težnjo po svobodi. Policijski sistem je v protislovju z modernim demokratizmom. Zelo delovna disciplina se tudi v Rusiji krha. V značajni liniji je, da na morebitne uspehe, ki naj jih gotov družabni red ali sistem pokaže šele čez 100 ali več let, ne dajo veliko. Oddaljenost od neposrednega uspeha zmanjšuje intenziteto dela in slabi vero v uspeh sploh. Cel nauk sloni na napačni premisi, namreč na človeku, ki ni tak, kakor bi moral biti. Sloneti bi moral na človeku, ki je pač tak, kakršen je: egoist in svobodoljubljen.

Zato bo ta nauk praktično ostal utopija. Morda ima neko moralno vrednost, in samo v toliko ga cenimo.

Pogled nazaj in naprej

Minulo leto jugoslovensko Sokolstvo ne bo šlo med najslabša glede napredka in razvoja. Statistika, ki je najboljši dokaz za napredovanje ali upadanje, tudi za leto 1924, izkazuje povsod več ali manj izdatno tendenco navzgor. Število sokolskih društev, vključenih v Jugoslovanski sokolski Savez, se je dvignilo za 38, tako da jih šteje konec leta 441. Da je med njimi nekaj takih, ki slabo ali skoraj nič ne delujejo, je vzrok v tem, da nimajo zadostno število dobrih in agilnih članov, ki so se iz društva izselili ali umrli. Vendar je to število jako nizko in znaša le 4,7 %, pa tudi ta družstva še niso popolnoma izgubljena; čakajo samo, da si pridobijo sokolsko izobražene vodnike in njih delovanje bo zopet oživel. Tudi število članstva se naraslo za 3200 in JSS ima v svojem okrilju 47.905 članstva, vseh sokolskih pripadnikov z naraščanjem in deco pa je 75.600.

Tako se nam kaže zunanji napredek jugoslovanskega Sokolstva. Toda tudi notranja delavnost in idejna poglobitev

vseh društev, žup in Saveza samega ni zaostala za prejšnjimi leti. V vseh državah izkazujejo društva vedno večjo živahnost in zanimanje. Malenkostni pretresljaji, ki povzročijo nekoliko razburkanje valovanje v celotni organizaciji, niso škodljivi in večkrat prinesejo s seboj večjo delavnost in zanimanje za stvar, te izločijo, kar je organizaciji škodljivega in ne spada vanjo. Med to valovanje štejemo tudi hrvaški separatistični pokret, ki je v preteklem letu izčistil župo Osijek. Dolgemu oklevanju župnega starčinstva, ki ni imelo poguma za dirati v separatistične vode, je naredil konec sabor v Zagrebu. Društva, vključena v župo Osijek, so kratkoma zahtevala novo župno vodstvo in delovanje novega starčinstva je in bo okrepilo v župi ostala jugoslovenska sokolska društva.

Med uspehe v letu 1924, moramo prištevati II. sokolski sabor v Zagrebu in z njim združenji pokrajinski zlet. Tudi ob teh dveh prilikah je bilo nekoliko razburjenja, ki pa našemu Sokolstvu ni prav nič škodilo. Danes že sami hrvaški listi, ki nam niso naklonjeni, pišejo, da je toba jugoslovenski sokolski organizaciji ter njenemu delovanju in njeni disciplini priznati veliko moč in notranjo vrednost, česar vsega baš separatisti ne morejo pokazati. Resolucija in sklepi iz II. sabora bodo za prihodnjo dobo vodilne zvezice vsemu našemu Sokolstvu in z zadovoljstvom lahko konstatiramo, da je češko Sokolstvo, ki je imelo svoj »valni sjezd« v začetku letošnjega decembra, šlo skoraj natančno po isti poti kakor mi in da si naši in češki sklepi niti malo ne nasprotujejo v svojem bistvu. Tudi to je za nas zaodenež.

Tudi izven domačih meja na mednarodnem pozorišču smo dosegli častne uspehe z zmago br. Stuklja, četudi je tekmovanja vrsta nekoliko zaostala glede doseženih točk. Tudi vzroki za to so nam znani, organizacijo samo pa hoče nekaj časa bolela ta ekspedicija, ki je bila zanjo drago podvzete. Pri drugih narodih tega ne poznamo, jugoslovensko Sokolstvo pa je doživelo same obljube in baharje s prazno blagajno; pa tudi to bomo preboleli.

Priprave za bodoče leto so lepo dovršene in iz njih lahko prorokujemo boljšo bodočnost. Največje nepričke delo splošno celotni organizaciji financira in njih uređuje. Sicer je ta pojav v gospodarstvu splošen in ni čuda, da ga občuti tudi Sokolstvo. Pri dobri volji in vztrajni delavnosti članstva bodo pa tudi te zapreke premagane. K sanaciji saveznih financ bo poleg izrednega prispevka članstva mnogo pripomogla loterija, ki bo — izvedena po sedanjem načrtu — prinesla tudi izredno lepe dobitke.

Glavno delo za leto 1925, bo veljalo prvim medletnim tekmam, ki bodo na Vidov dan v Beogradu. Tehnični odbor Saveza je izdal v ta namen 25 vseh vaje ter s tem izvršil glavne in najtežje priprave. Dolžnost društev je zdaj, da se z vso marljivostjo poprimejo dela, da bo udeležba čim večja in uspehi čim čistejši. V prvih dneh novega leta izide novy tekmovalni red v posebni knjigi. To je z izredno natančnostjo dovršeno delo, ki bo tehničnemu odboru v ponos in tudi drugim podobnim organizacijam za vzor.

Velik napredek pričakujemo v novem letu v sokolski literaturi. Sokolski Glasnik bo izhajal kakor preteklo leto 4-krat mesečno. Ena številka bo imela prilogo »Jugoslovanski Sokol«, druga pa prilogo »Prednjak«. Jugoslovanski Sokol bo sokolska revija, »Prednjak« pa bo imel samo tehnično vsebino. S tem bo končno rešeno neprijetno vprašanje, ki že skoro dve leti razburja sokolske voditelje, ker niso imeli lista, ki bi jim prišel primerno vadenno gradivo. Za sokolsko mladino bo izhajal še nadalje list »Sokolica«, ki bo pa namenjen le sokolskemu naraščanju, torej že doraslejši sokolski mladini. Najmanjši sokolski pripadniki, to je naša deca, pa bo dobivala svoj lastni listič pod imenom »Naša radost«. Izhajal bo kot priloga »Sokolica«, naročiti pa ga bo mogoče tudi samostojno in bo veljal le 5 Din letno. S tem bo odpomagano mnogoterim opravičenim željam, ker en sam list za vso sokolsko mladino res ne bi bil primeren, zakaj, kar je za 14 do 18-letnega mladčnika, to ni za deco. Nizka naročnina za oba mladinska lista pač ne bo ovira, da bi se ta dva lista ne razširila v velikem številu med jugoslovensko sokolsko mladino.

Sokolska Matica, ki je v prvi vrsti poklicena, da skrbi za sokolski tisk, izla takoj začetkom leta dve knjigi, in sicer eno idejne vsebine, drugo pa tehnične vsebine. S tem pokaže Matica svojo prvo delo in pričakuje, da ne ostane le pri tem, ampak da bo z izdajanjem sokolskega tiska krepko nadaljevala. Z vso gotovostjo pa seveda pričakuje organizacija, da bo članstvo tudi pridno sodelovalo pri nudi sokolski knjigi, kar je za daljnjo delo neobhodno potrebno.

Naj omenimo končno še sokolski kolektor, ki se je letos zaradi tehničnih ovir nekoliko zakasnil in izide šele po novem letu. To pa naj bi sokolskega članstva ne oviralo, da si ne bi nabavilo kolektorja.

Pogled v sokolsko bodočnost je veseljav. V vseh panogah se kaže resno stremiljenje za napredkom in za širjenjem organizacije. Naj bi se članstvo kakor tudi široka javnost zavedala, da je Sokolstvo med najvažnejšimi narodnimi institucijami, skrbi za telesno in dušno vzgojo najširših plasti naroda in je zato dolžnost vsakega posameznika, da posveča Sokolstvu največjo pažnjo in podporo. — »Jutro« bo tudi v bodoče formalno svoje naročnike o vseh važnejših sokolskih dogodkih ter s tem dajalo organizaciji moralno podporo.

Gr. h Silvestra Bonnarda

Po Anatole Franceu.

»Reza, vi torej ne slišite, da zvoni nekdo že delj kot četrt ure pri naših vratih?«

Reza mi ne odgovori. Ona klepeče v vratarjevi stanici. To je gotovo. »Tako torej obhajate vi god svojega starega gospodarja? Vi me puščate na Silvestrov večer semega? Oh, da, če mi prihajajo na ta dan želje polne ljubezni, izvirajo iz zemlje, kajti vse, kar me je ljubilo, je že davno pokopano. Ne vem, kaj še delam, odveč kot sem, na tem svetu. Se vedno zvoni. Počasi zapustim ogenj in z ukričljenim hrbtom grem odpirat vrata. Kaj vidim na pragu? Saj jaz nisem stari Anacreon in to ni premočeni Amor; ne to je ljubeč, majhen deček, star deset ali enajst let. Popolnoma sam je; dvigne glavo, da me vidi. Njegova lica zardevajo, toda njegov majhen privihan nosček kaže, da je navihaneč. Na kloboku ima peresa in velik ovratnik iz čipka na svojem jopiču. Srčkani deček! Z obema rokama drži zavoj, ki je velik kakor je on sam in me vpraša, če sem jaz gospod Silvester Bonnard. Odgovorim mu, da sem. Izroči mi zavoj, reši, da pošlja to njegova mama in zbeži zopet navzdol po stopnicah.

Jaz grem nekaj korakov navzdol, se

sklonim nad ograjo in gledam mali kloboč, ki se vrti v spirali stopnišča kakor pero v vetru. Lahko noč, moj malček!

Z največjim veseljem bi govoril z njim. Toda kaj bi ga vprašal? Ni fino izpraševati otroke. Prav za prav pa me bo zvoji bolj poudil kakor sel.

Zelo velik zavoj je to, toda ne zelo težak. V svoji knjižnici odstranim trakove in papir, ki ga obdajajo in najdem ... kaj?

Panji, uprav kraljev panji, pravi božični panji, toda tak lahke, da mislim, da je votel. Končno doznam, da sestoji iz dveh delov, katere veže kljukica. Obrnem kljukico in že sem ves obdan od vijolic. Padle so mi na mizo, na kolenja, na preproge. Skrile so se mi v telovnik, v rokave. Ves sem prepojen z njihovim vonjem!

»Reza, Reza, prinesite mi vaze polne vode! Tu imamo vijolice, o katerih ne vem, iz katere dežele prihajajo, ne iz katere roke, toda to mora biti dežela polna vonjav in roka, ki jih pošilja, nežna roka. Stara vrana, ali slišite?«

Položim vijolice na mizo, ki jo docela pokrijem s svojo dišečo košatostjo. Se nekatere druge reči so v panju: knjiga, rokopi. T oje, ne morem dvomiti in ne verjeti... To so zlate legende, to je rokopi duhovnika Jéana Toutmouillea. Tu očistevanje Device Marije, tu legenda o sveti Ceciliji. Obracam liste, med katere so spoizeli mali, blede cve-

tovi in najdem med legendo svete Cecilije vizatko z imenom: princesa Trépo.

Princeznica Trépo, vi, ki se smeje in jočete drugo za drugim, tako ljubko pod jasnim nebom agrigentskim, vas je imel čemerem starec za malo blazno žensko. Danes sem prepričan o vaši lepi in redki blaznosti; starec, ki ste mu napravili toliko veselja, bo prišel, da vam poljubi roko. Prevedel bo dragoceni rokopi in vam bo poklonil natančno in dragoceno izdajo knjige.

Reza stopi v tem trenutku v moj kabinet. Zelo je razburjena.

»Gospod,« vpije vame, »ugenite, koga sem videla v tem trenutku v steklenem vozu, ki je stal pred durmi naše hiše?«

»Gospo Trépo, pri moji veri!« sem kričal.

»Ne poznam gospe Trépo,« mi odvrne služabnica. »Zena, ki sem jo videla, je oblečena kakor vojvodinja, s seboj ima malega dečka, ki ima čipke na vseh šivih. In to je ona mala gospa Coccoz, kateri ste poslali panji, ko je bila bolna. Od tedaj je minilo enajst let. Dobro sem jo zopet spoznala.«

»To je sem vprašal živahno, »to je pravite vi, gospa Coccoz, vdova po prodajalcu kolektorjev?« To je ona, gospod. Vrata so bila odprta medtem ko je njen mali deček, ki je zapustil to hišo, stopil v voz. Nič se ni izpremenila. Zakaj bi se take ženske stale? One nimajo nič skrbi. Coccoz je samo malo

obilnejša, kakor v minulih dneh. Zenska, ki smo jo tu sprejeli iz usmiljenja, pride razkazovat svoj baržun in svoje demante v steklenem vozu. Ali li to sramota?«

»Reza,« sem vpil s strašnim glasom, »če mi ne govorite o tej gozpe z globokim spočitovanjem, greva narazen. Prinesite moje sčevrse vaze, da postavi vanje vijolice, ki dajejo starosti teh knjig čar, katerega niso imele nikoli.«

Medtem, ko je Reza vzdihuje iskala sčevrse vaze, sem zbiral jaz lepe, raztresene vijolice, katerih vonj se je širil okoli mene, kakor da nisem spoznal madame Coccoz v princeznici Trépo. Toda to je bila za me le trenutna prikazen, ki mi je prišla pokazat svojega otroka, katerega sem nekoč videl golega na njenih rokah. Imel sem toliko razuma, da sem se obtožil, da sem bival ob nežni in lepi duši, ne da sem jo slutil.

»Bonnard,« sem si dejal, »ti pač umeš tolačiti stare rokopies, toda brati v knjigi življenja ne znaš. Ta mala porednost gospe Trépo, kateri nisi prisodil več kakor dušo otroka, je potrosila več vne me duha, da ti izkaže svojo hvaležnost, kakor si se ti kdaj čutil dolžan jo komu izkazati. Ona ti je kraljico plačala tvoj panji. Reza, vi ste sraka! Pridite, da namočite v vodi te vijolice iz Parme!«

lik in izdajatelj: Kongsorij „Jutra“,
glavni urednik: Fr. Branevič,
Dolnikova tiskarna, d. d. v Ljubljani.

ALEKSANDER DUMAS ZVEŠTOBA DO GROBA (LA DAME DE MONSOREAU)

Vkljub mrazu in gladi je Chicot zares čakal več kot dve uri. Potem se vrata palače Guiskih odpro in venkaj prikoraka sedem postav, toda ne več sedem vitezov na konjih, marveč sedem menihov, redovnikov, pokritih s kuklicami. V rokah pa drže rožne vence in rožljajo ž njimi.

Chicot je sledil tem redovnikom ves začuden in pozoren. Stopal je za njimi do samostana Svete Genovefe, kjer so potrkali in vstopili, toda popreje je še menih pozorno pogledal vsakemu na roko. Chicot razume sedaj, da se dogaja tukaj nekaj neobičajnega, morda kaj zelo važnega, tembolj, ker je zapazil, da prihajajo tudi od drugih strani drugi člani reda svete Genovefe v samostan in da vsakdo proži pri vstopu vratarju v svoji roki nekaj, česar ni mogel Chicot na daljavo razbrati.

„Sel bi z njimi,“ mrmra Chicot, „ali dve bistveni stvari mi manjkata. Prvič mi manjka kuklica, pa ta bi se morda že dobila, četudi ne takoj. Pa saj je Pariz poln teh kutarjev! Toda ti ljudje imajo še nekaj drugega, nekako znamko ali znamenje si kažejo v rokah, in to je važnejše... Oj, prijatelj Gorenflot, zakaj nisi ti sedaj pri meni, da bi govorila besedico!“

Se nekaj časa oprezuje in ugiba Chicot, in postaja tembolj radoveden, ker prihaja vedno več tajinstvenih menihov, ki so si kukliko potegnili na oči, in ki kažejo tajne znamke v rokah. Sedaj mora biti v samostanu že ves zbor. Kdo so in kaj je namen tega očitno tajnega sestanka? Chicot se odloči in obrne ter naglo odide v gostilnico „K rogu izobilja“, kjer si dobil dobro jedajo in še boljše pijačo, in kamor je zahajal brat Gorenflot, s katerim je Chicot često krolal in uganjal ponočnjakarska junaštva.

XVIII.

Frater Gorenflot se spoštljivo predstavi.

Lepemu večeru je sledila lepa noč, le da je bila še bolj mrzla. Meščanin je kar sapa tvorila oblake in svetniški sijaj okrog ušes. Lastnik „Roga obilja“, mojster Bonhommet, je pa baš hotel čitati v svetem pismu, da počaka, da se stopi v ponvi precejšen kos masti, in poleg ponvice so že čakale ribice, z moko naštopane, da pridejo in vrše svoj poklic. Takrat je stopil v kuhinjo Chicot, in Bonhommet ga je veselo pozdravil: „Oj, vi ste, moj plemič? Dober večer in dober tek!“

„Da, jaz, in dober večer voščim!“ se odzove Chicot, „čeprav velja polovica pozdrava vam, ne samo meni!“

„Ej, saj veste, plemič, da ne morem sam vsega pojesti, kar napečem!“

„Ne, ne, vam že odzvamem polovico te skrbi, prijatelj!“

Mojster Bonhommet se spoštljivo odkrije in zavrti svojo zeleno čepico v tolstih rokah. Toda Chicot danes ni tako dobre volje,

kakor navadno, in naglo vpraša: „Ali ste sami, jaz nekoga iščem!“

„Pa ne brata Gorenflota?“ vpraša Bonhommet.

„Pogodili ste! Je li že pričel večerjati?“

„V mali sobi je. Prišel se ni, pa je že zelo nestrpen. Treba se poizuriti!“

„Zakaj?“

„Ker bo čez pet minut že končal!“

„Kako pravite? Ni še pričel, pa bo čez pet minut končal, in baš ješči Gorenflot?“

„Da, gospod, danes je sredo, in kvaterni post je pričel danes!“

„Hm! zagodrnja Chicot, ki ni prav verjel v versko točnost brata Gorenflota. Nato pa stopi v posebni kabinet, kjer zagleda pri brlečem svitu leščerbe meniha, debeluharja rdečega obraza. Frater pa je danes nekam čmeren. Pred krožnikom na vodi kuhene špinacije sedi in kos sira vrti v roki. Z njim skuša napraviti postno jed nekoliko tečnejšo.

Frater Gorenflot ima po priliki kakšnih trideset in osem let in meri kakšnih pet čevljev, manj pet palcev, torej je pod običajno „soldaško“. Kar ima premalo navzgor, ima pa preveč naokoli, od rame do rame kakšne tri čevlje, kar bi odgovarjalo obodu devetih čevljev. Razen tega opaziš na Gorenflotu kratek mišičast vrat. Vzemirljiv pogled nanj ni baš, in reči smemo, da je mojster in frater Gorenflot redkokdaj tako ginjen, kakor je baš sedaj, ko vidi, da je njegov sokrokar plemič Chicot vstopil v kabinet.

„Hej, prijatelj, kaj pa je vam padlo v glavo?“ vprašuje Gaskonjec začuden in pogledava po vrsti fratra, gostilničarja in zelenjavo na krožniku ter vrč z vodo.

„Kakor vidite, prijatelj! Večerjam!“ odgovarja Gorenflot z glasom kakor zvon.

„Kaj, temu pravite večerja? Travi? Vodi? Kje so pa kobilice? Saj hočete postati cel Janez Krstnik!“

„Mi smo v postu, prijatelj! Mislite na svoje odrešenje!“ pravi Gorenflot pobožno in še pobožneje pogleda v nebo, to je v strop.

Chicot se še dalje silno čudi. Gleda pa tako, da mu kar vidiš, da je Chicotu znano, da je Gorenflot znal tudi drugače obhajati svoje postne dneve. „Pa kdaj ste zajtrkovali?“

„Jaz vobče nisem zajtrkoval, brat moj!“ pravi Gorenflot turbo, ali ponosno, in skoz nos.

„O, če je pa treba govoriti skozi nos, brate, pravi Chicot, sem pripravljen, da teknujem z vsemi člani reda svete Genovefe! Pa če niste zajtrkovali, brat moj, — sedaj govori tudi Chicot skozi nos, — kaj ste pa potem delali?“

„Govor sem sestavljal!“ ponosno odgovarja frater.

„Za nočjo.“

„Za nočjo?“ vpraša Chicot in se domisli: Pa ne, da bi ta tepec govoril nočjo v opatiji, kjer sem pravkar gledal, kako prihajajo?

„In takoj moram domov,“ nadaljuje Gorenflot in založi žlico špinacije. „Moji poslušalci bi utegnili postati nestrpni.“

Chicot se spomni na množico menihov, ki jih je videl prihajati z vseh strani, in vpraša: „Obkorej pa morate pridigati?“

„Od devete do pol desete, brate!“

„No, prav, sedaj je tri četrt na devet. Pet minut poklonite meni. Osem dni že nisva skupaj večerjali!“

„Izredno drago mi je, da se zopet vidiva,“ nadaljuje turbobno Gorenflot, „toda moram vas zapustiti!“

Menih vstane, kakor da hoče zares oditi, toda Chicot ga zadrži za kuto in kliče: „Hej, gazda Claude Bonhommet!“

Krčmar, ki je menda prisluškoval, se takoj pojavi na pragu. „Gazda Claude, prinesite vendar brž dve steklenici burgundca, takšnega, kakršnega pije prijatelj Gorenflot, kadar je najboljše volje.“

„Dve steklenici?“ Zakaj toliko, ko jaz ne pijem?“

„Če bi pili tudi vi, prijatelj, jih dam prinesiti štiri, šest, vse, kar jih ima doma! Če pa moram piti sam, sem otožen in dve steklenici morata zadostovati!“

„Zares, to je pametno, in če izberete še pusta jedila k temu, vas spovednik niti ne bo karal.“

„Res je to. V postu jej pusto!“ S temi besedami se obrne Chicot k omari, jo odpre in izvleče iz nje delikantno piško iz Mansa, v onem času bolj slavnega kokošjega mesta, kakor je danes naš Maribor.

„Kaj delate, brate?“ vprašuje Gorenflot živahno in z zanimanjem opazuje Chicotove kretnje. „Kaj je to?“

„Kakor vidite, sem vzel iz omarice to ribo, iz strahu, da si to postno jed ne vzame kdo drugi.“

„Od kdaj pa ima riba kljun?“ vpraša Gorenflot.

„Kljun? To so plavute!“

„O, pa noge?“

„Noge? To je rep! Gorenflot, vi ste pijani!“

„Jaz? Od špinacije in vode?“

„V lase vam je stopila!“

„Evo, sedaj prihaja gospodar. Naj on odloči, ali je to riba ali piška!“

„Naj bo! Toda najprej naj odpre steklenice. Vedeti hočem, če je vino še vedno isto. Kaj pravite, mojster Claude?“

Mojster Claude potegne čep iz steklenice in natoči Chicotu pol čaše. Chicot izprazni in zacmaka z jezikom. „O, pravi, dobro je, ali moj jezik ima slab spomin. Zares ne vem, je li to ista vrsta!“

Gorenflotove oči kar zasijejo pri pogledu na onih par kapljic rubina, zaostalih v Chicotovi čaši.

„Cutje, brat moj!“ pravi Chicot in naliže vina tudi menihu. Vi ste moj bližnji. Vodite me in povejte svoje mnenje. Je li pravo?“

Gorenflot polagoma prinese čašo k ustom in pokusi nekaj kapljic, ki jih razgrize na kočnikih. Potem pravi: „Sigurno, prav ista vrsta je to... Ali...“

„Ali... vseeno je bilo premalo, da bi mogel prav odločiti...“

Sedaj napolni Gorenflot čašo do polovice in frater pokuša nekoliko manj pobožno.

„Vraga,“ pravi, „to ni isto vino, to je celo bolje. Bogami... mmm...“ in zacmaka, „to je iz leta 1561!“

„Vidiš ga, ta ga je pa res pogodil!“ se začudi oštr. „Zares je iz tega leta!“

„Dobri Gorenflot!“ pravi Chicot in se odkrije, „v Rimu so proglasili za blažene takšne, ki so mnogo manj zaslužili, kakor vi!“

„No, to je nekoliko navade!“ pravi frater ponižno.

„Morda, a gotovo je v tem mnogo ženijalnosti!“ vrešči Chicot.

„Hudiča! Saj je tudi pri meni dovolj navade, pa vendar ne uganem tako točno!... Toda, kaj delaš, brate?“

„Vstajam, kakor vidite!“

„Zakaj?“

„Grem na naš zbor.“

„Kaj, ne da bi poprej pokusili kos moje... ribice?... A, da, brate Gorenflot, evo... jaz se na jelo še manj razumem kakor na pijačo. To je vendar riba, a Gorenflot pravi, da je to piška. Kaj pa vi pravite, mojster Bonhommet?“

ČREVA

vsakovrstna, po najugodnejši ceni kakor vsako leto vedno v zalogi. Kupim tudi strovi in stopljeni loj in ga plačam po najvišji dnevni ceni.
Jos. BERGMAN, Ljubljana, Poljanska c. 85.
Tvrdba obstoji že 25 let!

Vsem cenjenim odjemalcem želim

srečno Novo leto!

Mihajlo Lapuh, Škofja Loka

Prvovrstni Knochovi je meni za pogon

Resni samo iz najboljših volovskih krpov, garantirana težina 0-98-1. šivano, lepljeno in pretegujeno, v vseh dimenzijah, na skladišču
R. LAMPRET, Ljubljana, Krekov trg 10. Tel. 247

Tvorniško skladišče: Zagreb, Hila 44 DVORISTE (HOTEL ROYAL) Telefon 20-54. 1936a

Razstava gojenk in gojencev

od ministrstva za trgovino in industrijo
koncesijonirane krojne šole
v Ljubljani, Zidovska ulica št. 5

je pokazala najlepše uspehe. Gojenki in gojenci so popolnoma samostojno izdelali različno garderobo po najnovjših modelih in se je res pokazala pristnost kroja — Prihodnji teden se prične z dne 2. januarja 1925. za krojače v civilnih oblekah in uniformah, za šivilje v splošni garderobi perila, otroške obleke in kar je potrebno za gospodin stro. — Vpisovanje se sedaj od 8. do 12. in od 2. do 7. ure ali pismeno. Ugodni plačilni pogoji. Razpisiljanje in izdelovanje krojev s natušnim priloženim poukom

Vila z avtom zastonj!

Elegantno urejena, popolnoma opravljena, z zastori, preprogami in svetili opremljena, udobna vila z osmimi sobami in postranskimi prostorji, neobremenjena, z okoli 1000 m² vrta, garažo, novim štiridesedim zaprtim avtom m dela 1924. in 1000 litri bencina (na novo sezidana na dobroteljevem prebivališču) in 40 000 drugih dragocnih nagrad v vrednosti

60.000 dolarjev

je razpisanih ter se bodo razdelile med one osebe, katere bodo dalje priporočale naše vsestransko preizkušene preparate, ki se razpečujejo v množinah, in katere nam preskrbe pet naročil. Vsakdo dobi eno nagrado. Zato, da se razdele vse razpisane nagrade, jamčimo. Podrobne prospekte pošlje vsakomur, od katerega prejme (v pismu) 7 dinarjev za kritje pošiljate družba

„Gesellschaft für chemische und metallurgische Industrie m. b. H., Wien, XIII 2, Wagramgasse 5.“

Dobrodošle strojarstvo

s trgovino z usnjem (mного meznega dela) v Mariboru ob prometni cesti ležeče, od leta 1868. obstoječe, je vsled izstopa tačasnega imetnika po zelo ugodni ceni **naprodaj**. — Vpraša se pri g. Ivanu Hoffmannu, Maribor, Aleksandrova c. 24. 7537a

Prevzame se v najem

trgovina z mešanim blagom

na prometnem kraju v Sloveniji ali pa na Hrvaškem, ki ima dnevnega prometa najmanj 3000 Din ter stanovanje v hiši. Zaloga v trgovini se eventualno prevzame. Točen opis trgovine ter višino zahtevane najemnine je poslani na upravo „Jutra“ do 10. januarja 1925 pod šifro „Najem 1925“. 7814/a

Zelo ugoden nakup modrocev, divanov, otoman, klubskih garnitur in vseh v to stroko spadajočih izdelkov nudi solidno izdelano in najceneje trdka **Peter Kobal**, tvornica tapetniških izdelkov, **Kranj** (Slovenija). Pri večji naročilih kakor za hotele, restavracije, mizarje itd. še zaaten popust. Pozor, ženini in neveste! **Zahtevajte cenike!**

EVGEN LOVŠIN

„RUDE IN KOVINE“

LJUBLJANA, Miklošičeva ulica št. 15.

Telefon št. 727. Brzojavni: Rado

Zagreb: Preradovićeva ulica št. 23. - Telefon 26-30.

Beograd: Jovan T. Marković, Karađorđeva ulica, palata „Bristol“.

Telefon št. 668.

Cink, svinec, kositer, baker, svinčena pločevina, cinkova in pocinkana pločevina Cinkarne d. d., Celje, žveplenokisla glina, katran itd.

Kupujemo po najvišjih cenah: stari baker, stari svinec, remelted-cink, kovinske ostanke itd.

Živo perutnino

kupuje stalno v vsaki množini, in sicer: pohance, kure za peči, kure in purane, ter jo plačuje po najboljših dnevnih cenah

E. VAJDA

Čakovec (Medjimurje).

Telefon 59, 3, 4.

11/a

SINGER ŠIVALNI STROJI so na vsem svetu poznani kot najboljši

Singer šivalni stroji, Bourne & Co., New York 709/a Predaja na obroke

Ljubljana, Selenburgova ul. 3

Centrala za SHS:

Zagreb

Maruličeva ul. 5

Zastopstva v vseh mestih

Mnogo sreče in veselja v letu 1925.

Žele vsem svojim p. n. odjemalcem, trgovskim prijateljem in znancem naslednje tvrdke:

FR. ČUDEN LJUBLJANA 7321	DANIJELO ZUPANC ZLATAR LJUBLJANA Wolfova ulica 6 7322	J. BRAJER PRVA IZDELOVALNICA GOISER CEVLJEV LJUBLJANA, Turjaški trg 1 7323	H. SUTTNER LJUBLJANA 7324	TRAFIKA SEVER LJUBLJANA Selenburgova ulica 1 7325	LESKOVIC & MEDEN LJUBLJANA 7327
FR. KSAV. CASPER LJUBLJANA 7328	IVAN FIGAR PILARSKI MOJSTER LJUBLJANA, Hrenova ulica 19 7333	KAJO DELIČ LJUBLJANA Hilšerjeva ulica 25 7309	IVANA GORŠE RESTAVRACIJA «NOVI SVET» LJUBLJANA Gospodsvetska cesta 13 7312	ALOJZ JANEŽIČ KLOBUCARSTVO SLAMNIKARSTVO LJUBLJANA, Slomikova ul. 27 7314	MARIJA JEGLIČ DAMSKI MODNI SALON LJUBLJANA Slomikova ulica 27 7315
IVAN RAVNIHAR URAR DRZ. ZELEZ., TRGOVINA Z ZLATNINO IN SREBRNINO LJUBLJANA Sv. Petra cesta 44. 7317	M. ROGELJ MANUFAKTURNA TRGOVINA LJUBLJANA Sv. Petra cesta 26 7319	K. PEČENKO TRGOVINA Z USNjem LJUBLJANA Sv. Petra cesta 13 7320	KAVARNA, RESTAVRACIJA IN BAR «EMONA» LJUBLJANA, Dunajska cesta 7301 Palača Kreditne banke 7301	STAVBENA TVRDKA IVAN SLOKAN LJUBLJANA, Studentovska ul. 7199	MARIJA DERGANČ BRIVSKI SALON FRANČISKANSKA ULICA 10 7191
GRICAR & MEJAC LJUBLJANA Selenburgova ulica 2 7325	HROVAT & KOMP. LJUBLJANA 7329		MARČAN ANDREJ MESAR LJUBLJANA Rimska cesta 21 Prešernova ul. 16 7330	P. BUNC in DRUG LJUBLJANA 7313	L. M. ECKER SINOVA KLEPARNA IN PODJETJE ZA IZPELJAVO VODOVODNIH DEL LJUBLJANA 7332
O. BERNATOVIČ LJUBLJANA 7306	L. MIKUŠ LJUBLJANA 7307	JOSIPINA LOKAR LJUBLJANA Vegova ulica 16 «Pri panju» 7308	FRAN DERENDA & CIE. LJUBLJANA 7310	FOTOGRAFSKI ZAVOD HUGON HIBŠER LJUBLJANA Valvasorjev trg 7 7311	MODNA TRGOVINA T. EGER LJUBLJANA Sv. Petra cesta 2 7312
STAVBENO PODJETJE JAKOB ACCETTO SIN ING. VIKTOR ACCETTO IN DRUG mestni stavbenik LJUBLJANA Trg Tabor 2 7316	MODNI SALON Z. GORJANC & CO. LJUBLJANA Sv. Petra cesta 27 7318	PIVOVARNA «UNION» D. D. V LJUBLJANI 7151	VIKTOR JELOČNIK SPECERIJSKA, GALANTERIJSKA IN MANUFAKTURNA TRGOVINA LJUBLJANA ROZNA DOLINA 7150	SPECIALNI ARTISTIČNI ATELJE Za CRKOSLIKARSTVO PRISTOU & BRICELJ LJUBLJANA hotel «Malič» 7161	T. MENCINGER LJUBLJANA Sv. Petra cesta 43 7152
MATIJA PERKO MIZARSKA TOVARNA SISKA 7150	LJUBLJANA 7150	MARTIN MAHKOTA MODNI SALON ZA GOSPODE LJUBLJANA SPODNJA SISKA 7146	EMIL PERUZZI CEVLJAR LJUBLJANA Celovška cesta 10 7145	PETER STEPIČ VINOTRZEC POSESTNIK IN GOČIPAR SPODNJA SISKA Tržna ulica 254 7144	M. ROSNER & Co. NASL. VIKTOR MEDEN 7142
JOSIP PREŠEREN CEVLJARSTVO LJUBLJANA SISKA Celovška cesta 82 7139	MIHAEL PETERNEL CEVLJARSTVO LJUBLJANA 7138	R. PUŠNIK KONJSKI MESAR, IZDELOVALEC SALAM IN KONJSKI TRGOVEC LJUBLJANA Tržaška c. 2 Rimska c. 19 7134	FRANC OBLAK TRGOVINA Z MESANIM BLAGOM LJUBLJANA Tržaška cesta 22 7133	REZI ZALAZNIK GOSTILNA «ST 6» LJUBLJANA Dunajska cesta 7131	MIROSLAV BIVIC KNJIGOVEZNIČNA, KARTONAŽA IN TRGOVINA S SOLSKIMI PO- Trebščinami LJUBLJANA, Sv. Petra c. 29 7164
ALOJZIJ FUCHS JUVELIR LJUBLJANA Selenburgova ulica 6 7162	STUCHLY-MASKE MODISTINJA LJUBLJANA Židovska ulica 3 7160	VIKT. IN MAR. BIZJAK GOSTILNA «PRI KRČNU» LJUBLJANA Tržaška cesta 5 7158	ANGELOSL. HRASTNIK TRGOVEC LJUBLJANA Karlovška cesta 8 7157	FR. PUH STROJNO KLJUČAVNICARSTVO IN STRUGARSTVO LJUBLJANA Karlovška cesta 10 7156	FR. RAVNIHAR URAR JUZ. ZELEZ., TRGOVINA Z ZLATNINO IN SREBRNINO LJUBLJANA Sv. Petra cesta 44 7163
METOD IN FANI KACIČ SPODNJA SISKA GOSTILNA «PRI RACI» 7155	JOŽE JELENC MESAR LJUBLJANA VII Celovška cesta 63 7149	AL. IN HEL. BRECELNIK MESAR SPODNJA SISKA 25 7148	MARIJA KAHNE GOSTILNA «MALI TRIGLAV» PRI DRZ. KOLODVORU SPODNJA SISKA 7147	JANKO BERNIK TRGOVINA Z MESANIM BLAGOM SPODNJA SISKA 7143	ANDREJ BELIČ TRGOVINA Z MESANIM BLAGOM SPODNJA SISKA 94 7141
L. M. GROŠELJ & KOSIRNIK KLJUČAVNICARSTVO LJUBLJANA VII 7140	KAROL CIGLER GOSTILNA «PRI KORLNU» SPODNJA SISKA Gospodsvetska cesta 66 7137	N. M. MALGAJ TRGOVINA Z MESANIM BLAGOM SPODNJA SISKA 121 7136	HOTEL IN RESTAVRACIJA «LLOYD» MARIJA TAUZES LJUBLJANA Sv. Petra cesta 7 7135	JOSIPINA IN SIN JOSIP PODKOV MESARIJA LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 7 hotel «Lloyd» 7130	F. FAJDIGA SIN ZALOGA POHISTVA LJUBLJANA Sv. Petra cesta 17 Ustanovljeno leta 1879. 7129
ANTON MENCINGER SPECERIJSKA TRGOVINA LJUBLJANA Sv. Petra cesta 42 7128	JOSIP VIDMAR TOVARNA DEZNIKOV IN SOLNČNIKOV LJUBLJANA Pred škofijo 19 7127	ANTON VERBIČ DELIKATESA IN SPECERIJA LJUBLJANA Stritarjeva ulica 7126	IVAN MOHORIČ KROJAŠKI MOJSTER LJUBLJANA Sv. Petra cesta 6 7116	M. BALIJA TRGOVINA Z MESANIM BLAGOM LJUBLJANA ROZNA DOLINA 7115	MARIJA in FRAN ZGONC GOSTILNA, KAVARNA IN PLESKARSTVO LJUBLJANA Pot v Rožno dolino 36 7114
T. GROŠEL MAST IN SLANINA NA DEBELO LASTNA PREKAJEVALNICA LJUBLJANA Poljanska cesta 7 7190	ČADEŽ & BRČAR SPECIALNA TRGOVINA ZA MLINSKE POTREBŠČINE LJUBLJANA Kolodvorska ulica 35 7196	DROGERIJA «ADRIJA» LJUBLJANA Selenburgova ulica 5 7206	BRUNO BELANTIČ SEDLAR IN LIČAR SPODNJA SISKA Sv. Jerneja cesta 44 7342	ANTON VELKAVRH MESAR «PRI RACI» SPODNJA SISKA Celovška cesta 7343	MIHAEL HAFNER VINSKA TRGOVINA LJUBLJANA VII 7341
JOSIP REBEK SPLOŠNO KLJUČAVNICARSTVO LJUBLJANA Cankarjevo nabrežje 9 7231	KOLINSKA TOVARNA 7304		FRAN in MARIJA REMIC SISKA Celovška cesta 10 7305	PRVA KRANJSKA TOVARNA STOLOV ANDREJ BOUCON LJUBLJANA ZALOGA IN TOVARNA: Sredina 18 7349	PRODAJA JESTVIN MARIJA PEVEC SPODNJA SISKA Kolodvorska ulica 7340
TRINK & BERNIK STROJNO MIZARSTVO LJUBLJANA Linhartova ulica 8 7232	STAROZNANA GOSTILNA «PRI ŠTAJERCU» FUZINE št. 1 pri Ljubljani 7338	FRANC URŠIČ KROJAŠKI MOJSTER LJUBLJANA VII, SP. SISKA Kolodvorska ulica 143 7337	JOSIP ŠUŠTARŠIČ STROJNO MEHAN. DELAVNICA LIVARNA METALA ZGORNJA SISKA Kosova ulica 96 7334	IVAN BENČINA GOSTILNAR IN MESAR DEVICA MARIJA V POLJU pri Ljubljani 7233	IVAN KAJNC GOSTILNA, MODNO KROJAŠTVO IN UNIFORMIRANJE VEVCE pri Devici Mariji v Polju 7237
M. URBAS IZDELOVANJE IN EKSPORT PRISTNIH KRANJSKIH KLOBAS LJUBLJANA, Slomikova ul. 13 p-leg mestne elektrarne 6975	ENGELB. FRANCHETTI BRIVSKI SALON LJUBLJANA, Dunajska cesta 20 nasproti kavarno «Evropa» 6984	INZ. RUDOLF WILLMANN STROJNOSTAVBENA DELAVNICA LJUBLJANA Slomikova ulica št. 3 6968	UMETNIŠKI ZAVOD ZA LITOGRAFIJO ČEMAŽAR & DRUG LJUBLJANA, Na Friškoven 6965	ODON KOUTNY ORODJE IN TEHN. POTREBŠČINE LJUBLJANA 6928	

Mnogo sreče in veselja v letu 1925.

žele vsem svojim p. n. odjemalcem, trgovskim prijateljem in znancem naslednje tvrdke:

JAKOB SMERAJC KROJASKI MOJSTER LJUBLJANA Poljanska cesta 13 7614	LOVRO KVEDER LJUBLJANA Poljanska cesta 19 7615	JAKOB GRILC PEKOVSKE MOJSTER LJUBLJANA Karlovška cesta 30 7616	HERMAN ČESNOVAR GOSTILNA LJUBLJANA Dolenjska cesta 3 7617	CENTRALNA VNOVČEVALNICA ZA ŽIVO IN ZAKLANO ŽIVINO D. Z. O. Z. V LJUBLJANI 7618
ALOJZI STRUPI PRODAJA PREMOGA IN DRV LJUBLJANA Vidovdanska cesta 14 7566	GREGOR HABJAN GOSTILNICA LJUBLJANA Celovška cesta 83 7627	FRAN ŠKAFAR MIZARSTVO S PARNO SILO LJUBLJANA Rimska cesta 16 7625	FRAN KAVČIČ GOSTILNA LJUBLJANA, Privoz 4 7620	OSVALD PENGOV TRGOVINA S SPECERIJSKIM BLAGOM IN GOSTILNA LJUBLJANA Karlovška cesta 29 7619
ŽNIDAR ANDREJ MODNI ATELJE LJUBLJANA, Reber 11 7572	MATEJ OREHEK LJUBLJANA Kolodvorska ulica 7604	MATIJA VADNAL CEVLJARSKI MOJSTER LJUBLJANA 7626	A. IN M. SAGMEISTER MESARIJA IN PREKAJEVALNICA LJUBLJANA VII 7623	M. FRANZL SINOVI TOVARNA PLETENIN Sredina 7621 LJUBLJANA LJUBLJANA
EMIL MORE SODAVICAR LJUBLJANA Kette-Murnikova cesta 11 7576	MIZARSKA TOVARNA JOŽEF ŠENICA LJUBLJANA Za Bežigradom 6 7603	IVAN MEGLIČ KLJUČAVNIKAR LJUBLJANA, Prule 6 7562	MARIJA LAH GOSTILNICA SPODNJA ŠIŠKA Kolodvorska ulica 165 7624	ANTON KAJFEŽ GOSTILNICA Florijanska ulica 4 7622 LJUBLJANA LJUBLJANA
BRUNČIČ & REBERNIK PLESKARJA IN LICARJA LJUBLJANA 7580	KAROL JARC EKSPORT KRANJSKIH KLOBAS LJUBLJANA Hradečkova vas 35 7567	FRANC GOLOB MESAR IN PREKAJEVALEC 7347	SPODNJA ŠIŠKA pri Ljubljani	ANTONIJA PIBERNIK TRGOVINA Z DELIKATESAMI LJUBLJANA Vodnikov trg in oba vrhniška paviljona 7578
IVAN JAVORNIK MESAR IN PREKAJEVALEC LJUBLJANA Domobranska cesta 7 in stojnica, šolski drevored 7635	IVANA ZUPANČIČ MESARICA LJUBLJANA stojnica, šolski drevored 7633	«SLOGRAD» SLOVENSKA GRADBENA IN INDUSTRIJSKA DELNISKA DRUŽBA LJUBLJANA IN STAVBENA VODSTVA TRŽIČ TRBOVLJE SV. PETER 7233	JOŽE KOPRIVEC MESAR stojnica, šolski drevored 7630	JAKOB JESIH MESAR LJUBLJANA stojnica šolski drevored 7629
JOŠKO KOCJAN MESAR LJUBLJANA 7637	KRAŠOVEC FRANC MESAR LJUBLJANA stojnica, šolski drevored 7634	JAKOB PETRIČ MESAR LJUBLJANA stojnica, šolski drevored 7631	JAKOB IN Marija OTRIN MESARIJA LJUBLJANA stojnica, šolski drevored 7635	ADOLF ŽABJEK MESAR LJUBLJANA stojnica, šolski drevored 7629
ČESALNI SALON ZA DAME O. FETICH-FRANKHEIM LJUBLJANA 6738	IVANA ZUPANČIČ MESARICA LJUBLJANA stojnica, šolski drevored 7633	LUDVIK ILERŠIČ LESNA TRGOVINA LJUBLJANA, Priškovce 7588	FRANC RODE MESAR DEVICA Marija V POLJU 7610	JOZE KOPRIVEC MESAR stojnica, šolski drevored 7630
J. TAVČAR SPECERIJSKA TRGOVINA LJUBLJANA Stari trg 30 7188	MATIJA ANDLOVIČ MIZARSTVO, ZALOGA POHISTVA LJUBLJANA Vidovdanska cesta 1 in 6 7189	IV. JAX IN SIN Gospodarska cesta 2 LJUBLJANA 6970	VINSKA VELETRGOVINA IVAN OGRIN LAVERCA pri Ljubljani 7586	JAKOB PETRIČ MESAR LJUBLJANA stojnica, šolski drevored 7631
IGNAC VEHAR SPLOŠNO MIZARSTVO LJUBLJANA Gradaška ulica 12 7187	MODNA TRGOVINA PETER ŠTERK LJUBLJANA 6973	PEVA JUGOSLOVANSKA TOVARNA TRZASKIH BICEVNIKOV OGRIN & PERIC LAVERCA pri Ljubljani 7585	JOS. BERGMAN TRGOVINA S CREVAMI IN PARNA TOPILNICA LOJA LJUBLJANA Poljanska cesta 85 6986	JAKOB IN Marija OTRIN MESARIJA LJUBLJANA stojnica, šolski drevored 7635
L. AHAČIČ SPLOŠNO PARNO MIZARSTVO LJUBLJANA Hrenova ulica 8 7185	FRANC SZANTNER LJUBLJANA Selenburgova ulica 1 6986	M. AMBROŽIČ IN DRUG MANUFAKTURA NA VELIKO LJUBLJANA 6976	LJUBLJANSKA GRADBENA DRUŽBA Z O. Z. LJUBLJANA Rimska cesta 13 6987	ANTON ŠTEFE TRGOVINA Z USNEM IN CEVLJARSKIMI POTREBŠČINAMI KRANJ 7295
IVAN ZUPANČIČ IZDELAVATELJ METEL LJUBLJANA Kersnikova ulica 3 6990	A. SUŠNIK TRGOVINA Z ŽELEZNINO Zaloška cesta 21 6932	JOSIP PERNUŠ OBLASTVENO PREIZKUŠENI TESARSKI MOJSTER KRANJ 7296	SIRC - RANT TRGOVINA S KOLONIJALNIM BLAGOM IN DEŽELNIMI PRIDELKI KRANJ 7299	IVANKA JELEN SIVILJA VELENJE 7579
MIHAEL OSTERMAN MESAR IN PREKAJEVALEC KRANJ 7296	RUDOLF RAKOVC TRGOVINA Z USNEM KRANJ 7297	RESTAVRACIJA «PRI KOLODVORU» KRANJ 7300	FRANC KUNSTLER PARNA ZAGA IN MIZARSTVO LITJA 7577	FRANJO DREO in ANTONIJA FRITZ GOSTILNA RETJE 42 TRBOVLJE I 7611
FRANC CERAR D. Z. O. Z. TOVARNA SLAMNIKOV IN KLOBUKOV DOMZALE 7344	JAKOB DEŽELA PEKARIJA MENGEŠ ST. 98 7845	RADO POLAK ORMOŽ TRGOVINA Z MEŠANIM BLAGOM IN ŽGANJEM NA DEBELO 7573	LOJZE KOMAR PREVOZNISTVO LJUBLJANA Krakovska ulica 13 7640	ALOJZ GERM TRBOVLJE 7590
MILOŠ ŠKERBIČ TRGOVINA MANUFAKTURE IN IZDELAVA OBLEK TRBOVLJE II ZAGORJE 45 7569	FANI POVŠE GOSTILNA IN KAVARNA LOKE TRBOVLJE I 7570	JOS. TOLLAZZI TRGOVINA IN GOSTILNA LOGATEC 7605	JURIJ FERENC STAVBENO PODJETJE TRBOVLJE II 7569	LOJZE KOMAR PREVOZNISTVO LJUBLJANA Krakovska ulica 13 7640
MILAN HERZ BRIVEC RETJE pošta Trbovlje I 7571	MESTNI STAVBENIK RUDOLF ROČAK TRBOVLJE 6964	ALOJZ GERM TRBOVLJE 7590	JURIJ FERENC STAVBENO PODJETJE TRBOVLJE II 7569	LOJZE KOMAR PREVOZNISTVO LJUBLJANA Krakovska ulica 13 7640
LAVOSLAV MRNUH TRGOVINA Z MEŠANIM BLAGOM ZAGORJE OB SAVI 7582				

Mnogo sreče in veselja v letu 1925.

žele vsem svojim p. n. odjemalcem, trgovskim prijateljem in znancem naslednje tvrdke:

SREČNO IN VESELO NOVO LETO ŽELI VSEM CENJENIM NAROCNIKOM IN KONSUMENTOM		«BUDDHA» ČAJNIH MEŠANIC		TEA IMPORT, DRUŽBA Z O. Z. LJUBLJANA	
«GROM» CARINSKO-POSREDNISKI IN SPEDICIJSKI BIRO LJUBLJANA		ANONČNO IN REKLAMNO PODJETJE «APOLLO» R. GOLEBIOWSKI & Co. LJUBLJANA Stari trg 19			
JAKOB in MALČI ZALAZNIK KAVARNA, SLASČICARNA IN PEKARNA	STEGU IN DRUG KOMANDITNA DRUŽBA ZA STROJNO IN ELEKTRIČNO INDUSTRIJO LJUBLJANA palača Ljubljanske Kreditne banke		A. A. BAKER & Co., d. z o. z.		
	JOSIP JUG SOBNI SLIKAR, SLIKAR CRK IN PLESKAR LJUBLJANA MOSTE		LONDON E. C. LJUBLJANA		
M. TIČAR LJUBLJANA Selenburgova ulica 1 in Sv. Petra cesta 26	THE REX & Co. TRGOVINA S PISALNIMI STROJI LJUBLJANA		SREČKO POTNIK IN DRUG TVORNIKA SADNIH SOKOV, ESENC ITD. LJUBLJANA Metelkova ulica		TEODOR KORN KROVSKI IN KLEPARSKI MOJSTER VPELJEVALEC VODOVODOV LJUBLJANA Poljanska cesta
KONFEKCIJSKA TOVARNA FRAN DERENDA & Cie. LJUBLJANA Emonska cesta 8		FRAN IGLIČ KROJAŠKI ATELJE LJUBLJANA Kolodvorska ulica 23		VAN KASTER KAKAO	
KROJACNICA ZA ELEGANTNI SVET JOŠKO SUŠNIK LJUBLJANA Selenburgova ulica 4	MODNI SALON ANTON PRESKER LJUBLJANA Sv. Petra cesta 14	BRATA MOSKOVIC TRGOVINA USNJA IN ČEVLJARSKIH POTREBŠČIN NA DEBELO ZALOGA STROJARSKIH MASCOB (FISTRAN IN DEGRAS) LJUBLJANA		HOTEL «SOČA» KOSTA POTOČNIK LJUBLJANA Telefon 331	IVAN BOGATAJ ELEKTRIČNO PODJETJE LJUBLJANA Kongresni trg 19 poleg župne cerkve
LOŽAR & BIZJAK KONFEKCIJA LJUBLJANA Sv. Petra cesta 21	PETER CAPUDER TRGOVINA S TELOVADNIMI POTREBŠČINAMI LJUBLJANA, Dalmatinova ul.	ANTON KAJFEŽ URAR LJUBLJANA Dunajska cesta 31	FRANC KMET GOSTILNA «PRI KMETU» PREJ CONZEK ŠISKA, Celovška cesta 75	ANTON ZIMA KAVARNA «JADRAN» LJUBLJANA Turjaški trg 6	OSVALD DOBEIC VELETRGOVINA GALANTERIJE IN VEZENIN LJUBLJANA, Sv. Jakoba trg 3
MICI SLEJKO GOSTILNA «PRI KAMNITI MIZI» ŠISKA Vodnikova cesta 9	FRANC LOBOREC BRIVEC LJUBLJANA Rimska cesta 21	EDVARD ŠKOPEK URAR IN ZLATAR LJUBLJANA Mestni trg 8	IVAN CERAR PEKARNA LJUBLJANA Poljanska cesta 25	PETER SEMKO KRZNARSTVO LJUBLJANA Križevniška ulica 7	FRANC MIKLIČ HOTEL «JUŽNI KOLODVOR» LJUBLJANA Kolodvorska ulica 43
JANKO DERMOTA ZLATAR SPODNJA ŠISKA Jernejeva ulica 57	JOSIPINA KLANČIČAR GOSTILNICA ŠISKA Vodnikova cesta 43	L. ROT KRZNARSTVO LJUBLJANA Gradišče	AVGUST ČERNE SPLOŠNO MIZARSTVO ZGORNJA ŠISKA 122	NEŽA ŠLIBAR GOSTILNICA SPODNJA ŠISKA Jernejeva ulica 205	LEON POGAČNIK KAVARNA «LEON» IN GOSTILNA LJUBLJANA Kolodvorska ulica 29
JOSIP MAČEK GOSTILNAR LJUBLJANA Cankarjevo nabrežje 17	HIGIJENIČNA BRIVNICA HOTEL «SLON» RUDOLF JURMAN	JOSIP REICH TOVARNAR LJUBLJANA		MIROSLAV BIVIC KNJIGOVARNICA LJUBLJANA Sv. Petra cesta 29	IVAN RAHNE TRGOVINA Z MESANIM BLAGOM SELO-MOSTE pri Ljubljani
PETER KOŠAK GOSTILNA LJUBLJANA 7724		DRUŠTVO ZA PRODAJO SINGERJEVIH ŠIVALNIH STROJEV BOURNE & Co. NEW YORK PODRUŽNICA LJUBLJANA 7744		RUDOLF ŠKULJ GOSTILNA «PRI AMERIKANCU» LJUBLJANA 7704 Florijanska ulica	IVAN in IVANA ZAMLJEN ČEVLJARSKA DELAVNICA LJUBLJANA 7722 Gradišče 4
MODNA TRGOVINA PETER ŠTERK LJUBLJANA 7720		PRVA KRANJSKA VRVARNA IVAN N. ADAMIČ LJUBLJANA Sv. Petra cesta 31 MARIBOR, Vetrinjska ulica 20 7751		MATEVŽ in JULIJA KRUSIČ MESARJA IN GOSTILNA LJUBLJANA ZELENA JAMA 7752	FRANJA KRIEGER- DOLINSKOVA SODAVIČARNA KRŠKO 7725
CIRIL LIPOVŽ MIZARSKI MOJSTER LJUBLJANA, Gosposka ul. 10 7743	«KERAMIKA» TOVARNA PEČI, STEDILNIKOV, KAMENINE IN SAMOTNIH IZDELKOV J. KLEMENČIČ D. Z O. Z. NOVO MESTO 7726	SPLOŠNO KLJUČAVNICARSTVO J. MALENŠEK BOHINJSKA BISTRICA Gorenjske 7748	BLAŽ JERIČEK TRGOVEC RAJHENBURG ob Savi 7731	JULIJ in JERICA NOVLJAN PEKOVSKI MOJSTER, GOSTILNAR IN POSESTNIK MEDVODE 7728	TOVARNA PERILA KAREL PAJK CELJE-GABERJE 7501
JOŠKO SAGADIN MIZARSTVO ZA STAVBE IN POHISTVO PTUJ 6963	FRANC PICEK TRGOVINA Z MESANIM BLAGOM RIBNICA Dolenjske 6974	DRAGOTIN KORBAR BETONSKA TVORNIKA ZAGORJE OB SAVI 7186	FRANC SENČAR TRGOVINA Z MESANIM BLAGOM NAKUP POLJSKIH PRIDELKOV MALA NEDELJA pri Ljutomeru 7575	KONFEKCIJSKA TRGOVINA J. MAČEK LJUBLJANA Aleksandrova cesta 12 hiša Pokojniškega zavoda 7802	LUDOVIK PETEK SPECERIJSKA IN KOLONIJALNA TRGOVINA CELJE 7290
R. THALER MANUFAKTURNA TRGOVINA ŠKOFJA LOKA 6961	IVAN PIČULIN TRZIČ 6966	ALOJZIJ PEČE TRGOVINA Z MANUFAKTURO, SPECERIJO IN ZELEDNINO CRNA 7504		JOSIP KASTELIC KROJAC LJUBLJANA Vodnikov trg 4 7800	MAKS ZABUKOVŠEK MODNI SALON CELJE, Cankarjeva ulica 2 7288
V HANOVRU IN FRANCIJI AKAD. IZPRAŠANI DIPLOMIRANI UČITELJ KROJENJA F. POTOČNIK RAVNATELJ KONCES. UČNEGA ZAVODA ZA KROJENJE LJUBLJANA Židovska ulica 8 7804	GOSTILNA «PRI MRAKU» LJUBLJANA Rimska cesta 7805	MENJALNICA REICHER & TURK LJUBLJANA Prešernova ulica 7806	TISKOVNA ZADRUGA V LJUBLJANI Prešernova ulica 54 15	K. JURMAN KR. DVORNI OPTIK LJUBLJANA Selenburgova ulica 7803	IVAN BIZJAK MODNI ATELJE ZA DAME IN GOSPODE CELJE, Prešernova ulica 7699 zraven rotovža

Mnogo sreče in veselja v letu 1925.

Žele vsem svojim p. n. odjemalcem, trgovskim prijateljem in znancem naslednje tvrdke:

LEOPOLD RIJAVEC KROJASKI MOJSTER 7818	FRANC LOVŠE MESAR LJUBLJANA 7838	ALOJZIJ FUCHS ZLATAR LJUBLJANA, Šelenburgova 6 7839	GOSTILNA «PRI MAJARONČKU» 7809 LJUBLJANA poleg Leonista nasproti bolnice LOJZIKA GORJUPOVA	BRIVSKI SALON ANTON TURK LJUBLJANA, Miklošičeva c. 7 7807	ANDREJ DOLINAR PEKARIJA LJUBLJANA, Bohoričeva, ul. 1 7827
TVRDKA ANT. KRISPER LJUBLJANA Mestni trg 26 7877	I. TOMŠIČ MANUFAKTURNA TRGOVINA LJUBLJANA Sv. Petra cesta 38 7819	«NARODNA KAVARNA» JOSIP CARL LJUBLJANA Gosposka ulica 7801	PRVO JUGOSLOVANSKO IZDELOVANJE DROŽ MAR. VOLK-KOŠMERL LJUBLJANA	FRANC in MARICA JANC TRGOVINA IN GOSTILNA LJUBLJANA-NOVI VODMAT Društvena ulica 61	TVRDKA SIEGEL & DRUG LJUBLJANA 7841
BARBIČ & RADANIČ TRGOVINA Z VINOM LJUBLJANA VII Celovška cesta. 7870	STAVBENO IN UMETNO MIZARSTVO A. ROJINA & Ko. LJUBLJANA Slomškova ulica Kolodvorska ulica 7870		ATELJE «HELIOS» VELICAN BESTER LJUBLJANA 7840		FRANC LAVTIŽAR MESAR IN HIŠNI POSESTNIK LJUBLJANA Sv. Petra cesta 7871
JOSIP in RAJKO TURK SPEDICIJA V LJUBLJANI Vidovdanska cesta 3 7869	7873 ŠOŠTERIČ. PETAN & ERKER TRGOVINA Z ŽELEZNINO LJUBLJANA, Resljeva c. 20	PEKARNA ANTON PRESKAR LJUBLJANA Dunajska cesta 5 7884	MODNI ATELJE ZDENKA RODIČ LJUBLJANA Miklošičeva cesta 10/1 7885	ANDREJ PRIMC MESAR LJUBLJANA, Sv. Florijana ul. 40 7886	LEKARNA TRNKOCZY-DEDIČI LJUBLJANA 7888
I. PODBOJ TRGOVINA Z MEŠANIM BLAGOM LJUBLJANA Sv. Petra cesta	LUDOVIK ZAJC URAR LJUBLJANA, ZALOŠKA c. 27 7883	FRKOVIČ I DRUG TRGOVINA S ČEVLJI LJUBLJANA, Kongresni trg 7803	JOSIP STEINMAN IZDELOVALEC GORNJIH DELOV 7891 ZA ČEVLJE LJUBLJANA, Poljanska c. 13	MARIJA URBAS NASL. LJUBLJANA Komenskega ulica 16 7887	RESTAVRACIJA «PRI ROŽI» LJUBLJANA Židovska ulica 7889
JOSIP PAVLIN ČEVLJARSKI MOJSTER LJUBLJANA, Sv. Petra nasip 53 7902	J. BRAJER SPECIALNA IZDELOVALNICA PRAVIH GOSER ČEVLJEV IN VSEH VRST OBUVE LJUBLJANA Breg 1 7809	VSEM ŠTEVILNIM GOSPODINJAM IN PERICAM, KI ME PRI PRANJU UPORABLJAJO, KLICE		FRANJO MEDICA TRGOVEC LJUBLJANA Tržaška cesta 7890	JOSIP KOEHLER SEDLAR IN JERMENAR LJUBLJANA Dunajska cesta 19
IVAN PIČULIN IZDELOVANJE RAZLIČNIH ČEVLJEV Poštni predal TRŽIČ	HINKO PILLER KROJAC LJUBLJANA			TOMAŽ BIZILJ GOSTILNA «PRI KOLOVRATARJU» LJUBLJANA Pred škofijo 14	J. WANER IZDELOVATELJ ČEPIČ IN KRZNARSTVO LJUBLJANA Sv. Petra cesta 19
JOSIP VITEK TRGOVINA S KANDITI NA DEBELO LJUBLJANA, Kregov trg 8	KAREL VIDMAR PEKOVSKI MOJSTER LJUBLJANA Rimska cesta 5			FRAN KOLŠEK TRGOVINA S SPECERIJSKIM BLAGOM LJUBLJANA Gradišče 3	IVAN OGRIN STAVBNA TVRDKA LJUBLJANA
IV. PAKIŽ TRGOVINA Z URAMI, ZLATNINO IN SREBRNINO LJUBLJANA Stari trg 20	BRICELJ IVAN PLESKAR IN LICAR LJUBLJANA Dunajska cesta 16 GOSTILNICA ŠTEPANJA VAS 7905	MARIJA DERGANČ BRIVSKI SALON LJUBLJANA Franciščanska ulica 10	ANTON ČERNE GRAVEUR LJUBLJANA Dvorni trg 1	IVAN in ROZI HERZOG RESTAVRACIJA «PRI LEVU» LJUBLJANA	JOSIP KASTELIC LJUBLJANA Vodnikov trg 4
ZALTA & ŽILIČ TRGOVINA Z ŽELEZNINO LJUBLJANA Dunajska cesta	FRAN in MARIJA JUVAN GOSTILNICA LJUBLJANA, Martinova c. 26	VIKTOR in MARIJA BIZJAK GOSTILNA «KRCON» LJUBLJANA, Tržaška cesta 5	ANTON KANC SINOVA DROGERIJA IN FOTOMANUFAKTURA LJUBLJANA, Židovska ul. 1	FRANJO GRABJEC FOTOGRAFIČNI UMETNIŠKI ZAVOD LJUBLJANA Miklošičeva cesta 6	F. K. KAISER PUŠKAR LJUBLJANA Šelenburgova ulica
FR. DOLŠAK GOSTILNA «PRI LOZARJU» LJUBLJANA Rožna ulica 15	FANI DE SCHIAVA PRI «STAREM TISLERJU» LJUBLJANA Kolodvorska ulica 24	ŠTEFAN MIHOLIČ KAVARNA «CENTRAL» LJUBLJANA	VIKTOR KALAN GOSTILNICA LJUBLJANA Poljanska cesta 52	T. NOVOTNY SLASČICARNA IN POSREDOVALNICA LJUBLJANA Dunajska cesta 9	ANTON in JOSIPINA KRAPS KAVARNA LJUBLJANA, Škofja ulica 12
KAREL in FANI CENČIČ GOSTILNA LJUBLJANA Sv. Petra nasip 71	ANTON ZIMA KAVARNA «JADRAN» LJUBLJANA Turjaški trg 6	IZLAKAR MARIJA KAVARNA LJUBLJANA Židovska steza 4	VIKTOR BAJT NASL. I. LJUBLJANSKA CVETLICARNA LJUBLJANA	I. PIŠKUR TRGOVINA S SPECERIJSKIM IN MANUFAKTURNIM BLAGOM LJUBLJANA Stari trg 6	IVAN in NEŽIKA KOČEVAR GOSTILNA «ZLATOROG» LJUBLJANA Gosposka ulica 3
KAVARNA «VOSPERNIK» LJUBLJANA Stari trg 32	JOSIPINA LOKAR GOSTILNA «PRI PANJU» LJUBLJANA Vegova ulica 10	Mr. M. LEUSTEK LEKARNA LJUBLJANA Resljeva cesta 1	FRANJA FLEGAR GOSTILNA LJUBLJANA	HELENA in IGNAC BANKO P. D. «PRI TOPOLAVCU» LJUBLJANA, Martinova c. 3	M. SOKLIČ GOSTILNA IN TRGOVINA LJUBLJANA, TRNOVO Pred konjušnico
DRAGOTIN DRAŠČEK GOSTILNICA LJUBLJANA Bohoričeva ulica 9	ALEKSANDER GJUD ml. DAMSKI ČESALNI SALON LJUBLJANA, Kongresni trg 6	ALEKSANDER GJUD st. BRIVEC LJUBLJANA, Kongresni trg 6	PAVEL in MINKA JEMC GOSTILNA LJUBLJANA, Breg 18	ANTON STACUL TRGOVINA DELIKATES LJUBLJANA Šelenburgova ulica.	JOSIP VIDMAR TOVARNA DEZNIKOV IN SOLNČNIKOV LJUBLJANA Pred škofijo 19
IVAN GORENC RESTAVRACIJA «SOČA» LJUBLJANA Sv. Petra cesta 3	GOSTILNA «PRI KMETU» LJUBLJANA Gospodsvetska cesta 8	U. ROBEŽNIK GOSTILNA IN TRGOVINA Z DEŽELNIMI PRIDELKI VIČ PRI LJUBLJANI	RODBINA KOŠENINA 7903 MESAR LJUBLJANA Sv. Jakoba nabrežje Kolodvorska ulica	FRANC MIKLIČ HOTEL «JUŽNI KOLODVOR» 7904 LJUBLJANA Kolodvorska ulica št. 43	GOSPODARSKO-IZOBRAŽEVALNI ODSEK IN KNJIŽNICA ZA DVORSKI OKRAJ
FANI in IVAN STRITAR KAVARNA «STRITAR» LJUBLJANA Vidovdanska cesta 2.	DEDIČI PUTRIHOVI MESARIJA IN GOSTILNA LJUBLJANA Dolenjska cesta 6, Sani trg 24			OGLASNI ODDELEK UPRAVE «JUTRA» LJUBLJANA Prešernova ulica št. 4	

TUDI V NOVEM LETU SE POSLUŽUJTE «JUTRA» KOT NAJBOLJ RAZŠIRJENEGA INSERCIJSKEGA GLASILA!

Naslednje mariborske tyrdke

žele vsem svojim p. n. odjemalcem in trgovskim prijateljem mnogo sreče v letu 1925.

SREČNO IN VESELO NOVO LETO 1925 ŽELI VSEM CENJENIM OBISKOVALCEM

GRAJSKI KINO

Dr. JUSTINA GUSTINOVA

7758

MARIBOR

KAVARNA „JADRAN“

MARIBOR

Aleksandrova cesta 36

7754

MAKS DURIJAV

TOVARNA PERILA

MARIBOR

Gregorčičeva ulica 24

7755

I. N. ŠOŠTARIČ

VELETRGOVINA MANUFAKTURE

MARIBOR

Aleksandrova cesta 13

7758

„DRAVA“

D. D.

MARIBOR

Meljska cesta

7760

LENARD PINTER

TRGOVINA Z ŽELEZNINO IN KUHINJSKO POSODO

MARIBOR

Aleksandrova cesta

7756

I. M. VEZJAK

KROJAC IN STROJNA PLETARNA

MARIBOR

Vetrinjska cesta 17

7757

PERHAVEC & VALJAK

TOVARNA ZA IZDELOVANJE LIKERJEV, DEZERTNIH VIN IN SIRUPOV

D. Z. O. Z.

MARIBOR

MARIBOR

7769

AND. MAYFR
nasl. FRANC VIDOVIČ
TRGOVEC

MARIBOR

Glavni trg Telefon 6

7761

M. KODRIČ prej KREN
TRGOVEC

MARIBOR, Koroška cesta 48

7763

M. FELDIN
MANUFAKTURNA IN SPECIALNA
TRGOVINA SVILENIH RUT IN
SERP

MARIBOR, Grajski trg 1

7765

JOSIP SULIČ
TRGOVINA S CEVLJI IN USNjem

MARIBOR

Aleksandrova cesta 30

7767

KAVARNA „CENTRAL“

MARIBOR
Gosposka ulica

7769

JAKOB LAH

TRGOVEC

MARIBOR

Glavni trg 2

7762

FRANC VRHUNČ

TRGOVEC

MARIBOR

Majstrova ulica 17

7764

A. F. EMERŠIČ

RESTAVRACIJA

MARIBOR

Aleksandrova cesta 18

7766

„AŽBE“

UMETNIŠKI TISKARSKI ZAVOD

MARIBOR

Koroška cesta 39

7768

JOSIP DERGAS

GOSTILNICA

MARIBOR, Koroška cesta 48

7770

JOSIP MISLEJ

PEKARNA

MARIBOR, Koroška cesta 21

7772

I. KELC

KROJASKI MOJSTER

MARIBOR, Stolna ulica 6

7774

A. VICELJ

TRGOVEC

MARIBOR, Glavni trg 5

7776

MILOŠ OSET

TRGOVEC

MARIBOR, Glavni trg

7778

I. TRPIN

TRGOVEC Z MANUFAKTURO

MARIBOR, Glavni trg

7780

F. MASTEK

TRGOVEC

MARIBOR, Glavni trg 16

7782

B. VESELINOVIČ

TRGOVEC

MARIBOR, Gosposka ulica

7784

VLAŠIČ

FOTOGRAF

MARIBOR, Gosposka ulica 23

7786

ANDREJ OSET

RESTAVRACIJA NARODNI DOM

MARIBOR

7788

A. JAKAC

CEVLJARNA

MARIBOR, Slovenska ulica 26

7790

IVAN PENKO

TRGOVEC

MARIBOR, Gosposka ulica 46

7792

FRANC KAUČIČ

TRGOVEC

MARIBOR, Gosposka ulica 40

7794

ERNEST ZELENKA

TRGOVEC S POHISTVOM

MARIBOR, Šolska ulica 5

7796

„DALMATINSKA KLET“

I. POVODNIK

MARIBOR, Mesarska ulica 5

7798

IVAN KVAS

KLOBUČAR

MARIBOR, Aleksandrova c. 32

7799

JOSIP STAJNKO

IZDELOVATELJ KOČIJ

MARIBOR, Jugoslovanski trg 3

7801

ALOJZ PLOJ

SPECERIJSKA IN KOLONIJALNA

TRGOVINA

MARIBOR, Vodnikov trg 1

7803

DRAGO ROGLIČ

„KARO“ CEVLJI

MARIBOR, Koroška cesta 19

7805

PODRUŽNICA

R. BUNC IN DRUG

MARIBOR, Koroška cesta 17

7807

VJEKOSLAV GJURIN

BRIVEC

MARIBOR, Jurčičeva ulica

7809

FRANC AMBROŽIČ

SOBO- IN CRKOSLIKAR

MARIBOR, Grajska ulica 2

7811

LEOPOLD VUKIČ

TRGOVEC

MARIBOR, Frančiškanska ul. 21

7813

MIHO VAHTAR

TRGOVINA PAPIRJA IN UMETNIN

MARIBOR, Gosposka ulica 24

7815

FRIDERIK ZINAUER

IZDELOVATELJ STAMPILJK

MARIBOR, Aleksandrova c. 43

7817

FELIKS PUČKO

DELIKATESNA TRGOVINA

MARIBOR, Aleksandrova c. 31

7819

FELIKS ŠKRABL

MANUFAKTURNA TRGOVINA

MARIBOR, Gosposka ulica 11

7821

IVAN KRAVOS

SEDLARSKI IN TORBARSKI

OBRAT

ZALOGA KONJSKIH OPREM,

USNJATIH TORBIC IN GONILNIH

JERMENOV

MARIBOR

7823

FR. BERNHARDOV SIN

IMEJITELJ

GUSTAV BERNHARD

ZALOGA STEKLA IN PORCELANA

MARIBOR

7825

TOVARNA PERILA

F. VERDNIK

MARIBOR

Aleksandrova cesta 51

7827

KAROL JANČIČ

MANUFATURA

Aleksandrova cesta 11

7829

FRANJO LAH

TRGOVINA Z MANUFAKTURNIM

BLAGOM

MARIBOR

Gosposka ulica 17

7831

VELETRGOVINA

H. J. TURAD

MARIBOR

Aleksandrova cesta 7

6998

VILKO WEIXL

VELETRGOVINA PAPIRJA, KNJIGARNA IN KNJIGOVEZNA

INDUSTRIJA

MARIBOR

6999

HOTEL „PRI ZAMORCU“

LASTNICA

PAVLA JANČER

MARIBOR

6931

SREČKO PIHLAR

TRGOVINA Z MANUFAKTURNIM

BLAGOM

MARIBOR

Gosposka ulica 5

7874

JAŠ in LFSJAK

SPECIJALNA TRGOVINA ZA ŽIVILA

MARIBOR

Šolska ulica 2

7594

ŠTEFKA ŠPES

MODNI SALON ZA DAME

MARIBOR, Linhartova ul. 18

7833

VALBURGA OMAN

STROJNA PLETARNA

MARIBOR, Šolska ulica 4

7842

PIVOVARNA

TOMAŽ GOETZ

MARIBOR

7608

FRANC CVERLIN

KROJASTVO IN KONFEKCIJA

MARIBOR

Aleksandrova cesta 28

7972

FRANC KORMAN

MARIBOR

Gosposka ulica

7974

ALOJZIJ in ANA HOBACHER

MANUFATURA — MODA

MARIBOR

Aleksandrova cesta

7976

IVAN KROIS

CEVLJARSKI OBRAT

MARIBOR, Koroška cesta 18

7977

ANICA TRAUN

MARIBOR, Grajski trg 1

7978

F. MICHELITSCH

MARIBOR

Gosposka ulica

7978

ALBIN ČEH

TRGOVINA „PRI KMETU“

MARIBOR, Koroška cesta 9

7978

JUTRO, NUDI VSAKEMU INSERENTU GOTOV USPEH

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem svojim
p. n. gostom in znancem
vinotoč
Viktor Sedej
Ljubljana

Kolodvorska ul. 26
Slomškova ulica 2

7810 a

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem cenjenim
naročnikom
Pavel Pogljajen
krojaštvo
Novi Vodmat 7a

776 a

Srečno in veselo Novo leto

želiva cenj. odjemalcem
WINTER & ZUPAN
trgovina s specerijskim
in kolonialnim blagom
LJUBLJANA
Sv. Petra cesta št. 35

715 a

«MERAKL»

vošči vsem svojim cenjenim odjemalcem

veselo, srečno Novo leto
Medić - Zankl

družba z o. z.

tovarne olja, lakov in barv.

7934 a

Srečno Novo leto

želi vsem cenjenim gostom in
potujočemu občinstvu

ANTON TONEJC

kavarna „Evropa“, Ljubljana
Kolodvorska restavracija Zidani most.

7750 a

Srečno in veselo Novo leto

želi

JOSIP BAJDE

umetno mizarstvo
pohištva in klavirjev
Spodnja Šiška, Šolska ulica št. 1.

7111 a

Srečno Novo leto 1925!

Jakob Terček, pekarija
Ljubljana Breg št. 4

7596 a

Srečno in veselo Novo leto 1925

želi vsem cenjenim odjemalcem in prijateljem ter se priporoča
nadaljnji naklonjenosti

7581 a

RAVNATELJSTVO PIVOVARNE LAŠKO.

Srečno Novo leto!

ANTE CEROVAC, veletrgovina vina

Ljubljana VII, Spodnja Šiška, Kolodvorska cesta

7215 a

Srečno Novo leto 1925

vsem cenjenim odjemalcem

Združene tovarne VESNA, d. z o. z., Kamnik-Mekinje
industrija kovinskih galanterijskih izdelkov, kartonaže,
moškega perila in lesenih zabojcev.

7184 a

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem cenjenim odjemalcem in naročnikom

JOSIP MUŠAR, mesar

LJUBLJANA ŠOLSKI DREVORED

7593 a

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem svojim cenjenim klientom

Ludovik Ševar vd. na Rakeku

spedicija in carinsko posredništvo

7508 a

Srečno in veselo Novo leto

7180 a želi svojim cenjenim gostom

Jernej in Fanika Černe, hotel Štrukelj

KINO

„LJUBLJANSKI DVOR“

želi svojim cenjenim obiskovalcem

veselo, srečno
Novo leto

proseč, da mu ohranijo isto naklo-
njenost tudi v prihodnjem letu.

7197 a

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem svojim cenj. odjemalcem in znancem

698 a

Mihael Omahen, Višnja gora

JUHAN

Srečno in veselo Novo leto!

7198 a

Veselo in srečno Novo leto

želi svojim cenjenim gostom, znancem in prijateljem

Franc Lenassi
gostilničar v Gorenjem Logatcu.

7791 a

Srečno Novo leto

želim svojim cenjenim
odjemalcem in se pri-
poročam za nadaljnjo
naklonjenost

RUDOLF ZIHERL

trгоvec

Škofja Loka

7568 a

Srečno Novo leto

svojim cenjenim naročnikom

Lovro Pičman

kleparstvo in vodovodna instalacija

7815 a

Ljubljana

Vsem cenj. dobaviteljem, odjemal-
cem, znancem in prijateljem vošč

srečno in veselo Novo leto

J. Menart, trgovec, Domžale.

7505 a

Srečno in veselo Novo leto

želi

AND. ČERNE

stavbno podjetje

LJUBLJANA

Linhartova ulica št. 9

7700 a

Srečno in veselo Novo leto

vsem svojim cenjenim odjemalcem

MODNI SALON

M. Sedej-Strnad

7811 a

Ljubljana, Prešernova ulica 3

Veselo in srečno Novo leto 1925

7594 a želi osem svojim cenjenim odjemalcem

Jakob Kavčič, nasled. Jean Schrey-a

parna pekarna, Ljubljana, Gradišče 5. Telefon 158

Srečno Novo leto 1925!

Uprava hotela „Slon“, kavarno in kopališča.

7548 a

Srečno in veselo Novo leto!

za opekarske stroje in aparate in montaža istih.

ANTON KRAMAR, Ljubljana VII, Celovška cesta št. 61.

Novi avtomatni aparati za zarezno in „PIBER“ opeko, zboljšani Steinbrückovi
nastavljalci (Mundstück) za zarezno in „PIBER“ opeko. Izdelovanje vseh ope-
karskih strojev kakor tudi popravilo istih. — Strokovnjaška mnenja in načrti
za nove naprave, krožne peči (Rin, ofen) itd.

Edino specialno podjetje te vrste v Jugoslaviji.
Cene konkurenčne. — Zahtevajte ponudbo!

7442 a

Srečno Novo leto!

MARTIN MAHKOTA

MODNI SALON ZA GOSPODE

Ljubljana - Sp. Šiška

Celovška cesta 7386 a

Srečno in veselo Novo leto!

Grand hotel „Union“ v Ljubljani

Hotel, kavarna, restavracija, vinska klet itd.

7597 a

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

svečarna J. Kopač & Co., Ljubljana

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, pekarija

Ljubljana, Pred škofijo 11

7595 a

Srečno in veselo Novo leto 1925

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

Firma IVAN GOGALA

Jesenice-Fužine

7829 a

Srečno in veselo Novo leto

želi in se tudi v nadalje priporoča
cenjenim odjemalcem za blagohotno
naklonjenost

7291 a

**PLETILNA INDUSTRIJA
CIRIL VAŽT, KRANJ**

Vsem cenjenim obiskovalcem
KAVARNE „ZVEZDA“
RESTAVRACIJE IN
VINSKE KLETI

želiva

prav srečno

NOVO LETO

Fran in Roza Krapeš

7188 a

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem cenjenim odjemalcem, prijateljem in znancem

veletrgovina z vinom

And. Mejač, Komenda pri Kamniku.

7745 a

SREČNO NOVO LETO!

ZLATOROG

Srečno Novo leto 1925

svojim cenjenim odjemalcem želi
JUGOSLOVANSKO

IMPORTNO IN EKSPORTNO PODJETJE

inž. Rudolf Pečlin

veletrgovina z železnino, s stroji in

orodjem

Centrala: MARIBOR

Podružnica: KRANJ

Ljubljanska gradbena družba z o. z.
Ljubljana, Rimska cesta št. 13
se priporoča in želi
srečno Novo leto!

Cenjenemu občinstvu se priporoča za
kleparska dela in popravila, napeljave
vodovoda in plinov razsvetljave in
želi vsem delodajalcem, znancem in
prijateljem

srečno in veselo Novo leto
Fr. Lončar, Ljubljana 7
Celovška cesta št. 32.

Srečno in veselo Novo leto

želi
Viktor Jeločnik
špecerijaka, galanterijaka in manufakturna trgovina
Ljubljana Rožna dolina

Srečno Novo leto

želi vsem cenj. gostom in obiskovalcem
Velika kavarna in Klub Bar
MARIBOR
Aleksander Klešič

Srečno Novo leto

želi p. n. občinstvu tvrdka
ANTON ŠIMENC
Ljubljana, Resljeva cesta št. 2
in priporoča vseh vrst ščetarske izdelke,
in sicer slikarske in plekarske čopice ter
vsa vrstna ščetka na drobno in debelo

Svojim cenjenim naročnikom, prijateljem in
znancem želim

srečno Novo leto!

Čorčec in Bočkaj, brivski salon
Ljubljana, Dalmatinova ulica.

Vsem cenj. odjemalcem želi
srečno Novo leto
manufaktura
FRANJO MAJER
Maribor, Glavni trg št. 9

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem dosedanjim in bodočim odjemalcem priporočajo se za
mnogobrojen obisk

cvetličarna **VIKTOR KORSIKA, Ljubljana**

Aleksandrova cesta — Kongresni trg

Veselo in srečno Novo leto!

RAZINGER & Co.

TOVARNA PLOČEVINASTIH IZDELKOV

Maribor

7876 a

Miklošičeva 2

Srečno Novo leto

svojim komitentom voščil iskreno

Carinsko posredništvo Just Piščanec

Ljubljana, Miklošičeva cesta 13.

Veselo in srečno Novo leto!

Glavna zaloga Delniške pivovarne Laško v Mariboru

Upravitelj Ambrož Bretoni

Srečno in veselo Novo leto

želi

POVH & MEDIC
INDUSTRIJA PERILA
NOVO MESTO

vsem cenjenim odjemalcem ter se pri-
poročata nadaljnji naklonjenosti.

Srečno in veselo Novo leto

želi

FRANC CROBATH

Ustanovljena družba z o. z. Ustanovljena
leta 1885. **KRANJ.** leta 1885.

Manufaktura na debelo in na drobno.

Domača industrija domačih čevljev.

**Srečno in veselo
Novo leto!**

A. LEGIŠA

MODNI ATELJE ZA GOSPODE

7850 a **LJUBLJANA**

Gledališka ulica 8

palača Pokojniškega zavoda.

Srečno Novo leto

voščil p. n. naročnikom

Franc Podlipnik, civilni in uniformski krojač

Spod. Šiška, Jernejeva cesta 39 a.

Izdelovanje usnjatih jopičev v različnem novem
kroju, usnju primerno.

Srečno in veselo Novo leto!

Generalno zastopstvo

Austro-Daimler-Puchwerke d. d.

Avstrijske avtomobilne tovornice d. d.

preje „Austro-Fiat“

Ljubljana, Gledališka ulica 2.

Srečno in veselo Novo leto

želi

PETER KOBAL

Kranj (Slovenija)

Velezaloga pohišiva, žime, Orin Afrika in
tapetniskoga blaga, tvornica vseh tapet-
niških izdelkov, izdelovanje slavnice in
IMPORT jutastih vreč EKSPORT

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenj. odjemalcem in prijateljem

Josip in Rozalija Primc

delikatesna trgovina, Ljubljana, Dunajska cesta št. 5,
prekajevalnica Delarska ulica št. 3

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem svojim cenjenim gostom,
prijateljem in znancem

Josip in Leopoldina Mastnak

restavratel hotela „SLON“ v
Ljubljani

Veselo in prav srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

FILIP BIZJAK

krznarstvo

Gospodarska cesta 13 (Kolizej)

Ivan in Ana Perme
mesar v Trnovem

**Srečno in veselo
Novo leto**

Franc Smole in sin

ključavničarstvo

Sp. Šiška, Planinska cesta

**Srečno in veselo
Novo leto!**

Janko in Pavla Bidove.

Vsem cenjenim gostom
in izletnikom šmarjetne
gore želim

**veselo in srečno
Novo leto!**

Janko in Pavla Bidove.

**Vse najboljše
v letu 1925.**

želim vsem iskrenim pri-
jateljem in znancem ter
somišljenikom, osobito v
Ljubljanski okolici,
ker ne morem vsakemu
posebej pisati.

Vdani

Ivo Beršček.

**Priporočamo
novo izdajo**

Janko Kersnikovih

romanov:

Cyclamen

Broš. 22 Din, vez.

27 Din, pošl. 1.25 Din

Agitator

Broš. 18 Din, vez.

23 Din, pošl. 1.25 Din

Izdala jih je

Tiskovna zadruga

v Ljubljani

Srečno in veselo Novo leto

želi svojim cenjenim odjemalcem tvrdka

IVAN SEDLAR

trgovina s špecerijakim, kolonialnim, materijalnim
blagom in delikatesami, Ljubljana, Linhartova ulica 4

Srečno Novo leto

želi vsem cenjenim naročnikom

IVAN KOŠAK

sobni in dekorativni slikar

LJUBLJANA, Bleiweisova cesta 15

črkoslikarska in pleskarska delavnica

Rožna dolina šte. 303.

Srečno novo leto!

Hotel in restavracija „LLOYD“

Ljubljana, Sv. Petra cesta 7.

Marija Tauzes

Vsem cenjenim gostom želi
srečno in veselo Novo leto

Leopold Zupančič

posestnik in gostilničar

Ljubljana, Ahacijeva cesta 15

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem cenjenim gostom

restavracija Grajska klet, Maribor.

Vsak dan ob 1/2. 20. uri, ob nedeljah in

praznikih pa ob 17. uri **KONCERT** sa-

lonskega orkestra gosp. Pospisila.

Prvo vrsta srbska, francoska in češka ku-

hinja. Točijo se najboljša vina in eksportni

lejak iz Laške pivovarne.

Se priporoča **Bogumir Šlahta.**

Srečno in veselo Novo leto

želi

FRANC BERNIK

Izdelovalnica klobukov

Ljubljana-Šiška, Slovenska cesta.

Veselo in srečno Novo leto

želim vsem svojim cenjenim odjemalcem

Martin Orehovec, krznarski mojster

Celje, Gosposka ulica št. 14.

Srečno in veselo Novo leto

želi

Mr. A. USTAR

lekarnar pri Sv. Petru. Ljubljana.

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem cenjenim gostom

KOSTA POTOČNIK

Hotel „Soča“

Telefon 531

Vsem cenjenim odjemalcem, prijateljem in
znancem želi

srečno in veselo Novo leto!

Parfumerija „Strimoli“, Ljubljana, Pod Tranco 1.

Srečno in veselo Novo leto

želi

„JADRAN“ izvozna in uvozna

družba z o. z.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 9

Telefon interurban šte. 113

Veselo in srečno Novo leto

želim vsem svojim cenjenim
odjemalcem

FRANC ŽMITEK

razpošiljalnica sira

BOHINJSKA BISTRICA

Srečno Novo leto 1925

želi vsem p. n. naročnikom ter se priporoča za nadaljnjo cenjeno naklonjenost

tvrdka **BRATA EBERL** naslednik **Martinc, Černe & Co.**

družba z o. z., pleskarstvo in črkoslikarstvo, Ljubljana, Igriška ulica 6.

150 nagrad

po 2 pločevinasti dozi kakao-a razpisuje turška F. Sibenik v Ljubljani za častilce VAN KASTER kakao-a. Listki, na temelju katerih se dobite zadane, so razdeljeni na 3000 pločevinastih doz, kar znači, da vsebuje po en tak listek vsaka dvesta doza. Dobiteh se pošlje usakomur poštne prosto. Sezajte torej pridno po pločevinastih dozah KAKAO VAN KASTER, da dobite nagrado!

7583 a

IVAN JAX in SIN LJUBLJANA Gospodarska c. 2.

Najboljši šivalni stroji in pletilni stroji. - Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena l. 1867. Vezanje poučuje brezplačno. - Posamezni deli koles in šivalnih strojev. 10 letna garancija. Pisalni stroji Adler in Uania. - Kolesa iz prvih tovarov Dürkopp, Styria, Waffner, Kayser.

Manufakturna trgovina J. KOSTEVC

Ljubljana, Sv. Petra cesta 4 ima vedno v zalogi vsakovrstno manufakturno blago, najboljše kakovosti, da e v veliki izbi glavno zalogo raznih preprog domače ročne industrije v Pirutu ter tovarne v Velikem Bečkereku. - Naročila se izvršijo hitro in točno, cene strogo solidne. 7313a

P. n.

Cenjenemu občinstvu vlinčno naznanjam, da sem prevzel od tvr ke M. Kovčič, trgovino z mešanim blagom v Ljubljani VII. Sv. Jerneja c 57 in jo bom vodil od 1. januarja 1925, pod firmo

F. Borštnar ml.

Zagotavljam, da bom skušal z dobrim blagom, zmernih cenami in solidno posrežbo ustreči vsakim od emalcem, katerim se na toleje priporočam ter voščim srečno in veselo Novo leto.

F. Borštnar ml.

7517a

trgovca.

Naznanilo.

Naznanjam vsem svojim cenj. odjemalcem, da sem preselil svojo delavnico z Jernejeve ceste v moderno preurejeno delavnico na Slovenski cesti (bivši perutninski zavod). Sprejemam vsakovrstna popravila. Se priporočam

Franc Bernik,
izdelovatelj klobukov.
Ljubljana VII. Srednja Slika.
Slovenska cesta. 7507

Dr. Karel Škapin

odvetnik v Mariboru

sprejme

7863/a

koncipijenta.

Nastop takoj ali pozneje.

V Celju dobite po najnižji ceni suha, zračna skladišča, spojena z železniškim tirom, pri Javnem skladišču in prevoznici družbi, d. d. vrši vse carinske in spedijske posle, reklamacije in prevoze.

Iz za 1. januarja

vsak

slovenski

inteligentni

pridobitnik

mora biti naročnik največje naše ekonomske revije „Bankarstvo“ z uredništvu v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu. Ta izborna urejevanje pridobitni list izhaja mesečno na petdeset strani velikega revijskega formata. - Letna naročnina znaša samo 150 Din in se pošilja na naslov:

Glavna administracija

„Bankarstva“ v Zagrebu

Marovska 30.

ČAJNA ROČKA
„popolni“

ZATO V VPORABI NAJCENEJŠI
IN OBENEM NAJFINEJŠI

PARNA ŽAGA!

Proda se kompletna garnitura: lokomobila, polno-jarmenik, krošna žaga, brusilni stroj, transmisija in jermen. Vprašanja na upravo „Jutra“ pod šifro „Parna žaga“.

Šentjanski premog

vseh vrst in vsako množino, v čisto opranem stanju nudi, za takojšnjo dobavo

Prodajni urad šentjanskega premogovnika

AND. JAKIL

Ljubljana, Krekov trg 10 1018 a

„VINARIA“

delniška družba vinogradnikov v Ptuj priporoča vinskim trgovcem in gostilničarjem svojo bogato zalogo izbornih haloških in ljutomerskih vin

po zelo ugodnih cenah 2038/a

F. SMOLA

zaloga poljed. strojev, St. Jurij ob J.

Slamoreznice
žel. plugeMlatilnice
žel. brane

7100 a

nudi po najnižji ceni

na drobno

na debelo

ge-
peljne

sejalne

in vse druge
poljedelske
strojekult-
vatorje

Telefonski naročniki, pozor!

KAJ JE

Telefonski naročniki, pozor!

? TELEFONMOMENT ?

Telefonmoment
Telefonmoment
Telefonmoment
Telefonmoment
Telefonmoment
Telefonmoment
Telefonmoment

vam pokaže kot blisk v eni sekundi zaželeno številko
vas razbremeni iskanja števil po telefonskih knjigah
prihrani čas, denar in jezo tako v obratih kakor tudi privatnikom

Je za nervoznega človeka „prava sreča“ rabi lahko vsak trgovec za tajne registracije, numeracije itd.

Je lep, eleganten, črno ali riavo lakiran aparat iz kovine, za na mizo ali steno
stane tako malo, da si ga nabavi vsak, kdor ga vidi ker se izplača že v nekaj dneh

Telefonmoment se predstavi vsem telefonskim naročnikom že prihodnje dni.

7901a